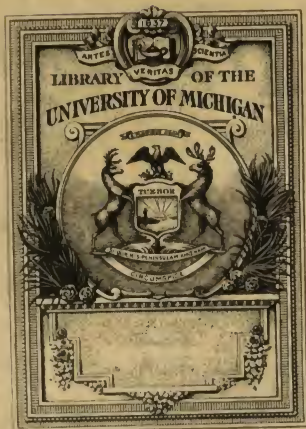

1837
ARTES
SCIENTIA
VERITAS
LIBRARY OF THE
UNIVERSITY OF MICHIGAN
TUEBOR
CIRCUMSPICE

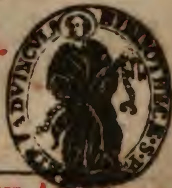
HERMANNI CONRINGII
Viri Summi
Regum quondam pluriumq; Imperii
Principum Conſiliarii & in Acad. Jul. Medicinæ ac Politices Profeſs. longè
celeberrimi

EPISTOLARUM
SYNTAGMATA DUO
una cum
RESPONSIS.

Præmiſſa
Conringii Vita, Scriptorum
Index, & de his Doctorum Virorum Judicia.

Cum Privilegiis perpetuis.

HELMSTADII,
Typis & Sumpt. GEORG-WOLFGANGI HAMMII, Acad. Typogr.
Anno CIↃ IↃC XCIV.

Hic tuus est, tuus est, ingens Germania, Phoenix,
Consiliis gratus Regibus et Ducibus.
Masculus assertor veri, seu sacra novaret,
Seu pacem nollet lubrica Roma datam.
Sive nova Harveius post glandes fruge bearet,
Vastaret medicos seu Paracelsus agros.
Teutoniæ decus et priscos defendit honores,
Et fines sacro reddidit Imperio.
Frisia ei vitam, dein munia Guelphica tellus,
Famam orbis doctus, qua patet ille, dedit.

J. C. Böcklin fc.

HENRICVS MEIBOMIVS.

Viro Nobilissimo, Amplissimo atque Consultissimo

DOMINO HERMANNO JOHANNI CONRINGIO

Hæreditario Domino in Zwülpstedt/
Ser^{mi} ac Potentissimi Electoris Brandeburgici
in Ducatu Magdeburgico Consiliario Cameræ, &
Dicasterii Provincialis Guelpherbitani Assessori Primario &c.

Domino, Fautori & Amico suo Magno
S. P. D.

CASPAR CORBERUS.

IMmortalis memoriæ parens tuus, *Vir Nobilissime*, eum ingentibus sibi meritis in Rep. literaria locum quæsivit, ut flos eruditorum non solùm per Germaniam,

ſed & Italiam, Galliam, Belgium, Daniam, Sveciam, certatim illi cultum & ſtudia ſua deferrent, literisque ultrocitroque miſſis amicitiam cum eo contraherent ſanctèque colerent. Nihil vel augendi vel aſſentandi gratia ſcribo, cujus & cauſas procul habeo, nec apud Te, *Virorum Optime*, locus eſt. Nihil affero, cui non fidem abundè faciant clariſſimorum toto orbe Virorum literæ, quorum αὐτόγραφα magno numero eâ, qua merentur, religione apud Te aſſervantur. Exilui ſanè præ gaudio, cum ad illa ſacraria tuo beneficio admiſſus tot virtute & doctrina præſtantium dexterarum opera & veſtigia conſpicarer: cum (ut è multis paucos nominem) *Grotii*, *Voſſii*, *Naudæi*, *Blondelli*, *Dallæi*, *Patini*, *Bignonii*, *Bigotii*, *Capellani*, *Juſtelli*, *Baluzii*, *Liceti*, *Severini*, *Caſtelli*, *Veslingii*, *Cottunii*, *Rhodii*, *Magliabeckii*, *Spanheimii*, *Mareſii*, *Schockii*, *Bartholini*, *Wormii*, *Pauli*, *Forſtneri*, *Scheffleri*, *Bœcleri*, *Strauchii*, *Lambecii*, *Reineſii*, *Sennerti*, *Hofmanni*, *Meibomii*, *Sebizii*,
Hot-

Leibnizii, *Hottingeri*, *Wagenseilii*, *Bosii*, *Arnoldi*, pluriumque his similium consecrata æternitati nomina in illo literarum fasciculo velut in eruditi orbis panegyri convenisse cernerem. Postquam verò & ea, quæ literis illis de omni re literaria & civili gravissimè simul atque elegantissimè hinc & illinc acta atque disputata erant, cognovi: non epistolas, sed thesaurum mihi repperisse visus sum; cui tamen, quod tua benignitate licuisset, nolui solus incumbere, sed, ut cum pluribus communicaretur, publicique juris fieret, optavi, auguratus fore, ut summis eruditorum studiis exciperetur, reique literariæ non parum lucis fructusque afferret. Quam quidem non tam de meo sensu conjecturam feci, quam certissimis & rerum argumentis ductus & temporum. Neque enim ex omni eruditionis ambitu quicquam avidius legi, magisque seculi genio arridere videbam, quam Clarorum Virorum epistolas: nec illas, quæ scriniis bibliothecæ Tuæ pater-

ternæ continebantur, ullis, quæ hactenus prodierunt, concedere judicabam; ſive claritatem illorum ſpectes, à quibus & ad quos ſcriptæ ſunt, ſive numerum & copiam, quæ non unum volumen grandioris formæ implere poſſet; ſive denique rerum & argumentorum cum varietatem tum præſtantiam. Quin & induſtria nonnulla videbam juvari poſſe operis hujus Epiſtolici uſum, ut non paucis ejus generis præſtaret palmamque præriperet. Quod enim ad manum eſſent epiſtolæ mutuò ſibi reſpondentes, atque ex plerisque integra ſeries rebus temporibusque connexa texi poſſet: res ipſa ſubjiciebat, ſingula ſic commodisſimè diſponi edique poſſe, ut conjungerentur, quæ ex argumentorum temporumque ordine ſibi lucem fœnerari, plenamque veluti rerum his epiſtolis actarum hiſtoriam referre poſſent. Quam in rem cum operæ meæ fidem ſtudiumque Tibi, *Vir Amplisſime*, cui per

per Reip. negotia huic curæ supeesse non licebat, offerrem: annuisti facilis meo, quod publicum esse intelligebas, desiderio, atq; ut, quod temporis & typographi ratio hac vice permisit, duo syntagmata epistolarum, publicarentur, permisisti: quorum alterum literas ad Reverendissimum Celsissimumque gloriosæ memoriæ Principem & Episcopum Monasteriensem ac Paderbornensem *Ferdinandum, liberum Baronem de Furstenberg*, Musarum quondam delicium & præsidium, alterũ *ad Stephanum Baluzium* V. Cl. Galliæ suæ, imò orbis eruditi decus & ornamentum, & ab his ad illustrem parentem tuum scriptas complectitur. Quas quidem, cum velut in gustum futuri operis sint præmissæ, ejusmodi esse affirmare possum, ut nec reliquarum quasi his inferiorum desiderium extinguere debeant, neque tamen non reliqui operis exspectationem præclarè sustinere possint. Ut enim, quæ deinceps fortè prodibunt, suis quæque dotibus placere poterunt,

nec, alienis ne obſcurentur luminibus, verendum erit: ita quas nunc emittimus, iis doctrinæ opibus inſtructæ, eâ morum gratia conditæ, tam pura dictionis venuſtate ſunt exornatæ, ut non aliunde auſpicatius procedere Epiſtolarum editio, nec acrius reliquarum deſiderium accendi potuisſe videatur. Quare, niſi omnia me fallunt, non dubito, quin quicquid in orbe erudito eſt elegantiorum ingeniorum, magnam de literis hiſce in publicum editis Tibi gratiam habeat, & ardentibus votis reliquarum editionem non tam expetat quàm flagitet. Patieris verò Te, *Nobilisſime Conringi*, pro tuo in bonum publicum ſtudio & in paternum nomen pietate haud difficulter exorari, ſiquidem me haud vanum fuiſſe augurem, vel falſum publicorum votorum interpretem cognoveris. Atque adeò auſim jam tum bonitatis Tuæ fiducia polliceri publico epiſtolas inter Perilluſtrem *Baronem de Boineburg* Parentemque tuum per aliquot annos frequentisſimè miſſas, quæ itidem in peculiare volumen hoc multò ſpiſſius proximè colligantur. Qui meminerunt (quis verò eruditorum non meminit?) Excellentisſimum iſtum

Emi-

Eminentissimi Electoris Moguntini Administrum fuisse Germaniæ nostræ Mæcenatem, seu recentior placet comparatio, Peirescium, qui cura, provisu, opé, & præsidio rei literariæ salutem & incrementa complexus eruditos passim excitaverit foveritque: jam sine vate divinabunt, quid ex his literis sibi polliceri debeant. Qui verò norunt eximium istum Heroa literarumque fugientium statorem uno omnium Conringio usum esse familiarissimè, inque ejus sinum intima pectoris sui sensa & judicia effudisse: fieri non poterit, quin harum literarum ingenti exspectatione teneantur: quas sanè qui legerit, non multum Historiam illorum temporum literariam desiderabit. Adderem & civilem: siquidem tempora ferrent, ut sine periculo publicari possent, quæ de summis Reipubl. negotiis in hoc literarum commercio subinde reperimus annotata. Sed de his pro tua prudentia videbis: quæque sine cujusquam offensione bono publico edi poterunt, haud gravatim Conringiani nominis, hoc est,

variæ

variæ ſolidæque doctrinæ ſtudioſis imperties. Quo pacto & de re literaria bene mereberis, & paternæ famæ rectisſimè conſules. Quæ ut non ſolùm literarum monumentis (quod quamdiu ſuus literis conſtabit honos, aliter futurum non eſt) ſed & felicisſima generis nominisque Conringiani propagatione in omnem usque poſteritatem incolumis florens que transmittatur, ex animo precor. Salve & vale *Vir Amplisſime*. Dab. Helmſt. X. Kal. Maji in Acad. Julia. cIↄ Iↄc xciv.

VITA

VITA
HERMANNI CONRINGII
EXCERPTA
è
PROGRAMMATE FVNEBRI
ab
ACADEMIÆ JULIÆ
tùm temporis Pro-Rectore
MELCHIORE SMIDIO V. Cl. P. P.
conscripto.

**

VITA HERMANNI CONRINGII.

HERMANNUS CONRINGIUS natus est Anno CIↃ IↃC VI. Nov. d. 9. Nordæ, Frisiorum urbe, parente HERMANNO CONRINGIO, Ecclesiæ ibidem Antistite, avo autem JOHANNE CONRINGIO ob religionis persequutionem ex Transisalania eò profecto; Matre vero GALATEA, RUDOLPHI COPINI primùm in Ostfrisia, postea vero in Hollandia Delphensis Ecclesiæ parochi, filiâ, fœminâ pietatis & prudentiæ singularis, cujus HERMANNUS noster fuit proles nona.

Quintum ætatis cum ageret annum, pestilente morbo, illic locorum grassante, quâ sorores ejus omnes extinctæ, fratre in hac Academia jam tum vivente, correptus est, ita ut sub dextra mamilla anthrax ei fuerit exurendus. Doloribus illis territus puer, bubones duos ad ingven postea exortos occultavit, quorum quidem venenum naturæ bonitas & ineuntis ætatis vigor superavit, sed valetudinem tamen misere afflixit, in fœdam & malignam scabiem mali reliquiis desinentibus, usque adeo, ut aliquot a morbo mensibus, vix pedibus potuerit incedere, & longo tempore vires recolligere nequierit. Hinc factum, ut non ante sextum ætatis annum elementa prima & literarum cha-

racteres in ludo addidicerit, ubi statim ingenii & memoriæ felicitas, atque indoles liberalium artium doctrinis apta emicuit. Quippe paucorum dierum spatio legere, & pietatis, Christianæque religionis potiora capita pueris ediscenda proponi consveta, memoriæ mandavit. Sed mox & corpusculi teneritudo, quod cum variis adhuc conflictabatur morbis, & malitia condiscipulorum effecit, ut illa hyeme ludum non frequentans, domi a matre sit edoctus. Septimo itaque tandem ætatis anno in Latinitatis, cujus quædam primordia delibaverat, scholam missus est.

Septennium in hoc ludo literario peregit, ubi pleraqve sua sponte, non Præceptorum industria, ita assequvutus est, ut alii ætate ipsum & corporis proceritate multum superantes, cum subinde eos in certamine vicisset & superiore loco sedere meruisset, odio eum prosequvuti sint, ideoq; integrorum mensium ferias ille agere coactus sit. Jam tum infinitæ illius Historiarum notitiæ initia a *Bucholzeri Indice Chronologico* fecit, & futuri magnificentissimi quasi ædificii fundamenta altissima jecit. Annum agens decimum quartum lusit satyra quadam in *poëtas coronatos*, quæ cum forte fortuna in manus Cornelii Martini, hujus Academiæ tunc temporis philosophiæ doctoris longe celeberrimi, venisset, adeo ejus lepore & elegantia captus est, ut & sibi transmitti hunc Hermannum desideraverit, & literas ea de re ad ejus parentem dederit, quibus ei persvasum ivit, ut ingenii magis magisqve in hac studiorum Universitate excolendi gratia filium sibi crederet. Venit igitur in hoc Musarum domicilium Anno CIↃ IↃC XX.

 & no-

& nomen dedit civitati Academicæ d. 25. Octobris, ædibus & convictu Cornelii Martini usus usque ad beatum viri ex hac vita discessum. Tunc enim ad Clariss. Virum Rudolphum Diepholdium, Græcæ Linguæ Professorem, Geographiæ & Historiarum oppido peritum magistrum, se contulit, apud quem biennium commoratus est, donec parentes, calamitatibus publicis non parum attriti, eum ex Academia revocandum duxerunt. Quanquam anno sequente, qui hujus seculi XXIV. reversus erat: tamen peste grassante & bello hîc quoq; irruente non multo post remeare fuit coactus. Sicut itaqve à divino Cornelii, Academiæ hujus immortalis decoris, ore solida ingenii nutrimenta primum acceperat, ita porro per ejus successorem & collegas Aristotelicæ imprimis, tanquam melioris doctrinæ, præceptis est imbutus. Neq; interea Lingvarum tam Græcæ quam Latinæ cognitionem accuratiorem aut cultum politiorem sprevit, sed exemplo horum Magistrorum utrumqve studium, suo commodo & magno emolumento, conjunxit. Non eo solùm felix, quòd in optimos inciderit utilissimarum scientiarum doctores, sed etiam, quod procul a vanitatibus ac deliciis aliis, ab omnibus studiorum avocamentis remotus, summa discendi cupidine ductus, divinoque ingenii vigore per quodlibet honestarum doctrinarum genus fuerit grassatus. Anno igitur 1625. Lugdunum, Athenas illas Belgicas, petiit, ibiqve, & per totam Hollandiam, varietatem opinionum de Deo, ejusque cultu, tam vulgi quam à vulgo secretorum hominum miratus, temperare sibi non potuit, quin Theologicis controversiis,

veritatis divinæ perſpiciendæ ergo, aliquid temporis tribueret. Interim tamen etiam Medicinæ operam dedit indefeſſam, ut praxeos & medendi tyrocinium ibi quoddam poſuerit. Quinquennio peracto, etſi Lutetiam Pariſiorum invitaretur, tamen Juliam Academiam, ex qua ſpes obtinendæ Profeſſionis Naturalis Philoſophiæ allucebat, aliis omnibus longè prætulit, & nullis belli incommodis deterritus, licet cuncta hinc milite hoſtili obſeſſa & infeſta eſſent, reverſus eſt. Anno igitur trigeſimo ſecundo commendatione illorum, qui ipſum propius noverant, Profeſſorum, Sereniſſ. Dn. Frider. Ulrico D. Br. & Luneb. innotuit, inde ſtatim deſideratam publice in hac Academia docendi Spartam obtinuit. Erat autem tunc Martis furore miſera Germaniæ facies, & hæc Julia deſolata, oppidumque infrequentiâ civium & incolarum inopiâ graminoſas habebat plateas, & nusquam tutæ peregrinationes, imò exercitu Papenheimico territi, alius aliò, ipſe cum multis aliis Brunſvigam diſceſſit. Anno ſeculi 34. Diſputatione de Scorbuto publice habita, ſummorum in Medicina honorum petendorum licentiam impetravit, & biennio poſt tam Philoſophiæ quam Medicinæ Doctoris inſignibus fuit ornatus, ſimulq; eodem die 21. Aprilis Johann. Stuckii Viri, ut ingenio & judicio maximi, ita inter excellentiſſimos hujus ſeculi Juris Conſultos numerandi, tunc hujus Academiæ Anteceſſoris primarii, filiam ſecundo genitam, ANNAM MARIAM, jam mœſtisſimam viduam, matrimonio ſibi junxit. Durante matrimonio auſpicatiſſimo per quadraginta annos & 7. menſes auctus eſt non liberis minus quam opi-

bus: Nempe undecim liberorum ex ea pater factus, ex quibus quatuor, binos filios, binasqve filias amisit teneros, reliquos superstites sibi reliquit, filium nim. Virum Nobilissimum Consultissimumqve HERMANNUM JOHANNEM Sereniss. ac Potentiss. Electoris Brandeb. Consiliarium, & Dicasterii Aulici Gvelferbytani Assessorem Gravissimum, nobilis Conringiani nominis ut hæredem unicum, ita felicem in filiis procreatis propagatorem: tum filias sex fausto omine elocatas omnes, & dignis genere virtutibusqve suis matrimoniis illigatas.

Cæterum, ut ad ipsum Conringium nostrum revertar, quantopere â Deo fuerit ornatus, quàm capacissimum ipsi fuerit ingenium, quàm acre judicium, & omnibus gratissima morum suavitas, quâ facile cujusvis favorem, Principum gratiam & clementiam, inferiorum observantiam sibi conciliaverit, inter omnes, qui eum noverunt, constat. Accessit indefessum quidvis addiscendi & assequendi studium, non labore, non vigiliis fractus aut dejectus fuit a proposito, ut propterea honore & auctoritate undique partâ, immortale & æternum limpidumq; Germaniæ, imprimis autem hujus Academiæ sit decus. Et primo quidem Naturalis Philosophiæ professio, non multo post quam hic conjugio inito domicilium fixit, Serenissimi Principis & Domini Dn. Georgii Ducis Brunsvic. & Luneburg. clementissimo jussu cum Medicinæ docendæ munere publico permutata est; atque cum Viri undique emineret excellens planè doctrina, stipendium non vulgare aut ordinarium tantum, sed cum quartæ partis augmento

ei

ei ſtatim eſt numeratum. Hac ratione tam docendo quam faciendo medicinam aliaque πολυμαθεία ſuâ gloriam non exiguam hominis excitavit. Utut verò antiquorum amator & venerator eſſet ſingularis: ad novorum tamen dogmatum in Medica arte prolatorum examen eo accedebat judicio, quod ipſi naturalis diſcernendi verum à falſo dexteritas, & inquirendæ veritatis indefeſſum ſtudium ſuppeditabat. Quemadmodum igitur Harvejanum de motu ſangvinis circulari inventum approbavit, & in hac Academia primus aſſeruit atque docuit; ita Paracelſicas nugas oppugnavit & disjecit. Ex Anatome corporis humani frequenter publice inſtituta obſervationes ſuas cum venerandæ antiquitatis placitis diligenter contulit, & ubique ſolertiam ſuam omnibus luculenter demonſtravit. Neq; Medicis illis curis laboribusqve ita totus occupari poterat, quin rerum civilium & Imperii Germanici accuratiorem doctrinam & juventuti Academicæ inſtillaret, & ſcriptis orbi erudito approbaret. Hinc factum ut patria terra Friſiorum quaſi invidere cœperit huic Ducatui & Academiæ ſuum popularem. Namque accerſitus eſt Ann. 1649. atq; ab Illuſtriſſima Principe tunc regente, honorificentiſſimo Archiatri & Conſiliarii intimi munere ornatus, rediit. Anno verò inſequente a Sereniſſima Chriſtina, Sueciæ Regina, præſtantium virorum ut æſtimatrice ita etiam ſingulari tunc patronâ, per illuſtrem Virum Joann. Adlerum Salvium Legationes Regias obeuntem, in Sveciam, ampliſſimis conditionibus propoſitis, evocatus eſt. Etſi vero nihil quicquam in ſua Julia deſideraret, tamen magis fama Reginæ, quæ

ex

ex tota Germania plerosque extantes eruditionis gloriâ Viros colligere inter potiores curas regiminis sui habuisse videbatur, videndæ & alloquendæ, quàm majoris stipendii aut salarii gratia, iter in Sveciam 20. Maji 1650. Serenissimorum Ducum nostrorum permissione impetrata, ingressus est. Postquam Holmiam appulit, a Regina & omnibus regni proceribus summa quidem clementia & favore exceptus est, tamen quæ offerebantur conditiones, ipse suscipere detrectavit, & post trimestre tempus, non sine opulentissimis donis & regiis munerationibus, imo Consiliarii & Archiatri regii dignitate affectus, reversus est. Nec cessavit Regia Christinæ Majestas, clementiam suam & magnificentiam etiam erga absentem exponere, cui non ita multo post literis salarium annuum mille sexcentorum thalerorum promisit. Cumque postea iterum solicitaretur ejus in Sveciam reversio, Serenissimis Principibus & Ducibus Brunsv. & Luneb. hâc re humiliter significata, clementissimum obtinuit responsum, cui acquiescens, hic commorari, quam in Sveciam abire maluit. Tanto quippe favore & amore Academiam suam Serenissimi Duces nostri semper foverunt, ut ex eâ præclaros viros dimittere noluerint. Conringii autem singulares ingenii dotes tanti æstimaverunt, ut salario aucto, alteram ei Civilis scilicet Prudentiæ, Professionem ipsi contulerint. Ex eo tempore firmum habuit propositum nusquam hinc migrandi, sive in aulam, sive ad alias Academicas vocaretur. Et quidem licet semper Politicarum rerum fuerit avidus & curiosus, tamen cum jam hanc liberalioris eruditionis par-

tem, non ſane ultimam, publico ſtipendio docendi Spartam eſſet nactus, de novo ad hæc ſtudia diligentius excolenda ſummopere eſt incitatus. Quid vero & in hac parte & ei cognata Imperii noſtri interiore notitia, ingenio & vigiliis ſuis ſit aſſeqvutus, Germania univerſa non modo, ſed vicina quoque regna & totus, qua Latina Lingva intelligitur, terrarum orbis dudum perſpexit.

Et jam nuſquam non per Germaniam innotuerat ejus incomparabilis hiſtoriæ & antiquitatum Germanicarum cognitio & peritia, cum in rebus ad Rempubl. pertinentibus, ad controverſias inter Principes, & Urbes, Cœnobia & regalia ſpectantibus, conſilia ejus paſſim expeti cœperunt. Anno 1652. ad Ducatûs Bremenſis Archivum inſpiciendum & ordinandum tanquam interioris Conſilii particeps fuit a Svecis adhibitus; Autumno verò in Friſiam de rebus ſummis vocatus, utrumqve negotium feliciter peregit. Similique in labore anno inſequente perrexit, quo homagium a nonnullis Friſiis nomine Illuſtriſſimæ Principis viduæ recepit. Ulterius emicuit ejus rerum Germanicarum ſingularis cognitio, cum Eminentisſimi Electoris Moguntini, cui jus coronandi Imperatorem eruditisſimo edito ſcripto aſſeruerat, gratiam atque clementiam meruit. Cum ann. 1658. ut aliàs antea ſæpius, in Friſia ageret, ibiqve rebus maximis deliberandis adhiberetur, Sereniſſ. & Potentiſſ. Carolus Guſtavus Rex Sveciæ in Holſatiam accerſitum Conringium ſibi Conſiliarium atque Archiatrum, mille quingentorum Joachimicorum annuo ſalario promiſſo, creavit; ea con-

ditione, ut, si ipse in Sveciam se suamque familiam transferre vellet, alterum tantum quotannis ei numeraretur. Sed tam hoc, quam alia maximæ dignitatis munia oblata recusavit, & semper Academicam vitam, tranquillitatem & honestissimum otium aulicis conditionibus vitæque actuosæ præferens, in dulci Musarum sinu placide quiescere, quam fortunæ inconstantis strepitum terroremque alibi metuere, maluit. Eodem anno, scriptus de *Vicariatu Imperii* libellus Serenissimo Electori Palatino Carolo Ludovico, qua erat prudentiâ & æstimandorum doctrinæ singularis librorum sagacitate, usqve adeò sese probavit, ut suam erga Conringium liberalitatem & clementiam donario egregio testaretur. Cum subinde negotiis Ostfrisicis occupatus teneretur, accidit ut Anno 1660. Legato Regis Galliæ Domino Gravellano, in aula Serenissimi Dn. Domini AUGUSTI, Duc. Br. & Luneb. agente, ipse gloriosæ memoriæ Princeps Conringii præsentiam requireret: qva occasione, perspectâ Principi laudatissimo beati nunc Viri, incomparabili rerum non ad Germaniam tantum ejusqve regimen spectantium, sed etiam ad vicina regna pertinentum eorumqve statum & conditionem penitiorem respicientium notitiâ & peritiâ, in Consiliariorum suorum numerum eum adoptavit, quam etiam retinuit dignitatem usque ad beatissimum illius Principis obitum. Is enim tanqvam eruditorum æstimator & Patronus maximus ob variam eruditionem & reconditarum rerum notitiam Conringium amabat, cumque illam Augustam, nulli in toto terrarum orbe secundam Bibliothecam condi-

diſſet, ipſe eleganti editâ Epiſtola inter exteros eam celebrem, ut meretur, effecit. Interea cum maximum per omnem Europam cum viris eruditione excellentibus literarum haberet commercium, inter illos etiam cum Illuſtri Viro Joanne Capellano Galliarum Regis Conſiliario aliquod ei intercesſit, qui ipſum Illuſtriſſ. Domino Colberto ejusdem Regis Miniſtro Status, tanquam inter Germaniæ Viros doctrinâ excellentes præcipuum commendavit.

Anno itaque 1664. Ludovicus Rex Galliæ doctisſimis aliquot in Germania & Belgio Viris ſtipendia annua mille librarum numerare jubens, tantum abfuit, ut hunc in illo excellentisſimorum virorum numero præterierit, ut potius non ſimplum, ſed cum ſingulari augmento, uſqve ad initia belli cum Belgis ſuſcepti, continuata Regia liberalitate, illud numerari fecerit.

Anno 1667. Colonienſis ad Rhenum liberæ Civitatis Senatus de controverſiis, quas habet illa urbs cum ſuo Archi-Epiſcopo & Electore, conſilium expetivit Conringii, cumqve ipſius præſentia requireretur, acceſitum honorificentisſimèque ibi tractatum amplisſimis munerationibus ornatum remiſit.

Anno 1669. Serenisſimus Rex Daniæ eum Conſiliarium ſtatus ſibi eſſe clementisſimè voluit, quam dignitatem permittentibus Serenisſimis Ducibus Brunſv. & Luneburg. accepit.

Acres illæ inter Lindavienſem ad lacum Brigantinum ſitam rempubl. & Cœnobium illius loci, paſſim notæ lites & controverſiæ, inter alia niti videbantur diplomate à Ludovico Imperatore Cœnobio illi dato;

 Se-

Senatus igitur Urbis Conringii noſtri, tanquam earum rerum gnarisſimi ſententiam requiſivit, qui edita *Cenſura* ſua Anno 1672. toti erudito orbi falſitatem ejus *diplomatis* demonſtravit.

Denique & ipſa Imperialis aula de opere æterno *de Finibus Imperii* tam ſenſit magnifice, ut ſua intereſſe ſummopere exiſtimaverit illius libri ſecundam editionem, ſuoque modo auctiorem prodire; juſſit igitur ante biennium hunc laborem ut reſumeret, quod quidem ille agere cœpit, sed hiſce difficillimis temporibus & dubiis rebus, non ſine animi quadam ægritudine, donec extremus vitæ dies finem labori attulit. Quid præterea ſummus vir in totius Germaniæ commodum ſcripſerit & laboraverit, quia in omnium recentiſſimâ verſatur memoria, hic recenſere ſuperſedemus. Unicum tantum eſt, quod præteriri non poteſt. Cum Anno 1648. librum ſub nomine *Irenæi Eubuli* edidiſſet, pacis faciendæ rationes ita propoſuit, ut Legatis & Deputatis ad Germaniæ tranqvillitatem reſtaurandam congregatis magni æſtimatus & quantivis pretii habitus, & ad Germaniæ tranqvillitatem reducendam non parum effeciſſe exiſtimatus ſit. Quid in aliis ardui negotii & ad ſummam Germaniæ Imperii pertinentibus rebus conſulendo & ſcribendo effecerit, ſilentio hîc involvitur. Tandem in Academiæ hujus Juliæ non ſolum defenſionem, contra calumnias malevolorum, quoties necesſitas flagitavit, calamum ſtrinxit, ſed etiam, ad totius Eccleſiæ noſtræ & veritatis defenſionem *Vitum Erbermannum Apoſtatam*, *Fratres Wallenburchios* aliosque purioris doctrinæ Chriſtianæ hoſtes

oppugnavit. Quæ omnia pietatem & prudentiam, divinam cum humana ſapientia conjunctam in uno hujus animo fuiſſe manifeſto oſtendunt. Inter hæc omnia quæ ſcripſit & edidit opera luculentisſima nec pauca, non deſtitit voce ſtudioſam Juventutem ſedulo informare, & ut primis publici muneris annis in Naturalium rerum inquiſitione, poſtea in re medica, ita ultimo in Politicis & ad Notitiam Imperii atq; publicum ſtatum, fideliſſimam manuductionem præſtitit. Quantam enim ille ſuſtulit confuſionem, Romanarum rerum cum Imperii hodiernis mixtarum? ut ſcilicet ſolidâ & perſpicua doctrinâ, non per ambages & aniles fabulas Juventus ad ipſam reipubl. noſtræ formam certius cognoſcendam, felicius aliquando gubernandam, dedueeretur. Cum enim omnia ordine juſto, non ex alienis ſed propriis ſuis fundamentis & principiis per demonſtrationes, quantum rei proponendæ natura patiebatur, traderet, mirum non eſt applauſum publicum omnium auditorum fuiſſe ſubſeqvutum. Ita publicum & geminum docendi munus cum operoſo ad communem utilitatem ſcribendi labore conjunxit. Qui enim ſummi illius philoſophorum Principis Ariſtotelis inde ab ineunte ætate non lector modo ſed admirator & aſſiduus fuerat ſectator, quid mirum ſi illius veſtigia premens, gloriam non diſſimilem eſt conſeqvutus? Accedebat ad Veterum Philoſophorum, Medicorum, Hiſtoricorum, tam ſacrorum quam exterorum lectionem, etiam recentiorum ſcriptorum infinita fere notitia, ut de quacunqve re, ſive diſſerendi ſive ſcribendi animus ipſi eſſet, memoria, quam feliciſſimam nactus erat, to-

tum de eadem re consignatorum operum chorum ei suggereret, ita ut sine exaggeratione *Bibliotheca vivens*, *& Museum ambulans* ex re & vero dici meruerit. Sed non hic locus est ejus laudandi aut elogium scribendi, cujus vitæ nudam historiam hæc pagina capere non potuit. Corporis fuit in juventute quasi morbidi, postea vero sic satis firmi, nisi quod calculo subinde tentaretur. Sensus, auditum & visum imprimis, vegetos & firmos usque ad extremum retinuit vitæ diem, ut minutum characterem, cui scribendo insueverat, legere semper potuerit. Staturam vix mediocrem benignissima natura vastissimo ingenio, memoria fidissima, judicio limpidissimo compensaverat. Et sane, ut tenue corpusculum ferendis majoribus laboribus non erat aptum natum, ita illis quæ studia requirunt liberalia, vigiliis, lucubrationibus & assiduitati scribendi satis robustum videbatur, ut, nisi quædam domestica ægritudo, nisi animus subinde turbatus, nisi denique ex publica totius Germaniæ non adeo læta facie aliquid traxisset molestiarum, forsan beati parentis sui qui XCIIItio ætatis anno decessit, longævitatem haud difficulter consequi potuisset. Verum Deo Opt. Max. aliter visum. Cùm enim Natalem suum septuagesimum quintum non sine mœrore animi & lachrymis peregisset: ipse virium indies lapsantium infirmitatem sentiens & observans, non procul abesse vitæ finem, auguratus est, quod eventus comprobavit. Die enim mensis Decembris tertio cum decumbere cœpisset, ejusd. mens. d. 12. Anni cIↄ Iↄc LXXXI. pie placidissimeq; acquievit Vir immortalitate dignissimus.

EPITAPHIUM

HOC TUMULO
CLAUDITUR
REGUM PRINCIPUMQUE
CONSILIARIUS
JURIS NATURALIS GENTIUM
PUBLICI DOCTOR
PHILOSOPHIÆ
OMNIS PERITISSIMUS
PRACTICÆ ET THEORETICÆ
PHILOLOGUS INSIGNIS
ORATOR
POETA
HISTORICUS
MEDICUS
THEOLOGUS
MULTOS PUTAS HIC CONDITOS?
UNUS EST.
HERMANNUS CONRINGIUS
SECULI MIRACULUM.

posuit
HENRICUS MEIBOMIUS.

SCRI-

SCRIPTA CONRINGII.

THEOLOGICA

1. *ANimadversiones in Muhlmannum de Purgatorio. Adjecta sunt Conringii Programmata sacra, & Mulmannni ipsius assertiones. Helmst. 1651. in 4to.*

2. *Defensio Ecclesiæ Protestantium adversum duo Pontificiorum argumenta, petita à succesione Episcoporum ac Presbyterorum ab Apostolis usq; derivata. ib. 1654.*

3. *Concussio fundamentorum fidei Pontificiæ ib. 1654.*

4. *Responsio ad Valerianum Magnum pro sua concussione. Adjectus est ipse Valeriani libellus. ib. 1654.*

5. *Animadversiones in Christophori Haunoldi libellum Concussion. fidei Pontificiæ oppositum. Adjectus est libellus ipse bid. 1654.*

6. *Responsio altera pro sua Concussione ad Valeriani Magni epistolam nuperrimam, quæ calci opusculi subjungitur. ibid. 1654.*

7. *Epistola de Electione Alexandri VII. Papæ, opposita appendici Examinis Erbermanniani. Accessit appendix ipsa. Helmst. 1655.*

8. *Animadversiones in fratrum Walenburgiorum Conringii laudati & correcti partem priorem de vocatione extraordinaria primorum Ecclesiæ Reformatorum. Quibus etiam sua Concussio Fundam. fid. Pont. ab iniquo contra Evangelicos abusu vindicatur. ib. 1663.*

9. *Animadversio in Novenam Sancti Antonii de Padua. ibid. 1675.*

10. *Discussio eorum, quæ opposuit suæ animadversioni in Novenam Antonianam Dionysius Werlensis. ib. 1677.*

Alieno nomine aut ab aliis edita

Pietas Academiæ Juliæ programmate publico adversus calumnias cum aliorum tum Ægid. Strauchii asserta. Helmst. 1668.

Dissertationes de sudore Christi sanguineo & aliis passionem Christi illustrantibus editæ, ab Joh. Albrechts *in fine* der Paßions Andachten. *Hildes. 1674. in 12.*

MEDICA, PHYSICA ET PHILOSOPHICA

1. *De Origine Formarum Disput. Lugd. Batav. 1629.*
2. *Laudatio Aristotelis orationes duæ. Helmst. 1633.*
3. *Introductio in Naturalem Philosophiam, ac Naturalium Institutionum liber unus. Helmst. 1638.*
4. *Exercitationes de Fermentatione ad Billichii Anatomen Fermentationis Platonicæ. Francf. 1643. & Lugd. Bat. 1646. in 8. ad calcem libri de generatione & motu sanguinis.*
5. *De sanguinis generatione & motu naturali. Helmst. 1643. in 4t. & Lugd. Bat. 1646. in 8.*
6. *De Germanicorum corporum habitu antiquo & novo. Helmst. 1646. edit. II. aucta. ibid. 1652. & tertia auctior. ib. 1666. in 4t.*
7. *De calido innato sive igne animali liber unus. Helmst. 1647. in 4t.*
8. *De Hermetica Ægyptiorum vetere & nova Paracelsicorum Medicina. Helmst. 1648. Edit. II. infinitis locis emendatior & auctior. Helmst. 1669.*

9. In-

9. *Introductio in Artem Medicam. Helmst. 1654. & altero tanto auctior cura & studio Gunth. Christ. Schelhammeri. Helmestadi 1687.*

HISTORICA, POLITICA ET JURIS PUBLICI

1. *De Origine Juris Germanici. Helmst. 1643. Editio altera cum opusculis hactenus non editis ib. 1649. Editio III. prioribus auctior, cum opusculis quibusdam novis. ibid. 1665. in 4t.*

2. *De Imperio Germanorum Romano liber unus. Helmst. 1644. Propediem nova hujus libelli editio prodibit, è MSto Auctoris auctior.*

3. *De Asiæ & Ægypti antiquissimis dynastiis adversaria Chronologica. Helmst. 1648.*

4. *De finibus Imperii Germanici libr. duo. Helmst. 1654. edit. altera libro 3tio aucta. Lips. 1680. in 4t.*

5. *Assertio juris Moguntini in coronandis Regibus Romanorum. Prodiit (1) sine nomine autoris Moguntiæ 1655. & statim eod. anno cum nomine Auctoris Francof. sed (2) auctior & emendatior. Helmst. 1656. & (3) ibid. 1664.*

6. *Iterata dissertatio de jure coronandi pro Electore Moguntino contra Colonienses vindicias ἀνωνύμως. Mogunt. 1656.*

7. *Iteratarum vindiciarum juris coronandi pro Archidiœcesi Coloniensi Examen. ἀνωνύμως Francof. 1656. & præfixo Auctoris nomine emendat. Helmst. 1664.*

8. *Castigatio libelli; cui titulus; Anti-Conringiana defensio juris Coloniensis in coronandis Romanorum Regibus. ἀνων. Francof. 1656. & cum Auctoris nomine emendatior auctiorque. Helmst. 1664.*

9. De Pace perpetua inter Imperii Germanici ordines religione dißidentes servanda libri duo, quorum prior ficto Irenæi Eubuli nomine cura Lampadii prodierat 1648. Helmst. 1657. Edit. II altero tanto auctior prodiit. Lips. 1677. in 4t.

10. De civili prudentia liber unus. Helmst. 1662.

11. Propolitica seu brevis introductio in civilem Philosophiam cum adject. nonnullis ejusdem & Hopperi de varia & vera Jurisprudentia. Helmst. 1663.

12. De antiquissimo statu Helmstadii & viciniæ. ibid. 1665.

13. Censura diplomatis, quod Ludovico Imp. fert acceptum Cœnobium Lindaviense, qua simul res imperii & regni Francorum, seculi cumprimis Carolingici, illustrantur. Helmst. 1672.

14. Exercitationes Academicæ de Rep. Imperii Germanici, infinitis locis mutatæ & auctæ, inque unum volumen redactæ. Helmst. 1674. Ed. II. cui accessit dissert. de capitulatione Cæsarea. Lips. 1677.

SCRIPTA POLITICA ANONYMA VEL PSEUDONYMA

15. Gründlicher Bericht von der Ertz-Bischöfflichen Gerechtigkeit über die Stadt Bremen. *1652. in 4t.*

16. Cyriaci Thrasymachi Epistola de justitia armorum Svecicorum in Polonos. Helmst. 1655.

17. Vicariatus Imperii Palatinus defensus. 1658.

NB. Consulto hic omissæ sunt editiones & scripta, quæ Auctor pro suis non agnovit, nec hæredes agnoscunt.

Veluti Discursus novi de Imperatore Romano Germanico. 1642. de finibus Imperii & imperio Romano Germanico in 8t. quæ Lugduni & Floridi Martini nomen mentitur, & quæ nuper

per Lipsiæ prodiit ao. 1692. in 4t. De Imperii Romano Germanici Rep. Acroamata sex historico-politica cum tractatu ejusd. de Imperio Romano Germanico. Ebroduni 1654. Thesaurus Rerumpubl. Genevensis in 8. contra quem extat Admonitio Conringii 1675. in 4t. aut si qui alii inscio Autore sunt editi, aut inposterum insciis hæredibus, quibus perpetuo S. R. I. Vicariorum privilegio cautum est, excudentur.

PHILOLOGICA ET VARII ARGUMENTI

1. *LEssus seu Carmen Heroicum funebre in obitum Dorotheæ Principis. Helmst. 1635.*

2. *De Antiquitatibus Academicis dissertationes sex. Helmestad. 1651. Eædem plurimis locis emendatæ & insigni supplemento auctæ. ibid. 1674.*

3. *Dissertatio ad leg. 1. Cod. Theod. de studiis liberalibus urbis Romæ & Constantinopoleos. Helmst. 1655. Edit. II. aucta dissertatione de iis, quæ in studioso quovis requiruntur, qui in Academia velit studiorum fructum capere. ibid. 1674.*

4. *De Bibliotheca Augusta, quæ est in arce Wolffenbuttelensi Epistola, qua simul de omni re bibliothecaria disseritur. Helmst. 1661. Edit. II. cura filii è MSto paterno auctior. ibid. 1684.*

5. *Epistolæ hactenus sparsim editæ, nunc uno volumine comprehensæ, de varia doctrina. Helmst. 1666.*

6. *Epistola Gratulatoria ad Ducem Augustum, qua simul pium Principis institutum de nova S. Scripturæ versione à sinistris suspicionibus ac susurris vindicatur. Helmst. 1666.*

7. *Vindicatio suorum in Epist. Gratulatoria ad Augustum Ducem Brunsvic. à S. Ebræo Codice dictorum, ab iniquissimis calumniis Matthiæ Wasmuthi. Helmst. 1667.*

8. *Paradoxa de nummis Hebræorum Exercit. Academica de Republica Hebræorum, & commentariolus de initio anni Sabbatici & mesfis Ebræorum. 1675.*

LIBRI ALIENI
à
CONRINGIO
editi, recensiti & præfatione aut notis illustrati

1. *JAcobus Berengarius Carpus de fractura Cranii cum præfatione Conringii, sed nomine ipsius dissimulato. Lugdun. Batav. 1629.*

2. *Tacitus de moribus Germanorum, cum ampla Conringii præfatione de usu historiæ & Reipubl. Germanicæ notitia Helmst. 1635. Edit. II. cum notis criticis & excerptis monumentorum priscorum de rebus Germaniæ antiquæ. ib. 1652. Edit. III. multò auctior. ibid. 1678.*

3. *Aristotelis Politica latinè ex interpretatione Giphanii, cum præfat. Conringii. Helmst. 1637 in 8t. Eadem Græcè & latinè cum ejusdem introductione. ibid. 1657. in 4t.*

4. *Leonis III. Papæ Epistolæ ad Carolum M. primum editæ & notis illustratæ ab H. Conringio. Helmst. 1647. Edit. II. auctior & emendatior. ibid. 1655.*

5. *Philippi Salmuthi observationes medicæ cum H Conringii præfatione de doctrina pathologica. Accedit Rolandi Capelluti libellus de peste. Brunsv. 1648.*

5. Tho-

5. *Thomæ Fieni Chirurgici libr. XII. primum editi cura H. Conringii. Francf. 1649.*

6. *Georgii Wicelii Via Regia. Accessere varia, quibus cum alia multa docentur, tum necessitas Reformationis Ecclesiæ Romanæ simulque Concilii Tridentini iniquitas ostenditur. H. Conringius in unum volumen redegit, & in singula præfatus est. Helmst. 1650.*

8. *Cassandri & Wicelii de sacris nostri temporis controversiis libri duo. Editio emendatior & auctior additis simul eò pertinentibus aliis cura H. Conringii. Helmst. 1659.*

9. *De Electione Urbani VIII. & Innocentii X. Pontificum commentarii Historici. Adj. sunt nonnulla alia ejusd. argumenti cum H. Conringii proœmio. Helmst. 1651.*

10. *Historia Electionis Alexandri VII. Papæ. Adj. sunt opuscula varia ejusdem argumenti cura Hermanni Conringii. Helmst. 1657.*

11. *Naamanis Bensenii Exercitatio Politica de summæ potestatis subjecto vindicata à Job. Figlovii aliorumque ineptiis & calumniis, quas parturit liber de imperio absolutè & relatè considerato, oppositus V. Cl. Hermanno Conringio. Præmissa est ejusdem Conringii Epistola de hoc ipso negotio. Helmestadi 1651.*

12. *Archiep. Mechliniensis Rationes, cur abstinuerit à promulgatione Bullæ Papalis in Jansenium, recusæ cum præfatione Conringii. Helmst. 1654.*

13. *Starovolsci Polonia, cum præf. Conring. Wolffenb. 1656.*

14. *Hopperi Seduardus, seu de vera Jurisprudentia lib. 12. cura Herm. Conringii. Brunsv. 1656.*

15. *Machiavelli Princeps cum aliis nonnullis ex Italico partim nunc demum versis partim castigatis, curante Herm. Conringio. Helmst. 1660.*

16. *Ani-*

16. *Animadversiones in Machiavelli Principem. ibid. 1661. Utraque, curante filio, nonnullis locis auctiora prodiere. 1686.*

17. *Scioppii Pædia Politices & Naudæi Bibliographia Politica, ut & ejusdem argumenti alia, cura Hermanni Conringii. Helmst. 1663.*

18. *De bello contra Turcas gerendo libri varii selecti & uno volumine editi cura Hermanni Conringii. Helmestadi 1664.*

19. *Scipionis Claramontii de conjectandis cujusque moribus & latitantibus animi affectibus libri X. cura H. Conringii. Helmst. 1665.*

20. *Lampadius de Republ. Romano-Germanica cum annotatis Herm. Conringii ad partes priores duas ac tertiæ capita VII. Helmst. 1671.*

21. *Joh. Bodini responsio ad paradoxa Malestretti de caritate rerum ejusque remediis. Acc. ejusd. dissertationes de ærario & re nummaria, ut & quæ Hopperus docuit de bonorum Cæsareorum secundum LL. Justinian. curatione. Helmst. 1671.*

22. *Jani Dubravii de Piscinis libri 5. cum excerptis ejusd. argumenti aliis, cura H. Conringii & cum ejusd. præfationibus. Helmst. 1671.*

Mittimus disputationes longè plurimas quà Medicas quà Politicas, ex quibus octo volumina confici possunt: partim ne justo prolixiores simus, partim quod multæ illarum Respondentes auctores habeant.

DE HER-

DE
HERMANNO CONRINGIO
Ejusque Scriptis
Doctorum Virorum
JUDICIA & TESTIMONIA.

HUGO GROTIUS Ep. ad Conring. ſcript. an. 1634. quæ eſt in opere Epiſt. Grotian. Amſtel. 1687. edito 358.

Clariſſimo eruditiſſimoq; Viro
HERMANNO CONRINGIO
Philoſophiam profitenti

ORatorem te præſtitiſti egregium, Conringi doctisſime, cum in Sapientum Principis laudes vim eloquentiæ intendiſti: nec minus Philoſophum, cum ita temperaſti laudes Ariſtotelis, ut poſteris non adimeres ſpem quædam ipſi ignota diſcendi, aut temporis magiſterio immutandi in melius, ſi quid felicisſimi ingenii, humani tamen, conjectura à vero deflexerat. Planè ita eſt, ut dicis: ἡ παιδεία propria Ariſtotelis dos eſt, quæ in omnibus quidem ejus operibus eximia eſt, ſed quod ejus legem ſequi potuerit in tradenda animalium natura ac partibus, re tam varia, tum verò & in Poëſi, quam furoris quoddam genus alii dixere, ad miraculum accedit. Tum verò ſyllogiſmos abſtraxiſſe â materia, & ſic Mathematicis diſciplinis hanc addidiſſe partem in certitudine nihil cedentem cæteris, unius eſt Ariſtotelis munus. Quas ob cauſas aliasque multas, eos qui ex tanti nominis ruina famam ſibi ædificare conati ſunt, contemtu puniendos cenſeo: illos vero faciendos plurimi, qui juventutem à rivis partim arentibus, partim limo turbidis ad limpidisſimum illum ſimul uberrimumque fontem revocant. Quare

Judicium de laudatione Ariſtotelis

scholam vestram Helmstadiensem cum semper amavi, tum nunc hoc amo magis, quod fœtus inde tam humano generi utiles video enasci. Me certe non tantum operis istius hic approbatorem, sed & eruditionis prædicatorem semper habebis &c.

Id. ad eund. Ep. 670. data Lutetiæ 22. Octobr. 1636.

De Lesso in obitum Principis Dorotheæ, & thesibus medicis

Quantum poëtica facundia valeas, Conringi doctissime, ostendit Lessus, felix Claudiani imitatio: quanta autem in te sit cognitio rerum naturalium, ac præcipuè excellentissimi inter corpora humani, & eorum, quæ id perpeti natum est, docent theses Medicæ, quas ad me misisti, præter ea, quæ antehac tua mihi videre summa cum voluptate atque utilitate mea mihi contigit. Ego verò sicut omnium eruditorum amicitiam feci semper maximi; ita expetivi imprimis illos nosse, illis nosci, quos generosi animi impetus ad scandenda artium culmina, unde vulgus longè despiciatur, impellit. Quare dubitare noli, quin tuo merito tuus sim &c.

Idem Ep. 1572. ad Gerardum Bode Respondentem Exercitationis de Urbibus Germanicis, quæ in opere Exercit. de Republ. Imp. Germ. est tertia.

VIR DOCTISSIME

de Exercitatione de urbibus Germanicis

- - - - Gratias tibi ago ac debere me profiteor summas, quod exactæ diligentiæ limatissimique judicii opus de Germanicis urbibus meo inscripseris nomine. Pro quo honore mihi habito, si quid vicissim possim facere, quod tibi sit suave, id facturus sim & libenter & tuo merito. Legi libellum: planeq; censeo, quæ ibi scribuntur, esse vera, & historiis, tum illis, quæ ibi nominantur, tum minus cognitis aliis, quas vidi, congruentia &c.

JOH.

JOH. HENR. BOECLERUS in S. R. Imperio edit. Argent. 1663. p. 14.

Id jus (in urbem Romam) cum adhuc hodie durare ostenderit doctissimus Conringius libro, quem in hoc argumento excellenter laudatum volumus, *de Germanorum Imperio Romano*, & in opere *de finibus Imperii* c. IX. & X. Romani imperii titulum non absurdè sibi vindicat, cui Roma subest. de Germanorum Imperio Romano

Idem Ibid. p. 34.

Verum nec potuisse vel Rudolphi vel Alberti vel Caroli IV. aut ullorum Cæsarum donationibus alienari ea, quæ sunt imperii, neque non reservatum esse summum jus Imperii in Romanos ostendit, & nobis disputationem ampliorem lucrifecit doctissimus Conringius in præcellenti *de Finibus opere* c. XX. & XXI. de opere de finibus Imperii

Id. in histor. sec. IX. & X. p. 11.

Addatur de legibus Caroli M. & constitutionibus civilibus & Ecclesiasticis Melchior Goldastus in tomis constitutionum, & Cl. Hermannus Conringius, *de Origine Juris Germanici* c. 7. 10. 12. 13. & 14. de origine juris Germanici

Id. Ibid. p. 12. & 13.

Qualia fuerint sub Carolo M. judicia, idem Conringius de rebus Germanicis præclarè meritus singulari dissertatione *de judiciis Reip. Germanicæ* disquisivit. De judiciis Reipubl. Germanicæ

Idem Ibid. p. 282.

Variatum est in sequentibus temporibus, creditumq; vulgò, hoc jus coronandi ad Coloniensem non consvetudine tantum sed lege prorsus transivisse. Sed exorta nuper controversia Moguntinus iterum vicit. Quæ occasio fuit con- De Assertione juris Moguntini

quirendi momenta rationum ab utraque parte, venitque ad manus meas, dum hæc scribo, Francofurti excusa *Assertio juris Moguntini in coronandis Regibus Romanorum* à Clar. Conringio scripta.

Id. Ibid. p. 286.

Fridericus I. Aquisgranensibus privilegium à Carolo M. concessum, ut ajebant (vel ut fingebant, quod Cl. Conringius in assertione juris Moguntini monuit) super hoc negotio confirmavit.

Idem Ibid. p. 295.

De Germanorum Imperio Romano

Imperii Romani & Imperatoris Romani nomen, qui restrinxerunt ad urbem Romam, quæque ejus ditionis sunt, exclusis omnibus aliis, ipsoque Regno Longobardico, ceu, ut postea dici cœpit, Italiæ; satis magna ratione motos dixeris, ad distinguendum, quæ in hac disputatione plerumq; confusius agitantur. Id quod incomparabili dexteritate præstitit Cl. Conringius in libro *de Germanorum Imperio Romano.* Sed ea diligentia in Historicis frustra fortè quæritur.

Idem in dissert. de eo, quod civitas egit.

De introductione in Aristotelis Politica

Laudat Conringii ista verba ex introductione in Aristotelis Politica: *Civitate significari totum quid sicut anima significat totam substantiam animatam, & addit*: Libenter utor verbis doctissimi Conringii: quorum veritas tum ex infinitis Aristotelis locis, tum ex hac ipsa disputatione, quæ primum libri 3tii caput constituit, demonstrari potest.

JOH. LIMNÆUS not. ad Capitul. p. 136.

De origine juris Germanici

Creditum hactenus vulgò fuit, Lotharium Imperatorem Romanas leges in Germaniam introduxisse: at quam longè

gè à verò hæc abeat opinio, non ita pridem docuit Herm. Conring. de origine juris Germ.

STEPHANUS BALUZIUS præfat. ad Capitul. Francorum n. 1.

Ita ſenſiſſe reperio virum inter Germanos doctisſimum Hermannum Conringium in libro de origine juris Germanici c. 19. ubi & verba quædam Conringii ex eo libro laudantur. De eodem libro

Idem Ibid. n. 44.

Verum recte admonuit Herman. Conringius, falſam eſſe eorum ſententiam, qui collectionem juſſu Concilii Meldenſis factam putant. *In margine citatur* lib. de origine juris German. c. 15. & 17.

Autor vindic. Anhaltinarum qui eſt MARTINUS MILAGIUS, Cancellarius Anhaltinus in refutatione Eclipſeos p. 42.

Hic tamen Eclipſis erroneam illam relationem perſtringi à Conringio. Eruditus certè eſt viri hujus rerum Germanicarum periti tractatus, quem nobis de Origine juris exhibuit. de eodem

MONZAMBANUS de Statu Imperii c. 5.

Ad poteſtatem legislatoriam pergimus. Ea cui competat, planius adparebit, ſi intelligamus, quali jure & unde introducto Germania utatur. Ubi facem nobis prætulit Hermannus Conringius erud. tractatu de origine juris Germanici, quem hic fere ſequimur. De eodem

Idem in præfat.

Berolino me digreſſum aula Ducis Brunſvicenſis excepit. Ubi præter cætera gratisſimum fuit miſcere ſermones De ſcriptis juris publ.

cum Professore ex vicina Academia, quem jam tum Ratisbonæ à rerum patriarum notitia insigniter commendari audieram. Nam & in plerisque circa statum Germaniæ mecum consentiebat, & sua scripta longe diversum à reliqua turba genium præ se ferentia, promtè communicabat. In quibus etsi multa sat liberè posita erant, non obscurè tamen apparebat, non parum ipsum dissimulasse declinandis potentiorum offensis, aut ne insulsorum hominum clamores in se irritaret.

ERICUS MAURITIUS de Principiis juris publ. cap. 2. §. 3. edit. Tubing. 1665.

De notis in Lampadiũ

Singulæ gentes suum habent idque peculiare jus publicum &c. Quod & more suo accuratè observat H. Conringius *in MStis notis ad Lampadium* in præfatione.

Idem ibid. §. 6.

De præfatione in Tacitum de moribus Germanorum

Qua de re operæ pretium est afferre integrum & elegantem H. Conringii locum, excerptum ex *præfatione, quam Cornelii Taciti de Moribus Germanorum* libello prolixam præmisit, cujus postrema se nobis valde probant. *Apparet,* (verba ipsius sunt) *cuivis vel leviter in banc juris publici scientiam intuenti &c.*

Idem in dissert. jur. publ. de origine Elect. & comitiis Electoral. c. 2. th. 3.

De Vicariatu Imperii Palatino defenso

Altera de Vicariatu controversia hodieq; durat, dum illam ad se pertinere utraque domus, abnuente altera, perhibet. Palatinus causæ suæ patronos inter alios esse voluit Viros celeberrimos Hermannum Conringium (is enim autor est libri anonymi, qui inscribitur *Vicariatus Imperii Palatinus defensus*) Joh. Freinsheimium &c.

JOH.

JOH. STRAUCHIUS JCtus, in disput. priore ad Tac. de moribus Germanorum habita Lipsiæ an. 1650. cum ibi historias profiteretur.

De causis habitus corporum Germanorum, non est meæ professionis agere. Videant & videantur Medicorum filii, & qui peculiarem huic rei dedit non ita pridem tractatum H. Conringius Medicus & Historico-Politicus Excellentissimus. De habitu corporum Germanicorum

JOH. HENR. MEIBOMIUS libro posthumo de cervisiis C. 3. §. 25.

Ab hac sicera sequior ætas siceratores dixit, non siceræ tantum sed aliorum potuum confectores. Carolus M. Imp. in capitulari de villis, edito â Clarisſ. & amicissimo nobis Hermanno Conringio &c.

Idem ibid. C. 25. §. 15.

Quibus (scriptoribus cervisiæ usum & commoda prædicantibus) adde eruditissimum H. Conringium, amicum nostrum singulari libro *de Germanicorum corporum habitu antiquo &c.* De habitu corporum Germanicorum

DAVID BLONDELLUS Geneal. Franciçæ plen. assert. tom. 1. XLIX. fol. 46.

Leonis III. ad Carolum M. decem epistolas ex membranis Helmstadii ante aliquot annos reconditioris eruditionis vir Hermannus Conringius edidit. De Epistolis Leonis III. Papæ

BRIANUS WALTONUS in Prolegomenis ad Biblia Polyglotta proleg. II. n. 3.

Imò non desunt viri docti magnique judicii, qui Hermetem istum Mercurium Ægyptium, & omnia quæ de ipso feruntur, esse fabulosè conficta asserunt: ut videre est apud Conringium virum doctissimum lib. de Hermetica Medicina c. 7. De Hermetica Medicina

THE-

THEOPH. SPIZELIUS de re literaria Sinensium p. 66.

De eodem opere

Omnem hunc literarum hieroglyphicarum thesaurum, speciosam illam Bembinam tabulam, & quicquid præterea passim superest, ne per Oedipum solidæ quicquam suppeditare doctrinæ judicat incomparabilis Conringius lib. 1. de Hermet. Medic. c. 14.

ATHAN. KIRCHERUS Mundi subterr. lib. XI. sect. 2. C. 7.

Unde eruditus Conringius in suo *de Hermetica Medicina* insigni sanè libro recte refert: Paracelsus, quantumvis acuti fuerit ingenii &c.

DANIEL GEORG MORHOFFIUS de metallorum transmutat. p. 101.

De eodem

Venio ad alteram dissertationis meæ partem de Antiquitate hujus artis & autoribus, per quos illa tradita est & propagata. Quo in argumento cum dudum summo ingenio ac industria versati fuerint Viri præclarissimi: Conringius libro de Medicina Hermetica, Reinesius in defens. Chymiatriæ Borrichius libro de ortu & progressu Chemiæ, quid opus est cramben illam à nobis recoqui?

M. AURELIUS SEVERINUS Neapol. in vipera Pythia ed. Patav. 1651. p. 345.

De Generatione & motu sanguinis

Quod advertit naturæ consultissimus Hermannus Conringius in Academia Julia Professor & scriptor absolutissimus in libro de generatione & motu sanguinis. c. 17.

JOH. RIOLANUS de motu circulat. sanguinis in grandi opere Anthropographiæ edit. Par. 1649. p. 554.

De eodem libro

Post Leidenses Medicos nuper in lucem prodiit liber Hermanni Conringii Professoris in Academia Julia doctissimi,

ſimi, qui ſtrenuè defendit circulationem ſanguinis per cor & pulmones.

PAULUS MARQ. SLEGELIUS in comment. de motu ſanguinis contra RIOLANUM, in præfat.

Ab hoc (Caſpare Hoffmanno) ſi quis inter Germanos antiquitati eſt deditus & veterum gnarus: certè eſt Hermannus Conringius Phil. & Medicus Excellens. Hic verò in epiſtola an. 1640. ad me ſcripta fatetur, venerari ſe τὰ παλαιά, ſi quem alium: at ſenſibus magis fidere. Item vel invitum ſe rapi in caſtra Harveji & manus dare. Inquiſivit autem ſtudioſisſimè in totam hanc doctrinam, & ipſe egregio opere illuſtriorem reddidit. De eodem libro

THOM. BARTHOLINUS præf. ad Lectorem libri de luce hominum & brut. edit. ſecunda. 1669.

Poſt prima prioris editionis lineamenta, alii non inglorii in hac luce ſe exercuerunt Hermannus Conringius ſeculi ornamentum in *igne animali* &c. De calido innato ſeu igne animali

VINCENT. PLACCIUS catal. Pſeudon. p. 190.

Irenæi Eubuli Theologi Auſtriaci de pace perpetua Proteſtantibus danda Conſultatio Catholica Frideb. 1648. publicata, doctisſima ac omnibus à rerum uſu publico juxtaque religionis ac eruditionis cura non omninò remotis innotuit non minus ac Illuſtris & Excellentisſimus egregii hujus ſcripti auctor HERMANNUS CONRINGIUS, poſtquam in ſuis de pace perpetua libellis Helmſt. an. 1657. in 4. excuſis publicè partum ſuum quaſi poſtliminio genuinum ipſus agnovit ac probavit.. Atque utinam omnes alii Pſeudonymi tam conſultè feliciterque nominis occultationem adhibuiſſent. Hoc ſiquidem ſcriptum, non modicum ad promovendam inæſtimabilem pacem Osnabrugenſem mo- De Pace conſultatio

menti tum attulisse noverunt ii, quibus temporis illius res gestæ & consilia vel aliqua ex parte innotuerunt.

JOH. SCHILTERUS JCtus Exerc. XX. ad Pand. p. 406.

De Pace civili

Sed quorsum me abripit agonizantis patriæ amor? Vos qui mox rebus & consiliis interesse laboratis, Commilitones, de his unicum civilis prudentiæ superstitem Auctorem Hermannum Conringium, cujus scripta omnia meritò admiremini, in aureo de Pace civili libro differentem auscultate.

SAMUEL MARESIUS igne fatuo Valeriani Magni p. 160.

De Concussione fundament fidei

Sed circa hæc sufficiat amandasse Monachum ad Amplissimi & doctissimi Viri D. Hermanni Conringii Concussionem fundamentorum Fidei Pontificiæ, cui Valerianus solidam responsionem debet, & debebit æternum.

Idem ibid. p. 214.

Conclusiones ejusd. concussionis vocat invincibiles.

ELIAS VEJELIUS SS. Theol. D. Prof. & Eccles. Ulmensis Exerc. Hist. Theol. de Ecclesia Græcanica hodierna p. 32. & seqq.

De Purgatorio

Contendantur modo invicem ea, quæ ὁ πάνυ Conringius scripserat, cum iis quæ Allatius reposuit &c. ubi adversus Leonem Allatium defensionem suscipit eorum, quæ Conringius de Purgatorio contra Muhlmannum scripserat.

Domnus JOH. MABILLON de re diplomatica lib. 1. c. 1. § 2.

Censura Diplomatis Lindaviensis

Multi varias sparsim regulas, ubi de singulari instrumento agebatur, tradiderunt; inprimis Leo Allatius in animadversionibus ad fragmenta Antiquitatum Etruscarum, & *Hermannus Conringius in Censura Diplomatis Ludoviciani* pro cœnobio Lindaviensi: at nullus ad hoc usque tempus peculiari tractatione rem aggressus &c.

****** J. G.

J. G. SULPICIUS (Culpisius) *Differt. de studio juris publici.*

Illis tamen, ac in universum cæteræ tractationi Lampadianæ imperfectiori egregiè subvenerunt *Annotata* ab *Hermanno Conringio* V. Cl. aliquando addita, quorum pars publicè extat, reliqua manu scripta in Eruditorum manibus versatur. De notis in Lampadium

Idem ead. Differt.

De civilis prudentiæ studio hic professa opera nihil traditur, --- cujus alias solidior cognitio unde & quomodo comparari possit ac debeat, præter eos, qui *consilia* hanc in rem fecerunt, qualia in Belgio conjunctim edita, ac denuo cura *Hermanni Conringii* Helmestadii recusa extant, hujus libellus *de prudentia civili* & *Propolitica* per partes demonstraverunt. Addenda est ejusd. *introductio in Aristotel. Politica.* De Prudentia Civili, Propoliticis, introductione in Aristotelis Politica

Idem in Differt. de studiis Academicis.

Omnino autem prætereunda non sunt jam laudati *Conringii* duo opuscula quorum unum de *prudentia Civili*, alterum *Propoliticorum* indice præfixo, in publicum vulgavit, à quorum lectione studium hoc felicissimè auspicamur. Sunt enim *Conringii* in hoc disciplinæ genere labores ferè incomparabiles.

MORHOF. Polyhist. lib. 1. c. 16.

Ad historiam literariam pertinent & illi, qui de Academiis scripsere. Hic primo loco meritò poni debet HERMANNUS CONRINGIUS Vir πολυμαθέστατος, qui de *Antiquitatibus Academicis* librum singularem scripsit. Ejus postrema editio multa habet additamenta, quæ pene altero tanto superant editionem priorem. Liber est doctus, & in hoc argumento ferè unicus. De Antiquitatibus Academicis

GUT PATIN. lettr. 330.

Martinus Schoockius à écrit beaucoup de livres --- Il eſt auſſi ſçavant, que ces anciens Sophiſtes, qui diſputoient & ecrivoient, de tout ce, qui ſe pouvoit ſçavoir. Luî & *Conringius* en Allemagne ſont en cette façon de ſcience & d' ecrire le plus ſçavans hommes de l' Europe.

Coronidem his judiciis imponat Epigramma Græcum, quod exornando huic operi inſigne *ἄγαλμα* ſuſpendit Nobilisſimus Senator & Ædilis Lipſienſis FRID. BENEDICTUS CARPZOVIUS JCtus, Vir demerendis literatis literisque promovendis totus natus.

IN EFFIGIEM
VIRI CELEBERRIMI
HERMANNI CONRINGII
ut ingenio & doctrina maximi, ſic corpore & ſtatura parvi.

Οὔ νόον, οὐ σοφίαν γλύπτης οὐκ οἶδε κολάπτειν,
Βαιὸν ἀριπρεπέος δείκελον ἀνδρὸς ὅρα.
Δεύτερον ἂν φαίης μὴν Τυδέα θοῦρον ὑπάρχειν,
Ἐν δαῒ Καδμείων ὃς περιέσχε κόρων.
Αὐτὰρ ὅγ' οὐ Τυδεύς· ὁ μέγας ΚΟΝΡΙΓΓΙΟΣ *ἐστι,*
Τοῦ μέγα καὶ μεγάλη γαῖα τέθηπε κλέος.

FRID. BENEDICTUS CARPZOVIUS.

HER-

HERMANNI CONRINGII

AD

FERDINANDUM

Episcopum Monasterien-
sem ac Paderbornensem,

S. R. I. PRINCIPEM

L.B. de FURSTENBERG.

ET

Hujus ad Illum

EPISTOLÆ.

FERDINANDUS
EPISCOPUS AC PRINCEPS PADERBORNENSIS
S. P. D.
HERMANNO CONRINGIO
Medicinæ Doctori.

QUod in literis Tuis ad Franciscum Ottonem de Borgh consiliarium nostrum non ita pridem datis nostri mentionem feceris, perquam nobis gratum accidit, qui ingenii tui monumenta non solum magni æstimamus, sed etiam olim valde avide perlegimus: cum enim in obsequio summi Pontificis Alexandri VII. Romæ versaremur, & Lucæ Holstenii consuetudine & Bibliotheca familiariter uteremur, frequentes de ingenii tui præstantia ac doctrina inter nos sunt habiti sermones, quibus Julius Blumius non semel interfuit: summopere autem tuam patriæ historiæ & rerum Imperii nostri cognitionem in defendendo jure Moguntino coronandi Regem Romanorum sum admiratus. Qvare ingenio tuo ex animo gratulamur, & quandoquidem nostram erga bonas literas ac literatos viros propensionem ex nonnullis epistolis nostris collegiße te scribis, hunc ad te Poematum libellum mittimus, benevolentiæ in te nostræ & juvenilis otii Musis olim in Italiâ impensi testem. Tu quicquid hoc est muneris æqui boniq;

consulas, ac persuasissimum insuper habeas velimus, nihil nobis acceptius fore, quam si occasionem tibi tuisq; aliqua in re gratificandi nobis suppeditaveris. Vale.

Paderbornæ Non. Decemb. 1663.

P. S. *His adjicimus insigne antiquitatis patriæ monumentum ex antiquissimo MS. codice palatino Bibliothecæ Vaticanæ bona fide erutum, â me diligenter inspectum, descriptum & evulgatum, cujus postrema pars seu Indiculus superstitionum ac paganiarum judicium ac interpretationem tuam desiderat. Iterum vale.*

II.
FERDINANDO EPISCOPO ET PRINCIPI PADERBORNENSI.

Eminentissime Princeps, Domine Clementissime.

NIhil minus cogitavi, quàm fore ut in manus tuas inciderent, quæ ad Nobilissimum Borchium exaravi; itaq; planè ex sententia scripsi nihil dans auribus: jam a multis annis suspicere me & colere eximiam tuam eruditionem, eoqve merito me amico gratulari, quod nactus Principem ac Dominum, qualem neminem hactenus in sacro Principum ordine Germania nostra habuit. Jam scilicet annos decem est & quod excurrit, cum in opere Συμμίκτων Allatianorum admiratus sum unum alterumqve carmen tuum, mole quidem exiguum, ast elegantia & venustate cum antiquitate comparandum. Ex eo vidi & literas ad Baronem Boineburgium scriptas: qvarum ille me pro amicitia participem fecerat, plenas itidem præstantis humaniorum literarum peritiæ. Quare nec apud

apud illum potui diſſimulare lætitiam quam percepi, audito in Eccleſiaſticorum Principum Germaniæ numerum Te relatum eſſe: Cujus mei animi indices literas fortasſis adhuc poſſit oſtendere decus illud alterum Germaniæ, & Germanicæ Nobilitatis. Planè ſuperatam verò etiam meam exſpectationem, & neutiquam hactenus judicio me aſſecutum magnitudinem Eminentiſſimæ Celſitud. Tuæ, nunc ſentio. Solet ſcilicet Magiſtratus demum virum oſtendere: plerumque cum dignitate priſcis mutatis moribus. At verò creviſſe humanitatem dixerim, doctrinæ verò melioris amorem nihil perdidiſſe, illo quod aſcendiſti faſtigio. Quantus enim ille, qui iſto poſitus loco, dignetur me hominem ſortis tenuioris, nunquam viſum vel auditum, non rogatus, nullaq; præbita juſta gratiæ cauſa, ſacræ manus Epiſtolâ ſimul & libro! Et Epiſtolâ quidem, refertâ plane iis moribus, quibus ſeſe vulgus eruditorum excipit, nihil ſapiente Principalis Eminentiæ: imò & mearum laudum plenâ, quales ſolet amicitia exprimere, eaqve inter pares. Enimverò haud equidem verba invenio, quibus pro merito tantam virtutem prædicem, vel pro inuſitato honore mihi exhibito agam gratias. Carminum ille additus liber plurimum me profecto affecit: quoniam omnia viſa ſunt Auguſti aureum ſeculum referre. Laudabit omnis erudita ætas felicem vim Poëticam ſeptem Plejadum illius voluminis, & aget gratias impenſæ in editionem curæ, quæ indubiè Eminentisſ. Tuæ Celſitudini debetur. Cum non invenerim verò inter illa, quæ Eminentiſſimum Tuum nomen referunt, illud rotundum συμμίκτων operi ſubjunctum Epigramma, vereor ut editor omnium voluerit nos participes reddere: quod equidem doleo. Ego non potui me continere ſimulatq; librum accepi,

cepi, quin illum mitterem Neſtori Germaniæ, optimo Principi ac Domino meo, qui unus Auguſti ſui nominis menſuram implet: Qvandoquidem in Sereniſſimo illo ordine nemo temere & amantior & intelligentior omnigenæ doctrinæ, nemo ſtudioſior theſauri librarii, quamvis omnes ante ſe natos inuſitata congeſta librorum vi jam ſuperaverit. Exemplum Capitularis vetuſtiſſimi illius jam ante quadriennium Illuſtris Boineburgius mihi curaverat. Tantiqve â me ſemper factum eſt illud Carolini ævi monumentum, ut conſtituerim addere tertiæ editioni libri mei de Origine J. Germanici, in Germania nuſquam illius exemplis comparentibus, & Romæ fortasſis haud ſatis ex æqvo æſtimatis. Gaudeo me jam intellexiſſe cujus curæ editio illius libelli debeatur. Neqve verò id abs me reticebitur ad Lectorem: in cujus gratiam nonnulla forte & ſubjungam de antiquis Saxonum ſuperſtitionibus: quanquam earum ut memoriam ita & intellectum longa ætas & felix Chriſtianæ religionis propagatio ferè obliteravit. Simulac tertia editio viderit lucem, mittam. Imo propediem & alia quædam mea transmittam; animum mihi faciente id uti audeam, quandoquidem reapſe jam didici Eminentiſſimam Tuam Celſitudinem, *meas eſſe aliquid putare nugas*. Deum veneror uti Reip. (qvæ ſane in gravisſimo verſatur diſcrimine) bono Eminentiſſ. Celſitud. Veſtram & hoc & ſecuturis annis plurimis ſoſpitem incolumemq; conſervet.

Helmſt. Kal. Jan.
Anno 1664.

Eminentiſ. Celſitudini
omni obſequio
deditiſſimus
H. Conringius.

III.

III.

FERDINANDO EPISCOPO PADERBORNENSI.

Eminentissime Princeps, Domine Clementissime.

SErius quam initio institueram & par erat, mitto quidem librum meum de Origine Juris Germanici: quandoquidem tamen mora omnis nata est mihi invito ex sinistro de valetudine, ímo vita Tua, rumore, non dubito â benevolentiâ Tua commissæ fortasſis culpæ veniam mihi polliceri. Inprimis quoniam & quod mittere aliquid audeam, sola effecit quam scripta pridem Epistola testatus es, inexspectata erga me & libellos meos benignitas. Deprehendere autem in hoc volumine fuerit, cum bis in laudem Tuam, quamvis infra meritum (quî enim ego verbis exæquem virtutes tuas) nonnihil dictum, in præfatione scilicet ad Lectorem & capite tertio decimo; tum illa antiquissima Capitularia, quæ Tuo dono posſideo. Utinam vero tantum sit Tibi â negotiis Reip. otii, uti posſis saltim cursim perlustrare etiam libri illius mei reliqua omnia! Quod si tamen id sperare haud liceat, rogo quam possum maximè, uti digneris saltim, quæ capitibus duobus ultimis disputavi, acerrimo quo vales judicio expendere. Enimverò, est quidem argumentum libri omne curâ Principum haud fortasſis indignum: isthæc postrema tamen præ aliis illam quasi exigunt. Tui autem unius judicio equidem fuerim contentus, id si nancisci mihi contigerit: qvoniam qvi æque æstimare talia posſit, in Principum ordine noverim neminem.

Wolfenbütteli in Aula
13. April Anno 1665.

Eminentisſimæ Celſitudini Tuæ
ætatem omnem devotisſimus
Herman Conringius.

IV.

EMINENTISSIME & ILLUSTRISSIME PRINCEPS,

Domine Clementisſime.

HEſterno die Sereniſſimus Princeps ac herus meus, verè Auguſtus ſeculi hujus Neſtor, non miſit duntaxat nonnulla literarum tuarum, ſed etiam deſiderio Tuo ſatis me facere jusſit. Ego vero viſis illis Tuis non in levem ſum dolorem conjectus. Etenim non tantum jam ante biennium & quod excurrit, Clementisſimis literis tuis, quibus & Poematum librum, & inſigne illud Saxonicarum rerum monumentum Romæ ex Palatino Codice erutum junxeras, ſtatim reſpondi: ſed cum illud ipſum monumentum una cum libro meo de Origine Germanici juris anno proximo edidiſſem, illico exemplum operis Eminentiſſimæ Celſitudini Tuæ miſi; ſaltem in ſignum prompti obſequii pariter & ejus quo proſequor præclaram eruditionem ac humanitatem Tuam cum Principali faſtigio rarisſimè conjunctam (quarum virtutum nomine ipſo in libro non ſemel Te laudaveram) affectus & admirationis. Illa omnia pridem tradita eſſe, nullus equidem dubitavi: nunc vero ſiniſtra quæq; non poſſum non ſuſpicari. Miſi autem ante hoſce ſeptem menſes circiter etiam libri mei quem de Antiquisſimo ſtatu Helmſtadii ac viciniæ conſcripſi, exemplar: quod proinde itidem periiſſe non poſſum non vereri. Quæ res ægerrime abs me jam fertur: non quod jacturam fecerim librorum, ſed quod Te, tantum Principem, non ex merito coluiſſe, & defuiſſe officio meo, queam videri. Nec verò dolore illo liberabor, niſi fortasſis meliora mihi nunciari feceris. Jam tum

tum autem neutiquam dissimulavi, sed aperte prodidi, veterum superstitionum & idololatrici cultus Saxonicæ Gentis ignorantiam: ac proinde quæ in isthoc abs te eruto monumento recensentur, illustrari à me haud posse. Quemadmodum scilicet pleraq; Sacrorum Græcorum Romanorumq;, Mysteria præsertim, nos hodie fugiunt: aliorum populorum Sacra illa profana ferè omnia ignorantur; ita non est mirum periisse tandem memoriam rituum priscæ δαιμονολατρείας nostræ. Præsertim quia omnia ejusmodi ex antiquis libris accipi duntaxat possunt: quales de Græcis & Romanis rebus superant quidem, non autem de Germanicis, nisi perquam rari. Eadem sanè de causâ ignoramus hodie dæmonolatricas ceremonias plærasq; Cananiticorum populorum, quos internecione deleri Deus jussit. Quod sanè nonnulla Mosaicæ Legis illis opposita esse hodie censent eruditi, id non tam testimoniis antiquis nititur quam sagace conjecturâ primi (quantum equidem novi) Moysis Maimonidæ; quem non dubitavit ea in re sequi jam olim ipse Thomas Aquinas. Cæterùm & quæ recitantur ineptiæ impiæ Indiculo illo, utrum sint Saxonicæ Gentis; equidem multum dubito. Imo non esse, ausim certò asseverare; si sane in Liftinensi Concilio Anni DCCXLIII. Indiculus ille est confectus: Liquidò enim apparet, quæ recitantur superstitiones non nisi reliquias esse veteris paganismi, sed in gente quæ jam Christianâ religione erat imbuta. Quod vel illud unum ostenderit, *de petendo quod boni vocant S. Mariæ: item illud, de eo quod sibi sanctos fingunt quoslibet mortuos.* At vero quo tempore habitum illud Concilium fuit, nondum vel facula in Saxonibus accensa fuit Christianæ lucis: etsi isthoc ipso anno Carolomannus Caroli Magni Patruus expeditione in Saxoniam

facta,

facta, ut in Annalibus quidem Francicis, qui appellantur, legitur, Hochſiburch caſtrum (quod in Reginone tamen rectius fortè dicitur Ochſenburg) ceperit. Notum ſanè, Caroli demum Magni auſpiciis cœpiſſe in Saxonibus primordia Chriſtianiſmi, & quidem ab anno ſeculi illius octavi ſeptuageſimo quinto. Sed & quæ Indiculo præmiſſa eſt Fidei profesſio, vel illâ quâ ſcripta eſt dialecto, facilè indicat, non in Saxonicæ Gentis uſum quidquam ejus eſſe compoſitum. Ut nunc taceam, primos Evangelii in Saxonibus prædicatores non ex ſuperiore Germaniâ ſed ex Britannia aut Friſiâ adventaſſe. Etiamſi poſſem igitur nonnihil adferre lucis Indiculo illi, res Saxoniæ tamen priſcæ iſthoc ipſo haud illuſtrarentur. Nihil cœteroquin mihi prius foret, quàm Eminentisſimæ Celſitudinis Tuæ deſiderio obſequi: præſertim quia intelligo, meditari Te Hiſtoriam Paderbornenſis ἐπισκοπῆς, quod argumentum hactenus, quod ſciam, nemo ex dignitate tractaverit, etſi ex regione illâ ipſi Nihemii & Reineccii, omnis antiquitatis curioſisſimi ſcrutâtores, prodiiſſent. Libentisſime equidem juverim tantos conatus ſi posſim. Quod ſi Celſitudo Tua Serenisſimum Herum meum inviſerit, quod deſiderari ſcio ab illo ſapientisſimo Neſtore, dabitur fortasſis occaſio coràm explicandi animum inſerviendi cupidisſimum. Nunc Deum veneror, uti bono Germaniæ publico, Te Principem, pacis & tranquillitatis tot inter Martios furores ſtudioſum, diu conſervet.

Helmſtadii 3. April. 1666.

Eminentisſimæ Celſitudinis tuæ devotisſimus

Hermannus Conringius.

V.

V.

FERDINANDUS EPISCOPUS ET PRINCEPS PADERBORNENSIS.

Coadjutor Monaſterienſis

S. P. D.

HERMANNO CONRINGIO

Viro eruditiſſimo.

MOnumenta Paderbornenſia ex hiſtoria Romana, Francica, Saxonica eruta & notis illuſtrata, quæ in lucem publicam nunc prodeunt, tecum communico, mi Conringi, ut cenſeas & emendes, pro ſingulari tua eruditione & patriæ antiquitatis notitia. Quare majorem in modum te rogo, ut cenſuram liberrime exerceas, meq; admoneas erroris ubi ubi deprehenſi, quo ſuo tempore emendatius hocce opuſculum posſit recudi. Gratisſimum etiam nobis accidet, ſi quibus argumentis & autorum teſtimoniis ſententiam noſtram confirmabis, eaq; nobis ſuggeras, ſecundæ editioni inſerenda. Quicquid autem operæ hac in re collocabis, uti nobis perquam erit acceptum, ita non omittemus debitis officiis remunerari. Auctoris notarum titulus non eſt operi præfixus, qui latere mavult, quam laureolam in muſtaceo quærere, ea præcipue de cauſa, quod per negocia publica haud illi licuit limæ immorari & menſuram nominis ſui implere. Unum ex his exemplum Bibliothecæ Wulfenbutelianæ donatum velim, cætera tua ſunto. Vale.

Paderbornæ VII. Kal. April.
MDCLXX.

VI.

EMINENTISSIME ET SERENISSIME PRINCEPS

Domine Clementissime.

QUo magis præter exſpectationem advenit munus, ut inuſitatæ in Principum ordine eruditionis, ita ſimul immeritæ Clementiæ certum teſtimonium, eo impenſiùs non poſſum non gaudere. Eminentisſimam Celſitudinem veſtram iſthoc in argumento occupari, non adeo pridem narraverat mihi in Wolfenbuttelenſi aula tum degenti Hervordienſis ſatrapa Arnoldus Ludovicus de Poſt: quem quia itidem Germaniæ noſtræ antiquitatum ſtudio duci intellexi, ſimulq; Eminentiſſimæ Celſitudini veſtræ brevi coràm ſerviturum rogavi, ut quidem ante omnia humillima obſequia mea offerret, ſimul vero, cum de ſedibus Francorum illorum, qui Germaniâ relicta in ſolum Gallicum commigravêre, incidiſſet ſermo, conjecturas meas præbitâ occaſione Eminentisſimæ Celſitudinis veſtræ limatiſſimæ cenſuræ ſubjiceret, omnino vero calcar adderet in tam nobili ſtadio currenti. Id num ille jam tum fecerit neſcio, facturum non equidem dubito. Nec ille autem mihi narravit nec ego credidi, jam eo uſq; argumentum hoc fuiſſe elaboratum, ut lucem haud defugere poſſet: haud ignarus ſcilicet, quæ ſoleant eſſe Principum occupationes, quantumve illæ animum â literariis curis ſeducant. Erit ſane libelli lectio mihi omnibus prior negotiis hoc etiam ipſo die; quantum per valetudinem quidem licuerit, quæ ut ſemper vernali tempeſtate ſolet eſſe nonnihil infirmior, præſertim ætati jam in ſenium vergenti, & Regum Principi-

cipumq; rebus propemodum defatigatæ. Censuram ex voto Eminentissimæ Celsitudinis Vestræ scio à me præstari non posse: non deero tamen expectationi saltem pro virili, simulatq; cum justa cura librum volvere licuerit: quod spero statim â feriis Paschalibus, quas solis sacris impendere jubet religiosa pietas, mihi permissum iri. Exemplar libri unum Augustæ Bibliothecæ Eminentissimæ Celsitudinis Vestræ nomine, prout sum jussus, dedicabo, & quidem perendie statim literis ad Principem meum datis. Alterum dare Antonio Ulrico regentis Principis fratri, literato item & literarum literatorumqve magno æstimatori, animus est. Tertium die statim crastini Juliæ Bibliothecæ Academicæ consecrabo, addito autoris elogio. De reliquis cogitabo. Absit enim ut indignis horum quidquã offeratur.

Deum veneror, Eminentissime & Serenissime Princeps, uti possit & integra valetudine & rebus prosperè ceu hacten⁹ succedentibus, Eminentissima Vestra Celsitudo otio literario interdum frui, animumq; ad magna quæq; componere.

Eminentissimæ & Serenissimæ
Celsitudinis vestræ *ætatem*
Helmstadii 23. Martii 1670. *devotissimus servus*
H. Conringius.

VII.

FERDINANDUS EPISCOPUS
ET PRINCEPS PADERBORNENSIS
Coadjutor Monasteriensis
S. P. D.
Cl. Viro HERMANNO CONRINGIO.

EX quo responsum tuum de redditis tibi monumentis Paderbornensibus accepi, cessavit cœptum literarum nostrarum

commercium: ea enim interea, ut nosti, inciderunt tempora, quæ potius justitium Musis nostris indicerent, quàm otium facerent. Nunc itaq; rebus iterum quietis resumo calamum, & hanc Rottendorffii nostri præfationem novæ Monumentorum editioni, quam priori longè auctiorem ornatioremq; Daniel Elzevirius Amstelodami adornat, præmittendam tecum communico, unaq; judicii tui facio, quæ in monumentis Visurgis & Remæ de Francorum & Saxonum origine sumus hariolati. Tuæ erit humanitatis ea censere & sententiam hac super re tuam nobis significare, quam tanti facturi sumus, quanta est ingenii & eruditionis tuæ apud omnes & nos cumprimis existimatio. In monumentis porrò nostris ad te missis non semel adverteris Henricum de Hervordia à nobis citari, cujus historiæ binæ priores partes MSs. apud me sunt, sed postremam ejus partem, in quâ sui temporis res gestas pertractat, hactenus desidero. Qvare majorem in modum te rogo, ut certiorem me facias, utrum in Bibliothecâ Julia, aut alibi apud vos hic Thesaurus lateat, de quo vix aut ne vix quidem dubitare me patitur Meibomius vester, qui hujus Autoris testimonium in suis editis libris passim adducit. Qvo itaq; citius hac super re responsum nobis dederis, eo erit gratius acceptiusq;. Vale

Neuhusii xv. Julii 1671.

VIII.

EMINENTISSIME ET ILLUSTRISSIME PRINCEPS

Domine Clementissime.

CUm nuper turbaretur ad Visurgim, dolui equidem, Eminentiæ Vestræ litteraria studia non posse non simul turbari; cumprimis autem metui ne & ipsa involveretur. Eo majore gaudio me affecerunt clementis-

tisſimæ litteræ Eminentiæ Veſtræ cum adjectis plagulis. Vidi enim rediiſſe in priſtinum otium Muſas Veſtras, neq; per Martias turbas jacturam aliquam me feciſſe priſtinæ gratiæ. Cumprimis magnâ cum voluptate intellexi iteratum illud patriæ monumenta excolendi illuſtrandiq; ſtudium: rem & piam & utilem & ingenuo cuivis perjucundam. Etſi enim alibi ſplendidiora & ſumtuoſiora pasſim ſuperſint; rerum tamen geſtarum magnitudine illis aliis Paderbornenſia veſtra monumenta neutiquam in quam multis concedunt, quædam & ſuperant. Fuit ſanè ille Rhenum inter & Viſurgim terrarum tractus â Julii Cæſaris uſqve ævo aliquot ſeculis Romanæ Germanæq; virtutis palæſtra. Et vero ipſos etiam Marcomannos, Harudes, & Seduſios antiquiſſimas ſedes non alibi habuiſſe, ipſa earum nomina ſignificare mihi videntur, ab oppidis ſcil. ſuæ cujuſq; gentis ita dictos quorum vocabula etiamnum ſuperant. Qvemadmodum videlicet â Marca hodie comitatui Marcano, ita olim Marcomannis fuiſſe nomen: ab eo quod hodie Dusburgum audit, olim Seduſios fuiſſe appellatos; & Harudum oppidum illud quod nunc vulgo dicitur Rüden an der Har fuiſſe, mihi ſanè per fit veriſimile. Illos autem tres populos in unum deniq; Marcomannorum nomen coaluiſſe, & Maraboduo inclyto Duce occupaſſe Bojohemiam, pulſis trans Danubium Bojis, aut in ſervitutem redactis, notum eſt ex Hiſtoriâ Romana: niſi fortè Seduſii & Harudes Qvadorum ſibi cognomentum adſciverint propriâ conditâ Republ. Non cedit verò illis interamnatibus terris exiguæ gloriæ, ſi fortiſſimis illis tribus populis primos natales dedit; id quod ego ſuſpicor, non vanâ fortè conjecturâ. Idq; etiam ideo, quoniam ipſi illi Marcomanni â Sarmatis Czechis licet Bojohemo ſuo pulſi deniq; videntur illi eſſe, qui occupa-

 to

to Norico Bojoarii post dicti sunt â Bojicis suis priscis sedibus. Francorum partem potissimam iisdem terris originem suam debere, omnino Eminentiæ Vestræ assentior. Utiq; enim & Bructeri, nobilis Francorum populus, etsi quo tempore Francum cognomentum cœpit, ad ripam Rheni ferè circa Vangiones sederit, olim circa Luppiam & Amisiam habitaverunt: quin imo dicti, nisi fallor, sunt ab oppido Brock aut Bruck, quod nunc Comitatui Brocano dat appellationem. Citra controversiam autem Chamavi, & & Ampsivarii illas qvondam terras tenuerunt. Imo illorum oppidum fuisse id, quod nunc Camen dicitur; & Ampsivarios â fluvio quem accoluerunt Amser vel Emser/ ut ab Ambro amne itidem cognominatos Ambrivarios, imo fortassis & Sicambros, dictos; opinor. Utrumqve autem populum Francicum esse certum est & notum. Nescio an Eminentia Vestra â Francico cognomento velit exclusos Angrivarios Tacito usqve adeo celebratos & Chamavis vicinos. Illos diversos esse ab Angris aut Angariis populo Saxonico, in Francicum autem nomen fuisse cooptatos, origine nominis accepto ab Angro fluvio, qui in Ducatu Bergensi Rheno mergitur, post â sese cognominata loca illa Angern/ Angerhaussen/ zum Angern: forte non futilibus argumentis probari potest. Utrum & Frisii mei, & qui Visurgim inter & Albim degunt, Franci unquam audierint, mulum equidem dubito. Cattos verò constat nomen Francicum induisse; nec fortè difficile probatu, non tam Hassos, qvam illos ipsos qui post orientales Franci, nunc simpliciter nobis Francken vocantur, Cattos olim nuncupatos. Omnes porrò Francos in Germaniâ TransRhenanâ olim vixisse, & eorum solos illos, qui inter Rhenum & Visurgim floruerunt, relictis patriis sedibus, Rhenoqve trajecto

jecto in Galliam commigrâſſe, pridem judicavi, ac proinde Eminentiæ Veſtræ hâc etiam in re non poſſum non applaudere. Utinam non diſpliceant viciſſim Eminentiæ Veſtræ quæ â me libro de origine Juris Germanici de Francis illis priſcis, eorumq; legibus cumprimis cap. VII. ſunt diſſertata; nec enim vel nunc eorum qvicqvam muto: niſi quod legem Salicam in Ripuariis, non autem in TransRhenanis noſtris terris eſſe latam, fecerint me poſtea ſuſpicari nomina villarum iſtarum ubi lex illa fertur condita, reperta parum diſtantibus ſpaciis in Germaniâ ſecunda circa Moguntiacum & Oppenheimium. Cum ante qvinquennium miſerim librum illum, fortaſſis adhuc in Eminentiæ Veſtræ latet Bibliotheca. De Saxonum originibus & in veſtram μεσοποταμίαν adventu ſententiam Eminentiæ Veſtræ itidem approbo. Et quoniam libro de antiquiſſimo Helmeſtadii ſtatu eandem prolixius propoſui, mitto nunc illum: etſi ne morer Eminentiæ Veſtræ juſſa & deſideria, cogar illum incomptum tradere. Quæ magis propria ſunt Paderbornenſia, merentur ſanè ſingularem aliquam laudationem, quoniam & natura ipſa quædam ſua miracula illis oris largita eſt, & humanarum rerum multa per eximia ibi acciderunt. Cum ab Agrippinenſibus redux & non multò ante terras iſtas peragrarem, magnâ etiam ipſemet cum animi voluptate in memoriam mihi revocavi, de Romanorum & Caroli M. geſtis antehac ſtudiosè mihi lecta. Per item oculos affecit mirus Padræ fluminis ortus. Longe maximum proinde gaudium mihi pepererunt Eminentiæ Veſtræ Poëtico & Hiſtorico calamo illuſtrata Paderbornenſia monumenta. Quo Illuſtriſſimæ manus dono annus me ſuperior ditavit. Enimverò ex eo quæ jam tum noveram longe viſa ſunt ſolitò ſplendidiora & certiora; alia quam plurima primùm

di-

didici. Omnia coram quasi ſpectata animo apparuerunt. Uſqve adeo illa exemplo nunc carens Epigrammatum rotunda ſuavitas eorumq; longè eruditisſima ex Hiſtoricis depromta illuſtratio, me delectavit. Cum ex tranſmisſis pagellis itaq; intellexerim, non tantùm illius libri novam editionem in Batavis inſtitui, ſed multa etiam hactenus intacta ſecundis curis ornatiora proditura, incenſum in me eſt grande omnium iſtorum deſiderium. Proindeq, acceptis Eminentiæ Veſtræ literis, nihil mihi fuit prius, qvam in Henrici de Herfordia libros inquirere; ſicubi fortè illi apud nos reperiantur manuſcripti (typis enim nunquã ſunt editi) quo juſtæ exſpectationi quantum in me eſt, ſatisfaciam. Nec verò non etiam ipſemet auguror, hominis illius in viciniâ nati labores Paderbornenſibus illuſtrandis poſſe inſervire. Verum in Juliâ noſtrâ Bibliotheca Henricus ille non comparuit. Quid ſuper eâ re conſultus Meibomius noſter reſponderit, mitto: nec memini ejus libri aliquod viſum in theſauro Auguſtæ Bibliothecæ exemplum. Inquiram tamen & ibi diligenter. Videtur autem & inventu rarior eſſe, ac proinde nec τῷ πάνυ Vosſio inter Latinos hiſtoricos memoratus, imo per errorem creditus idem cum Henrico de Erfordia, homine nihil minus quam Hiſtorico. Verum quid in Auguſta Bibliotheca ſim reperturus docebit tempus. Mitto autem hâc vice, qui recentisſima hic cura prodiit in lucem, Engelhuſium: quandoquidem & ille in vicinia eſt genitus & diligenter ſatis res patrias perſequitur pro captu ævi: & hactenus Typographum non invenit. Utinam posſit ille Hervordienſis locum explere Veſtræq; Eminentiæ exſpectationem! Quod ſi porrò aliud quid demandatum mihi fuerit, curabo illâ qva par eſt ſedulitate. Nec enim magis temerè quid in votis, quam inſervire præ-

cla-

claris studiis Principis, cui eruditione parem aliquam multis seculis non vidit Germania, imo cui in vulgo eruditiorum nemo hodie antecellit, cum Poëtica facundiâ tum Germaniæ antiquitatum exactâ peritiâ. Non dubito autem in nova istac monumentorum editione actum iri & de Piermontanis; eoqve posse me tandem intelligere, verumne sit quod credidi hactenus; nomen Comitatus illius esse merè Gallicum Piermont signans lapideum aut petrosum montem: ac proinde illos, qui antiquis chartis Comites audiunt de monte Lapideo, Piermontanos Dominos veteres esse. Fortè quod eorum conditor ex Galliâ istuc venerit, & locis illis fuerit donatus à Ludovico Pio, quo tempore ex Aurea Gallorum Corbeia nostram Saxonicam construxit. Quin & docebit me spero illa monumentorum ἔκδοσις, quid sentiendum de Irmenburgo Comitatus illius; ab Arminione acceperit nomen, quod hodie nonnulli opinantur, an ab Irmin Saxonum Deastro, quod mihi est verisimilius. Nec vero Arminii aut Harminii vox non est diversa ab Irmin, etsi sono affines. Nec ipse Arminius vel ausus fuisset arcem condere sui nominis; nisi trahere huc velis quod Tacitus memorat: Arminium *pulso Maraboduo & abscedentibus Romanis Regnum affectasse, ac libertatem popularium habuiße adversam*, ut arx in libertatis frenum exstructa fuerit, mox à popularibus eversa; quorum & dolo peremptus est Arminius. Nec deniqve Cheruscorum vis fortassis adeo longè extra proprias sedes fuit diffusa, ut arce fuerit opus ad vicinos populos intra ordinem coërcendos. Ex adverso Irmini cultum Saxonicis in terris imprimis fuisse familiarem, certissimâ constat Historiarum fide. Non dixerim tamen à Carolo M. hic perinde ut Eresburgi fanum aliquod Idoli illius fuisse destructum: quoniam nihil tale ævi illius annales

memorant, ut nec castri alicujus ullam faciant memoriam, ac proinde jam ante Carolum destructum forte fuerit. Cæterum illa omnia luculente docebit me, scio, V. Eminentiæ nova ista monumentorum editio, ut alia quam multa hactenus mihi ignorata. Quapropter etiam illa atqve etiam à me desideratur. Hæc autem ubi Diœcesi suæ Eminentia V. contulerit beneficia, speraverim daturam eandem luci publicæ, & illud Epistolarum Innocentii tertii Papæ volumen, quod ex Vaticana Bibliotheca descriptum & Sereniss. sanctæ memoriæ Duci Augusto communicatum aliquot ante annos cum curâ perlustravi. Exspectare illud jussi virum & multiplici doctrinâ & scriptis editis longe clarissimum Stephanum Baluzium Remensem Canonicum, qui jam à Bibliothecis est Lutetiæ Parisiorum magno illi Regio Ministro Colberto. Idqve qvoniam & ipse proposuit, sex libris Epistolarum Pontificis illius jam editis, alios quatuor nondum emissos in lucem, sibi autem à Francisco Busqveto Episcopo Monspeliensi ex veteri Codice ms. Bibliothecæ suæ suppeditatos, adjungere. Quod si Eminentia V. maturare suam illam editionem voluerit, forte poterit Baluzius quiescere: sui illi libri præsertim si nihil habeant novi. Si tamen defuerit otium ipsimet Eminentiæ V. in curandam hanc editionem, fortassis haud fuerit abs re optimi illius & doctissimi Viri consilium adjuvare. Innotuit ille indubiè jam tum Eminentiæ V. variorum librorum publicatione: multa alia præclara meditatur, eaqve inter Conciliorum παραλειπόμενα. In quibus omnibus ex Academicâ nostrâ Bibliothecâ ut & aliunde soleo pereximio illi Viro meam operam commodare. Ubi Eminentiæ etiam V. placuerit, magnos & utiles conatus tanti Viri suis, quibus abundat, literariis divitiis adjuvare, poterit mea in id opera uti. DEUS, Eminentissime

ſime Princeps & vitam & quietem à turbis prolixam bono publico largiatur. Eminentiæ V.

Helmeſtadii 24. Julii. Anno 1671. *humillimè devotus*
Hermannus Conringius.

P. S. Edidi hoc anno quædam de Piſcinis, ut anno præcedente Hermetica mea ſecundis curis aucta: ſi & talia non aſpernetur Eminentia V. mittentur proximè.

IX.

FERDINANDUS EPISCOPUS ET PRINCEPS PADERBORNENSIS Coadjutor Monaſterienſis.

S. P. D.

Cl. Viro HERMANNO CONRINGIO.

PRolixius reſponſum ad literas tuas, mi Conringi, XXIV. Julii datas in aliud tempus magis vacuum curis rejicio, nunc gratisſimo librorum tuorum dono poemata mea recens edita & hodie Amſtelodamo allata rependo, adjectis aliquot aureis nummmis, ut ſine incommodo tuo unum eorum exemplum Bibliothecæ Auguſtæ, alterum Juliæ inſerendum & tertium Henrico Meibomio offerendum cures compingi, cætera tibi reſerves. Ubi monumenta Paderbornenſia, quæ jam ſub prælo Amſtelodamenſi gemunt, in lucem prodierint, non etiam indonatus abibis. Si Henricus Meibomius in animum induceret, ut quæ ex libro pergameno apud eum deſcripta Henrici de Hervordia monumenta extant, nobiscum communicarentur, ut in rem noſtram nonnulla ex iis excerperemus, non ſolum hæc opera nobis grata & inſtituto noſtro fructuoſa accideret, ſed etiam gratitudinem noſtram Meibomio maximè de-

vinciret. Quare unicè te rogo, ut per nuncium, qui has ad te perferet, Hervordiensis illius reliquias huc mittendas cures, & de fide restitutionis apud Meibomium caveas. Cæterum tantum de benignitate Principis Wolffenbutelensis mihi polliceor, ut non invitum fore confidam, ut si Hervordiensis integer in Augusta Bibliotheca supersit, ejus nobis fiat copia. Vale & Henricum Meibomium, cujus avo, utpote Lemgoviensi, diœcesis mea gloriatur, plurimum meis verbis jube salvere. Quæ de piscinis nuper edidisti, ut omnia ingenii tui monumenta maximi facio, avide desidero una cum Hermeticis tuis. Vale iterum iterumque. Neuhusii ad confluentes Luppiæ & Alisonis. III. Aug. MDCLXXI.

X.

EMINENTISSIME ET ILLUSTRISSIME PRINCEPS.

Domine Clementissime.

NOn inacceptas fuisse literas meas, iisqve Eminentiam Vestram vacuo à curis tempore aliquid reposituram, plurimum gaudeo. Et verò eorum, quæ attuli, accuratam censuram unicè desidero: à sola autem Eminentia V. poterit illa institui; à nemine profectò rectius; quia in isthoc Antiquitatum Patriæ studio nemo par sit, nemo secundus, plerisqve talia fastidientibus. Interea mirificè exhilaravit me nuperrimus fasciculus, Eminentiæ V. manu exaratis literis imaginibusqve, quibus nihil mihi pretiosius, ut & aliquot Poëmatum novæ editionis exemplis, nec non aureo deniqve munere opulentus. Ideoqve pro isthac mihi exhibita Principali beneficentia gratias ago immortales. Poëmatum libellos, (fateor) præ multis negotiis, hactenus tantum licuit currente ut sic dicam oculo perlustra-

re

re: etiam ſic verò ſuavitas carminum potuit tædium omne moleſtiarum diſcutere. Simul accepi autem, ſtatim libellos omnes Bibliopegicis òperis excolendos commiſi: ab iisqve jam jam exſpecto. Sequar verò in iis diſtribuendis ante omnia Eminentiæ V. juſſa: adeoqve quantocyus unum Auguſtæ, alterum Juliæ noſtræ Bibliothecæ, tertium Meibomio reddam, mihi quartum reſervabo. Reliquos tres in Galliam deſtinavi: unum Regiæ, alterum Colbertinæ, tertium Cappellanæ Bibliothecæ conſecrandum. Quibus addam duo exempla imaginis; tertio mihi retento, magnorum Regum & Principum, qui me patrocinio ſunt dignati, aliis addendo. Quam rem viris in Galliâ præclaris ſcio quidem futuram acceptiſſimam (nec enim in Principum aut Epiſcoporum ordine qui paria poſſit præſtare, quiſquam vel ibi, quantumvis præ Germania noſtra Epiſcopis doctis abundet Gallia, invenitur) ſpero autem nec Eminentiam V. conſilium meum improbaturam. A Meibomio noſtro facilè impetravi, quæ Eminentia V. deſiderat; igitur ille non Hervordienſem duntaxat, ſed quædam avita ac ſua pariter cum Epiſtola jam me curante exhibet. Cum noviſſimè Wolfenbutteli expedienda mihi negocia eſſent, quæſivi quidem in Auguſto illo longè locupletisſimo librario theſauro Hervordienſem iſtum; ſed fruſtra fui. Adeo inventu rarus eſt. Quid autem? An Eminentia V. ſplendido ſuo aureo dono devincire me amplius ſibi tentavit? Ego verò ſanctè juro, inuſitatâ veſtra virtute & doctrinâ motum, pridem me ſponte in Eminentiæ V. ſervitutem concesſiſſe, neqve illi affectui quidquam addi poſſe. Apud me ergo illud quidem multo quamvis auri effici nequit: quoniam indicio tamen eſt ſingularis cujusdam Principalis gratiæ in literarum cultorem, crevit Eminentiæ V. virtutum

admiratio, ut in posterum liceat majore animi confidentia debitum præstare obsequium. Id quod factum iri, uti certò sibi persuadere etiam V. Eminentia dignetur, omnem in modum oro & obtestor. Mea Hermetica & Piscinaria mitto. Non quod sint tanti, sed quia intelligo non inaccepta futura. Utinam simul usum aliquem saltem aquis vestris afferre sint idonea illa Piscinaria; cum præsertim per Visurgim fortasse liceat pisces marinos nonnullos in lacus aut stagna vestra more Romano antiqvo transferre! Quæ de Ægyptiorum sapientia lib. Hermeticorum primo disserui, si non displiceant limatissimo Vestro judicio, dabo propediem libellum alium de sapientia veterum Chaldæorum: etsi hodie nullum talia Reip. adferant commodum. Chemicarum dissertationum secundi libri examen Rottendorfius Vester V C. possit quam optimè instituere si grave non fuerit. Nostræ Juliæ schola Medica gloriatur adhuc isthoc alumno: ipsi ego mollem precor & vegetam senectutem. Eminentiæ V. etiam atq; etiam opto consimilem valetudinẽ & felicia quæq;

Eminentiss. & Illustriss. V. nomini

Helmstadii 13. August. Anno 1671.

ætatem omnem devotissimus

Hermannus Conringius.

XI.

FERDINANDUS EPISCOPUS ET PRINCEPS PADERBORNENSIS Coadjutor Monasteriensis.

S. P. D.

HERMANNO CONRINGIO

Viro eruditissimo.

Libellum poematum meorum cum imagine acceptum tibi fuisse, ejusque tria exempla in Gallias à te missa unicè gaudeo,

deo, nec minus me libelli tui nobis donati, quam Analecta Hervordiensis ab Henrico Meibomio impetrata exbilararunt, quæ Germanâ fide hero suo restituam. Interea tria poematum exempla, ne humanitas tua tibi sit damnosa, reddimus tibi, dum aliam optamus occasionem officio & amori erga me tuo respondendi. Piscinaria primo statim aspectu valde me oblectarunt. Utinam Rottendorffius olim noster, qui ante paucos menses octuagenario proximus, asperrimis, ut ait Plinius, cruciatibus calculorum à stillicidio vesicæ extinctus, magno meo luctu & literarum detrimento diem obiit, Hermetica tua perlegere & de Chemicis dissertationibus tuis judicare posset! magnopere certè eruditionen & intimam Medicinæ peritiam tuam deprædicaret. Vale mi Conringi & me ut facis ama. In Collino meo. XXI. Aug. MDCLXXI.

XII.

EMINENTISSIME ATq; ILLUSTRISSIME PRINCEPS.

Domine Clementissime.

OBsecutus Eminentiæ Tuæ mandato librum unum Poëmatum Tuorum Augustæ Bibliothecæ inserendum obtuli Serenissimo Principi ac Domino meo Rudolpho Augusto; alterum nostræ Juliæ Bibliothecæ Eminentiæ Tuæ nomine consecravi; tertium Meibomio dedi; tres ceu promisi, meo in id usus consilio, in Galliam curavi; uno mihi retento. Quo animo donum exceperit Serenissimus Princeps, indicant literæ. Quarum αὐτόγραφον mittere, judicavi non abs re futurum: uti nempe etiam Eminentia Tua certò sibi queat polliceri Optimi illius Principis in cultum sinceræ amicitiæ propensionem. Quod si placuerit, etiam alterum, qui expetitur in familiario-

riorem usum libellum, aut etiam Principalium literarum aliquid meæ curæ committere, Eminentiæ Tuæ in id promptum ministerium & obsequium meum offero. Felicem prædicaturus me, si ad intimiorem Tantorum Principum amicitiam quidquam contulerim. Academia nostra pro honore sibi exhibito ipsamet gratias aget propediem: interea illius nomine Eminentiæ Tuæ habeo maximas. Idem mihi injunctum iri ex Gallia, equidem non dubito. Etsi enim illud Regnum multis Episcopis eruditis floreat, qui paria tamen Eminentiæ Tuæ bonarum literarum peritia fecerit, scio reperiri neminem. Is quem jam antehac laudavi Stephanus Baluzius Remensis Canonicus misit mihi libros aliquot ab se editos, interque eos novam ἔκδοσιν operis Illustrissimi quondam Archiepiscopi Parisiensis Petri de Marca de Concordia Sacerdotii & Imperii: jamque parat editionem Capitularium Francorum Regum secundæ familiæ. Optaverim, esse illud Marcæ opus & Baluziana reliqua in Eminentiæ Tuæ manibus. Cumprimis posse ex librario Thesauro Tuæ Eminentiæ adjuvari egregium novum illum conatum, perinde atque ex nostræ Juliæ Bibliothecæ mss. quædam propediem abs me mittentur. Capitularia illa de rebus Saxonicis Romæ edita jam tum habet Baluzius, eaque addet reliquis.

Eminentiæ Tuæ

Helmestadii 21. Augusti 1671.

ætatem omnem
Servus devotissimus
Hermannus Conringius.

XIII.

EMINENTISSIME AC ILLUSTRISSIME
PRINCEPS
DOMINE CLEMENTISSIME.

NOn displicuisse institutum meum tres libros Pomatum in Gallias mittendi, equidem gaudeo. Quin imo non dubito, æque illos acceptos futuros atque fuerunt, quos Serenissimo Hero meo Rudolpho Augusto in usum Bibliothecæ Augustæ, & Academiæ Juliæ Pro-Rectori ac Senatui jussu Eminentiæ V. obtuli. Et verò jam tum spero traditum Serenissimi Ducis responsum ante quatuor dies missum, nunc verò mitto & Academiæ nostræ literas. Trium illorum librorum qui in supplementum redditi sunt, unum Serenissimo Antonio Ulrico Duci, alterum Filio ejus primogenito Augusto Friderico, tertium Bibliothecario Academico destinavi. Idque quandoquidem iste non tantum magni æstimat doctrinam virtutemque V. Eminentiæ, sed ipse etiam Germanicæ nostræ Poëticæ felicissimus est in omni genere cultor. Ille Paternis insistit vestigiis; Hic verò Eminentiæ V. inusitatam eruditionem justo novit pretio venerari. Ut proinde confidam, hanc distributionem non futuram V. Eminentiæ ingratam. Piscinaria mea utinam non lectione duntaxat, sed usu etiam aliquando oblectent! Ita sanè memoria illorum possit esse justæ diuturnitatis. Rottendorfium ereptum mihi censorem Paracelsicorum meorum, multùm profectò ceu par est, doleo. Pridem enim etiam ipsemet Viri eximiam cùm aliorum tum Medicæ Artis peritiam feci maximi: simul verò haud ignoro, quàm hodie rarus sit numerus eorum, qui ad illud laudis fastigium attingunt.

Addat DEUS Eminentiæ Veſtræ illos quos optimus Senex non peregit duntaxat, ſed etiam longè plures annos meritus fuit.

Eminentiæ Veſtræ
ætatem omnem
ſervus obſequentisſimus
Hermann. Conringius.

Helmſtadii 27. Auguſt.
Anno 1671.

XIV.

FERDINANDUS EPISCOPUS
ET PRINCEPS PADERBORNENSIS
Coadjutor Monaſterienſis
S. P. D.

Cl. Viro HERMANNO CONRINGIO ſuo.

Binis epiſtolis tuis diverſo tempore mihi redditis reſponſum debeo. Et primæ quidem magnam mihi attulerunt voluptatem, allato nuncio, quo nos exhilararunt, de Sermi Ducis Rudolphi Auguſti judicio noſtras eſſe aliquid nugas putantis. Quare tuo obſecutus conſilio præſentem libellum ejus nomini inſcripſi, Teque majorem in modum rogo, ut de noſtro erga Principem optimum obſequio fidejubeas, ubi fuerit necesſarium. Ex alteris literis tuis quando nunc iterum intelligo, meis Muſis, te interprete, tam magnos conciliari patronos, ut porro de noſtris ſtudiis bene mereri posſis, nonnulla inſuper poematum exempla ad te mitto aliis donanda, quibus adjicio hunc libellum, qui etſi Pariſiis ſit recuſus, prima tamen incunabula debet Romæ, ubi in lucem prodiit, & mihi eſt nuncupatus. Accepi etiam ex Urbe inter alios libellos inde ad me miſſos Codicem Regularum quas Sancti Patres Monachis & Virginibus Sanctimonialibus ſervandas præſcripſere & Lucas Holſtenius digesſit in tres partes ediditque, opus vicinis ve-

ſtris

ſtris Cœnobitis, quam veſtræ Academiæ utilius. His adjecit Emmus Cardlis Franciſcus Barberinus, ſingularis literarum & literatorum Virorum fautor, Collectionem Romanam bipartitam, veterum aliquot hiſtoriæ Eccleſiaſticæ monumentorum ab eodem Luca Holſtenio concinnatam & notis illuſtratam, cujus unicum mihi supereſt exemplar, alterius vero de Codicis regularum complura ſuppetunt. Vale mi Conringi, & Academico veſtro Senatui redditis hiſce literis, etiam tuis verbis meam gratiarum actionem proſequere. Neuhuſii XV. Septemb. MDCLXXI.

XV.

EMINENTISSIME ATq; ILLUSTRISSIME PRINCEPS.

Domine Clementisſime.

SImulatqve redditæ ſunt Eminentiæ T. clementisſimæ Literæ, nihil mihi fuit prius, quàm exemplum Duci Rudolpho Auguſto deſtinatum per tabellarium curare: neqve dubito, munus illud fore à tàm amica manu longe gratisſimum. Reliquorum exemplorum duo in Daniam, commodâ ſeſe perquam tempeſtive offerente occaſione, ſtatim itidem miſi, alterum Regiæ Bibliothecæ, alterum Griffenfeldii, Excellentisſimi cum dignitate tum eruditione Regii Miniſtri armariis conſecrans. Tertium dedi genero meo, ſummo Eminentiæ Tuæ incomparabilis atqve inuſitatæ eruditionis admiratori: cujus muſteum librum argumenti rarisſimi vicisſim jam mitto. Spero autem in horum quoque trium exemplorum diſtributione nihil quod Eminentiæ Tuæ diſpliceat à me commiſſum. Senatui noſtro Academico gratisſimus fui, oblatione literarum Eminentiæ Tuæ, utpote ſingularis Clementiæ & favoris Princi-

palis locupletisſimorum teſtium. Eoqve, çeu fui juſſus, eâ, qua par eſt reverentia, Senatus illius nomine ago gratias, utque Eminentia T. affectum illum velit perpetuum eſſe, etiam atqve etiam rogo.

Muneri mihi deſtinatus liber plurimùm me delectavit, non tantùm quod a tanto Principe veniſſet, ſed &, ſi quidem licet dicere quod res eſt, ſuo cumprimis argumento. Quoniam Paraſceve Dominicæ diei, ut aliàs, me invitaret (ſera enim veſpera mihi eſt traditus libellus) ad ſacros labores, confeſtim illum quo potui ſtudio volvi: & meo ingenio longè acceptisſimum magna cùm animi voluptate deprehendi. Pridem ſcilicet ſuſpexi eruditionem eximiam Holſtenii: quæ & in opere hoc poſthumo certè ſplendet: cujus veſtigiis cum inhæreat Poſſinus non infeliciter, etſi fortè non pari paſſu, non potuit non & ille mihi multùm placere. Cæterùm quàm maximè gratum fuit ſacrum libri totius argumentum, primæ & verè aureæ Eccleſiæ, atqve ad cujus mores meritò omnis etiam hæc noſtra ætas eſt componenda, acta moresq; haut parùm illuſtrans. Fraſtidii libellus dudum mihi fuit obſervatus inter ſpuria S. Auguſtini: ſuo auctori illum Holſtenii curâ eſſe redditum gaudeo. Acta pasſionis Sanctarum Martyrum Perpetuæ & Felicitatis planè mihi nova ſunt: etſi pridem ſint lecta, quæ ad Martyrologium de iis commentatus eſt Barronius, & narravit Petrus de Natalibus. Hæc ipſa Acta eſſe lecta in Eccleſiis Africæ ſaltim S. Auguſtini ætate, per etiam mihi eſt veriſimile. An & Tertullianus illis fuerit uſus, dubium me reddit ipſum illud quod pag. 38. ex libro de Anima laudatur teſtimonium, referens, *Perpetuam ſub die paſſionis in revelatione Paradiſi ſolos illic Commartyres ſuos vidiſſe*: quale quid in hiſce Actis non reperio. Imò in viſione Saturi, qua Paradiſus

eſt

eſt oblatus pag. 24. diſertè ſic legitur: *Et cæpimus illic multos fratres cognoſcere, ſed & Martyres.* Non temerè etiam Tertullianus paſſus fuiſſet elabi ſibi, quæ de vulnere & cicatrice facieiDinocratis hìc narrantur pag. 14.& 16. ad probandam ſuam, de animæ corpori conformi ſubſtantiâ, ſententiam: nec enim ab aliis hæc eſſe neglecta, apparet vel ex iis, quæ ex l. 4. de Anima S. Auguſtini adducuntur pag. 53. & 54. Alia igitur eſſe hæc Acta ab iis quæ Tertulliano fuerunt in manibus, per eſt ſimile vero: atqve adeò, ut recentiora, minus certam mereantur fidem. Sed & hæc ipſa Acta jam S. Auguſtinus à Canonicæ Scripturæ auctoritate multùm differre, nec in eo eſſe ordine ut inde in quæſtionibus fidei teſtimonia proferri queant, diſertè docuit. Quod Sancti illius Doctoris judicium in hoc libello pag. 50. & 52. legens, haud injuria improbabit fortasſis, quæ Holſtenius pag. 131. & 136. Poſſinus pag. 183. auſi ſunt aſſeverare. Me verò etiam illud de Dinocrate ſollicitum habet, quomodo ille pœnis fuerit per preces ſanctisſimæ Martyris liberatus, cum videatur ſacro lavacro non ablutus. Habuit enim utiqve ille cum viveret parentem utrumqve idololatram. Imò & ſoror Perpetua cum utroqve fratre hæſit tum adhuc in illo luto: alter enim fratrum demum Martyrium ſubeunte Perpetuâ fuit catechumenus, & Perpetua baptizata paulò ante quàm caperetur, quod legitur pag. 6. Puerum itaqve illum Dinocratem ante obitum fuiſſe baptizatum, non eſt veriſimile. Nec S. Auguſtinum de Baptiſmo illius fuiſſe certum, liquet ex pag. 51. & 52. &c. Vincentium pariter ac Renatum, auſos ex illa Dinocratis hiſtoria, promittere etiam in Paganiſmo defunctorum animabus aliquam per Sanctorum preces ex infernalibus cruciatibus redemtionem, manifeſtum eſt. Quod equidem non miror, cum illa ætate, S. Augu-

ſtino in Enchiridio ad Laurentium teſte, *nonnulli imò quàm plurimi æternam damnatorum pœnam, & cruciatus ſine intermiſſione perpetuos, humano miſerati ſint affectu, atq; ita futurum eſſe non crediderint*: ipſemet etiam S. Auguſtinus permittat credi, *pœnas damnatorum certis temporum intervallis mitigari.* Non poſſum non Eminentiæ Tuæ hîc recitare quæ Vir doctisſimus Dionyſius Petavius l. 3. de Angelis c. 7. §. 7. ſcribit: *cum appareat, non ſatis in errore conſtantem fuiſſe Origenem, ac trifariam omnino eum expoſuiſſe, ut aut diabolos ac dæmones pariter ac damnatos homines ſalvos aliquando fore diceret: aut ſolo excepto principe dæmonum diabolo, cæteros omnes: aut deniq; ſolos homines, diabolo & Angelis ejus in perpetuum rejectis. Priores opiniones duas pauci Catholicorum amplexi ſunt.* Paragrapho octavo ait: *de diaboli ac dæmonum pœnis terminandis futuraq; liberatione pauci aſſenſi ſunt Origeni: de damnatis hominibus plures imitatores habuit opinionis ſuæ, nondum per illa tempora hæreſis inuſtæ notis. Quam quidem non eadem firmitate omnes adſciverunt: quidam enim plenius, levius alii & quaſi cunctanter aſſenſi ſunt.* Primo ordini accenſet mox Gregorium Nyſſenum & auctorem commentariorum in Epiſtolas Pauli qui Ambroſio tribuuntur, quem eſſe Hilarium Romanum Damaſi Pontificis Diaconum conſtat jam eruditis: alteri Hieronymum, Ambroſium, Gregorium Nazianzenum & Arnobium. Jam tùm porrò multis fuiſſe perſuaſum, precibus ſanctorum ab inferni cruciatibus poſſe animas etiam paganorum liberari, indicant utiqve pasſim illa, quæ in ore vulgi fuisſe ex Damaſceno conſtat, de liberatis per S. Theclam Falconillæ & per S. Gregorium Trajani animabus: idem ſcilicet atteſtante vita B. Theclæ, & quam Baſilius Seleucienſis Iſauriæ Epiſcopus conſcripſit à Petro Pantino edita, & quam

So-

Sophronius habet. Si ergo & suis precibus fratri defuncto, quamvis non Christianum in ordinem per Baptismum recepto, ex inferno liberationem aliquam impetrari posse crediderit Sanctissima Perpetua, non profecto vitio hoc verti illi potuerit, in illa communi tum adeo quamvis optimorum sententia: æqvumq; fuerit, condonare fœminæ, hactenus catechumenæ, & sororio tenero erga defunctum puerum fratrem affectui. Verum ita non fuerit divina revelatione Sanctissimæ Perpetuæ patefactum, quod de Dinocrate pœnis liberato in Actis istis commemoratur: Sed fortè insomnio, respondenti pio vigilantis de liberando fratre sibi quondam tenerè adamato voto, imputandum; quod tamen visionis cœlestis loco habuerit sanctissima fœmina per errorem. Quale quid & tunc frequentissimè factum, & contingere hodieqve, notum est prudentioribus. Hoc sane, malim dicere, quàm fictionis & falsi accusare notis insertam illam Sanctissimæ Martyris de suis insomniis narrationem. Absit enim, ut de tam antiquo monumento Ecclesiæ, lectionibus publicis alicubi recepto, sequiora suspicer. Nisi fallor tamen, ob illa de Dinocrate suspecta narrata, ab Ecclesia Romana nunquam in sacros usus Acta illa sunt recepta. Nec enim illa aliàs delituissent hactenus in unius Casinensis Monasterii tenebrosis loculis. Quantumvis autem, me quidem judice, illa sint qualia dixi, perquam tamen grata sunt; quandoquidem saltim illud, quo fervore martyres olim sacrum illum agonem peregerint, docere, atqve adeo ad parem constantiam me quoqve roborare tam illustribus exemplis, apta sunt. Ac proinde pro libello isto Eminentiæ Vestræ ago gratias quas possum maximas. Eorum quæ ex Urbe accepta memorantur, hactenus itidem vidi nihil. De Codice Regularum Holstenia-

niano accepi tamen aliquid jam tùm ex Ephemeridibus Gallicanis rei literariæ, atqve ex doctisſimo Commentario Steph. Baluzii ad Reginonis libros de diſciplina Eccleſiaſtica, novisſime Pariſiis editos. Unde mihi illius operis comparandi magnum eſt deſiderium incenſum. Cœnobitis noſtris Ludgerianis vereor ut posſit eſſe uſui illius lectio: etſi enim non male ſe gerant, ſintqve mihi iſthoc nomine peraccepti, ad veteres tamen iſtas rigidas regulas illos velle componere, neqve patiuntur tot Pontificum quas vocant diſpenſationes, & pridem uſu probatæ diverſæ vivendi conſuetudines; neqve æqvum nunc fuerit. Mihi vetera illa ſaltim noviſſe per eſt jucundum. Atqve adeo hoc ipſo tempore, in Baluzii, meditantis accuratam novam Capitularium Caroli Magni filiorumqve editionem, amici mei petentis gratiam, quæ de vita Canonicorum ſanxit Ludovicus Pius, per utiqve ſevera & à noſtris moribus toto cœlo diverſa, qualia habentur in Tomo ſecundo Conciliorum Galliæ à Sirmondo edito & in Academiæ Juliæ Mſſ. membranaceis, magna cum voluptate confero. De reliquis ex Holſteniana Bibliotheca ab Eminentisſimo Cardinale Fr. Barberino depromptis Eccleſiaſticæ Hiſtoriæ monumentis, nihil vel fando hactenus accepi. Utriuſqve operis non mihi duntaxat ſed Academicæ etiam Bibliothecæ cura erit comparandi. Utinam verò Tuo illi mihi longè acceptisſimo dono posſim aliquid non minus dignum Eminentiæ Tuæ oculis reponere! Nunc tamen nihil mihi tale ad manum cum ſit, majorem in modum obſecro, ne ferat ægrè ſibi offerri vilia iſta quæ mitto: quæqve adeò à typographicis operis adhuc madent ut bibliopegorum prælum non ferant. Quod ſi haut diſplicuerint, ſequentur fortasſis mox alia notæ melioris. Deum obſecro, ut

bono

ut bono publico Eminentiam Tuam in ſeram uſqve ſenectutem felicem conſervet.

Eminentiæ Tuæ

Helmeſtadii 26. Sept.
Anno 1671.

ætatem omnem
devotisſimus
Hermannus Conringius.

P. S. Jamjam obſignaturo haſce Litteras offertur Epiſtola N. N. optimi ſanè & doctisſimi. Partem à me excerptam mitto: quo Eminentiæ Tuæ liqueat, quanto illa etiam apud hunc ſit in pretio. Operam dabo ut & hujus Germanica, dramatici etiam generis, opuſcula Eminentiæ Tuæ reddantur, & major ſolita amicitia Vos inter in bonum publicum coaleſcat.

XVI.

FERDINANDUS EPISCOPUS ET PRINCEPS PADERBORNENSIS
Coadjutor Monaſterienſis
S. P. D.
Cl. Viro HERMANNO CONRINGIO ſuo.

TAbellarius veſter, mihi ad Viſurgim Beverungæ animi remittendi cauſa commoranti, literas tuas 26. Septemb. datas reddidit, quibus citius dediſſem reſponſum, niſi Neubuſium reverſus Codicem Regularum ab Holſtenio editum una ad Te mittere decreviſſem, quem his adjunctum ac Bibliothecæ tuæ donatum tuis cymeliis literariis accenſeas velim. Adjungo collectionem Romanam, cujus cum unicum hoc exemplum ad me pervenerit: mihi, ubi commodum fuerit & lectum, cupio remitti. De poematibus meis, quæ in Daniam deſtinaſti &

alia in loca misisti, plurimum tibi debeo, ac summopere Te rogo, ut data occasione hocce exemplar Vito Beringio Regis Daniæ Historico, siquidem adhuc ætherea vescitur aura, tradendum cures, qui si ad plures abiit, Tuum esto hoc donum. Cæterum animadversiones in notas Holstenianas passionis SS. martyrum Perpetuæ & Felicitatis valde sunt eruditæ, ac dignæ quæ cum Possino communicentur. Certè ipsarum SS. Martyrum memoria in Ecclesia Romana jam olim fuerit inprimis celebris, utpote quæ Canoni Missæ, quod paucis sanctis obtigit, nominatim fuit inserta, & hodie dum recolitur. De honore, quem Sermus Princeps N. N. musis meis habere dignatus, plurimum etiam Tibi me debere profiteor. Ejus Principis poesin sacram mihi nuper dono dedit Hardenbergius Cellensis olim Minister primarius. Cætera dramatici generis adhuc desidero. Ut primum monumenta mea Paderbornensia prodierint, non negligam occasionem eadem cum hoc Principe communicandi; ut, qui meas esse aliquid putat Camœnas, historica etiam nostra recognoscat. Interim majorem in modum opto, ut de benigno judicio eidem Principi meis verbis in antecessum gratias agas, ac significes, me illius amicitiæ percupidum nullam omissurum oportunitatem mea eidem officia probandi. Vale meque, ut facis, ama.

Neuhusii XXX. Octobr. MDCLXXI. De libris, quod pœne exciderat, ad me missis gratias itidem tibi ago. Vale iterum iterumque & Henrico Meibomio nostro dicito, ejus etiam libellos, perquam mihi acceptos & gratos accidisse.

XVII.

Clarissimis & doctissimis Viris

VICE-RECTORI & PROFESSORIBUS ACADEMIÆ JULIÆ HELMESTADII.

CLARISSIMI ET DOCTISSIMI VIRI

Redditæ sunt nobis vestræ literæ humanitatis & immeritæ laudis plenæ, quibus nomine totius Academiæ significatis libellum poematum nostrorum traditum vobis esse, & quod multò gratius accidit, admissum benevole inter Lycei vestri armarium interq; tot eruditos & præstantes nostrâ ætate scriptores vestros inveniße etiam locum aliquem, ex quo aliquando in manus legentium nostra sumantur. Non id quidem partus ingenii nostri meretur, tenui ac juvenili antehac venâ Romæ maximam partem effusus parumq; exinde per succisivas horas animi gratia formatus: ut tamen ad vos aditum haberet, fecit clarissimus & eruditissimus sæculi nostri scriptor, HERMANNUS CONRINGIUS, decus ac splendor Academiæ vestræ, mihiq; hactenus ex his ipsis humanioribus studiis familiaris. Tum vel maximè si quid ex meis lucubrationibus sit dignum oculis vestris, id cumprimis, ut vestris judiciis deferretur, poscebat à me jure suo æstimatio florentissimæ apud vos Academiæ Juliæ, quæ à primis statim exordiis suis omnium exinde disciplinarum & liberalium artium viris mirificè exculta floruit, ut dubium mihi nunquam fecerim fore inter vos, qui hæc mansvetiora literarum studia ac commercia ex æquo bonoq; probaturi essent, ut quantum gentis Saxonicæ affinitate & locorum vicinitate, tantum amore quoq; honestarum artium conjungeremur: præsertim cum optima pars vitæ inter amœ-

nitates studiorum quæratur, beatosq; censeat Plinius, quibus Deorum munere datum est aut facere scribenda, aut scribere legenda, beatissimos verò quibus utrumq; obtigit. Nobis in postremo, etiam quantum publicæ Principis curæ patiuntur, consistere satis erit. Monumenta, quæ maturiori aliquo scriptionis genere, & patriæ illustrandæ bono dedimus, â vobis pari benevolentiæ significatione recepta esse, haud minus nos oblectavit. Prodibunt illa brevi aucta lucubrationibus quibusdam, & si denuo vobis offerantur alia veste induta, prorsus confidimus accepta fore, quando cum his simul debita vobis benevolentia defertur. Neuhusii ex arce nostrâ XV. Septemb. M DC LXXI.

Vestri

Studiosissimus

FERDINANDUS EPISCOPUS
ac Princeps Paderbornensis, Coadjutor Monasteriensis.

XVIII.

EMINENTISSIME atq; ILLUSTRISSIME
PRINCEPS
DOMINE CLEMENTISSIME

JAm constitueram die crastini ordinario uti tabellariorũ officio, eaque occasione Tibi Eminentissime Princeps mittere, quæ nudius quartus ante Lutetia acceperam à Stephano Baluzio, non semel jam laudato, nunquam autem satis laudando viro. Nec verò Viri optimi & longè eruditissimi desiderium morari velim, nec à quoquam tamen alio, quam ab Eminentia Tua, expleri illud posse sum cer-

certus. Hinc plurimum me exhilaravit nuncius hic: neque ego non ſtatim illum dimitto, ſimul ille advenit. At principio quidem officii mei eſſet, omnibus eloquentiæ artibus uti in agendis ſubmisſi obſequii gratiis, cum pro novo illo Principali munere, tum inprimis pro continuatione Principalis erga me benevolentiæ. Sed quia verba me deficiunt, & fortasſis abs me nihil tale exigitur amplius, poſt ſatis exploratum ad omnia juſta ſervitia paratum animum, nolo illud nunc agere. Plurimum verò me delectavit ſaltim inſpectio inſtituta (nec enim ultrà illam hactenus quidem mihi quid licuit) utriusque libri. Legam autem utrumq; diligenter, ubi quid otii fuero nactus, & reddam alterum, additâ quæ decet gratiarum actione. Beringius, niſi vehementer fallor, adhuc eſt in vivis. Certior factus, primâ quaque occaſione mittam Viro Principale munus; quod indubiè erit acceptisſimum, quoniam, quantum ex libro Adoptivorum Carminum intelligo, jam ille dudum æſtimavit Eminentiæ Tuæ rarisſimas virtutes, in ejusque ſe dedit patrocinium. Exſpectanda verò mihi erit commoda mittendi occaſio: quæ brumali hoc tempore ſolet eſſe infrequentior. Ea ſanè obſtitit hactenus, quare neque ex Gallia, neque ex Dania acceperim quidquam de jam redditis, quos transmiſi Eminentiæ Tuæ libellis. Simul autem aliquid ſignificatum fuerit, ſtatim, prout par eſt, communicabo. Interea verò Serenisſ. Antonio Ulrico indicabo Eminentiæ Tuæ propenſum ad mutuam Principalem amicitiam animum: non dubitans, fore brevi, ut inter vos Tantos Principes propinquior quædam intercedat quaſi necesſitudo. Monumentorum Paderbornenſium novam illam editionem jam ad finem properare equidem gaudeo. Si fortasſis autem & huic adjicientur

tabulæ illæ Osnabrugenses & Paderbornenses, quæ in calce primæ editionis reperiuntur, vel aliæ quæ fuerint addendæ, optaverim justam diligentiam in iis exhibendis præstari. Ne quid enim dissimulem, is qui expressit p. 262. Caroli Magni effigiem, perquam oscitanter videtur se gessisse; cum constet Carolum mento fuisse glabro, & barba rara genis adnata. Nec Ludovico Pio debuit laurea à pictore dari, sed fortassis diadema gemmis ornatum, ex more à Constantino M. introducto; quali usum esse & Chlodovæum Magnum scio, de aliis Francorum Regibus non habeo compertum. Ut ad hæc attendam nunc solitò diligentius, facit mihi propositum diploma aliquod, ex seculo nono isthoc quod alii depromunt, alii ὑποβολιμαῖον censent. Qua de re singulari libro fortasse sententiam brevi feram. Non dubito, omnibus cum justâ cura inspectis, si qui fuerint commissi errores, emendari tempestivè posse: ne quæ sinistris suspicionibus præbeatur ansa. Ut autem ad initium Epistolæ redeam, mitto partem Epistolæ, quam illustris Baluzius ad me dedit: rogoque, nisi grave quid obstet, desiderio justo Viri perquàm eximii satisfieri. Atque de Innocentii Epistolis scio, esse illas in manibus Eminentiæ Tuæ & optima fide spondeo, cum æterna Eminentiæ Tuæ laude, illam sibi fortè factam gratiam, Baluzium compensaturum. Num Capitularium Carolinorum apud vos supersint mss. exemplaria, nescio. Quod si tamen etiam huic pio Viri optimi desiderio queat responderi, Eminentiæ Tuæ auctoritate, illud ne negligatur, rogo itidem obsecroque. Juvi ego hactenus Virum quantum potui collatione nostrorum mss torum: neque dubito, Tuæ quoque Eminentiæ judicio illi æquissimo desiderio nefas esse non obsequi,

Deus

Deus ſervet in ſeram ſenectutem Reipublicæ commodo Eminentiam Tuam, cujus ego ſum

Helmſtadii propridie Kalend. Novembris, Juliani Ao. 1671.

ætatem devinctisſimus ſervus

H. Conringius.

XIX.

EMINENTISSIME ATQ; ILLUSTRISSIME PRINCEPS,

Domine Clementisſime.

CUm à Serenisſimo Principe mihi mitteretur Epiſtola ad Eminent. Tuam curanda, officii mei, quod utrique Veſtrum debeo, eſſe duxi, ſine mora, quod juſſus ſum, agere. Eoque non exſpectandum Mercurii veſtri reditum exiſtimans, committo haſce Poſtæ, quam vocant, fidei atque induſtriæ. Non dubito autem acceptam fore Epiſtolam illam, non minus atque Serenisſimo hero meo gratisſimus fuit poëmatum liber; & inpoſterum frequentiore literarum commercio confirmatum iri amicitiam, quam vicinitas, & communis Reipub. ſalus exigit. Juſſus equidem & ego ſum, dare operam, ne quid illa capiat detrimenti: ſed, quantum arbitror, non opus eſt ad id mea aliqua opella; Idque mandatum profectum eſt â Serenisſimi Principis tenero erga Eminentiam Tuam ſtudio. Quod ut magis magisque pateat, addo exemplar literarum Optimi Principis ad me exaratarum. Gaudeo tamen, præbitam abs me occaſionem ſolitò frequentius amicitiam mutuo inpoſterum exercendi Vos inter Principes; quin imo, ſi fas fuerit, addam ego calcar agentibus negotium verè ſacrum & longè utilisſimum.

Mitto

Mitto ſimul partem literarum quas ad me Lutetia dedit Stephanus Baluzius, jam tum ſæpius â me Eminentiæ T. laudatus. Illi tum temporis nondum fuerat traditus, quem Colbertinæ Bibliothecæ cum aliis nonnullis conſecravi, poëmatum veſtrorum aureus libellus: quoniam verò indies pene jam tum ab Illuſtrisſimo Colberto fuit exſpectatus, non dubito, pridem & illum rectè curatum proximè mihi ſignificatum iri. Quum ſentiat verò Eminentia Tua, quam incenſum ſit in Baluzii animo Innocentianarum Epiſtolarum deſiderium, ſpero illi tandem ſatisfactum iri. Plurimum equidem etiam mihi gratulabor, id ubi evenerit; quoniam non Baluzius duntaxat, ſed ipſe etiam Illuſtrisſimus Colbertus intelligent, rectè â me Eminentiam Tuam laudatam, non doctrinæ tantum partæ ſed ſtudioſe promovendæ etiam, nomine, meamque non nihil valere exiſtimationem apud Principem tantæ dignitatis, pariter & eruditionis ac virtutis. In non immemorem beneficii & optimè intelligentem talium, ſummæque induſtriæ Virum, veſtram benignitatem iri collatum, auſim ſancta fide polliceri. Quod ſi juverit Eminentia Tua etiam illud Baluzianum de Capitularibus Francorum denuo edendis inſtitutum, factura etiam iſthac in re fuerit inſigne pretium operæ. Qui Fuldenſes Codices conſulat, neminem novi: forte etiam nemo ibi reperitur ad exemplum Rhabani Mauri compoſitus, ut mores â priſco illo ævo degeneraverint. Contuli ipſe noſtræ Bibliothecæ Academicæ Capitularia MSS. ſi quæ ad manum etiam Veſtram fuerint, eorum varias mittam Baluzio itidem ubi accepero.

Quod nuper monui de errore commiſſo à pictore circa Caroli Magni imaginem, illo pertinet, quod optem illum in nova veſtrâ Monumentorum Paderbornenſium edi-

editione correctum, quò fides constet diplomati, me judice, genuino. Imago quæ subsequitur Ludovici Pii possit quidem itidem videri justo juvenilior, memini autem & alibi illam videre planè similem. Utinam possit addi etiam Ludovici nostri Germanici effigies integra! nec enim illam hactenus conspexi.

De missis nuper libris scribam plenius proximè, fortassis per vestrum Mercurium. Interea legam omnia cum cura, etsi plæraqve jamtum volverim. Beringium intellexi vivere: itaq; mittendi librum primam quamqve commoditatem captabo.

Eminentiæ Tuæ

Helmestadii 30. Novembr. Anno 1671.

ætatem devotissimus servus

H. Conringius.

XX.

EMINENTISSIME ATQ; ILLUSTRISSIME PRINCEPS.

Domine Clementissime.

MAgna me sollicitudine liberavit Huxariensis V. Mercurius. Cùm enim jampridem à Principali manu Vestrâ nihil acceperim, de minus prospera valetudine graves me curæ invaserunt, vel ne quid respublica detrimenti fecerit, metui. Cùm acceperim jam ergo, omnia esse salva, plurimùm equidem gaudeo: gratias agens immortales Deo sospitatori. Dedi verò ego prid. Kalendar. Decembr. ultimas meas, easqve Postæ qvam vocant commisi: qvoniam, quas addideram literas manu Serenissimi Principis mei Rudolphi Augusti ad Vestram Eminentiam exaratas, celerem curationem exìgebant. Dubius tamen

adhuc ſum, num ſint illæ rectè traditæ: ſpero autem meliora, idqve me propediem intellecturum. Ego, ſi fas eſt adjicere, jam in duobus libris edendis occupor. Alter eſt de Antiquitatibus Academicis, atque adeò de propagatione ſtudiorum: quem Eminentiſſimo Nomini Veſtro conſecrare conſilium quidem eſt, dubito tamen num liceat. Altero cenſuram inſtituo Diplomatis quod attribuitur Ludovico Germanico Pii Imperatoris filio, me autem judice eſt ſuppoſititium. Eam in rem perquam utilia mihi fuerunt, quæ habentur fine Monumentorum Paderbornenſium, utriuſqve Ludovici genuina diplomata: cumprimis illud Pii Imperatoris, quoniam & ſigillum ſive imaginem Cæſaris exprimit, qualia perquam rara hactenus prodierunt in lucem. Utrumque in librum meum tranſtuli, addito encomio præclari Monumentorum operis ejuſqve Autoris. Hoc ipſo autem vehementer in me accenſum eſt deſiderium Novæ editionis: nec enim dubito acceſſuras ex veteris ævi theſauro Tabulas etiam alias. Deum veneror, ut rebus integris, & procul bellicis turbis, quæ nunc ſollicitam habent cùm omnem Germaniam, tùm maximè Viciniam Veſtram, liceat Eminentiæ Veſtræ frui ceu antehac otio literario, quo nihil eſt dulcius.

Illuſtriſſ. Celſitudini Veſtræ

Helmſtadii 21 Martii
Anno 1672.

ætatem
devotisſimus

Hermannus Conringius.

XXI.

XXI.
FERDINANDUS EPISCOPUS ET PRINCEPS PADERBORNENSIS
Coadjutor Monasteriensis
S. P. D.

Cl. Viro HERMANNO CONRINGIO.

QUas ad me propridie Kalendas & XXX. Novembris superiori anno dedisti literas, accepi quidem unà cum exemplo epistolæ Stephani Baluzii, sed nullum iis reddidi responsum, quod eo tempore gravissimis dentium doloribus conflictabar. Interim Illustrissimus Vir Ludovicus Verjusius Christianissimi Regis Legatus hic me convenit, cui petitum epistolarum Innocentii III. P. M. exemplar de dissidio Ottonis IV. & Philippi Cæsarum de Imperio decertantium, ad Baluzium prima quaq; occasione deferendum commisi, qui etiam hoc se libenter curaturum pollicitus est. De volumine Dramatico ad me misso plurimum tibi debeo, & serenissimo N. N. ex animo gratulor tam uberem in poesi vernacula ingenii venam, gratiasq; ago quam possum maximas de dono hocce mihi acceptissimo. Magno mihi ducam honori, si librum de antiquitatibus Academicis nobis dedicaveris, qui bonas literas tanti æstimamus & tantopere viros literatos diligimus. Censuram diplomatis Ludovici Pii, quam meditaris, magnopere adjuvabunt monumenta nostra aliquot novis ejusdem Cæsaris diplomatibus in hâc novâ editione illustrata, quæ propediem in publicam lucem emissa tecum communicabimus. Vicini belli metus in apertam fœderati Belgii & confinium provinciarum ruinam erupturi, hac æstate animum à Musarum consuetudine pro dolor! utiq; avocabit. Parcat iis Deus, qui tanto incendio materiam præbuere. Vale mi Conringi, meq; in ære tuo cense. Neuhusii præpropere. XI. April 1672.

XXII.

EMINENTISSIME Atq; ILLUSTRISSIME
PRINCEPS
DOMINE CLEMENTISSIME.

PRæcedentem hebdomadem agente me in aula N. N. commodum accidit, ut cum alia quædam bona tum etiam libri piè nuper defunctæ Principis inter heredes dividerentur, volumenq; hoc Dramaticum autori ipsi cederet. Rogavi itaqve optimum Principem, permitteret mihi, librum illum Bibliothecæ Vestræ consecrare. Ægre quidem ille passus est sese exorari: indigna sua judicans, quæ legantur ab eo, qui nec Maroni ipsi Poëtica facundia sit secundus. Quum impetraverim vero tandem id quod volui, jam adeo librum hunc mitto. Continet autem uno aut altero excepto, Dramata omnia eximii illius Principis, plæraqve hodie repertu rara, ac proinde vix etiam mihi antehac visa. Quantumvis autem, non sint exacta ad limam Sophoclis vel Euripidis, vel Latinorum qvoqve cum Comicorum tum Tragicorum amussim: non dubito tamen haud displicituram Principis hanc operam. Quod ubi accepero, mittam & alia ejusdem manus sacra pariter & profana. Nunc quod jussus fui, opto Eminentiæ V. illius Principis nomine felicissima quæq;, ac sanctè testor, Eminentiæ Vestræ raram virtutem atqve eruditionem justo pretio in aulâ N. N. æstimari. Deum etiam ego veneror, ut bono publico felicitas vestra si non immortalis, saltim in plurimos annos sit diuturna.

Eminentiæ Vestræ

Helmestadii 27. Martii Anno 1672. *ætatem devotissimus* *H. Conringius.*

P. S.

P. S. Addo & alios duos libellos ab eodem Principe confectos: etsi præ festinatione tabellarii non potuerunt à Bibliopego formari in aliquam elegantiam. Confido scilicet, rem ipsam potius æstimatum iri. Ne etiam hoc nesciatur, modi musici debentur N. N. jam viduæ, fœminæ itidem longe sanctissimis moribus & eruditæ.

XXIII.

EMINENTISSIME Atq; ILLUSTRISSIME PRINCEPS *DOMINE CLEMENTISSIME.*

LIteræ Eminentiæ Tuæ quo magis desideratæ ità longè fuerunt gratissimæ: quoniam uberrime significarunt pristinæ gratiæ nihil decessisse mihi, nec langvere curam rei literariæ: etsi Mars Palladi perquam sit infestus & tantum non extrema minitetur. Baluzio missum esse exemplar literarum Innocentii III. Papæ per Excellentissimum Verjusium, atq; ita preces meas habuisse suum pondus, impense gaudeo. Laboravit Vir optimus & de Ecclesiastica literatura veteri præclare meritus, aliquamdiu gravissimo oculorum affectu: eoqve aliquot mensibus nihil ab eo accepi literarum, donec nudius quartus traderentur, quas tamen jam XI. Kalend. Aprilis exaravit. Partem earum descripsi, jamqve mitto. Inde dolens didici, libros quos arcæ inclusos exeunte jam Augusto Hamburgum misi, ne nunc quidem Parisiis traditos Colbertinæ Bibliothecæ. Erant autem inter illos & Eminentiæ Tuæ Poematum libri, Regiæ & Colbertinæ & Baluzianæ Bibliothecis consecrati. Arcam illam librariam pridem venisse in manus magni mercatoris Parisiensis cum aliis nonnullis, nunciavit su-

periore hebdomade Christianissimi Regis Hamburgensis, ceu appellant, Residens. Id proximè Baluzio indicabo: vereor tamen omnia sequiora. Auctor Baluzio fui, ut quia novam Capitularium editionem molitur, iis addat Capitularia duo de rebus Saxonicis, Eminentiæ Vestræ industriâ in iis eruderandis justo præconio laudatâ: perinde atq; â me est factum libro de origine Juris. Hoc facturum sese promisit: nec minus fideliter, scio præstabit. Quod si variæ lectiones pridem editorum Capitularium possint Eminentiæ Tuæ jussu colligi & Baluzio mitti, cederet hoc ipsum ut in gloriam Tuæ Eminentiæ ita in commodum publicum. Quo animo acceperit Baluzius carmen in Regiam Lupparam, probat Epistola. Qui cum abunde hinc pateat, non opus arbitror, pro dono illo uti & ego hîc agam gratias. Incendit autem (fateor) Baluzius sua illa laudatione etiam in me illorum versuum acre desiderium. Fortassis verò & hujus voti ero propediem particeps, una cum nova Monumentorum Paderbornensium editione. Qvam avidius etiam solitò nunc exspecto, postquam intellexi Ludoviciana varia diplomata iri additum. Utinam accedant illa, quorum meminit eruditissimus Mallinckrotius l. de Archicancellariis Imperii pag. 23. Hervordiæ impetrari posse non equidem dubito: modo Eminentiæ Tuæ non fuerit grave illa petere. Jam tum in libro meo laudavi fide iteratæ editionis Paderbornensium monumentórum diploma Hervordiense memoratum ad monumentum Rama[illegible]n. 2. non sine justo præconio. Nuper Tiguro nactus sum Ludoviciana diplomata duo optimæ notæ, & suis sigillis ac monogrammis, quæ appellabant, instructa.

Illa censura Ludoviciani Diplomatis aliquamdiu abrupit curam operis de Antiquitatibus Academicis: nunc intel-

tellecto Eminentiæ Tuæ etiam in hoc meum volumen gratioso affectu, propediem redibo ad illos mihi quondam gratissimos labores, in monumentum meæ erga Eminentiam Tuam obseqventissimæ reverentiæ & venerationis. Interea mitto hac vice libellos duos, neutrum licet meum: nisi quod alterum recensuerim ediderimqve, alterum meo consilio nonnihil juverim.

Martem turbaturum literariam rem omnem, non equidem dubito. Vereor autem, illud incendium non iis staturum finibus quibus apertè nunc imminet: sed universam simul rempublicam Imperii correpturum, daturumqve nobis novam faciem: utinam nostra hac meliorem! Quid fiet verò, si & Turca alterum latus infestaverit? O miseras hominum mentes! o pectora cœca! Deum veneror, uti saltim non involvantur regiones Eminentiæ Tuæ sævo hoc bello, sed liceat illi inter turbas frui otio & firma valetudine.

Eminentiæ Tuæ

Helmstadii 20. Maji Anno 1672.

ætatem devotissimus

Hermannus Conringius.

XXIV.

FERDINANDUS EPISCOPUS ET PRINCEPS PADERBORNENSIS Coadjutor Monasteriensis

S. P. D.

Cl. Viro HERMANNO CONRINGIO.

Libellis tuis ad me missis rependimus septem monumentorum Paderbornensium exempla, quorum majus Bibliothecæ Augustæ, reliqva Rudolpho Augusto, Antonio Ulrico, fratribus

bus & Ducibus Brunsvicensibus, Præposito Helmstadiensi, tibi & Meibomio, & postremum Bibliothecæ Academicæ vestræ donamus. His adjicimus septem Illustrium virorum poemata, quorum grandius exemplar Bibliothecæ Augustæ debetur, cætera ad modum monumentorum distribuenda, quæ bibliopego illic compingenda tradas velim, quam in rem latori harum literarum sex daleros dedi tibi reddendos. In his omnibus æqui boniq; facias ingenii nostri fiduciam, & solum fortasse probabis intentum nostrum de Republica literaria bene merendi studium. Quæ ducibus Brunsvicensibus destinata: per hunc nuncium eò possent perferri. Baluzius Epistolas Innocentianas de dissidio imperii nostri accepit animo perquam læto & grato, quem binæ ejus ad me datæ literæ abunde testantur, si qua præterea in re ipsius studiis gratificari potero, non desiderabit certe operam meam amplissimis verbis ei promissam. Ipsarum epistolarum exempla, quod in iis de studiis suis agit, alias tecum communicabo, ubi hic nuncius redierit, & plus otii nactus fuero, quod præsentis temporis motus prope absumunt. Rex Christianissimus, paucos intra dies potitus Wesalia, Rhinoberca, Orsavia, Burica, munitis oppidis, jam toti Bataviæ subjugandæ minatur. Grolla & Brevorda à fœderato milite obsessa, non diu obsidionem toleratura videntur, desperata Hollandici exercitus ope, qui jam campo excessisse, & munimentis ac oppidis se continere fertur, ut magna & fatalis rerum conversio illi florentissimæ Reipubl. imminere videatur. Ego neutri parti obnoxius liberrimum mihi in omnem successionis Monasteriensis eventum servo arbitrium. Interim copiis Coloniensibus è vicino Westphaliæ ducatu deductis, & cessante propterea armorum hic metu & periculo, tres veteranorum Equitum meorum turmas haud ita pridem exauctoravi, quæ licet ad signa Monasteriensia postea transierint, nullo tamen

men

men modo animum meum ab his turbis alienum mutarunt. Vale mi Conringi & juxta mecum Deum precare ut brevi redeat Pax una triumphis innumeris potior. Ubi collectionem Romanam Holstenii satis degustaveris, mihi remittas velim & Meibomio dicas, me eadem occasione illi analecta Henrici de Hervordia optima fide restituturum. Vale iterum meq; ut facis ama. Neuhusii XII. Junii. MDCLXXII.

XXV.

EMINENTISSIME PRINCEPS
Domine Clementissime.

NOn minus literæ quam libri Tui summo me gaudio affecerunt. Intellexi enim ex illis statum prosperum Principatus & simul constantem erga me gratiam. Libri tamen doctrina & elegantia superarunt etiam, fateor, meam exspectationem. Quid enim splendidius & multa eruditione illustrius vel optari possit, novâ isthac Monumentorum Paderbornensium editione? Quanta amœnissimorum poëmatum non Eminentiæ duntaxat Tuæ, sed aliorum quoque, quæ inter Torckii placent maximè, in altero libro facta est accessio! Habuerunt me omnia, simulac inciderunt in manus, lectorem admirabundum. Deum autem veneratus sum, ut, cum ab aliis Illustrissimi aut Reverendissimi Ordinis simile nihil sperare liceat, saltem Eminentiam Tuam Germaniæ nostræ, in salutem & ornamentum servet incolumem. Pro mihi donatis libris gratias ago immortales. Reliquorum curam, prout sum jussus, habui. Libros sex poëmatum & ære vestro (quod tamen in rem tantulam nimis fuit liberale) curavi â bibliopego compingi, & suis locis jam tum ex parte reddi. Duos cum aliis, Principum Bibliothecis obferet nuncius, cui & literas

meas in aulis curandas commisi. Non dubito, etiam illic gratissima fore eximia illa Eminentiæ Tuæ munera. Quod si placuerit per me etiam alibi, in Daniâ nempe aut Berolini (in Galliam enim jam proximior Eminentiæ Tuæ per Baluzium & Verjusium patet aditus) aut hîc etiam, tantis donis quenquam honorare, non patiar in opera mea quidquam desiderari. Et verò gener meus, cujus varias lectiones in Matthæi Evangelium alias misi, impensè utrumqve librum desiderat, quoniam hîc non facilè prostabit venalis; eoqve, si fas est, aliquod utriusqve libri exemplum ego petierim. Reddo opuscula postumæ collectionis Holstenianæ, cum justâ gratiarum actione. Legi diligenter: quædam etiam curavi describi. Omnia esse genuina, non dubito. Fortassis etiam non fallor, si dixerim, præfationem & hujus libri & operis grandioris de Regulis Monasticis esse â manu Tuæ Eminentiæ. Baluzium esse jam in patrocinio V. Eminentiæ equidem gaudeo. Res docebit, Virum esse non duntaxat doctum sed etiam bonum, quod rarius. Scripta illius sanè ostendunt etiam æquum Judicem multarum hujus seculi sacrarum litium: ut equidem tales Nestores decem cum Agamemnone optaverim, componendis Ecclesiæ rebus. Scio idem judicaturam V. Eminentiam, ubi legerit. Nisi fallor autem, facilè curabit omnia Illustriss. Verjusius. Quod causam Petri de Marca tueri non dubitaverit, secunda editione operis de Concordiâ Sacerdotii & Imperii curatâ, multum quidem illi molestiæ peperit Indicis congregatio: Sed Cleri Gallicani & Regiâ fretus autoritate, animo imperterrito curavit & tertiam editionem locupletiorem; quæ utinam sit in T. Eminentiæ manibus!

Chri-

Christianissimi Regis armorum felicitas hactenus sanè inusitata est. Ego qui tanti Regis ab aliquot jam annis sum beneficiarius (quod fortassis Eminentiam quoque Tuam pridem docuit meorum Hermeticorum præfatio ad Illustrissimum Colbertum) dum optimè cupio incomparabilis illius Mônarchæ felicitati, tamen vereor aleæ vicissitudinem. Eminentiam Tuam minime latent res Romanæ belli Punici secundi, & Venetæ post fœdus Cameracense; similiaque infinita. Deum castigandis fœderatis Belgis misisse maximum Ludovicum, clarissimum est. Modus autem divinæ indignationis fugit mortales. Non dissimulo apud ipsos magnates Regios, orare me omnipotentem DEUM, saltem ne quid adversi, quod in Regni damnum possit vergere, accidat. Si Deo placuerit plenam Ludovico victoriam concedere, certus sum destinatum eidem saltim totius Europæ imperium, & Germaniam quoque eundem brevi habiturum Cæsarem, etsi sine applausu Romanæ Curiæ. Eminentiæ Tuæ consilium & institutum laudo, non dubitans huc quoque pertinere illud Servatoris: *Beati mites quia hæreditatem accipient terræ*, ac proinde majorem accepturam fructum quam antecessorem, magnum licet bellatorem. Faxit Deus, ut maneat ille animus Tuæ Eminentiæ, utque hæc tranquillitas reipublicæ sit perpetua.

Eminentiæ Tuæ

Helmestadii 27. Junii 1672.

quoad vixero
obsequentissimus servus

Hermannus Conringius,

XXVI.

FERDINANDUS EPISCOPUS ET PRINCEPS PADERBORNENSIS Coadjutor Monasteriensis S. P. D.

Cl. Viro HERMANNO CONRINGIO suo.

HUmanitas tua, quâ donum monumentorum meorum accepisti, mi Conringi, nos excitat, ut non solum genero tuo unum monumentorum atq; alterum poematum septem Illustr. Virorum, te ita optante, impertiamus, sed etiam te oremus, ut majoris formæ exemplar Bibliothecæ Regis Daniæ inserendum, & reliqva tria Reinesio Lipsiæ, Bœclero Argentinæ & Madero primâ datâ occasione reddenda cures. Quicquid impensæ in hanc rem feceris, grato animo restituemus. Binæ Baluzii doctissimi viri ad nos datæ Epistolæ, non solum commercium nostrum literarium, sed etiam editionis variorum operum consilium ejus facile te docebunt, quod certe omni ope foret adjuvandum. Remissam collectionem Romanam Labbæus & Cossartius societatis Jesu sacerdotes novæ Conciliorum editioni, Regi Christianissimo dicatæ, & ante qvam Batavos aggressurus viæ se commisit, Parisiis oblatæ, haud dubiè inseruerint. Opus perquam insigne & multis sacræ antiqvitatis monumentis auctum, mihiq; ab Auctore donatum propediem me spero accepturum, cujus dedicationem nunc ad te mitto, magnificam sane & eruditam. Cæterum Christianissimi Regis de Batavis triumphi quotidie reportati, qvi plerosq; omnes sua felicitate tenent attonitos, me excitarunt, ut Majestati ejus his versiculis gratularer, quos tecum solo communes facio ut censeas, ut emendes. De incrementis Diœcesis Monasteriensis mihi

mihi, si vita suppetet, aliquando obventuris ita lætor, ut illud Virgilii mihi maximè placeat: Laudato ingentia rura, Exiguum colito. Partitione prædæ jam inter fœderatos facta, Regi Christianissimo Trans Isalam Monasteriensibus armis occupata cesserunt oppida Campen, Hattum, Elburg & Hardervvick. Coloniensi obvenit Daventria cum dimidiâ parte Swollæ, cujus altera pars Episcopo Monasteriensi cum Grolla Brevorda, aliisq; compluribus oppidis & municipiis pagisq; Twentiæ & Trentiæ concessa. Rebus ita compositis miles Coloniensis cum Francicis auxiliis ad regias copias recessit, Monasteriensi Principe, suis auspiciis, ductuq; bellum administrante; quare obsessa si nondum capta Covordiâ Frisia & Groninga nunc prædæ destinatur. Qua de re nihil adhuc certi habeo affirmare: contra brevi & forte ante exitum hujus mensis pacem inter Reges eorumq; belli socios, & superstites fœderati Belgii provincias coituram, minime est ambigendum, quæ si Batavos universos Gallico Imperio nunc subdet, plurimum profecto eorum opes accidet, potentiam infringet & existimationem gloriamq; antiquam labefactabit. Verumq; de his propediem certiores nuncios ad me mittet Legatus & nepos meus Plettenbergius, quem ante octiduum ad castra misi Majestati Regis Christianissimi de victoria & novo Regni herede haud ita pridem nato, meis verbis gratulaturum. Vale meq; ut facis ama. In Collino nostro X Julii MDCLXXII. Quos elegos meo epigrammati inter septem Illustr. Virorum poemata edito reposuit Dux Montauserius, his adjicio, oppido elegantes & tam antiqvis pares, quam nostris versiculis superiores. Vale iterum iterumq;.

XXVII.

EMINENTISSIME PRINCEPS,

Domine Clementissime.

QUas X Julii exaraſtis, recte quidem, ſed juſto atque exſpectato ſerius XXVII. menſis Auguſti demum mihi ſunt redditæ. Usque adeo teſtudineum fecit neſcio quid Mercurium Veſtrum, nec aliàs alipedem. Cum plurimis autem de cauſis longe gratiſſima fuerint omnia quæ miſſa ſunt, tum præcipue me exhilaravit conſtans erga me meaqve Principalis gratia. Munus Monumentorum atqve illuſtrium Poëmatum genero meo jam eſt theſauri loco: eoqve immortales Eminentiæ V. agit gratias juxta mecum.

Bibliothecæ Regiæ deſtinatum grandius exemplum intra paucos dies Hamburgum atqve inde Hafniam curabitur. Faxo ut in ipſius Majeſtatis Regiæ manus perveniat per illum, cui Bodiniana mea inſcripſi; utpote qui Regi eſt familiarisſimus, & hactenus à Bibliothecâ ut nunc à ſanctioribus conſiliis, meus amicus ſummus. Is cum ſit literatiſſimus, nec minus Poeta & Hiſtoricus haud è vulgo, mittam illi & Monumentorum & Poematum libros Reineſio deſtinatos: quoniam hic pridem ad plures abiit. Id ſpero Eminentiæ V. haud inacceptum futurum, etſi injuſſum. Böeclero & Madero propediem ſua curabo. Exemplum Monumentorum auro ornatum habuit me ſollicitum, quia ejus nulla fuit facta mentio. Quandoquidem autem ego ſuaſiſſem offerri aliquod libri illius pereximii atqve elegantisſimi exemplum Electorali Brandeburgicæ Bibliothecæ, quæ Berolini magnis impenſis inſtruitur à φιλοβίβλῳ Principe; hoc meum conſilium nec Eminentiæ V. diſplicuiſſe ſuſpi-

ſpicatus, miſi illud ad Excellentisſimum Kanſteinium, primarium Conſiliorum Electoralium Miniſtrum & ſummum ærarii curatorem, nunc adeo Electoris Legatum ad Conventum illum magnum, qui jam Brunſvici inſtituitur. Quibus verbis ad Generoſ. Dn. Kanſteinium fuerim uſus, indicat ſchedula adjecta. Docebit illa, metuere me nonnihil mali regionibus etiam Veſtris ab adventante milite Cæſareo atqve Electorali: eoqve ſtuduiſſe me conciliandæ, ſi fieri posſit, amicitiæ inter Electorem, exercitus univerſi ſupremum Ducem, & Veſtram Eminentiam. Quod ſi peccaverim, non denegabitur tamen ſpero venia, ſtudio averruncandi omnis mali à terris Veſtris delinquenti. Utinam modò voti & conſilii fiam compos! Certe omnibus Transviſurganis terris ingens videtur detrimentum imminere: quæcunque etiam pars vicerit. Oſtfriſiam patriam meam hyberna conceſſuram militi, cujuscunqve ille fuerit partis, ne dubitem, facit egeſtas Monaſterienſis ditionis univerſæ, imo totius Weſtphaliæ & Tranſiſulaniæ. Eoq́; mihi quidem fuerit utiliſſimum, ſi per Eminentiæ Veſtræ intercesſionem à Monaſterienſi Principe, meis & generi, Principalis Conſiliarii, bonis Friſicis ſalvæ quam vocant guardiæ literæ in omnem eventum queant impetrari. Etiam ſane atqve etiam rogo obſecroqve, velit Eminentia Veſtra hoc etiam patrocinio me fidelem clientem beare.

Novam Conciliorum editionem à Labbæo pridem cœptam, nunc tandem curante Coſſutio prodiiſſe in lucem, equidem gaudeo: ſi non lector ſaltim perluſtrator eorum diligens futurus, ubi huc advenerint pretioſa illa volumina. Præfatio editionis Coſſutiana multùm placet: etſi pluſculum habeat fortasſis adulationis, quàm ſacrum argumentum patiatur. Indubie autem ne illa quidem volumina exhau-

hauriunt omnem Conciliorum theſaurum: qvum Baluzius jam tum congeſſerit aliquot παραλειπομένων tomos, quibus etiam ego adjeci Symbolam ex manuſcriptis codicibus Juliæ noſtræ Bibliothecæ. Multa ex Actis & Canonibus Conciliorum omnis ævi poſſunt accipi, bona malaqve Eccleſiæ. Quod copiam mihi fecerit Eminentia Veſtra literarum Baluzianarum, in beneficiis acceptis numero. Cum primis autem gaudeo, me parario commercium hoc literarium cœpiſſe. Poterit Baluzius à nemine perinde, in Germania quidem noſtra, adjuvari quàm à Veſtra benevolentia. Et verò incubant noſtri homines ſuis theſauris draconum iuſtar; plerumqve tamen præ inſcitiâ & ſocordiâ, in tanto licet hominum literatos ſeſe profitentium numero. Epigrammata bina illa perquam placent ſuo acumine & elegantia, ut omnia Veſtræ Eminentiæ. Ne quid autem disſimilem, vix crediderim, Cæſari aut Hiſpano, aut ipſi Pontifici, victorias Gallicas acceptas eſſe Religionis propagatæ cauſa. Felicitas Ludovici excitat invidiam & æmulationem quàmvis maximè religioſorum: ut non dubitent illi jam tum cum Proteſtantibus pro Bataviâ conſpirare. Quod ſi ſolito modo perrexerit Ludovicus: haud tamen, quantum arbitror, in Religionis cauſam impinget; monitus infelici exemplo Philippi & Ferdinandi noſtri, qui ad illum lapidem offendentes tantum non maxima quæqve ſua perdiderunt. De partitione eorum quæ Monaſterienſibus auſpiciis occupata ſunt, ſtupendo ſane ſucceſſu, jam tum acceperam. Mihi in animo eſt illud Flori: *Difficilius eſt Provinciam retinere qvàm facere.* Sed & mirum, ſi ærarium Principis ſuffecerit alendo militi præſidiario in tot urbibus: ubi animi civium domiti quidem ſunt nonnihil ut pareant, neutiquam verò ut ſerviant. Mihi etiam tuta quæqve viden-

dentur timenda, hoc præſertim novo rerum ſtatu. *Pax optima rerum.* Quotidianæ frequentiſſimæ meæ preces ſunt: *Da pacem Domine in diebus noſtris.* Nec dubito eadem eſſe & Veſtræ Eminentiæ vota. Niſi ſane Deus pacem conciliaverit, illa quæ nunc ineuntur fœdera & parantur arma in ſummum diſcrimen & Galliæ & Germaniæ res brevi adducent, ut noſtrum tamen periculum videatur altero futurum majus. Sed quid hiſce triſtibus chartas haſce impleo? Elegi Montauſerii Ducis ſuaves ſanè ſunt, & quales a Ducum aliquo non temere confecti. Niſi fallor tamen non aſſeqvuntur gloriam ſex illuſtrium Virorum. Septimum enim Virginium jam non moror, ut cujus Poëmata videantur aliquid contraxiſſe ex lue, qua ipſe laboravit. Cum nihil habeam ejus argumenti, quod reponam, mitto Lindaviana mea, recentisſimæ fæturæ. In iis conficiendis uſum me Eminentiæ V. Monumentis Paderbornenſibus primæ ac ſecundæ ἐκδόσεων, non disſimulavi, pag. 12. 26. 83. & 334. alibiqve. Quod ſi veſtro judicio probabuntur, aliorum ſiniſtras cenſuras non pertimeſcam. Sunt jam ſub prælo quæ de Antiquitatibus Academicis commentatus fui, V. Eminentiæ nomini conſecranda: ſed ſperato lentius procedunt operæ, ob multitudinem alienorum negotiorum, quæ me occupatum ex officiis aulicis habent. Ubi paulum otii nactus fuero, & faverit valetudo, & hæc & alia σὺν Θεῷ prodibunt in lucem. Non deſinam interea Deum venerari, ut pace publica conſtituta, Te patrono liceat mihi frui in annos quamplurimos.

Eminentiæ Veſtræ

Helmſtadii 31. Auguſt, 1672. *devotisſimus*

Hermannus Conringius.

h P. S.

P. S. Hisce jam scriptis mittit Illustriss. Verjusius literas cùm alias Parisiis acceptas, tum etiam Baluzii, sed jam vetustiores, III. Kal. Julii nempe exaratas. Earum partem illam, quæ Eminentiam V. attinet, adjicio. Tum primũ nactus fuerat ille superioris anni autumno missam Rotomagum Hamburgo arcam meam librariam, cui aliquot exempla Poëmatum Vestrorum addideram, interqve ea unum Bibliothecæ Colbertinæ & alterum Baluzio destinatum. Videtur Eminentia V. nondum Parisios misisse Monumenta sua Paderbornensia. Si ita est, rogaverim ne gravemini etiam illud facere.

Illustrissimo & Excellentissimo

FERDINANDO FURSTENBERGIO
EPISCOPO PADERBORNENSI, COADJUTORI MONASTERIENSI

S. R. I. Principi.

CAROLUS SANCTA-MAUREUS DUX MONTAUSERIUS

S. P. D.

DUm meritas memori meditor sub pectore grates,
  Et voco Pierias in mea vota Deas.
FERDINANDE, negant viresqve, animosqve, nec ipsæ
  Carminibus referant carmina digna tuis.
Dum caneres cultos Capitoli in culmine Divos
  Indecores illæ deseruēre lyras.

An-

Angariæ invidit Latium, teqve incluta Roma
Audiit, & civem credidit esse suum.
Insonuere tuis Tarpejæ cantibus Arces,
Et Tyberis lætas plaudere jussit aquas.
Romuleusqve licet magnarum pondera rerum
Ferret Alexander, non grave sensit onus.
O si quis Superum priscos mihi suscitet ignes,
Et reddat nostris laurea serta comis!
Sed nec Apollineum meminit me Gallia vatem,
Nec mihi desuetam Musa ministrat opem.
At te frondenti præcinctum tempora lauro
Jam resonat totis Sequana littoribus.
Dum gravidum bellis sæclum fremit undiq;, & orbi
Vindictam, læsi Numinis ira, parat.
Tot strepitus inter, duriqve minacia Martis
Classica, mansuetis Artibus ipse vacas.
Seu priscos Superum ritus, arasqve tueris
Qua surgens nitido Luppia fonte fluit.
Pacatosqve regis populos, animasqve sequaces
Exempli sanctâ relligione trahis.
Seu Lodoicum armis, animisqve opibusq; potentem,
Et pace & bello prospera regna canis.
Sive altam Luparæ votivo carmine molem
Laudas magnifici nobile Regis opus.
Credita seu nostris memorans sacra pignora curis
Augusti pueri fata futura refers.
Vincat avos utinam meritis, & Regibus olim
Imperet, & solo sit Genitore minor.
Te Duce, nunc placidas sectetur Apollinis artes,
Et durum post hac sub patre Martis opus.
Et qui jam laudare tuum, jam discere carmen
Incipit, ille tuo carmine digna gerat.

XXVIII.

EMINENTISSIME PRINCEPS

DOMINE CLEMENTISSIME.

OPortunè præter ſententiam hîc commoratus eſt teſtudineus Mercurius. Heſternâ enim demum veſpera nactus ſum quatuor hoſce libros, quibus ſuas fabulas complexus eſt, ingenio & virtute optimus Princeps. Jusſit illos cum plurima ſalute & officiorum amicitiæ prompta oblatione, ſuo nomine conſecrare Ferdinandinæ V. Bibliothecæ; Id quod cum facio, non equidem dubito præſtare me rem haud ingratam. Idem Princeps, ut & Sereniſſimus Dominus meus, Eminentiæ V. nuperrima dona exceperunt ſingulari cum indicio eximiæ lætitiæ. Eoq́;, ceu fui juſſus, utriuſqve nomine ago gratias. Quod ſi viſum fuerit alia quædam Monumentorum & Carminum exempla per me Viris doctis (hi enim valde quidem illa deſiderant, ſed cùm non proſtent venalia, fruſtra) impertiri, curabo ea, qua par eſt diligentiâ. Rogo vero iterum precorqve, ſi fieri poſſit, me generumqve meum in Oſtfriſiâ, facias adverſus omnem injuriam literis tutelæ ſive Salvæ Guardiæ quam vocant muniri. Divinæ tutelæ Veſtra omnia viciſſim commendo.

Eminentiæ Veſtræ

Mitto reſponſum Generoſi Kanſteinii quod jam redditur.

devotiſſimus

Helmeſtadii 5. Sept. 1672.

Hermannus Conringius.

XXIX.

XXIX.

FERDINANDUS EPISCOPUS ET PRINCEPS PADERBORNENSIS

Coadjutor Monasteriensis

S. P. D.

Cl. Viro HERMANNO CONRINGIO suo.

GRatias tibi ago, mi Conringi, quam possum maximas de egregiâ censura falsi diplomatis Ludoviciani, & de honore nobis insuper attributo, tamque magnificâ factâ mentione. Quæ de antiquitatibus Academicis paras nobis dedicare, erunt gratissima, modo absit titulus Eminentiæ & Eminentissimi solis Ecclesiasticis Electoribus & Cardinalibus conveniens. Ego eo sum contentus, quem septem Illustr. Virorum poemata mihi inscripta præferunt. N. N. multum me debere profiteor, de insigni munere, bibliothecæ meæ donato; quare etiam te rogo, ut ei propterea meis verbis amplissimas agas gratias, persvadeasque me ipsius amicitiam, conciliantibus musis initam maximi semper facturum & quibusvis officiis conservaturum. De prædiorum tuorum securitate curam geram, ubi necesse fuerit: nondum enim mihi possum persvadere, Episcopum & Principem Monasteriensem Frisiæ orientali gravem fore, utpote Galliarum Regi propter amicitiam & obsequium Ducis Wirtenbergici singulariter ut mihi constat, commendatæ. Plus periculi imminere videtur à Cæsareis & Brandenburgicis copiis, isthic Bataviæ laboranti fortasse opitulaturis, & biberna capturis. Inde illic vigilandum. Quoad me, sum eroque neutri parti obnoxius, hoc enim expedit hoc tempore ditioni meæ. Exercitus quidem ultro citroque commeantes magnam vastitatem agro inferent, nullam tamen hostilitatem metuo, Cæsari

ac Regi Christianissimo æquè carus & æstimatus ob spem successionis Monasteriensis. Plura scribere vetant curæ publicæ, quæ me circumstant. Vale meque in ære tuo cense. Neubusii XVI. Septembr. MDCLXXII.

XXX.

EMINENTISSIME PRINCEPS

Domine Clementissime.

ET literas & quinqve Monumentorum totidemqve Poematum libros rectè quidem accepi, nudius tamen deniqve tertius. Conqueritur tabellarius, se in via vestibus ab infesto milite in Hildesheimensi ditione exutum, domum reverti compulsum, atqve ita secunda jam vice iter instituisse. Eo factum, ut ex illo de insolentia Auxiliarii qui audit exercitus, in vestris etiam terris patratâ, multa potuerim accipere, fœda dictu & factu improba: quorum in literis nulla facta mentio. Indubie verò longe tetriora successissent, nisi nescio quæ spes nova consilium atqve iter cœptum turbasset, & à Visurgi evocasset infestas illas copias ad Rhenum. Ubi tamen æque frustatur illas successus: miserâ Germaniâ pereunte in gratiam pecuniæ Hollandicæ, nullo tamen ipsiusmet etiam Hollandiæ commodo. Infelicem verò Imperii rempublicam, ubi tantum non omnia licent omnibus potentioribus! Nisi infaustum aliquod prælium repulerit, non spero, vel Saxoniæ vel Westphaliæ graves futuros illos Auxiliatores hybernis. Ac proinde & patriæ meæ minus ab illis jam metuo, perinde atqve à Monasteriens. securum me reddit Vestra Eminentia. Cui tamen nihil minus mea Ostfrisica etiam atqve etiam commendo: gratias agens maximas benignissimi

pro-

promisſi ergò. Lindaviana mea haud displicuiſſe, plurimum gaudeo. Academicas antiquitates brevi iterum aggredientur Typographicæ operæ, ſepoſitis iis quæ jam prælum fatigant. Eminentiæ titulus in quantum ſit ex Urbani IIX. conſtitutione receptus, haud me fugit: eoqve in publico ejus uſu temperabo calamum ad illum morem: ante tamen octingentos annos Epiſcopis quam multis ſolere tribui id nomen, certum eſt. Celſiſſimò Principi N. N. ſcribam illa quæ ſum juſſus. Indubie verò peraccepta ipſi erit Eminentiæ Tuæ amicitia. Librorum quos antehac accepi, nihil penes me ſuperat, præter illum Bœclerianis manibus deſtinatum. Pridem illum curaſſem niſi inopinatus magni Viri obitus mutare conſilium juſſiſſet. Faxo autem ut haud indigne collocetur & liber ille & qui nunc miſſi ſunt. Deum veneror, uti pace publica conſtitutâ, liceat Eminentiæ Tuæ pluſculum otii etiam impoſterum rei literariæ impendere, non minus atqve tranquillo ditionum regimini.

Eminentiæ Tuæ

Helmſtadii 19. Octobr. Anno 1672.

ætatem omnem
ſervus devotiſſimus
H. Conringius.

P. S. Qvum deſit ſecura mittendi literas ad Illuſtr. Verjuſium commoditas, non dubitem autem, ſub veſtra, Princeps Eminentiſſime, tutela Coloniam facile poſſe curari, auſus fui illas addere. Submiſſe autem rogo, ne feras hoc ægrè, imo deferri illas jubeas ad ſuum locum. Jam clauſuro literarium hunc faſciculum offertur Epiſtola Berolini ſcripta & edita: quam mittere jubet argumentum.

XXXI.

XXXI.

FERDINANDUS EPISCOPUS
ET PRINCEPS PADERBORNENSIS
Coadjutor Monaſterienſis

S. P. D.

Cl. Viro HERMANNO CONRINGIO ſuo.

COmmendatas mihi literas tuas, mi Conringi, ad Verjuſium miſi, qvi Hannoveræ jam præſens, & illac fortaſſe transiturus eas ſe accepiſſe tibi poterit teſtari. Poſtquam Elector Brandenburgicus invaſa jam Diœceſi Colonienſi & Monaſterienſi utriq; Principi hoſtilia denunciavit, propediem maximas turbas his in oris formidamus, eò perículoſiores, quò certior fama circumfertur de copiis Brandenburgicis relicto Rheno huc redituris & in vicinia hiberna capturis, quæ Gallorum vires ad tutelam Colonienſis & Monaſterienſis ditionis utiq; huc ſunt attracturæ, cum extremo viciniæ excidio. Tantum poteſt pecunia Hollandica, cui omnia videntur obedire. Interim pacis componendæ ſpes nondum decollavit, cujus arbitri nominati ſunt à Svecis Elector Moguntinus, Bavarus, Palatinus & Dux Wirtenbergicus, Rege Chriſtianisſimo ab honeſtis pacis conditionibus non alieno, quas ſolæ Hiſpanorum rationes poterunt præpedire, qvo minus accipiantur. Ita innocens Patria externæ cupiditatis pœnas luet, Cæſare Hiſpanorum rationibus illigato, quod non ſemel Germaniæ noſtræ damnoſum fuit. Vale meq; ut facis ama. Neuhuſii Kal. Decemb. M DC LXXII.

XXXII.

XXXII.

EMINENTISSIME PRINCEPS

Domine Clementissime.

Quæ Kalendis sunt exaratæ literæ, illæ quidem demum vicesimo quinto hujus Decembris sunt traditæ, per tamen fuerunt acceptæ, constantiam Principalis Tuæ gratiæ dum confirmarunt. Verjusio curatas meas, in non levi colloco beneficio. Hannoverâ ille huc viciniæ non venit, sed & si venisset, abstinendum mihi fuisset ab ejus conversatione, quô evitarentur malevolorum calumniæ, qui ægrè ferunt sua abs me consilia improbari. Coloniensi & Monasteriensi denunciata hostilia, non tam miror, quàm adeo serò factum esse. Statim initio enim expeditionis ad Visurgim tales minæ spargebantur, & Batavi id futurum jám tunc certò exspectabant, imò in id miles Hollandicâ pecuniâ fuit auctoratus: nec poterant alia promtiora Hollandis auxilia exspectari. Ex eo versa ad Rhenum arma, nullo Batavorum bono; imò interim in summum discrimen conjectis Frisiorum saltim & Gröningensium rebus, & ab Hollandis ne vico quidem aliquo recuperato: quasi à Coloniense & Monasteriense non haberent Batavi quod metuerent, aut verò opitulatoribus adversus Principes illos non indigerent. Et tamen contra quosvis hostes grandi ære conducti sunt auxiliarii. Nunc cùm hyberna quærantur in Westphalia, per sanè intempestivè ibi mota sunt hostilia: utpote quia hybernare soleat & debeat miles in locis tutioribus, procul ab hostili periculo, nec hactenus quidem eæ fuerint ibi Brandenburgicæ vires, quæ hostem impunè aut securè possint lacessere. Id quod proba-

bavit infelix armorum illorum qui proximis fuit hebdomadibus successus. Nisi fallor, ille à Rheno redux miles jam penetravit in Westphaliam. Nec dubito, illum æquè ibi grassaturum, atqve factum in Wetteravia, & illa quæ ad Lonam, Mœnum, Rhenumqve est Hassia; nec sine insigni damno etiam Tua, Princeps Optime, evasura, nisi quæ Cæsaris prævaleat intercessio. Simulac tamen Rheno trajecto ad opem ferendam ostentaverit sese vel eminus Regius miles, equidem arbitror Auxiliares istos Westphaliâ relictâ cis Visurgim ad nos redituros: perindè atqve hactenus Galli vocem Leones isti horruerunt. Ita hæc ipsa hyems etiam nobis jam extrema quæqve minitatur. Utrum brevi pax sit secutura & qualis, hariolari nondum licet fortassis. Utriqve illa parti expedit, quantum intelligo: parti victæ aut malè pugnanti etiam necessaria est. Satius fortè fuisset, si nemo Germaniæ Principum hisce turbis sese miscuisset: adeo potentem autem victorem in Germaniam parvâ manu & alienis nervis provocare, cùm longè securius liceat publico consulere, vereor ut prudens aliquis laudaverit. Ne quid apud Te, Sapientissime Princeps, dissimulem, videor mihi observare in omni hoc negotio perpetuam consiliorum labem: idqve fato aliquo fieri, ac proinde Germaniæ fortunam lapsui esse proximam, quale quid jam tum olim gentiles deprehenderunt, & monuere Paterculus pariter & Ammianus. Idem quid in Batavorum rebus etiam nunc haud difficile repertu est: Itaqve non illis minus malè equidem metuo. Si propius abessem, de omnibus hisce tecum, Princeps, justa agerem & libertate & prolixitate. Nunc multa me jubent silere. Pergam autem precibus Deum venerari, uti saltim Te, Princeps Optime, tuaqve clementiore dextrâ à gravibus quibusqve calamitatibus beni-

ni-

nignè defendat: ut omninò enim maneas illæsus, sperare non audeo. Tuus

Eminentissime Princeps

Helmstadii 27. Decembris, *ætatem*
Anno 1672. *servus devotissimus*

H. Conringius.

P. S. Ante hoscè dies tres ex Dania accepi, Monumentorum Paderbornensium donum à S. R. Majestate benignissimè exceptum, & in Regia Bibliotheca dignum locum invenisse. Quæ ego istuc Tua misi, laudibus magnis docti proseqvuntur & admirantur. Mihi verò curam rei litterariæ penè expectorant curæ reipublicæ.

XXXIII.

EMINENTISSIME PRINCEPS,

Domine Clementissime.

QUartus jam mensis agitur qvum ultimas exararem. Interea nunquam non calidis votis & precibus pacem tranquillitatemqve ditionum vestrarum simulqve integram corporis animiqve felicitatem Deo commendavi; & indolui vestra etiam, id quod pridem metui, mali aliquid perpessa esse. Non licuit tamen hunc animi affectum epistolâ aliqua testari, præ malignitate eorum qui omnibus viis obsessis etiam literis insidiabantur. Quoniam verò nunc omnia sunt securiora, saltim gratulari non possum non Eminentiæ Tuæ, recuperatam pristinam fortunam, quodqve mitiorem nonnihil experta sit aliis vicinis nonnullis Bellonæ insolentiam.

Mirum verò si inter illos strepitus & graves ditionis calamitates potuerit interdum ad suas Musas Eminentia T.

flectere oculos! Non ſanè niſi paucas horas ſuccisſivas, præ animi ægritudine, ego quamvis ab ærumnis remotior, potui literis impendere: præſertim quoniam Aulicæ occupationes ſimulqve valetudo minus proſpera ſubinde impedimenta varia injecerunt. Ne nihil videar egiſſe, mitto plagulas aliquot ejus operis quod Eminentiæ Tuæ nomini pridem animus conſecravit in perpetuum obſequii teſtimonium. Utinam liceat etiam Tibi, Princeps eruditiſſime, volvere illas & nonnunquam inſpicere! quo Tuo judicio inſtructus vel pergam alacrior, vel deſinam ineptire. Cis paucos dies Illuſtr. Verjuſius me reddidit certiorem de literis meis, cura Eminentiæ Tuæ ſub medium Februarium ſibi miſſis; ideoqve hoc nomine gratias ago ſubmiſsè quantas poſſum maximas. Accepi tunc & a Baluzio literas xv. Kal. Decembr. Lutetiæ exaratas: quarum partem excerptam Eminentiæ Tuæ jam viciſſim reddo. Fecit in iis mentionem & editi ab ſeſe operis Antonii Auguſtini emendationum Gratiani: juſſitqve ab Eminentia Tua ejus exemplum cum imagine Illuſtriſſimi Petri de Marca exſpectari: fortaſſis autem illa nondum advenerunt. Ego deſidero lectionem præfationis Baluzianæ: non dubitans deprehenſurum me Viri præclaram παῤῥησίαν, ut quam ipſe profitetur juſta libertate Gallicisqve auribus grata eſſe conſcriptam. Sed quid hiſce moror Tua negocia, quæ respublica jam unicè expetit, Princeps Optime? Ignoſce quæſo & fave Tui admiratori. Manebo autem ſimul

Eminentisſime Princeps

Tuus

ætatem

ſervus devotisſimus

Hermann. Conringius.

Helmeſtadii 24. April.
Anno. 1673.

XXXIV.

XXXIV.

EMINENTISSIME PRINCEPS

Domine Clementissime.

EXhibebunt Ludgeriani nostri, amici mei, fasciculum, quem ante sex amplius hebdomades curandum susceperat Bonnensis quidam Academiæ hujus Juliæ aliquamdiu civis, sed territus periculo viarum Hildesheimio huc remisit. Interea temporis defuit secura mittendi commoditas; ut proinde mihi gratuler de ea quæ nunc offertur occasione. Et verò tamdiu abs me nihil est missum literarum, ut neglecti officii haud immeritò possim accusari: quamquam haud dubitem apud Te æqvissimum judicem, Princeps Optime, etiam culpæ commissæ, si qua sit, veniam mihi polliceri. Oportunè verò accidit hesterno die, ut debeam quoque gratias agere pro beneficio abs Te, Eminentissime Princeps, iterum mihi præstito. Obtulit scilicet Serenissimi Ducis Joannis Friderici Legatus hac Berolinum transiens & fasciculum Principali sigillo Tuo munitum sinuqve suo comprehendentem cùm literas Illustr. Verjusii tum bina elegantissima epigrammata, qualia solent ex Tua, Princeps, venâ promanare (sane saltim brevius illud Tuum esse haud dubito,) & librum â Baluzio pridem mihi destinatum ac cum imagine Illustrissimi Archiepiscopi Petri de Marca, quam tamen videtur non misisse, ex aula Paderbornensi expectari jussum. Quo nomine plurimum sanè Tibi, Eminentissime Princeps, debeo. Verjusio statim denuo aliquid jam redderem, nisi ejus ad comitia Brunsvicensia adventum plæriqve Legatorum certò polliceantur. Baluzium in suis ad A. Augustinum Præfatione ac Notis jam tum deprehendi qualem antehac semper; Petri

nempe de Marca genuinum discipulum atqve æmulatorem, si παῤῥησίαν spectes & Ecclesiastici regiminis accuratissimam peritiam. Non dubito, quo vales judicii acumine, etiam Tibi, Princeps, studium viri placiturum. Saxonici nostri jam deliberant de pace Imperii publicâ servanda statuminandaqve. Utinam cum felice successu! DEUS Te quoque sospitet in quam multos annos & publico, & meo etiam (si fas est adjicere) bono. Ita voveo & obsecro

Eminentissime Princeps

Tuus

Helmestadii 12. Junii Anno 1673.

ætatem servus devotissimus

H. Conringius.

P. S. Nisi grave fuerit, submissè rogo, commodâ occasione quem Baluzio destinavi fasciculum Lutetiam deferri. Quodsi placuerit addere, Princeps Optime, Monumenta Paderbornensia, laudatum abs me ideoqve jam desideratum opus, multum sibi Baluzius gratulabitur.

XXXV.

FERDINANDUS EPISCOPUS ET PRINCEPS PADERBORNENSIS

Coadjutor Monasteriensis

S. P. D.

Cl. Viro HERMANNO CONRINGIO suo.

IN ea, mi Conringi, tempora incideramus, ut necessario omittenda nobis literarum commercia tecum & cum aliis doctis Viris tantisper fuerint, & de salute propria magis quam de literis cogitandum. Reddita verò nunc pristinâ tranquillitate & pace Electori Brandenburgico concessa, reflorescunt studia nostra.

At

At Patria metu ultimæ calamitatis liberata plurimum debet Regi Christianissimo, qui per Turenianum exercitum harpyas illas hinc fugavit. Quæ fuga etsi mihi & multis perqvam utilis acciderit, quia tamen ad ignominiam & dedecus Germanicæ nationis nostræ pertinet, valde mihi displicuit. Ita vis consilii expers mole ruit suâ. Jam Cæsarei etiam sine suppetiis Brandeburgici se in Germaniam propediemredituros minantur. Contra Turenius composita pace Brandenburgica ditionibus quidem Electoris excessit, attamen cum insigni exercitu æstiva habet in proximo comitatu Waldecensi, ut Cæsareis consiliis & fœderatorum Principum securitati invigilet, tam exacta disciplina, ut proximus miles diœcesi meæ nullum afferat incommodum, imo hanc ditionem nemo Gallorum ingressus fuerit, aut ingrediatur, nisi præsenti pecunia coemendi necessariam annonam causâ. Interim capto jam Trajecto ad Mosam magis ad pacem res videntur inclinare, quæ tam victis necessaria, quam victoribus expedit. Illustriß. Verjusius tui perqvam cupidus cras hinc Berlinum abibit, & ex itinere fortasse Wulfenbutelam divertet. Legi cum voluptate transmissas mihi paginas antiquitatum Academicarum, & per eum, qui binas mihi epistolas tuas reddidit, mitto ad te imaginem Archiepiscopi de Marca â Baluzio promissam, ad qvem etiam fasciculum tuum propediem destinabo. Is Monumenta mea jam possidet, & pluris merito mea videtur æstimare. De ejus epistolii parte mecum communicata gratias tibi habeo, optoq; ut porro ejus viri amicitiam ac memoriam mihi conserves atq; custodias. Vale Neuhusii Nonis Juliis. M DC LXXIII.

P. S. *Inclusas ad Maderum datas, ubi legeris, ad eum mittas velim.*

XXXVI.

XXXVI.
FERDINANDUS EPISCOPUS ET PRINCEPS PADERBORNENSIS Coadjutor Monasteriensis S. P. D.

Cl. Viro JOACHIMO JOHANNI MADERO.

JAm ante, mi Madere, virtute & eruditione tuâ mihi eras notus, qvam Epistolam tuam superiori anno & mense Septembri datam paucis adhinc diebus accepi, una cum Dithmaro Mersburgensi tuo ad me misso, de quo dono gratias tibi habeo plurimas & tantum debeo, quantum respublica literaria universa tibi propterea se debere fatetur. Perge itaq; hocce præclaro antiquitatis illustrandæ studio, de patriâ, de literis, & de posteritate bene mereri. Meum patrocinium, mea opera nunquam tibi deerit: etsi enim parum otii nobis supersit â Reipubl. curis, quod bonis literis consecremus, amamus tamen ejusmodi studia & eorum cultores tui persimiles. Ita nunc historia Paderbornensis ductu nostro & auspiciis conscribitur. Cujus primus tomus ab Augusto usq; ad excessum Caroli M. jam tum est absolutus, & alter nunc componitur de Episcopis Paderbornensibus, cui facile centum & triginta antiqua Cæsarum primorum diplomata nunquam hactenus visa nec edita inserentur, præter centum & viginti Bullas Pontificias & innumera aliarum literarum publicarum monumenta. Qvare rem nobis gratissimam feceris, si quid in schedis tuis repereris & nobiscum communicaveris, quod ad historiam Paderbornensem facere videatur, præsertim de Episcopis nostris Antecessoribus. Monumenta nostra tibi cum poematibus meis non displicuisse, magnopere nobis placuit, & quoniam Typographus novam

vam urget editionem, exemplis primis facilè divenditis, majorem in modum â te peto, ut si quid in iis emendandum, delendum aut addendum censueris, nos tempestivè moneas. Vale Neubusii Non. Julii. M DC LXXIII.

XXXVII.

EMINENTISSIME PRINCEPS
DOMINE CLEMENTISSIME.

QUas per Ludgerianos nostros unà cum aliis misisti jam tum mense Julio, ad eas pridem respondissem addito illo libro quem Bibliothecæ Tuæ, Princeps Optime, destinavit Antonius Ulricus Dux, nisi commoditas hactenus defuisset fidei meæ concreditum donum offerendi. Non scilicet Mercurius ille Huxuariensis prout solebat, ad nos aliquamdiu excurrit: nec quamvis studiose indaganti obviam factus quisquam, qui in terras vestras vellet proficisci. Eoqve plurimum me profecto exhilaravit hic homo: cui, cum commodam quæreret rationem tutò Tureniano exercitui sese jungendi, utpote gente Gallus, auctor fui Agrippinates petendi itinere per Paderbornenses facto. Mitto igitur jam tandem Optimi Ducis Antonii Ulrici munus, simulqve ejus nomine plurimam Tibi, Princeps, salutem opto dicoqve: haud dubitans librum haud fore inacceptum, idqve cumprimis quia venit ab illa manu benevolâ & amicitiam Tuam in magno pretio æstimante. Utinam possim jam tum addere â memetipso consecrata Eminentissimo Patrocinio Tuo! quoniam intelligo partem eorum placuisse. Verum ea me occupationum moles aliquamdiu exercuit, ut de Antiquitatibus Academicis vix cogitare licuerit. Si quid porrò subcisivi fuit otii, id impendendum fuit, ex consilio, ne dicam jussu, Legati Cæ-

ſarei Comitis de Windiſchgratz, operi alteri de Republicâ Imperii Germanici, quia & in Cæſareâ Aulâ dicitur exſpectari imo deſiderari. Spero tamen propediem ſaltim illo me onere levatum iri; ubi nempe prodierit favente Lucina: atqve ita poſſe me reverti ad Academica. Nihil ſane fuerit mihi prius, niſi nova juſſa Cæſaris me turbaverint ad Fines Imperii iteratâ curâ tutandos, argumentum & difficile & obnoxium odiis hâc præſertim tempeſtate, qua Germania noſtra paſſim in Galliam aliaque vicina regna commigrat, Republica ipſa Imperii nec vitia ſua ferente nec vitiorum remedia. Conficiunt me ſanè quamvis extra armorum ſtrepitum poſitum, loco hactenus tranqvillo, communis patriæ aliæ ex aliis emergentes adverſitates. Tantum pro ſolatio eſt pacis propinquitas quædam major, vel ſaltim illa ejus quam mihi feci promiſſio. Ne quid nempe diſſimulem, exiſtimo equidem omnibus belligerantibus partibus brevi defuturos gerendarum rerum nervos, ſi fas eſt hac voce pecuniam appellare: atqve ita feſſos languidosqve non multum iniquis conditionibus redituros in concordiam. Quod meum augurium utinam Tuæ etiam, ſapientiſſime Princeps, ſententiæ ſit conſentaneum. Illuſtriſſimum Verjuſium & Brunſvigæ durante adhuc Saxoniæ noſtræ Procerum conventu, & hic cum Berolinum peteret, ſalutavi, ut & fratrem ejus Abbatem, utrumqve virtutum Tuarum ex merito laudatores. Et verò jam non Italos ſolos & Germanos noſtros ſed etiam Gallos tenet Tui admiratio. Quid in noviſſimis ſuis Baluzius de te retulerit, ſignificabit injecta ſchedula: aliorum ſententias magnâ cum voluptate intellexi ego ex libellis Poëmatum, pro quorum communicatione gratias ago maximas. Sed & Cæſareum Legatum uſque adeo raræ eruditionis Tuæ

ce-

cepit veneratio, ut, quo nonnihil explerem ejus desiderium ego ipsi miserim Monumentorum Paderbornensium primæ editionis exemplum quod reliqvum erat; alia nimirum ex sacrario meo promere vetuit religiosior Tui cultus, etsi impense ille desideraret. Vir sanè est egregius, nec indignus Tuis etiam muneribus: & vero eorum non equidem dubitavi, fiducia Tuæ erga bonos quosqve benevolentiæ, illi spem facere, gavisurus si ex Daniâ reduci liceat illa offerre. Baluzio si fasciculus meus fuerit transmissus, multum lætabor: quoniam omnis penè commoditas aliquid Lutetiam curandi præter nudas epistolas hodie intercepta est. Sed & literæ quoque nunc solitò rarius inter nos commeant præ novis hisce Germaniæ motibus. Faxit DEUS, ut brevi redeat pax aurea, idqve ex voto & augurio meo. Idem verò Te longùm sospitet & Reipubl. & doctrinæ melioris bono. Hoc equidem Deum obsecro

Eminentissime Princeps

Tuus

Helmstadii 8. Novemb. Anno 1673. *ætatem servus devotissimus*

Hermannus Conringius.

XXXVIII.

FERDINANDUS EPISCOPUS ET PRINCEPS PADERBORNENSIS Coadjutor Monasteriensis *S. P. D.*

Cl. Viro HERMANNO CONRINGIO suo.

SEcuram nactus occasionem literis tuis 8. Novemb. ad me datis & serò mihi nunc redditis respondeo, & binos hos fasciculos Monumentis Paderbornensibus graves ad te mitto, ex

 qui-

quibus unum Illustrissimo Comiti Windesgratio, Hafniâ revertenti poteris largiri, eiq; meis verbis testari, illius præclaras ingenii dotes & doctrinam, ut toti Germaniæ nostræ cognitas, ita nec mihi esse ignotas, meq; ejus amicitiam magnopere expetere, te interprete nobis comparandam. Plurimum debeo Optimo Principi Antonio Ulrico de literario dono ad nos misso, gratiis insuper actis de perpetuâ nostri memoria, quâ conservat.

Jam diu nihil literarum è Galliis à Baluzio nostro ad me est allatum præsentis belli motu infestis itineribus: exspecto tamen cistam inde insigni librorum supellectile refertam, quam Parisiis emi jussi. Utinam tandem pax redeat optima rerum & Musis nostris amica! Gallicus exercitus Duce Luxenburgico, jam Hispanis & Batavis copiis, trajecto Mosa ad hiberna deductis, recta in Cæsareos movet, ut propediem de magno prælio quid simus audituri, quod DEUS Optim. Max. meliori causæ jubeat bene evenire. Huxaria nunc à Gallis relicta & destructo funditus ponte illic Visurgi instrato, vestris ditionibus in omnem casum melius quam nobis est cautum: timeo enim ne superioris anni hospites has regiones sint invisuri denuo: ita qvicqvid delirant Reges, plectuntur Achivi. Vale meq; de studiis & laboribus tuis porro redde certiorem. Neuhusii Non. Decemb. MDCLXXIII.

XXXIX.

EMINENTISSIME PRINCEPS
Domine Clementissime.

SPectatâ manu Tua equidem plurimo sum gaudio perfusus: cumprimis verò ubi ex literis ipsis intellexi, & Tua hactenus omnia salva & mei patrocinium integrum superesse. Legato Cæsareo, simulac ex Daniâ, ubi

præ-

præter exſpectationem diu detinetur, redierit, reddam quæ juſſiſti additis verbis tuis. Quæ indubie per illi erunt grata, & cum aliis Cæſareæ AulæMiniſtris communicabuntur, in nominis Tui, Princeps Optime, cultum præcipuum. Antonio Ulrico Duci proximâ hebdomade reddam itidem Epiſtolæ Tuæ verba: quo amicitia veſtra magis magisqve confirmetur in Reipublicæ bonum. Pontem Huxuarienſem ab ipſismet Gallis eſſe deſtructum, benè eſt: alioquin is labor â noſtris debuiſſet ſuſcipi. Veſtris terris hac quidem hyëme nihil adverſi metuo, præſertim ſi modeſtè ſeſe geſſerit Monaſterienſis; idqve quoniam ad Rhenum excubans Luxenburgicus non patitur Cæſareum militem copias ſuas dividere. Prælii aleam ancipitem ne Gallos quidem auſuros ſubire, equidem arbitror; quoniam Turenianus exercitus perquam eſt debilis, & ſi Luxenburgico res haud ſucceſſerint, tota Gallia in magnum diſcrimen perveniat, multis de cauſis. Utinam moderatis conſiliis auris in tempore fuiſſet præbita! A Baluzio pridem nihil accepi, ipſum innoxium literarum commercium novis hiſce periculi plenis motibus, ut Galliam omnem, multum turbantibus. Eoqve ignoro adhuc num mea nactus ſit nec ne. Ego per Legatum à S. C. Majeſtate juſſus ſum edere denuo & quibus licet acceſſionibus perficere meum de Finibus Imperii opus. Quod onus mihi erit moleſtum: ferendum tamen, quantum video. Indubie verò facilius ego calamo Imperii fines tutabor, quam Cæſar gladio. Niſi valde fallor, eſt prima operis editio jam pridem in tuis, Princeps Optime, manibus: ideoqve ſubmiſſe rogo, quia non mea ſed Imperii cauſa agitur, cujus tu, Princeps, nobile es membrum, ne graveris eruditis tuis auxiliis me adjuvare. Quas in Academia hac noſtra habui olim de Republ. Imperii Exercitatio-

tiones, unum in volumen coactæ propediem ultimam manum meam consequentur. Quicquid ejus est editum, hâc vice mitto: reliqua commode brevi sequentur. Opus hoc & meum & non meum est: permisi scilicet bonam curæ partem auditoribus pro ætatis & ingenii modulo. Hâc novâ autem recensione plurima mutavi auxiqve. Etiam in hisce observabis indubie pro eâ quâ vales doctrina, literatissime Princeps, haud pauca non bene dicta: ignosces tamen cespitanti, imo docebis me rectiora: quia in Principum saltim ordine unus tu id potes. Non tantum sane de me, sed etiam de Imperio hoc ipso haud parum mereberis. Deus & novum imminentem & plurimos alios secuturos annos addat constanti tuæ felicitati. Ego manebo

Eminentissime Princeps

Helmstadii 15. Decembr. Anno 1673.

ætatem
Tuus
fidelissimus servus

Hermannus Conringius.

P.S. Prodiit nuper ἀνωνύμου scriptoris libellus vernacula nostra lingva conscriptus titulo: Eröfnete Französische geheime Rathsstube. Is, si quis hujus argumenti alius, me judice, dignissimus est quem etiam Tu, prudentissime Princeps, cum curâ legas. Nisi fallit conjectura, editus est libellus Francofurti. Fortassis jam est in manibus. Sin, faxo ut nanciscaris, si etiam Tibi, Princeps, ita videatur,

XL.

EMINENTISSIME PRINCEPS,

DOMINE CLEMENTISSIME.

CUm xv. Decembris Tuæ cum ſex Monumentorum Paderbornenſium exemplis mihi traderentur, confeſtim reſpondi. Ex eo autem a Clementiſſima Tua manu nihil accepi. Ego quoqve ſilui: non alia tamen de cauſâ præcipuè, quam quod defuerit meorum libellorum mittendorum commoda occaſio; imo, ne quid diſſimulem, quod ſine dudum promiſſo & debito libro Antiquitatum Academicarum in conſpectum Tuum prodire erubeſcerem; illi autem abſolvendo vacare, neqve mihi partim præ valetudinis vitio partim præ infinitis negotiis, neqve operis typographicis, permitteretur. Et vero demum hiſce proximis ſex hebdomadibus ultimam manum licuit admovere, nec impoſitus eſt finis niſi die heſterno. Remoto igitur tandem aliquando iſthoc quaſi obice, qui ſcribendi officium, integrum ſemeſtre ſpacium eſt remoratus, nihil jam quidem decens magis eſſe arbitror quàm redire ad priſtinam ſcribendarum literarum diligentiam. Non enim ſperaverim deceſſiſſe aliquid iſthoc temporis intervallo Tuæ in me gratiæ; Quod ſi autem offenſam aliquam commerui, ſubmiſſe veniam mihi concedi peto atqve obſecro: neqve Tu, Princeps Optime, mihi roganti eam, ſcio, denegabis. Enimverò etſi liber meus nondum eâ qua par eſt ratione ſit politus, atqve adeò indignus qui in manus Tuas veniat (nec enim recentiſſimæ plagulæ patiuntur compreſſionem vimqve illam quam bibliopegi munus exigit) ità tamen cupidè revertor ad ſolitum obſequium, ut hac quidem vice malim peccare in rudi libello offerendo,

quam longiore literarum ſcribendarum intermiſſione. Non dubito autem, Eminentiſſime Princeps, hoc quoqve haud futurum Tibi ingratum: præſertim quia, ſimulac adornare librum licuerit, novâ misſione ille Bibliothecæ Tuæ conſecrabitur, juſtè expolitus.

Interim quod in Epiſtola dedicatoria pariter & ſupplementorum fine ſupplex rogavi, id nunc etiam repeto eodem animo: nempe ne dedigneris clemente oculo excipere leve hoc munuſculum, donec majore teſtimonio ad poſteritatem referri abs me poſſit qua te proſequor pia reverentia.

Illuſtriſs. Legatus Cæſareus Windiſchgratius & legit Epiſtolam Tuam & Monumenta Paderbornenſia accepit cum ſumma voluptate & Tui nominis laudatione. Juſſit ſuo nomine gratias agere pro habito hoc honore, & obſequia ſua quovis tempore paratiſſima polliceri. Dedi verò eidem & alia bina Monumentorum exempla; & quidem alterum Comiti de Lamberg Cæſareorum Miniſtrorum tantum non potiſſimo offerendum, quia hujus eruditionem multùm laudavit Windiſchgratius, alterum deſtinavit ipſe itidem Aulico cuidam literato. Quartum exemplum a me nactus eſt Joannes Andreas Boſius, perquam doctus Jenenſis Academiæ Profeſſor: quia conſtituerat Tuo, Princeps, nomini conſecrare Cornelium ſuum Nepotem ſimulqve juſtâ Te laude proſequi. Etſi autem fefellerit me iſthæc expectatio, præmatura enim morte vir doctisſimus eſt ereptus; non improbabis tamen, ſcio, conſilium meum. Quinto donavi virum & genere & dignitate & doctrina perilluſtrem Gebhardum de Alvensleven, generoſæ illius familia hodie principem: idque quoniam Tua jam tum magni æſtimabat primæ editionis diligens lector, & ſimul ſtudioſisſimus eſt rei genealogicæ indagator. Mitto quæ mihi reſpon-

respondit vir Illustris etiam de origine suæ familiæ; quo expendi possit rectius, eorum quæ abs te sunt eodem de argumento narrata, veritas. Si sane & hunc annumeraveris Tui admiratoribus, non fallêris Princeps Optime. Sextum exemplum cui donem, nondum inveni satis dignum: faxo tamen ut & hujus lectorem reperias, doctrinæ Tuæ justum æstimatorem.

Cum illi quod ultima vice misi Exercitationum Academicarum volumini nonnulla desint, plagulas aliquot jam addo in supplementum. Magna libertate in iis disserui, fateor, de plærisque Imperii Germanici negotiis: quoniam omnino mihi persuasum est, communi reipublicæ vinculo consistere adhuc quicquid superest, nec quidquam etiam singulis magis esse noxium quam nimiam libertatem, ad quam tamen multi nimis adspirant. Proindeque exegi tantùm non omnia ad salutem communis illius corporis: atque adeo non potui dissimulare, quantum, me judice quidem, hic sit aberratum hactenus ab Imperatoribus pariter atque Ordinibus Imperii, quidque cavendum sit imposterum ne respublica tota corruat. Fortassis meorum quam multa paradoxa censebuntur, & audientur ægris auribus: Saltim plæraque tamen confido haud improbatum iri iis qui & prudentia valent, & serio amant Imperii conservationem. Quicquid sanè eorum tu probaveris, Princeps sapientissime, id probè abs me dictum arbitrabor, spretis aliorum voculis. Si displiceant nonnulla etiam Tibi, saltim rogo veniam mihi indulgeas amore boni publici aberranti, nullius autem privati commodi exspectatione.

De præsente Imperii statu quidquam adjicere, horret animus luctuqve refugit. Usqve adeo ferè nihil est quod omnino placeat. Pax optima rerum. Utinam brevi nos re-

 spi-

ſpiciat benigno vultu, idqve in diuturnitatem! Saltim Tua omnia, optime Princeps, vigeant floreantqve!

Ita Deum obſecro

Tuus

Eminentisſime Princeps

Helmſtadii 23. Auguſt. Anno 1674. *devotus ſervus*

Hermannus Conringius.

P. S. A Baluzio pridem nihil accepi literarum: ego etiam cogor a ſcribendis literis quamvis innoxiis manus abſtinere, ne animos ſuſpicaces irritem. Verjuſium Berolino aut jam diſcesſiſſe, aut decedere cum Sereniſſ. Electore, quem ajunt die craſtini Magdeburgi exſpectari, non equidem dubito. Rogo etiam atqve etiam, Princeps Optime, ne graveris, per aliquem tuum mihi ſignificari, num is Faſciculus, quem Neuhuſium deſtinavi ante annum præter propter, Lutetiam fuerit curatus & Baluzio traditus.

Hoc monumento vagatur hic fama de atrocisſimo prælio Fæderatorum & Condæi: quod tandem illorum ingens victoria exceperit. O rerum viciſſitudines! ô fructus ambitionis & infinitæ imperandi cupidinis!

XLI.

EMINENTISSIME PRINCEPS

Domine Clementisſime.

ET literæ & quæ iis adjunxi, quæ inter & Verjuſii fuit epiſtola, quoniam Auguſto jam tum menſe Cancellariæ veſtræ tabellioni curanda ſunt tradita, haud dubie pridem in Celſitudinis Tuæ manus recte pervenerunt. Jam mitto exemplum conſecrati Nomini Tuo eminentiſſimo

mo libri, expolitum nonnihil ut in Bibliothecam recondi possit. Submisse autem rogo obsecroqve, ut digneris huic locum aliquem inter reliquos Tuos concedere. Etsi enim honorem illum & gratiam haud mereatur mea in conficiendo illo adhibita opera; confido tamen, nec argumentum, nec quod voluerim publicum aliquod meæ in Celsitudinem Tuam devotæ pietatis indicium & monumentum exhibere, ingratum futurum.

Quod si quâ parte, sive in hoc libello sive in aliis chartis, videar peccasse, veniam mihi clementer indulgeri, iterum iterumqve obsecro. Et verò non prius erit animus de pristina gratia tua securus, quam solito more a manu Tua literarium beneficium fuerim consecútus. Utpote qui studeam & esse & haberi

Tuus

Eminentissime Princeps

Helmestadii in Acad. Juliâ
13. Novembr. 1674.

servus fidelissimus
Hermannus Conringius.

XLII.

FERDINANDUS EPISCOPUS ET PRINCEPS PADERBORNENSIS

Coadjutor Monasteriensis

S. P. D.

Cl. Viro HERMANNO CONRINGIO suo.

EPistolam tuam XXIII. ad me datam cum dono Antiquitatum Academicarum, quas mihi inscripsisti ac dedicasti, accepi quidem, sed debitum ei responsum distuli, usq; dum alterum promissum exemplar mitteres, quod nunc una cum literis tuis XIII. Nov. exaratis mihi est redditum. Quare ut hanc qualem-

lemcunq; moram excusatam habeas rogo, & nunc gratias tibi ago amplissimas de hoc erudito opere nobis dedicato, quod Bibliothecæ nostræ, præter cætera tui ingenii monumenta non minus erit ornamentum, quam tuæ erga nos voluntatis apud seram posteritatem testimonium sempiternum. Munusculum quod tuis licet meritis impar rependo, quæso æqvi boniq; consulas nostri erga te amoris pignus. Cæterum plurimum etiam tibi debeo de conciliata mihi amicitia Nobilissimi Gebhardi de Alvensleven, cujus judicium de re genealogica non parvi facio, gaudeoq; non infirmiora illi quam nostræ genealogiæ Autori fortasse argumenta suppetere illustrandi stemmatis. Ut hoc etiam scias, Epistolam Verjusii, quam te primis literis adjunxisse scribis, non accepi, non parum mirato Verjusii fratre qvi ante discessum hic me salutavit. Vale meq; ut facis ama. Neuhusii 4. Dec. 1674.

XLIII.

EMINENTISSIME PRINCEPS

DOMINE CLEMENTISSIME.

QUæ quarto Decembris mihi destinasti, rectè quidem, sed serò admodum, nempe demum secundo Februarii, reddita sunt. Etiam sic tamen plurimum me exhilaraverunt; cumprimis quod luculentum præbuerint testimonium gratiæ tuæ erga me integræ. Nec verò opus fuerat in id probandum splendido quod addidisti munere: neq; ego quidquam aliud quam epistolam manu tuâ scriptam in signum pristinæ benevolentiæ exspectabam. Quia autem Tibi placuit vincere meam exspectationem, non equidem invenio verba quibus & me vicissim expectorem, & justas tibi agam gratias. Patere igitur, Domine, nunc quidem sacro silentio id præstare quod verbis nequeo: non minus tamen sanctè promitto, in hominem memorem & gratum beneficium abs te esse collatum. Librum ipsum haud displicere, gaudeo plurimum. Cum enim eximiâ multum doctrinâ valeas & acerrimo polleas judicio, potest mihi isthæc tua approbatio esse pro

aliis omnibus: niſi fortè exuberans gratioſus affectus dictaverit tam bona verba. Mitto nunc ejusdem prope argumenti & alium libellum, impolitum tamen, quia nondum aptus eſt tolerare violentiam bibliopegi. Quo excuſo typis, convertere me jam cogor ad perficienda nonulla πολιτικώτερα. Et quidem jam penè conſtitui, initium laborum iſtorum facere à re Nummariâ, quæ hodie, ſummo Imperii detrimento, eſt perquam turbata. Quæ de Finibus Imperii ex aula Cæſareâ perficere ſum juſſus, illa hoc rerum ſtatu vix tangere audeo. Utinam maneant nobis integri ſaltim illi Fines, qui pace Monaſterienſi fuerunt conſtituti! ſed vereor pejora. Qvum literas ſuas Verjuſius mihi concrederet, jam clauſeram faſciculum tibi, Princeps, deſtinatum. Intra extimum tamen operculum illas protruſi; ſic ſatis tuto eas ibi recondi arbitratus. Nec verò inde potuerunt eripi, niſi manus iniqua acceſſerit. Quid factum nec ne, poterit Cancellariæ veſtræ tabellarius narrare, qui ex manu mea faſciculum curandum accepit. Nolim equidem fidem meam in ſuſpicionem adduci. Cum Gebhardo Alvenslevio colloquendi dabitur proximâ hebdomade Wolfenbutteli in aulâ commoditas. Haud dubie lætabitur, etiam abs Te, Princeps Optime, non improbari videns ſuam ſtemmatis illuſtrandi operam: ut eſt præſtans omnigena virtute & agendarum rerum dexteritate, gentis ſuæ magnum decus. Deum veneror, ut non tantum hunc ſed multos etiam ſecuturos in ſeram ſenectutem annos feliciter tibi decurrere jubeat. Hoc opto, hoc Deum precor.

Tuus
Eminentisſime Princeps
Helmeſtadii 6. Febr. 1675. *devotus ſervus*
Hermannus Conringius.

XLIV.
EMINENTISSIME PRINCEPS
Domine Clementisſime.

QUas ſexto Februarii exaravi, ſpero unà cum libello pridem eſſe curatas. In iis ſignificaveram, fore propediem ut in aula cum generoſo Domino Alvenslevio poſſim agere de Tuo, Prin-

ceps, judicio ſuper ejus ſtudio circa illuſtrationem illuſtris illius ſtemmatis. Fefellit autem exſpectationem incommoda magni illius viri valetudo Itaqve partem illam literarum tuarum deſcriptam, per epiſtolam illi communicavi. Uſqve adeo autem Tua, Princeps, ſententia, virum optimum excitavit, ut haud dubitaverit, quem mitto faſciculum, Tibi deſtinare; veneratus tamen ſimul ita eſt Principale Tuum faſtigium, ut non niſi per me voluerit aditum ſibi parari. Ego vero, conſcius inuſitatæ Tuæ cum tanta dignitate conjunctæ benignitatis erga quosvis, me parario non eſſe opus exiſtimo, ſed omnino faſciculum hunc benevolâ manu acceptum iri, cum ejus quo Te, Princeps, proſequitur Alvenslevius noſter devoti cultus, tum etiam argumenti ipſiusmet nomine. Addo autem non etiam juſſus, ab eodem Nobiliſſimo Alvenslevio mihi nunc miſſam etiam alteram chartam, qua conſignavit eos qui eundem Tecum natalem annum habent: quoniam hæc etiam curioſa opera ſignificat animum, Eminentiæ Tuæ omni ſtudio deditum. De proprio meo addere nihil nunc poſſum. Veneror autem Deum, uti pace iterum conſtituta, liceat Tibi, Princeps Optime, frui, juxta Reipublicæ curas, ſuavi tranquillitate literaria; & mihi perpetua Tua gratiâ, quia ſum

Tuus

Eminentisſime Princeps

Helmeſtadii d. 8. Martii Anno 1675.

ætatem devotus ſervus

Hermann. Conringius.

XLV.

EMINENTISSIME PRINCEPS

Domine Clementisſime.

HAud me fugit, quæ hodie intemperies rempublicam Imperii exagitet, quæq; proinde etiam Tibi ut Principi creentur moleſtiæ: eoqve vix audeo curas tuas interpellare; quoniam tamen Sereniſſimus Princeps Antonius Ulricus Tibi mittere juſſit, quæ in ſacris nuptialibus primogenitæ filiæ nuper in Orcheſtra ſunt ad ſaltum cantata, non poſſum illa non offerre. Addo autem & partem Epi-

Epiſtolæ manu Principis ad me datæ; non quo commendem ejus erga te affectum, utpote quem eſſe ſummum jam tum Tibi conſtet; ſed in id, quo magis magisq; inter vos Principes creſcat mutua benevolentia; Perſuaſus ſcilicet, absq; concordibus Principum ſtudiis rempublicam ſalvam eſſe non poſſe. Quæ rei literariæ uſui nunc paro, ſimul viderint lucem, ea qua par eſt humili obſervantia offeram cenſenda; Deus te ſervet, Princeps Optime, in ſeram ſenectutem reipublicæ commodo, ſimulq; reddat Germaniæ pacem ſaltim in multos annos. Ita precor; quia perpetuam pacem ne ſperare quidem auſim.

Eminentisſime Princeps

Helmeſtadii 25. Martii Anno. 1675.

Tuus ero fidelis ſervus quamdiu vixero
Herman. Conringius.

XLVI.
EMINENTISSIME PRINCEPS
Domine Clementiſſime.

QUæ mitto, madent adhuc aliqua ſui parte à prælo: quum occaſio tamen mihi offeratur mittendi nonnihil, judico officii mei eſſe illam haud negligere. Non quod illæ meæ chartæ ſint tanti, ſed ut conſervem mihi munuſculo aliquò Tuam Principalem gratiam. Forte etiam poterunt hæc levare aliquantulum moleſtas reipubl. curas, tantum ſi perluſtraveris: præſertim quia haud dubito, etiam ad hæc argumenta capax ingenium tuum ſolere ſe demittere. Ego ſane multum gaudebo, ubi ne hæc quidem inaccepta fuiſſe intellexero. Proxime mihi denuo agendum eſſe de Finibus Imperii Germanici, etiam publicè non diſſimulare fui coàctus. Sperò quoq;, poſſe jam meos illos conatus ſaltim excuſari, quia præter exſpectationem res Imperii reſtitutæ nonnihil ſunt in integrum hâc æſtate, ut liceat meliora quæqve ominari. Rogo autem etiam atq; etiam, Principum Imperii literatiſſime, uti ne graveris ſuppeditare ea quæ ad tam nobile argumentum excolendum facere videbuntur. Nec verò mea ſed Imperii res agitur: & haud dubie plurima ſuperſunt vel intacta mihi hactenus vel perperam tradita. Quæ menſe Martio bis miſi, ſpero re-

ctè

&tè curata & manu benigna esse accepta. Alvenslebius noster avidè desiderat sententiam Tuam, Princeps, de suis per me transmissis: verentem offensam Tuam securum esse jussi ego, gnarus Principalis tuæ benevolentiæ, etsi solito diuturnius fuerit silentium tuum. Deus te servet, Princeps Optime, bono publico.

Eminentiæ Tuæ

Helmestadii 7. Octobr. Anno 1675.

fideli obsequio ætatem devotissimus

H. Conringius.

XLVII.

CELSISSIME PRINCEPS

Domine Clementissime.

ADventus Nobilissimi Buschii nulla ratione mihi magis est acceptus, quam quod offerat, sese librum meum ultimæ fœturæ Celsitudini Vestræ curaturum. Illum itaqve nunc mitto, debita summissione animi rogans, etsi ille sit fortassis non ex Celsitud. V. sententia omni ex parte confectus, ne gravetur tamen Celsitudo V. saltim ea quæ mihi imputavit adversarius, factâ cum defensione mea contentione, æquo judicio arbitrari. Habeo nunc sub manibus novam Editionem operis de Finibus Imperii, idqve jussu S. Cæsareæ Majestatis: vereor autem intempestivam hanc operam esse Imperio ad finem ultimum ruente. Utinam liceat si non coram saltim per literas querelas libere in sinum Celsitudinis V. super his aliisqve Reipubl. malis effundere! Sed Deum potius veneror, uti Celsitudinem V. in seram usqve senectutem conservare, vel saltim hunc annum feliciter decurri, faciat, jubeat.

Celsitudinis vestræ

Helmestadii 3. Jan. 1678.

ætatem omnem devotissimus servus

Hermann. Conringius. D.

XLVIII.

XLVIII.

REVERENDISSIME AC CELSISSIME PRINCEPS

Domine Clementissime.

QVum fama publicâ acciperem, Celsitudini Vestræ Monasteriensem qvoqve sacrum Principatum obtigisse, graviter quidem decumbebam; egi tamen Deo Optimo Maximo gratias, simulque summum illud Numen sum veneratus, uti felicitatem hanc velit jubeat in seram usqve senectutem, & publico & privato commodo, constantem ac perpetuam esse. Non dubitavi etiam preces illas meas rati habiturum clementissimum Deum: dolui vero, præ morbi sævitiâ non posse me Celsitudini Vestræ, quo par erat modo, gratulari, meumqve illum affectum calamo significare. Et verò nunc demum mihi per valetudinem permittitur, exponere cùm gaudium, tùm vota isthæc mea. Serò quidem, fateor: haud dubito tamen mihi pol liceri, hoc serum judicium serii humilis animi clementissimâ gratiâ exceptum iri. Nunc itaqve tantum opto, ut cumprimis hic proximus annus Celsitudini Vestræ feliciter decurrat: idqve quoniam respublica quasi stat in præcipiti, hoc ipso temporis momento, uti nisi sapientibus consiliis imminens malum caveatur, tantum non πανωλεθρία meritò sit metuenda. Si sanè hic annus pacem reddiderit, licebit imposterum optima quævis expectare: quapropter equidem pergam Deum precari, ut saltem hic annus voto meo respondeat.

Celsitudinis Vestræ

Helmestadii 29. Decembr. Anno 1678.

quoad vixero fidelissimus servus

H. Conringius.

INDEX RERUM PRÆCIPUARUM.

A.

G.

H.

I.

M

N.

O.

P.

De

R.

S.

T.

W.

FINIS.

HERMANNI CONRINGII
AD
STEPHANVM BALVZIVM Tutelensem,
ET
Hujus ad Illum EPISTOLÆ.

I.

Clarissimo & eruditissimo VIRO

HERMANNO CONRINGIO

STEPHANUS BALUZIUS Tutelensis

S. P. D.

INter familiares sermones, quos invicem miscemus ego & Johannes Capellanus Vir excellens in omni genere laudis, incidit persæpe mentio de te, Vir Clarissime; eaque mentio semper fuit honorifica, ut de Viro, quem omnes plurimum amare & revereri debeant ob egregias animi dotes & summam eruditionem. Cum autem ante hos dies illi aperuissem consilium, quod ceperam, scribendi ad Clarissimum Virum Joachimum Hildebrandum, ut is ad me mittere vellet variantes lectiones ex codice Concilii Remensis adversus Arnulphum, cujus vetus exemplar, illud ipsum nimirum, ex quo prima editio prodiit, extare in Bibliotheca Academiæ Juliæ affirmat Vir doctissimus in præfatione, ad libros Reginonis de ecclesiasticis disciplinis, obtulit se mihi Capellanus, effecturum se omnino confidens, ut tua mihi opera ad eam rem usui esset, neque dubitare se, quin tu pro eximia tua in homines bonarum literarum studiosos inclinatione Jubentissimè faceres. Quoniam verò jampridem optaveram

ut se mihi aliqua daret occasio intrandi in familiaritatem tuam, propter variam ac multiplicem eruditionem, quam deprehendi in lucubrationibus tuis: facilè istam amplexus sum, ut qui semper valde amavi literas & literarum studiosos, & memet in eorum amicitiam, non improbanda, uti reor, ambitione, insinuare curavi à primis adolescentiæ meæ annis usque ad hanc ætatem. Quo loco continere me non possum, quin mentionem faciam Illustrissimi ac celeberrimi Viri Petri de Marca Archiepiscopi Parisiensis, qui me admodum juvenem ad se vocavit, in domo sua per multos annos habuit, mecum studia sua liberalissimè communicavit, denique, ut sui in me amoris abundantiam mihi ostenderet etiam moriens, cum supremis suis consuleret, omnium schedarum ac lucubrationum suarum curam & sollicitudinem mihi uni reliquit: quo nihil mihi præclarius aut honorificentius contingere poterat. Deinde affirmare possum, quotquot sunt in Gallia & in hac præsertim urbe, qui famam aliquam habent inter literatos, eos homines mihi amicos esse, & studia mea adjuvare pro suo quemque virili. Idem à Te mihi polliceri ausim, Vir eruditissime, postquam à Capellano tuo meoque intellexeris quàm magnificè sentiam de tuis virtutibus, & quantus sit meus erga bonas literas amor. In præsentiarum autem indigeo auctoritate tua, qua plurimum, uti opinor, vales apud Clarissimum illum Virum quem supra nominavi, Joachimum Hildebrandum, uti eum horteris, quod illum sponte sua lubenter facturum puto, sed tamen horteris, ut ad me transmittat variantes lectiones ex codice illo Concilii Remensis, & si quæ alia venerandæ antiquitatis monumenta hactenus inedita illic extant. Multi sunt anni, Vir Clarissime, ex quo in gravissimum & pulcherrimum opus incubui, nimirum in collectionem eorum Conciliorum, quæ fugerunt diligentiam R. P. Philippi Labbei Presbyteri è Societate Jesu, qui aggressus

sus erat amplissimam omnium Conciliorum editionem. Ea nunc curatur ab alio ejusdem instituti Viro, & jam pene perventum est ad finem operis. Institui autem, post peractam illam editionem, evulgare duos aut tres tomos eorum Conciliorum, ut dixi, qui collectorum istorum diligentiam fugerunt. Itaq; cum illi, Severinum Binium secuti, omiserint in hac sua editione acta Remensis illius Synodi, nescio quam ob causam, editioque illius quæ olim prodiit, nunc venerit in raritatem, existimavi esse officii mei, ut tam illustre Gallicanæ Ecclesiæ monumentum meæ collectioni insererem: quod meum consilium laudant, approbant, & sua auctoritate incitant multi viri docti, & inter hos nonnulli etiam Episcopi. Fuere qui acta illa falsitatis arguerent, interpolataque esse pronunciarent fraude & ambitione Gerberti, qui per calcatum Arnulphum pergebat ad Cathedram Remensem. Sed ista gratis, ut opinor, dicuntur. Et necessarium fortasfis erit istas hominum de Gerberto malè sentientium cogitationes seriò & graviter excutere. Qua in re magno nobis adjumento erit vetus ille codex Academiæ Juliæ, si modo ad me mittantur, uti spero, variantes illæ lectiones quas à vobis efflagito. Adnotanda porrò erit antiquitas libri manuscripti, ne quid editorem bonæ fidei latere possit. Quod si tu, Vir eruditissime, aliquid habes, quod huic meo instituto conducere possit, veluti Concilia aliqua provincialia hactenus inedita, aut veterum Pontificum Romanorum epistolas, præsertim si quas habes similes epistolis Leonis III. à te vulgatis, si istiusmodi monumenta habes, & mecum communicare velis, erit unde testatam facere possim universis bonitatem & humanitatem erga me tuam. Ego vicissim, si quid tibi mea industria efficere poterit, tibi non deero. Vale, Vir Clarissime & eruditissime. Lutetiæ Parisiorum III. Nonas Julii MDCLXX.

II.

STEPHANO BALUZIO

Viro Illuſtri

S. P. D.

EGo verò, Clariſſime Baluzi, ab aliquot jam annis & magni æſtimavi eruditionem tuam, & ſtudium veri rectique dilexi. Simulac enim intellexi parte alterâ auctius prodiiſſe immortale Illuſtrimi Petri de Marcâ opus, quod prior editio deſiderium excitaret, curavi illud ex Gallia mihi adferri; ibi verò ſtatim deprehenſum abs me eſt, eximiam illam indolem hoſpitis quondam tui quaſi in te commigraſſe. Ex eo usque magni te feci merito tuo: crevit verò tui amor, ubi accepi Romanæ cenſuræ iniquitate non moveri te ab inſtituto, imò fortiori hoc fulmen animo abs te acceptum atque olim ſit factum ab ipſomet Marca. Plurimum itaque exhilaraverunt me literæ tuæ inexſpectatò oblatæ: præſertim quia certo mihi illæ teſtantur, me quoque apud Te non in nullo eſſe pretio, & jam tum aperta mihi omnia ad ſanctiorem tecum amicitiam impoſterum colendam. Et verò non equidem agnoſco in me illam doctrinæ vim, quam tua tribuit laudatio, nec quænam ſcripta mea hunc affectum tuum expreſſerint novi: amicitiam tamen poſthac juſtâ me pietate culturum, audeo bonâ fide polliceri. Ut proinde poſſis jam operam meam tuo etiam jure impoſterum flagitare, ſi viſum fuerit commodum. Hildebrando literæ tuæ erunt indubiè acceptiſſimæ. Non poterit autem ille exſpectationi ſatisfacere, quia jam multos annos hinc abeſt, ἐπισκοπὴν Eccleſiarum integri ampliſſimi Ducatus Lyneburgici adminiſtrans, nec quod equidem ſciam hic variantes lectiones quas expetis olim collegit,

legit, codice autem illó mss. noſtro nunc deſtituitur. Igitur quo deſiderio tuo ſatisfiat, ipſemet ego laborem hunc ſuſcepi: contulique adeo codicem illum noſtræ Juliæ Bibliothecæ membranaceum, quem ſcribendi ratio ſignificat, minimum eſſe quingentorum annorum & notæ optimæ; cum Synodici libelli editione Wechelianâ, quæ poſt Flacianam, Centuriæ Eccleſiaſticæ Hiſtoriæ Magdeburgenſis quam appellant Decimæ cap. IX. inſertam, altera & forte ultima eſt. Nec enim illa quam Cheſnæus quarto tomo Francicorum ſcriptorum p. 101. collocavit, cum peſſimo exemplo ſit mutilata, non indigna eſt, quæ reliquis annumeretur. In conferendo notandisque variis adhibitam abs me juſtam induſtriam, ſanctè teſtor. Sed & jam tum utraque editio adeò eſt ſibi ſimilis, ut ſuſpicioni ſequiori non ſit locus. Et ſanè quod Baronius ſcribit Tomo X Annal. ad ann. 991. primæ editioni *intextas eſſe alias blaſphemias & annexa mendacia*, mera eſt ærugo animi Curiæ Romanæ amore nimiō infecti. Flacii verò bonam in edendo fidem abunde utique teſtari poteſt, adhuc etiam, qui nobis ſupereſt mss. codex, κτῆμα olim ipſius Flacii. Nec enim quod omiſerit capitulum LVI, quod in codice noſtro additum, à mala ejus fide eſt, ſed errore; quia videtur crediſſe Africana illa aliena eſſe à Gerberti libello, & à librario perperam aſſuta, quodq; jam tùm Centuriæ quintæ fuerint inſerta. Verè tamen partem ultimam libelli conſtare Africanis illis, potuiſſet diſcere ex indiculo capitulorum, & fine capituli viceſimi ſeptimi. Sed &, ceu ante dixi, in noſtro codice Africanis illis titulus apertè eſt inditus *Capituli LVI*, quamvis à Flacio deletus. Ego cùm obſervaverim, à Gerberto paſſim illa Africana laudari tanquam normam, ad quam Romani Papæ poteſtas circa Epiſcopalia

judicia sit exigenda, & ab illo esse libello conjuncta, nostrumque codicem hac etiam parte esse eximium; quo justa integritas libello possit per te reddi, etiam illorum varias lectiones notare, duxi pretium operæ. Quoniam verò & Wecheliana editio destituitur illis Africanis, imo & codex MSS. unde expressa est, desiit in Capitulo LV; institui collationem manuscripti nostri cum illo Codice Canonum Dionysii Exigui, qui prodiit Lutetiæ curâ Christophori Justelli anno seculi hujus quadragesimo tertio. Nisi quod Canones Concilii Nicæni Africanis nostris inserti non potuerint à me commodè cum Dionysiano illo codice conferri, quia in Canonum illo codice Nicæni canones reperiuntur, quales illos vertit Dionysius, in Gerbertiani autem libelli Africanis, quales ex Græco transtulerunt bini illi interpretes Africani; quæ versiones nimis multùm differunt. Poterit autem illa versio vetus facili negotio promi ex Conciliorum collectione Suriana: quæ indubiè ad manum tibi est. Omnes verò illas abs me notatas mitto: & quidem primâ chartæ facie, primorum quinquaginta quinque capitum, subjuncto indiculo eorum quæ continentur capitulo LVI: alterâ Africanorum quæ dixi. Longè gratissimum fuerit, libellum illum tandem aliquando reliquis Conciliis nullâ mutilatum parte videre adjunctum. Optimè profectò mereberis, doctissime Baluzi, isthac curâ de Sacerdotio pariter ac Imperio: & quo magis in odio est libellus Curialium, eò major erit apud intelligentes, bonos, & veri studiosos, nominis tui gloria. Et verò Romanæ communionis nemo hactenus præ Curiæ metu ausus fuit libellum illum publicare (nam & altera editio, nisi fallor, Bongarsio debetur, perinde atque Synodi Parisiensis de Imaginibus) imò nemo ausus fuit ejus omne argumentum vel recitare; ipsomet

met Marcâ *l. 7. cap.25* dissimulante, cùm ea quæ ab Arnulpho Aurelianensi cap. 28. acerrimè dicta sunt adversus iniquos conatus Romanenses fictâ Damasi Epistolâ subnixos, tùm illud Gerberti studium intra cancellos ab Africanis quondam Patribus positos Romanam jam tùm gliscentem μοναρχίαν coërcendi. Nusquam Baronius commotior est quàm in confutando libello isthoc. De bono illo Gerberto non dubitavit apertè affirmare in historia anni 999. *Nullum hactenus in Petri sedem fuisse promotum, qui eandem sedem ita prosciderit ut Gerbertus.* Tantum abest, ausum quenquam vel laudare vel defendere ab Aurelianensi Arnolpho vel Gerberto dicta. Nec enim cùm scriberet Archiepiscopus Spalatensis illa Baronio opposita, l.4. num.46. usque ad 62, Romanarum amplius erat partium, non certè cùm ederet. Nescio an ferat tuum institutum, adjici Synodo illa quæ in Francofurtensi editione annexa sunt Gerbertiana ad Walderodum Argentoratensem & Siguinum Seronensem. Si visum fuerit addere, ex re fuerit adjungere etiam orationem illam Gerberti, quam, ceu habitam in Concilio Mosomensi, Centuriatores ex nescio quo veteri codice (nec enim in nostro legitur) pag. 517. ediderunt; cum ejusdem sit argumenti. Interest sanè veritatis, non perire etiam illa, imò cum cura legi. Cæterum perplacet profectò tuum præclarum propositum de evulgandis Conciliorum hactenus prætervisorum tomis. Libentissimè sanè symbolam conferam, si quam potero. Vereor autem ut possim, cum parum instructi simus à manuscriptis, & in Germania rarissimæ fuerint habitæ Synodi, saltim ab ævo Gregorii septimi: Episcopis ad seculares curas Principalibus dignitatibus, quas sunt consecuti, protractis, & Papis Episcopalem auctoritatem sua nova mo-

narchia è medio tollentibus. Excutienti tamen nunc adeo mihi Centuriam decimam, occurrit pag. 442. Synodus Romana â Joanne XII. contra Leonem habita. Expressit illam Flacius ex mss. veteri libro, quem legere me memini in Bibliothecâ noſtrâ Juliâ. Illius editionem ſi parare placuerit, mittam quas reperero Varias. Quod ſi quæ alia hujus argumenti inciderint in manus, ſignificabo. Papalium literarum monumenta memini in noſtris mss. complura mihi lecta olim: ſed forte jam alibi illa ſunt edita, jamque dudum non ſunt inſpecta. Ut proinde hac vice nihil poſſim promittere. Quoniam tamen in Codice iſthoc mss. qui Reginonem & Synodum Remenſem comprehendit; præter Apologiam, qua cauſam ſuam Ebbo Remenſis defendere eſt conatus, comparet Paſchalis Papæ illud Breve, quo Chriſtianæ doctrinæ per Septentrionalia regna propagatio Ebboni eſt commiſſa, illud indicare Tibi, officii mei eſſe duxi. Nec enim morari te amplius hac vice quidem decet. Tu verò, eruditisſime Baluzi, vale bono literario; & certò Tibi perſvade, fore ſemper Tui ſtudioſisſimum

Helmſtadii 24 Julii 1670.

Hermannum Conringium.

III.

Clarisſimo & eruditisſimo Viro

HERMANNO CONRINGIO

STEPHANUS BALUZIUS

, Tutelenſis

S. P. D.

SVavisſimæ literæ tuæ mihi redditæ fuerunt his diebus à Clarisſimo Viro Joanne Capellano amico meo tuoque, Conringi

ringi Vir Clarissime. Dictu autem difficile est, quanta me lætitia affecerint, qua voluptate perfuderint. Non solum enim humanissimè ad meas respondisti, sed admodum erudite, ut decebat Virum eruditissimum, ac præterea ad me misisti variantes lectiones Concilii Remensis adversus Arnulphum, denique mihi tuam omnem operam amantissime polliceris. Ad quæ singula tibi respondebo pro tenuitate ingenii & eruditionis meæ.

Primum gratias ago quod de me ita judicas ut in me putes esse aliquam bonarum rerum cognitionem ac studium recti: deinde quod laudas fidem ac reverentiam meam erga memoriam magni Viri Petri de Marca Archiepiscopi Parisiensis, optimi Patroni ac Mæcenatis quondam mei. Ingratissimum enim verò me esse oportuit, si pro summis ejus in me beneficiis, præsertim pro eximio illo & non vulgari amore, quo me prosequebatur, non rependissem saltem gratias quas poteram. Poteram autem aliquas rependere occasione editionis librorum de Concordia Sacerdotii & imperii; ad quam insuper obstrictus eram supremo morientis mandato, qui paulo ante abitionem ex hac vita suam, mihi curam editionemque lucubrationum suarum commiserat. Feci itaque, quod imperaverat, ea fide & ea diligentia quæ à Viro bono exspectari poterat. Viderint illi qui adversum me propter hanc editionem clamitant, quas justas conquerendi caussas habeant. Mea mihi conscientia pluris est quàm hominum sermo, ut Tullianis verbis utar. Neque enim est cur me pœnitere debeat istius editionis, tametsi adversum me propter hoc facinus excitata sit gravis illa tempestas, cujus rumorem etiam ad vos usque pervenisse intelligo ex literis tuis. Laudaverunt interim quotquot bonas literas amant, quotquot veri ac recti amantes sunt. Adeo autem acceptus fuit hic liber iis qui bonarum literarum studio ducuntur, ut altera illius libri editio procuranda fuerit, sic absorpta priore,

ut ne unum quidem exemplar venale remanserit apud Typographum, Hanc porrò postremam editionem variis observationibus illustravi ex antiquitate petitis, editis etiam illis aliquot veterum temporum monumentis, quæ nondum in lucem prodierant, & inter alia, quod ad vestram Germaniam spectat, alligatione, ut tum vocabant, sive oratione Bonifacii VIII. pro confirmando Rege Romanorum Alberto, quæ extat in veteri Codice Bibliothecæ Colbertinæ. Cum vero liber quintus, in quo agitur de dignitate & auctoritate Legatorum sedis apostolicæ, imperfectus esset, illum supplevi, additis nimirum integris quadraginta capitibus. Quo loco vides, eruditissime Vir, incidisse me necessario in vexatissimam controversiam de Vicariatu Episcoporum Thessalonicensium per Illyricum, necessumque etiam præterea fuisse, ut excuterem Vicariatum Episcoporum Arelatensium per Gallias & septem provincias. De sequentium seculorum malis exemplis, quæ à Baronio ipso & aliis nostrarum partium scriptoribus damnantur, de rapacitate nimirum & ambitione fastuque Legatorum posteriorum temporum, admodum multa dixi, sed necessitate potius suscepti argumenti quàm libidine detrahendi, tantùm ne viderer deseruisse vadimonium. In fine verò libri septimi, in quo agitur de judiciis canonicis Episcoporum, addidi ex meo nonnullas observationes circa depositionem Arnulphi Archiepiscopi Remensis; quam nonnulli tùm putabant nullam esse ipso jure, quia facta fuerat, ut ajebant, præter Romani Pontificis auctoritatem. Redeo nunc ad Concilium Remense, illud nimirum in quo illa Arnulphi dejectio decreta est; cujus variantes lectiones cum tu ipse adnotaveris, tum manu propria descripseris ex veteri codice Academiæ Juliæ, duplicatum beneficium tribuisti. Prima illius editio debetur Matthiæ Flacio Illyrico, secunda Jacobo Bongarsio, uti tu quoque scribis,

scribis, id quod apud nos est constantissimum. Editionem Duchesnii, utpote mutilam, superioribus duabus annumerandam non esse tecum omninò sentio. Vir ille doctus satis se consilio suo facere existimavit, si ea tantum excerperet quæ ad historiam pertinebant. Mihi animus est Synodum illam rursum edere integram, & emendatissimam, quantum fieri poterit. Adjungam autem epistolas Gerberti ad Wilderodum & Siguinum, tum etiam orationem ejus in Concilio Mosomensi habitam, quam compertum habebam editam fuisse à Centuriatoribus. Multam profectò voluptatem percepi cum ad eam literarum tuarum partem ventum est, in qua me admones extare in codice MS. Academiæ Juliæ caput LVI. ejusmodi Synodi, quod deest in editionibus, illo autem contineri canones Africanos qui de judicandis intra provinciam Episcopis decreverunt. Nam canones Africani perdiu viguere ac vim legum obtinuere in Gallia, nimirum, opinor, usque ad tempora Gerberti. Nam quis illos posthac laudare ausus esset, quando pro sanctissimis legibus irrepsit acre Legatorum imperium & sæva libido dominandi? Itaque omissa vetere disciplina, & exuta priscorum canonum, tanquam obsoletorum, reverentia, solà deinde per multum ævi valuit inter nos auctoritas epistolarum pontificiarum quæ editæ sunt in collectione Isidori, præcipuè verò postquam Decretum Gratiani, quod ex istiusmodi decretis ut plurimum constat, publicæ legis vim roburque obtinuit in Occidente. Sola, inquam. Nam quis tum meminisse poterat veterum regularum in tanta antiquitatis oblivione, quæ omnium mentes excœcaverat per eas tempestates? Accessit postea immensa illa decretalium epistolarum farrago, quæ post Nicolaum & Alexandrum secundum emersit. Sunt sane multa in his decretalibus, quæ si fuissent bono seculo nata, poterant & ipsa inter bonas merces numerari. Omnino

enim qui illas condidere, magni utplurimum Viri fuerunt. Quis enim Innocentio tertio, ut istum exempli causa sumamus, doctior unquam fuit inter eos qui Romanam cathedram tenuerunt? Occasio postulat ut, quoniam Innocentii III. mentionem feci, tecum, Vir clarissime, communicem consilium & institutum meum. Institui itaque nova editione donare epistolas ejusdem Pontificis, additis interim ad sex libros jam editos aliis quatuor qui nondum emissi sunt in lucem; quorum tres ultimos mihi ex veteri codice MS. suæ Bibliothecæ suppeditavit Vir illustrissimus & eruditissimus Franciscus Bosquetus Episcopus Mompeliensis. Addam huic editioni novam collectionem Decretalium ejusdem Pontificis, hactenus ineditam, ex regestis trium priorum annorum pontificatus Innocentii confectam à Raynero monacho Pomposiano, agente tum Innocentio quartum pontificatus annum. Et quia Gesta Innocentii, quæ cum quatuor ultimis libris epistolarum ejus edita jamdiu fuerunt ab illustrissimo Episcopo, quem paulò ante nominavi, nævis ac mendis scatent ultra quam dici potest, dabo rursum illa emendatissima ope duorum veterum codicum manuscriptorum, quorum unus extat in bibliotheca Regia, alter in bibliotheca illustrissimi Viri Caroli Mauritii Tellierii Archiepiscopi Nazianzeni & Coadjutoris Remensis. Hæc tecum, Vir clarissime, de editione illa, cujus magna pars jam confecta est. Puto Synodum Romanam à Joanne XII. contra Leonem IIX habitam bona fide editam fuisse. Si quid tamen in codice MS. repereris diversum ab editione, & ad me miseris, erit unde in nova mea Conciliorum collectione testatum publicè non semel faciam amorem & affectum erga me tuum. Ebbonis Archiepiscopi Remensis Apologeticum ex codice MS. Eminentissimi Cardinalis Barberini edidit Dominus Lucas Dacherius monachus Benedictinus in tomo septimo Spicilegii veterum Scriptorum, sed aliquot in locis mutilum, ac valdè depravatum.

Quare

Quare magnam à me gratiam inibis, si variantes lectiones ad me miseris. Si tomum illum apud vos non habetis, aliquam Apologetici illius partem reperies in tomo secundo Duchesnii pag. 342. linea 15 usque ad lineam 33. & pag. 341 linea 22 usq; ad lineam 32. Peto autem à te, optime Conringi, ut ad me mittas epistolam Papæ Paschalis de legatione Ebbonis ad septentrionalia regna, quam extare ais in eodem codice Academiæ Juliæ, in quo descriptum est Concilium Remense adversus Arnulphum.

Causa Ebbonis me admonet, ut adhuc opem tuam postulem, & in re quidem gravissimi momenti. Depositionis ejus meminit Rhabanus Archiepiscopus Moguntinus in epistola ad Heribaldum Episcopum Autissiodorensem: quæ, quia continet responsa Rhabani ad varias interrogationes Heribaldi, præcipuè circa pœnitentiam, sub titulo Pœnitentialis Rhabani edita est à Stevartio in tomo singulari insignium auctorum. In capite XXXIII. illius epistolæ suæ Pœnitentialis agitur de eucharistia. Nam Heribaldus consuluerat Rhabanum, ut ex eo sciret utrum eucharistia, postquam consumitur, & in secessum emittitur more aliorum ciborum, iterum redeat in naturam pristinam quam habuerat, ante quam in altari consecraretur. In responsione autem Rhabani, prout edita est, quædam leguntur, quæ videntur non esse Rhabani. Itaque si vetustum exemplar istius epistolæ suæ Pœnitentialis extaret apud vos, operæ pretium esset ad me quamprimum mitti varias lectiones præfationis saltem & duorum ultimorum capitum. Felices autem essemus omnes, si eodem tempore ad me mitteres epistolam Rhabani ad Eigilem Abbatem Prumiensem; de qua mentionem facit ipse Rhabanus in capite XXXIII epistolæ ad Heribaldum, tum etiam vetus auctor anonymus, qui tractatum de eucharistia edidit per illa tempora, quem verò publici juris fecit R. P. Cellotius in appendice historiæ Gottschalci.

Nam epistolam illam ad Eigilem, tametsi diu quæsitam, nondum vidimus.

Satis longam esse epistolam video. Sed tamen antequam manum de tabula tollam, paucis tecum agam de collectione Reginonis, cujus novæ editioni nunc incumbunt operæ typographicæ. Persvasum mihi omnino est Burchardum magnam partem suæ collectionis, & id quidem quod pulchrius ac nobilius est, accepisse ex Reginone, ut ostendam in mea præfatione. Adnotavi autem in margine numeros librorum & capitum Burchardi in quibus extant canones & alia decreta collecta à Reginone. Adnotavi præterea, quantum fieri potuit, ex quo quæq; Concilio & capitulari sumpta sunt. Tum aliquot in locis observationes meas affero, seu potius varias lectiones indico, ex vetustissimis libris Capitularium. Quod totum de industria suscepi faciendum, ut post editionem istam Reginonis nihil reliquum sit posteriori diligentiæ. Animus est addere in calce epistolam Rhabani ad Heribaldum, cujus varia fragmenta diversis in locis adfert Regino, ut in eodem volumine lector eruditus habeat simul cum fragmentis epistolam integram. Spero editionem illam absolutum iri ante initium anni sequentis. Pollicitus sum amplissimo Viro Joachimo Hildebrando missurum me ad eum exemplar unum illius editionis, si modo mihi personam indicaverit, cui committi tuto possit. Simul autem mittere curabo aliud exemplar pro te, Vir eruditissime, velut pignus meæ adversus te reverentiæ.

Habes, Vir optime & eruditissime, longissimam epistolam, nec insvavem tamen, opinor, nec inficetam, cum tractet de rebus literariis & ad Dei religionem pertinentibus. Vides autem quàm familiariter intraverim in tuam familiaritatem, quàm liberè utar bonitate ac humanitate tua. Tu vicissim, si me amas, utere opera mea. Nihil ènim erit quod in tui gra-

tiam

tiam facere recuſem. Nam illud tibi ſæpè dicendum eſt, Conringi Vir eruditisſime, valdè cupere me ut certus eſſe posſis de cultu erga te meo. Velim etiam ut, ſicubi ſe occaſio obtulerit, meo nomine ſalutes clarisſimum Hildebrandum, ſimulque illum admoneas, exſpectare me ab eo varias lectiones ex codicibus Moguntino & Viennenſi, quas edidit poſt Reginonem emiſſum. Vale, Vir doctisſime, rem literariam ornare perge, & me ſemper ama tui nominis ſtudioſisſimum. Lutetiæ Pariſiorum VI. Idus Octobris MDCLXX,

---

IV.

STEPHANO BALUZIO
S. P. D.

LIteræ Tuæ, clarisſime Baluzi, benevolentiæ atque multæ eruditionis nomine, quarum ſunt plenisſimæ, ſupraquam dici poteſt, me exhilararunt. Serius tamen reſpondeo, quod in aulam ad conſilium evocatum me iri conſcius, ibi Auguſtam Bibliothecam, integro libro mihi laudatam, ac proinde nec Tibi fortè ignotam, ſuper deſideratis manuſcriptis, priusquam reſponderem, conſulere, operæ pretium duxi. Et verò factum illud eſt abs me cum cura, ſed hebdomade demum præcedente & exſpectatione falſus. Interea verò & Hildebrandum compellavi, aliumque amicum ſuper variis lectionibus operis Reginonii. Quas cum impetraverim die heſterno, ſtatim mitto; quo anticipent fortasſis manum ultimam novæ Tuæ editionis. Quam ipſe etiam velim emendatisſimam eſſe, quia noſtra juſto negligentius à typographo habita, & tamẽ liber iſte eſt præclarus, & magnæ olim auctoritatis. Deſidero ſanè annotata Tua in opus utilisſimum, etſi à cleri hodiernis moribus toto disſideat cœlo. Rhabani ad Heribaldum

baldum epiſtolam quod addere inſtitueris, gaudeo. Quæſivi etiam illius manuſcriptum & in Auguſta & in noſtra bibliotheca: ſed fui fruſtra. Perinde ac Epiſtola ad Eigilem, (qui videtur eſſe non Prumienſis, ſed Fuldenſis aliquis Abbas, & quidem is, cui proximè Rhabanus ſuccesſit) non comparuit. Stevartianæ editionis cap. XXXIII. indubiè mendoſum eſt: bona tamen parte videtur eſſe à manu Rhabani. Non à Stevartio autem primò Pœnitentialis nomen illi eſt Epiſtolæ inditum: ſed ipſe etiam Anton. Auguſtinus in notis illius Pœnitentialis, quod Rhabanus Otgario Archiepiſcopo inſcripſit, videtur non diſtinxiſſe à Pœnitentiali. Ubi otium fuerit inſpicere illas eruditisſimas notas, dabitur fortè occaſio ex Ivone & Gratiano nonnulla Epiſtolæ loca emendandi. Nec enim dubito ad manum eſſe Canones pœnitentiales cum A. Aug. notis Venetiis A. 1584. editos.

Ebbonis (ita enim rectius abs Te etiam appellatur, quàm Ebonis ut vulgo audit: quod nomen hodieque Friſiis meis, ut alia veterum Germanorum nomina, per eſt familiare) apologeticus, cum Paſchalis Papæ epiſtola, hoc ipſo anno apud nos ex MS. Academico me hortante additus eſt novæ editioni Hiſtoriæ Adami Bremenſis. Mittam proximo vere librum integrum. Quin addam tum & mea nonnulla, quorum partem jam pridem Illuſtris noſter Capellanus posſidet: ſi quid eorum lectione non indignum judicaveris. Et verò ipſe etiam deſidero cenſuram Tuam, ſaltem ſuper iis, quæ libro de Origine Juris Germanici c. 14. 15. 16. diſſerui, de Civili & Eccleſiaſtico Jure, quale illud fuit Carolo M. & Ludovico Pio imperantibus. Poterunt autem ſine ſumptu & tutò ad Te omnia deferri, ſi Illuſtrisſimus Colbertus curandi per mare negotium, Regio illi,

quem

quem vocant Agenti & Factori qui Hamburgi est, demandaverit. Imò possit ille & literas nostras quàm optimè curare, si fuerit jussus.

Romanam illam à Joanne XII. contra Leonem IIX. habitam Synodum conferam cum MSS. nostro. Utinam autem possem & qua alia parte Tuam Conciliorum collectionem adjuvare! Sed quantum hactenus quidem novi, apud nos ejus nihil est. Nisi fortè nondum edita sit Epistola Ludovici Pii ad Episcopum Salisburgensem, qua simul Aquisgranenses Canones pridem vulgatos transmisit. Hæc enim unà cum illius Synodi Canonibus in bibliotheca nostra latet MSS. Ipsi Aquisgranenses, ut & Moguntini ejusdem ævi Canones magnâ copiâ etiam apud vos supersunt. Nec vobis possunt deesse Basileensis Concilii acta omnia: quorum nonnulla habemus MSS. In illa Decretalium sequioris ævi immensa farragine, nonnullas reperiri meliori dignas seculo, & ipse omninò agnosco, ut &, inter eos, qui Romanam cathedram tenuerunt, Innocentium III. fuisse tum doctissimum. Non ausim tamen dicere, Decretalium conditores ut plurimùm fuisse *viros magnos*: si quidem eruditionem spectes, non dignitatem. Institutum Tuum de nova eaque auctiore editione Epistolarum Innocentii III. perplacet: nec enim mihi hactenus visi sunt, nisi libri duo, typis quidem excusi. Visæ autem sunt & aliæ quam multæ ejusdem Innocentii ex Vaticano Codice descriptæ ab Illustrissimo Principe & Episcopo Paderbornensi, melioris omnis literaturæ peritiâ hodie illius ordinis longè maximo. Ex quo libro multa didici historiam rerum Imperii illustrantia: sed pridem desiit in usu meo esse. Fuère autem res Germanicæ, quod novisti, tum perturbatissimæ, Principum de Imperiali dignitate funestis dissidiis, ab Innocen-

tio excitatis partim, certè fotis. Usus illo Vaticano Codice videtur in Annalibus suis concinnandis Odoricus Rinaldus, Epistolis aliquot Pontificiis inde promptis. Memini me hujus Innocentii Epistolas aliquot legere in Codice MSS. nostræ Bibliothecæ Juliæ. Sed illæ fortasſis jam tum in lucem prodierunt Illustrisſimi Busqueti cura (nec enim editionem ejus vidi) aut certè Tuos inter quatuor libros reperiuntur. Avidè sanè desidero novam Tuam editionem, saltim ad exactiorem parandam rerum Imperii notitiam: quanquam & alia quam multa hinc peti poterunt sacræ monarchiæ monumenta.

Quod Gerberti Synodo Remensi addere velis Epistolas ejusdem ad Wilderodum & Siguinum, ut & orationem in Concilio Mosomensi habitam, perplacet. Mirum verò ni exstet utraque illa Epistola in Codice MSS. Massoniano, unde reliquarum Epistolarum volumen Parisiis prodiit. Videntur sanè rejectæ omnes, Remense illud negotium Romanæ curiæ invisum spectantes Epistolæ, ab editore, offensæ metu: Et non nisi per imprudentiam est adjecta iis Ottonis III. Imperatoris, Sylvestro facta donatio, quæ usq; adeo pupugit Baronium, & quam ipsimet Sylvestro, æquisſimo Papalium rerum censori, tribuere equidem non dubito. Cum illa verò, quæ dixi, adjecturus sis, non possum non sperare additum iri quod hactenus Synodo ad integritatem defuit cap LVI. quum & postulet idipsum libri argumentum, & citra justam Curiæ indignationem posſit adjici, utpotè cum sit depromptum ex ipsomet Codice Canonum Romano, tot seculis olim recepti usus, & ab ipsismet Pontificibus Gallicanæ Ecclesiæ commendato, donec Pseudo-Isidoriana commenta præplacere cœperunt. Optimè verò judicas & candidè, circa illa Gerberti tempora, præ-

prævalentibus ſenſim aliis Pſeudo-Iſidorianis, exſpiraſſe ſanctisſimæ Eccleſiæ Leges veteres, proque illis acre Legatorum imperium & ſævam dominandi libidinem irrepſisſe. Et verò ipſa memoria Codicis illius Canonum ſecutis ſeculis periiſſe videtur. Nec enim repertus temerè, qui ejus meminerit: & tandem non niſi rarisſima exempla ſuperfuerunt. Et vero illi qui Gregorii XV curâ Corpus Canonicum recenſuerunt, non niſi tria illius veteris Canonum Codicis Exempla in Bibliotheca Vaticana ſibi reperta tradiderunt, viri utique diligentisſimi pariter & doctisſimi. Is etiam qui Moguntiæ anno ſeculi ſuperioris vigeſimo quinto Codicem illum primus edidit, quid ederet neſcivit, & non niſi tribus MSS. ſummâ curâ conquiſitis uſus eſt. Vix totidem vidit in Gallia veſtra Juſtellus. Non mirum verò, excuſſum tandem manibus illum Codicem, ejusque omnem autoritatem abolitam, cum illimitatæ Monarchiæ ſtudium, quod ad ſummum faſtigium eſt ab Hildebrando evectum, non posſit ferre veterum Canonum cancellos, aut hactenus recepta legum jura: quorum utraque usque adeò à Monarchicis Curiæ inſtitutis disſident, ut, me quidem judice nulla posſit ſacerdotii illius & Imperii concordia unquam vel exſpectari. Miror autem quàm maximè ſingularem providentiam divinam, quæ fecerit in ipſum Romanum Codicem Canonum recipi per Dionyſium Africana, illa etiam, quæ improbos Zoſimi jam & ſucceſſorum conatus apertè prodiderunt pariter & refrenarunt. Absq; ſanè illâ Dionyſii curâ fuiſſet, nec vola ejus rei amplius nec veſtigium fortè ſupereſſet: perinde ac reliqua perierunt monumenta plerorumque alibi improbè item dominandi gratiâ actorum Romanæ ſedis; vel certè ne in lucem prodeant prohibentur à ſuperſtitioſis Curiæ cultoribus.

Ea res cum gaudio me revocat ad initium Epiſtolæ Tuæ, ordine retrogrado. Mirificè enim me affecêre quæ ſcribis de contemptâ illâ Romæ adverſum Te excitata tempeſtate & faventibus bonis omnibus Marcani operis non tantum nova editione, ſed ejusdem etiam ab eruditisſimo & candidisſimo ingenio Tuo factis augmentis. Qui enim non complectar fortem adeo animum & ſtudioſum veri rectique? Facit verò perſpecta eruditio Tua, ut propè ardeam deſiderio illius tertiatæ editionis, cumprimis autem Tuorum augmentorum. Nec enim dubito, reſponſura exſpectationi etiam illa, ut Tua, quæ hactenus vidi, cætera. Occaſionem Vicariatui Theſſalonicenſi hactenus credidi equidem datam, partim à Sardicenſis Concilii duobus iſtis notis Canonibus, partim quod non tantum Occidentalis Imperii ſex diœceſibus omnibus, ſed etiam Orientalis duabus illis Macedoniæ & Daciæ, nullum Patriarcham, ſeu ſecundum, ſeu quartum Oecumenicum Concilium (in quibus primò omnium de Patriarchis aliquid eſt conſtitutum) dederit, quo Romana ambitio potuerit coërceri; Sardicenſium Canonum improbo prætextu, jam tum olim Epiſcopalium controverſiarum judicium primùm per Legatos, deinde per Vicarios ſibi vindicans: cumprimis ex quo primatum ſuum Juri divino non dubitavit tribuere, quod, niſi fallor, primùm cœpit circa initia ſeculi quinti Chriſtiani, Sardicenſibus Canonibus nihil tale agnoſcentibus. Hæc equidem credidi hactenus: ſed jam Te audire vehementer deſidero: eoque proximo vere σὺν θεῷ novam illam Tuam editionem adferri curabo. Legam tunc & Bonifacii quam memoras Epiſtolam: ſuperbam indubiè & iniquam ſi non regno veſtro ſaltim dignitati Imperii: ut tantum non omnia fuere Paparum à Gregorii Septimi ævo.

Si

Si non obruerer negotiis, possem facilè justum volumen dare ex MSS. talium bullarum & brevium. Nunc hoc agere vetant infinitæ aliæ occupationes. Sed pecco in tempora etiam Tua, Clarissime Baluzi, melioribus dicata & impendenda, ista hac prolixitate mea. Agnosco culpam & deprecor. Veniam tamen, spero, peccanti dabis, quia detinuit me & pristinus harum literarum amor, & Tui studium juvandi: imo & ille erga me Tuus animus amicus planè, qualemque nec merui, nec exspectavi. Hunc uti porrò mihi serves, etiam atque etiam rogo. Habebis vicissim ad omnia amicitiæ officia & prompta obsequia

ætatem omnem paratissimum

T.

Hermannum Conringium.

Helmestadii in Acad. Julia 19 Nov. ipso natali die sexagesimo quinto Anno 1670.

P. S. Qui hasce adfert juvenis, & genere apud nos natus est bono, ac insigni est, cum virtute, tum eruditione. Eoque rem & Te dignam, & mihi perquàm gratam præstiteris, si quid illi benignè feceris. Poterimus illo, quamdiu Parisiis vixerit, fido uti internuncio & commodo. Illustrissimo Colberto & publici & mei quoque privatim boni caussâ vitam longam & firmam precor valetudinem. Illi me & mea studia quæso commendes.

Jam clauseram, cum ex claustris Bibliothecæ Academicæ adferuntur Rabani MSS. duo: alterum est Pœnitentiale illud Othgario Moguntino inscriptum, alterum audit summa doctrinæ Christianæ. Prius idem est cum eo quod publicavit A. Augustinus: Posterius num sit Rabani dubito,

to, quia titulus est â manu recente, & habentur ipso libello quæ non sapiunt Rabani ævum. Maluissem videre Epistolas ad Eigilem & Heribaldum, quas quæsieram.

V.

Clarissimo & eruditissimo Viro

HERMANNO CONRINGIO
STEPHANUS BALUZIUS
Tutelensis
S. P. D

LOngissimas ad te nuper literas dedi VI Idus Octobris, ad quas cum responsum non sit à te Viro humanissimo, par est existimare illas tibi redditas non fuisse. Earum ergo exemplum ad te mitto.

Absoluta tandem Reginonis editione, nihil mihi jucundius accidere posset quàm si se aliqua favorabilis occasio daret ad te mittendi unum ejus operis exemplar. Spero autem repertum iri posthac. Interim ad Te, Vir eruditissime, mitto præfationem meam, ut ex ea intelligas quid præstitum à me sit in hac editione. Simul videbis redditam aliquam gratiam tuæ in me benevolentiæ, & datam in publicum meæ adversum te reverentiæ testificationem. Quod ita interpreteris velim, ut existimes omnino dictum ex animo esse. Plurimi enim facio ingentes virtutes tuas.

Pollicitus in hac præfatione sum novam Capitularium Regum nostrorum editionem emendatam ad vetustissima exemplaria, quorum aliqua laudo inter Notas. Si quid habes nondum vulgatum, quod huic collectioni addi debeat, possem id ad te petere meo jure, ut tuis verbis utar. Attamen illud, qualecunque erit, debere malo tuæ humanitati, quàm juri meo, quod alioqui ex eadem humanitate tua profectum est.

Præ-

Præterea si veteres Capitularium libros manu scriptos habetis, operæ pretium erit variantes lectiones ad me mitti, ut etiam Germania vestra suam opem conferat ad donandas meliore luce vetustas Francorum ac Germanorum leges. Verum quoniam istud plurimi tædii negotium est, nolim ut illud in te suscipias, Vir clarissime, sed eam curam derives in aliquem juvenem istarum rerum studiosum. Literas ad amplissimum Virum Joachimum Hildebrandum scripsi VI Kalend. Octobris. Nescio autem an ad illum pervenerint. Multam illi salutem ex me dicito, & simul vadem te ei pro me præsta missurum me ad eum exemplar Reginonis quod pollicitus illi sum. Vale, Vir Clarissime & eruditissime, & semper memineris studii erga te mei. Lutetiæ Parisiorum XI Kalendarum Martii M DC LXXI.

VI.

STEPHANO BALUZIO

Tutelensi,

Viro clarissimo & eruditissimo

S. P. D.

QUum hodie traderentur, quas XI Kal. Mart. Lutetiæ exarasti, Clarissime, eruditissimeque Baluzi, nescio equidem dolore magis an lætitiâ affectus sim. Magno scilicet dolori fuit, non redditum Tibi responsum meum, ad eas quas VI. Id. Octobris dedisti. Et verò longè prolixiores quàm fuerant illæ Tuæ, reddidi statim 19 Novembr. de omni Tuarum argumento disserens. Imò misi, factâ à doctissimo amico diligente collatione MSS. nostri Reginonii Codicis cum Hildebrandina editione, quod hæc Typographicis operis justo negligentius

us fuerit curata, numerosas varias lectiones. Sperans has in tempore adventuras, priusquam ultimam manum Tuæ editioni adhiberes, quod ante Calend. Januarias futurum credidi. Illa mea cum accepisset curanda Vir Amplissimus, mihique amicus, qui filio suo per illa aditum ad gratiam Tuam parari voluit, mihique significari jussisset, jam tum XXVI Decembr. Lutetiam omnia salva advenisse: equidem vixi ex illo securus, tantùm Juvenis illius Lutetiæ degentis Epistolam unicè exspectans, tuæ longius indulgens tempus. Usque adeò igitur jam frustratus, plurimum sanè turbato sum animo. Nec tamen meas iterum descriptas, ut nec Reginonias varias adhuc denuò mitto: quoniam spero nihil meorum periisse, sed hærere alicubi: brevi autem fore, uti rectè tradantur. Quod uti fiat quantocius, filii illius, quem dixi, Patrem urgebo. Ut hactenus autem dolorem mihi pepererunt literæ Tuæ, ita, Clarissime Baluzi, eædem grandi mihi sunt gaudio, luculentissimo non uno benevolentiæ testimonio. Præsertim, quod advenerint in comitatu priorum humanissimi adfectus & eruditionis plenissimarum, simulque præfationis in Novam Tuam Reginonis editionem; quam immerita mei laudatione utinam tamen non maculasses! Enimverò non in levi felicitatis parte colloco, Tibi Viro Eruditissimo placere: probe tamen tenuitatis meæ mihi conscius, scio illud, quo me affecisti, præconium non temere inventurum fidem. Quæ cœtera præfatus es, illa verò ut sunt erudita, ita multum me delectant, & Reginonem ipsum, Tuasque notas faciunt me desiderare.

Capitularium Regiorum novam editionem qua parte potero, libentissime adjuvabo. Apud nos tamen collectio illorum, quam vel Ansegisus vel Benedictus instituit, MSS.

exem-

exemplar nullum reperitur. Utrum in Bibliotheca Augusta Principis supersit, inquiram. Unum & alterum Capitulare cum Caroli M. tum Ludovici Pii habemus MS. Nihil tamen ineditum. Quod si, quæ de his Capitularibus aliisque Ecclesiasticis Legibus magnorum illorum non minus nostræ Germaniæ, quàm Italiæ & Galliæ vestræ Regum libro de Origine Juris Germanici c. 14. 15. 16. aliisque disserui, tibi ad manum fuerint (nisi fallor autem misi ea Capellano nostro) quid abs me fieri in usum tuum debeat, rectius indicabis. Addidi autem illi libro & Capitulare Caroli M. de Ecclesiasticis Saxoniæ rebus: quale illud accepi à literatissimo Germaniæ nostræ Episcopo ac Principe Paderbornense, ex vaticano Palatinæ Bibliothecæ codice suâ & Holstenii curâ editum Romæ. Quod omnino meretur reliquis Magni illius Regis Capitularibus adjungi. Mittam verò ejus Capitularis & Romanum exemplum, si eo careas. Imò mittam, quocunque potero editionem illam tuam exornare: Tu modo audacter jube, quid abs me effectum velis. Hildebrando num quid Tuarum sit redditum, præter unam Epistolam, nescio. Salutem, quam nunciari jussisti, erit illi (scio) longè gratissima. Vale autem, & salve etiam Tu, doctissime Baluzi, pergeque benè velle

Helmestadii 12 Martii 1671.

Tui studiosissimo Cultori

Hermanno Conringio.

Illustrissimi Colberti gratiam perpetuare mihi ne graveris, etiam atque etiam rogo.

VII.

Clarissimo & eruditissimo Viro

HERMANNO CONRINGIO
STEPHANUS BALUZIUS
Tutelensis
S. P. D.

POstremas tuas literas datas Helmestadii die 12 mensis Martii accepi XIX Kalend. Junii, plenas humanitatis, ut sunt tuæ omnes; quibus ante quàm respondeam, illud inprimis admonebo te, Vir clarissime, misisse me nuper ad te tum Reginonem, tum etiam reliquos libros à me editos, qui Hamburgo Helmestadium ad te deferentur meo nomine.

De Capitularibus gratias ago, ut debeo, quod polliceris te in bibliotheca Serenissimi Principis tui quæsiturum vetera illorum exemplaria. Duo illa quæ habes Caroli Magni & Ludovici Pii, si edita non sunt separatim à libris septem Capitularium, valde velim ut ad me mittas, præsertim si annotatum est illic tempus, quo condita sunt. At si jam vulgata sunt in tomo secundo Conciliorum Sirmondi, qui plurima eorundem Principum Capitula dedit integra, satis erit si variantes lectiones ad me mitti curaveris. Nam præter septem libros Capitularium, decrevi in unum volumen congerere quotquot Capitula Regum stirpis Carolinæ nancisci potero. Vidi & cum summa voluptate perlegi quæ scripta à te pridem sunt de hoc argumento in libro de Origine Juris Germanici; iisque utar cum serio me accingam ad editionem Capitularium. In illo tamen libro tuo non inveni Capitulationem de partibus Saxoniæ, quam habeo ex editione Holstenii. Vale vir optime & eruditissime, & me semper ama Conringici nominis studiosissimum. Lutetiæ Parisiorum XIV Kal. Junii MDCLXXI.

IIX. STE-

IIX.

STEPHANO BALUZIO

Viro longè eruditisſimo

HERMANNUS CONRINGIUS

S. P. D.

SImulac quas XI Kalend. Martii exaraſti, in manus pervenerunt, ſtatim reſpondi, meis aulæ noſtræ concreditis: cui perpetuũ eſt cum Agente Pariſienſi commercium, ut proinde non dubitem illas rectè item curatas. Etſi autem Tuæ multum me turbaſſent, eò quod nec tùm accepiſſes faſciculum jam menſe Novembri in commodum Reginoniæ editionis transmiſſum: exhilaravit me tamen non multò poſt Capellanus noſter literis vigeſimo quarto ejusdem exaratis; narrans, & traditum Tibi faſciculum illum ad Te curatum, id quod vigeſimo ſeptimo Martii repetiit. Ex eo accepi etiam, ex juvene, cujus curæ illum commiſeram, quemque Tibi commendaveram, ſummâ ſeſe abs Te humanitate exceptum non ſemel. Illa itaque curâ jam ſolutus, nihil perinde deſidero, quam uti ſignifices, num Reſidenti Regio Hamburgenſi datum ſit negotium, quicquid literarum miſerim Tibi, probè curare. Habeo ſcilicet in tuos uſus parata nonnulla; ſtatim illa Hamburgum miſſurus, ſi Illuſtrisſimi Colberti juſſu via illa altera fuerit conſtituta. Absque hoc ſanè fuerit, non licebit tutò quicquam mittere; adeò ſæpe jam deceptus ſum. Et verò animus eſt imposterum etiam Bibliothecæ Colbertianæ conſecrare quicquid edidero: cujusmodi ſunt jam tum illa quæ nudius tertius abſolvi de Re Piſcinaria, quæve

mox subsequentur πολιτικώτερα. Vicisſim ſaltim Reginonia tua integra exſpecto. Vale Vir ſumme & perge favere

Helmeſtadii XI Maji Ao. 1671. *Cultori tuo*

H. Conringio.

IX.

Clarisſimo & eruditisſimo Viro

HERMANNO CONRINGIO
STEPHANUS BALUZIUS
Tutelenſis
S. P. D.

LIteras ad te dedi III Non. præſentis menſis Aprilis, quarum mittendarum curam in ſe ſuſcepit Arnoldus Engelbrechtus nobilis Germanus, is ipſe nimirum quem tu, Vir clarisſime, mihi commendaveras, & quo fido internuntio, ut ipſa tua verba ponam, & commodo uti nos poſſe ſcripſiſti, quamdiu Pariſiis eſſet. Itaque omnino confido fore ut ejus opera poſtremæ illæ meæ literæ in manus tuas pervenerint. Pollicitus e-rat idem nobilis effecturum ſe, ut libri à me editi ad te perferrentur. Verum interim dum tempus illud exſpecto, nactus ſum oportunisſimam occaſionem eos mittendi, quam cenſui non eſſe prætereundam. Accipies itaque, Vir eruditisſime & optime, primùm ſecundam editionem diſſertationum de concordia ſacerdotii & imperii, ſecundam item editionem operum Salviani Maſſilienſis & Vincentii Lirinenſis, opera Servati Lupi Abbatis Ferrarienſis, opera Agobardi & Amulonis Archiepiſcoporum Lugdunenſium, Cæſarii Arelatenſis Epiſcopi homilias XIV nunc primum à me editas, Concilia Galliæ Narbonenſis, denique diſſertationes tres illuſtrisſimi Viri Petri de Marca Archi-

Archiepiscopi Parisiensis. Hos libros tibi volens lubensque offero, Vir clarissime, reponendos in tua bibliotheca, ut, qui ad te accedent, hinc intelligant quæ sit mea erga te reverentia. Simul autem adjunxi tria exemplaria Reginonis, unum pro te, alterum pro Hildebrando, tertium denique pro Madero; quos oro te ut meo nomine plurimum salvere jubeas.

De Reginone cum bene multa dixerim in præfatione mea, quæ nuper ad te missa est, nihil est quod nunc tibi respondeam, nisi quod ægrè admodum tuli variantes lectiones ex codicibus Helmstadiensi, Moguntino, & Viennensi ad me tardè pervenisse, nimirum post absolutam editionem. Servabo tamen folia illa, usui futura in altera editione, cnm illam parari opus erit. Tum verò & tui in me amoris & diligentiæ Maderi memoria renovabitur cum laude utriusque.

Editio epistolarum Innocentii III intermißa est. Nam Romani spem mihi faciunt nonnullorum librorum qui editi hactenus non fuere, qui verò extant in bibliotheca sedis apostolicæ. Simul autem ac eorum exemplum accepero, tum rursum operæ typographicæ redibunt ad officium suum. Si quas ergo Innocentii epistolas habes nondum vulgatas, ad me mitte. Erit his quoque suus locus. Vale, Vir clarissime, & me semper ama. Lutetiæ Parisiorum VIII Kal. Majas MDCLXXI.

X.

Illustri & Reverendo plur. Domino

STEPHANO BALUZIO

HERMANNUS CONRINGIUS

S. P. D.

QUas VIII. Kalend. Majas exarasti, jam X. Kal. Jun. rectè sunt traditæ. Nihil respondi tamen, quoniam hactenus in per-

in perpetua vixi exſpectatione accipiendi liberalisſimæ manus tuæ dona, quorum Tuæ ſpem fecerant. Nec enim dubitavi rectè omnia curatum iri: quum literas tuas miſiſſet Regius qui Hamburgi eſt Reſidens, ſeque ſimulac Tua advenerint, protinus facturum officium promiſiſſet. Sentiens verò fruſtrà me eſſe in illa ſpe, interea verò dilatione reſponſi in tuam benevolentiam me peccare, abrumpo ſilentium. Et verò jam tum pertæſum longioris moræ, invitant me ad ſcribendum quas hoc ipſo momento accipio XIV Kal. Junii datæ, plenisſimæ humanitatis, quales Tuæ ſunt omnes. Significo ipitur, intra triduum hinc Hamburgum abs me ad Regium illum Reſidentem miſſum iri arcam libris meis aliquot inſtructam; in Tuum quidem uſum plærisque, nonnullis verò Bibliothecæ Illuſtrisſimi Colberti, paucis & Capellano noſtro & Perraldo & Meneſtrello deſtinatis. Illam ſpero majore diligentia curaturum virum; quoniam inſcribetur arcæ, omnia Illuſtrisſimi Colberti, Bibliothecæ deberi. Vellicabo autem & Tuo nomine Viri aures: additâ itidem Illuſtriſſimi Mœcenatis auctoritate: niſi & Tibimetipſi idem agere placuerit. Urgendum enim eſt illud genus hominum, cœteroquin perquam negligens, ſola Mercurialia ſi excipias.

De Innocentii III Epiſtolarum Vaticano Codice propediem etiam ex me fortasſis accipies certiora. Exſpecto enim de iis reſponſum Illuſtrisſimi Epiſcopi & Principis Paderbornenſis; quem ab noſtræ Clero Germaniæ inuſitatâ eruditione, niſi fallor, jam tum Tibi laudavi, ipſemet verò etiam Tu maximi æſtimabis, lecto ejus Poëmatum libro arcæ cum meis incluſo. Manu ille ſua (ſi rectè memini) codicem illum Vaticanum integrum deſcripſit: eoque tuos in uſus illum petii. Imo impetraturum me confido, niſi ipſe edere maluerit.

Non

Non displicuisse quæ de Capitularibus Carolinis libro de Origine Juris Germanici disserui, equidem gaudeo. Miror verò, non repertum Tibi, operi illi meo annexum Capitulare Caroli de Rebus Saxonicis: nisi forte non inciderit in manus editio tertia. Hanc autem dabit Tibi arca. Daret eadem & Romanam Capitularis illius editionem, nisi jam tum esset in Tuis manibus, quantum nunc intelligo.

Quæ nostra Academica Bibliotheca continet Capitularia, conferam diligenter cum Sirmondianis. In Augusta Bibliotheca illa quærere, hactenus impedierunt turbæ bellicæ. Quamprimum autem in aulam fuero evocatus, non deero promissis. Juvare enim tuos præclaros conatus mihi est acceptissimum. Deus Te, Vir summe, longum sospitet bono publico, &, si fas est addere, meo.

Helmestadii 19 Augusti 1671. *Tui studiosissimus*

H. Conringius.

Etsi non memineris literarum quas XI Maji dedi, non dubito tamen rectè traditas. Est porrò in vicinia Vir doctissimus in nova ad codices MSS. instituta emendatione operis Fl. Josephi Græco-Latini totus occupatus: jamque ex Cæsarea Bibliotheca & aliunde nactus est manuscripta optima. Quæso significes, num possit Vir Clar. & ex vestris thesauris adjuvari. Quod si denique advenerit patricius quidam Hamburgensis meoq; Te nomine salutaverit, fac, sodes, uti & ille intelligat me frui benevolentia Tua.

XI.

Illustris & perquam Reverende Domine.

HÆc epistola comitabitur arculam comprehendentem libros quosdam meos, quam literis ante hosce dies qua-

quatuor exaratis, & jam tum Lutetiam missis, Hamburgum ad Regium Residentem me curaturum promisi. Ac spero quidem maturatum iri hoc omne: quoniam tamen perendinationes mercatorias haud ignoro, toties scilicet eas expertus, incertus sum quandonam tandem & arcula & hæc epistola in manus tuas pervenient, etsi non dubitem Residentem Regium, saltim Illustrissimi Colberti respectu, facturum officium, præsertim à me rogatum. Accipe verò libros meos, Clarissime Baluzi, ea qua me hactenus es prosecutus benevolentia: non scilicet eos æstimans suo merito, sed benigno affectu. Nec enim diffiteor, rudia omnia esse, sive doctrinam videas, sive typographicas operas, eoque indigna limatissimo judicio tuo, sive conspectu elegantiis Gallicis assveto. Mitto vero non omnia mea, sed ea duntaxat, quorum exempla conquirere potui, quorum numerus est exiguus. Tantum doleo autem, hæc inter deesse quæ scripsi: De Germanorum Imperio Romano, De Finibus Imperii Germanici, Animadversiones Politicas ad Machiavelli Principem Illustrissimo Lionnæo consecratas, De Constitutione Episcoporum Germaniæ, ut & Cassandrina ac Wiceliana mea de Pace Ecclesiæ: non quod jactura eorum momenti sit ullius, sed quia in hisce omnibus abs Te optem erudiri.

Eorum porrò quæ accipies, utinam saltim plæraque non omninò displiceant! Nec verò vel speraverim, omnia ut placeant. Agnosco scilicet, esse in iis quæ à sacris tuis sententiis haud parum dissident, ac proinde nec possis non improbare. Verumtamen spero, non minus benignè Te judicaturum de meis si qui fuerint erroribus, atque de Gothis Arianâ labe infectis olim vester Salvianus censuit: *errare* nimirum *me* quidem, *sed bono animo errare*, & si hæreticus

reticus sim *non tamen scientem esse talem.* Enimverò sanctè tibi testor me sacræ doctrinæ operam plurimam impendisse, nulla lucri, nulla honorum exspectatione, sed tranquillandæ duntaxat tot inter religiosa nostri temporis dissidia conscientiæ, & æternæ salutis causa; omnique partium seposito studio, id unicè sectatum esse, *quod ubique quod semper quod ab omnibus creditum*, adeoque ex Vincentii etiam vestri sententia verè demum est καθολικὸν: adhibita primò quidem *divinæ legis auctoritate, tum deinde Catholicæ Ecclesiæ*, aurei cumprimis seculi, *traditione*, itidem ex vestri Vincentii consilio: *sectatumque* proinde *pacem, cum omnibus iis qui Dominum invocant ex puro corde*, procul omni in dissidentes aut segreges sævitiâ. Si nec ita ab erroribus mihi cavi, ut veniam tamen omnibus dedi, ita ab iisdem exspecto, vel saltim *ab indulgentia Domini.* Quin Tu cespitanti velis ignoscere, & salutem meam precibus Deo commendare, non equidem dubito: idem caritatis Christianæ officium à me certò vicissim poteris tibi promittere. Quæ Illustrissimi Colberti Bibliothecæ, aut Cappellano nostro, Menestrello & Perraldo consecravi, illa suo loco tradi, ne graveris, quæso, curare. Illa inter observabis & Poëmatum libellum Episcopi nostri Paderbornensis: quem unicum habet hodie Germania in sacro illo ordine literarum non perfunctoriè peritum, & hoc nomine jam tum non semel tibi laudavi. Habeo jam nonnulla sub prælo: & si otium vitamque Deus concesserit, alia propediem sequentur. Quæ omnia mittam, si hæc intellexero haud fuisse ingrata. Ubi Tua advenerint, habebunt illa me diligentissimum lectorem. Vale Vir summe & perge favere

Helmstadii 24 Aug. 1671. *Tuo obsequentissimo clienti*

Hermanno Conringio.

P. S. Jam clausa erat arcula mea, & scripta hæc Epistola, cum pridem desideratus advenit fasciculus tuus librarius. Nondum licuit quidem illum excutere; jam tum tamen plurimùm thesaurus ille me exhilarat: & ingentes tibi jubet gratias agere. Simul licuerit, nihil mihi prius erit omnium lectione. Quod si imago tua ære fuerit expressa, ejus fac me quæso participem per illum quem novissime tibi commendavi, quo & illa justum locum inveniat in opere Illustrium doctrina imaginum quod colligere soleo. Illustrissimi Archiepiscopi de Marca imaginem petere non audeo.

XII.

Clarissimo & eruditissimo Viro

HERMANNO CONRINGIO
STEPHANUS BALUZIUS
Tutelensis

S. P. D.

PRo tribus ultimis epistolis tuis unicam accipies, Vir optime & eruditissime, ea nimirum de causa quod duæ posteriores ad me eodem fermè tempore pervenerint, superior non ita multò ante. Ago atque habeo tibi gratias pro eximio illo amore quo me pro tua humanitate honestas; faxoque ut intelligas, cum se occasio dederit, quantum pectori meo insederit sensus istius tuæ in me benevolentiæ, quantumve cupio ut omnino persvasum habeas me totum tibi ex animo addictum esse. Interea accipe hanc grati animi testificationem, & simul patere ut tecum pro amicitia nostra expostulem de injuria à te mihi facta. Vocas me identidem Virum summum. Scio, mi Conringi, id profectum esse ex summo tuo erga me amore; eoque nomine gratias ago.

ago. Attamen si me benè nosses, laudares quidem hominem bonarum literarum studiosum, sed tamen agnosceres me tantum abesse ab eo loco in quo constituti homines dici possunt summi, ut etiam vix merear consistere in imis subselliis, adeoque abstineres ab epitheto illo quod verecundiam meam onerat. Si benè quid de te merui, fuit aut tibi quicquam dulce meum, relinque obsecro, externa illa & ambitiosa vocabula, meque tuum appella. Erit istud suavius quam si me sexcenties virum summum vocaris, cum alioqui invidiosum vocabulum sit in homine meæ ætatis, & eruditionis perquam exiguæ. Amemus, mi Conringi, sed simpliciter amemus. Honore invicem præveniamus, sed quemadmodum Apostolus jubet, in caritate non ficta, hoc est, non fucata lenociniis verborum. Scio te amare sine fuco ac fallaciis, more majorum. Sed tamen magna illa epitheta habent aliquid ex adulatione ultimorum temporum. Hæc apud te liberè, ut apud hominem quem & plurimi facio & mirificè colo ac diligo. Nunc ad alia. Deosculor ex animo Christianum illud tuum pectus, cum video te ita rerum sacrarum & ecclesiasticarum studiis temet impendisse, ut non aliqua lucri cupiditate, nulla honorum exspectatione hoc faceres, tantum ut noscere posses, quid inter tot bella de rebus ad religionem Dei pertinentibus statuendum esset. Si isto animo ad idem negotium accesfissent quicunque de controversiis fidei catholicæ disputarunt, fortasfis Ecclesia pacem haberet, fortasfis unum esset ovile & unus pastor. Sed plærique quærunt quæ sua sunt, non quæ Jesu Christi. Hinc tot disfidia, tot bella, quæ per universum orbem Christianum grassantur. Faxit Deus ut tota illa tempestas brevi conquiescat. Nos interim, mi Conringi, qui unum ducem habemus Christum, illi soli placere studeamus, ejus imperata faciamus; ut vinculis demum hujus carnis soluti, ad regnum ejus pervenire mereamur.

Gaudeo vehementer in manus tuas tandem pervenisse fasciculum librorum meorum. Quemadmodum autem non dubito quin statim eos evolveris, ita spero in legendo plurima indulgentia usum esse, cum in ea loca incidisti quæ censuræ tuæ obnoxia fuerunt. Ex eo tamen capite tibi placere posse lucubrationes meas certò scio, quod semper & ubique, quantum mihi per tenuitatem ingenii ac virium mearum licuit, veritatem sectatus sum, nullius addictus jurare in verba magistri, nullum sequens nisi qui idem simplex & apertus veritatis cultor esset ac fraudis inimicus. Avidè exspecto tuos, quos ad me mittis. His, statim ac in manus meas pervenerint, non solùm oculos pascam, sed & animum quoque satiabo. Intelligo enim magnam studiis meis accessionem factum iri & eorum lectione quos nondum vidi. Prætereà mihi gloriosum erit, habere libros tuos munere tuo. Faciam autem ut eodem tempore Viri clarissimi amici nostri habeant partem tui muneris illis destinatam. Jam verò illustrissimus Colbertus à me certior factus est de toto isto negotio. Exhilaravit me spes, quam mihi fecisti de epistolis Innocentii III Romani Pontificis. Nam nihil hactenus à Romanis extorquere potui, adeò ut etiam aliquando propter tarditatem moramque rerum spem omnem abjecerim. Sed nunc aliquis bonæ auræ radius hinc rursum mihi affulget. Nihil tamen certi mihi polliceri ausim, toties spe mea frustratus. Itaque finis imponeretur huic diuturnæ petitioni, si epistolarum illarũ exemplar ad me perveniret beneficio illustrissimi Episcopi Paderbornensis, qui codicem Vaticanum integrum, ut tu mones, sua manu descripsit. Statim operæ typographicæ redirent ad editionem Innocentianarum epistolarũ. Istud tu cura diligenter, & meo nomine sponde doctissimo antistiti effecturum me ne illum pœniteat beneficii sui, si exemplar earum epistolarum ex suo descriptum mecum communicaverit. De nova Capitula-

rium

rium Regum nostrorum editione illud te monitum velim, Vir clarissime, Basilium Joannem Heroldum, qui primus in lucem emisit codicem legum antiquarum, in quo editi sunt priores quatuor libri Capitularium, testari in præfatione sua, se earundem legum exemplaria antiqua reperisse in bibliotheca monasterii Fuldensis, easque postea cum aliis quatuordecim aut amplius manuscriptis codicibus contulisse. Unde colligi certò debet, Fuldæ & in vicinia repertos tum fuisse varios codices MSS. earundem legum & Capitularium. Fieri autem potest, ut iidem adhuc supersint in suis locis. Eos tu, Vir optime, reperire in meam gratiam stude. Et si repereris, cura ut libri Capitularium conferantur cum editionibus Heroldi aut Lindenbrogii. Et si quæ præterea Capitula inedita in codicibus illis descripta fuerint, operæ pretium erit exemplar eorum ad me mitti.

Doctissimum illum virum vestratem, qui de nova operum Flavii Josephi editione cogitat, lubenter adjuvabo quantum in me erit. Heic in bibliotheca Regia habemus vetustissima & optima exemplaria Græca istius auctoris. Verum quoniam illa mitti non possunt in Germaniam, operæ pretium esset ut vir ille doctus adnotaret loca difficiliora quæ conlata vellet cum vetustis codicibus, & nos illa conferremus summa fide & diligentia. Sed tamen illum moneas velim esse in Anglia virum doctum qui eidem operi incumbit, ut mihi nuper narravit juvenis quidam Anglus bonarum literarum studiosus.

Patricium Hamburgensem, quem mihi commendas, intelliges ita à me exceptum esse ut imperasti, si ad me venerit.

Ego, Vir clarissime, tanti non sum, ut imago vultus mei æri incidenda fuerit. Hæc gloria non debetur nisi summis viris & qui rebus præclarè gestis immortalitatem meruerunt,

hoc est, tui similibus. Itaque desiderio tuo satisfacere non possum in hac parte. Mittam autem data occasione imaginem illustrissimi Viri Petri de Marca, quam valde miror missam non fuisse simul cum libro de concordia. Vale vir clarissime & eruditissime, meque semper ama. Lutetiæ Parisiorum VII Kal. Octobr. MDCLXXI.

Post hæc scripta, cum certior esse vellem de antiquitate & auctoritate veterum exemplarium Josephi quæ exstant in bibliotheca regia, ea examinare curavi, & animadverti bis quadringentis annis scripta esse. Sunt autem numero octo. Hæc te monere volui.

XIII.

STEPHANO BALUZIO

Viro Illustri

HERMANNUS CONRINGIUS

S. P. D.

QUarto vicesimo die Augusti mensis hinc Hamburgum curavi arculam libris nonnullis meis refertam. Eam pridem navigio aliquo in Galliam esse missam spero equidem, quoniam Residens Regius id se facturum mihi sanctè promisit. Gaudebo tamen demum, ubi ex te intellexero, rectè omnia unà cum meis ad Te literis esse tradita. Ex eo prodierunt nonnulla mea quæ tum sub prælo erant. Mittam verò etiam illa, ut & quæ jam tum alia affecta habeo, simulac voti me compotem sensero, & mare responderit desiderio. Nunc terrestri itinere accipe profutura Tuæ Capitularium novæ editioni: tempestivius quantum spero adventura, atque Reginonia, In hisce ope-

operam ſuam commodavit mihi tibiq; diligentisſimus Maderus meus: quam deprehendi relegens omni vacare culpa, ut posſis tutò illi credere. Senſi me exſpectatione falſum, de Regulis Vitæ Canonicæ & Monaſticæ Ludovicianis, ſive Aquisgranenſibus; quaſi & illæ in noſtris membranis habeantur. Pro illis itaque mitto nunc duntaxat Epiſtolam ad Saltzburgenſem Archiepiſcopum, & Indiculum Capitulorum Regulæ Monaſticæ: quorum utrumque pridem tibi indubiè eſt in manibus. Et verò niſi memoria decipit, Epiſtolam Binius jam edidit, & Aubertus Miræus inſeruit ſuo Codici Donationum Piarum, ſed mendoſam. Variæ Capitularis Carolini non inacceptæ erunt, quantum arbitror: quoniam notatæ ſunt ex codice perantiquo ac notæ optimæ. Quod ſi poſthac præclaros tuos conatus adjuvare poterimus, faxo ne quid deſit tuæ exſpectationi. Addo hac vice exemplum Privilegii quod Lindavienſi ad lacum Bodamicum monaſterio creditur Ludovicus Imperator concesſiſſe: in id tamen duntaxat, ut paucis me doceas, num te judice genuinum ſit nec ne. Ego confictum arbitor, longo poſt Ludovicum aut Carolinæ familiæ Reges tempore, ad compeſcendos Advocatos cœnobio illi ſeculari Sanctimonialium graves. Tua ſententia ſi meæ acceſſerit, omnis dubitatio ceſſabit. Scio enim quantâ in hiſce valeas judicii acrimoniâ, longo uſu ſubactus, neque mihi vacat in iis cum curâ verſari. Avidè ſanè cenſuram tuam deſidero. Quos mihi deſtinaſti libros, illos tandem rectè curatos, jam tum ſignificavi. Sunt verò illi non tam libri quam theſauri: quantum diligente eorum lectione deprehendi. Plurimum ſanè ſuperaſti exſpectationem meam Eruditisſime Baluzi, cum pereximiis tuis ad tam multos ſcriptores Annotatis, tum auro contra æſtimandis Mar-

Marcani operis ſupplementis : quorum nihil hactenus vel fando acceperam. Admirantur mecum omnes doctiores quique inuſitatam doctrinæ vim, & generoſum recti verique ſtudium profesſionemque. Macte illa virtute, Optime Baluzi, & perge ita benè mereri de Eccleſia & Republica. Ego Tibi æternas debeo gratias pro donis usque adeò illuſtribus. Idem per me, juxta officioſiſſimam ſalutem, nunciari Tibi volunt Hildebrandus pariter & Maderus: uterque tuo dono beatus, & adſtrictus ad præſtantium tuorum laborum auxilia etiam in futurum. Utinam liceat ſaltim mihi aliquid commodum tibi præſtare ! Non patiar ſanè in me quidquam jure deſiderari. Tu verò perge favere

Virtutis ac doctrinæ Tuæ
cultori

Helmeſtadii 20 Octobr.
Anno 1671.

H. Conringio.

Vir longè celeberrime

ETſi Epiſtola Ludovici Imperatoris non pertineat ad res Gallicas, videtur tamen jungenda illi, quam habet Sirmondus Tom II. p. 427. ad Sicharium Archiepiſcopum Burdigalenſem, ut & alteri ad Magnum Archiepiſcopum Senonenſem quæ ab eodem Sirmondo exhibetur pag. 675. Sunt enim omnes ejusdem argumenti. Capitula vitæ Monaſticæ feci ex noſtro codice integra deſcribi, quoniam ab iis quæ habet Sirmondus, plurimùm diſcrepant. Quod ſi placuerit addere reliquis Capitularibus illa Carolina de rebus Saxonicis, quæ non adeò pridem Romæ ex codice Palatino ſeorſim ſunt edita, & libro meo de Origine Juris Germanici

manici adjecta, fortassis ex re fuerit, eruti illius libelli gloriam Ferdinando Paderbornensi Episcopo & Principi cum grato aliquo encomio vindicare, perinde atque à me est factum cum Præfatione illius mei libri, tum pag. 54. Qui illi opusculo subjungitur Indiculus superstitionum & paganiarum, creditus est quidem illi doctissimo Episcopo ad res Saxonicas itidem pertinere, eoque à me postulata est ejus quædam illustratio. Ostendi verò, illa antiquiora esse primis Christianismi in Saxonia rudimentis: atque pertinere illum indiculum ad caput V Synodi Liptinensis celebratæ anno 743. Id quod indubiè etiam Tu probabis: mecumq; corriges illam Sirmondianæ editionis voculam *Nedfrutres* in *Nodfyres*, quorum fit mentio in Indiculo: cùm hodieq; Germanis nobis *Nodfyr* appelletur ignis magna violentia excitatus, confrictu lignorum, quo vulgus agrestium superstitiosè abutitur adversus creditas pecudum fascinationes. Dum Salvianum video, veteres delitias meas, & Cæsarii homilias, non possum non significare, inter MSS. nostræ Juliæ reperiri S. Eucherii libros ad Veranum F. de mysticis verborum significationibus, & Cæsarii admonitiones: Orosio item adscriptum librum super Canticum Canticorum, Alterumque Quæstionum cum responsionibus S. Augustini, nec non Sulpitii Severi de Vita S. Martini librum primæ inter codices MSS. antiquitatis, aliaque illius ævi non aspernanda, etsi subbarbara. Sed quò me abripit harum rerum studium! Ignosce & longum vale, simulque Illustrissimi Colberti favorem patrociniumque mihi conservare ne desinas.

XIV.

Clarissimo & eruditissimo Viro

HERMANNO CONRINGIO
STEPHANUS BALUZIUS

Tutelensis

S. P. D

PRæterito mense Novembri, cum gravi & periculoso oculorum morbo affectus essem, accepi postremas literas tuas; quas cum legere per me ipse non possem, per amicum quendam doctum effeci ut mihi legerentur. Tantus erat ardor sciendi quid in eis contineretur. Respondissem autem jamdiu, si mihi licuisset per malam valetudinem, cum qua conflictatus sum per totam hyemem. Nunc demum redit animus, simulq; redeunt intermissa tantisper studia doctrinæ. Itaque nunc ad literas tuas respondeo, vir doctissime & humanissime.

Nondum accepi libros quos ad me scripsisti missos à te esse Hamburgum exeunte mense Augusto. Simul ac pervenerint in manus meas, evolvam illos avide ac diligenter, præsertim eum in quo tractas de origine juris Germanici, quem scio plurimum lucis allaturum editioni quam paro Capitularium Regum Francorum. Recordabor autem consilium tuum, cum edam Capitularia Saxonica Caroli Magni, ut omnes intelligant ea à tenebris vindicata esse studio & diligentia Illustrissimi ac doctissimi Principis Ferdinandi Episcopi Paderbornensis. Scio enim, tum ex literis tuis, tum ex sermonibus multorum, magnum virum esse & nostrorum studiorum fautorem. Velim porrò, vir clarissime, ut ei meo nomine amplissimas gratias agas ob singulare benevolentiæ ejus erga me testimonium, qui exemplar versuum à se compositorum in Regiam Luparam, sanè perquam ele-

elegantium & doctorum, mihi cum laudibus, quas non merui donari jussit ab eo, cui illorum editio commissa est.

Multa sunt in privilegio monasterii Lindaviensis quæ illius falsitatem adstruunt. Nam præter textum diplomatis, in quo bene multa sunt aliena à stylo cancellariæ Principum illius ævi; non solebant tum apponere diplomatibus annos Incarnationis dominicæ. Deinde annus imperii Ludovici II. non congruit cum anno Incarnationis dominicæ illic annotato, sive initia ejus referas ad annum DCCCL. quo in consortium imperii adscitus à Patre Lotbario est , sive annos imperii ejus numeres ab excessu patris. Denique Indictio secunda non convenit cum anno illo Domini. Neque Ludovicus tenuit imperium per annos viginti sex. Itaque omnino accedo tuæ opinioni, donec probabiliora hujus privilegii exemplaria adferantur.

Auctor fui Domino Jacobo de Anten, qui has literas tibi traditurus est, ut novam editionem Marculfi ne emeret, quoniam nihil in eâ novi adjectum est. Præterea ego eundem auctorem multò emendatiorem daturus sum in nova editione Capitularium, formulas etiam veteres Marculfo adjectas daturus & emendatiores & multò plures. Nam quæ hactenus prodierunt, quia in veteri libro Solœcismis fœdatæ erant, emendatæ sunt ante editionem ad regulas Grammaticæ. Ego suos illis nævos restituam ex vetustissimo codice MS. ex quo editæ sunt.

Typographus meus nunc incumbit novæ editioni dialogorum viri celeberrimi Antonii Augustini Archiepiscopi Tarraconensis de emendatione Gratiani. Addam autem & ego aliquot Notas & Emendationes, tum etiam præfationem de Origine novi juris Canonici. Spero editionem illam absolutum iri proximo mense Aprili. Valdè autem necessarium esset, uti mihi certam aliquam viam indicares, quâ ad te pervenire

citò posset unum illius libri exemplar. Saluta plurimum Hildebrandum & Maderum, & isti meo nomine gratias age ob operam mihi præstitam in decretis Concilii Aquisgranensis sub Ludovico Pio celebrati.

Vale Vir clarissime & eruditissime, & me semper ama tui nominis studiosissimum cultorem. Lutetiæ Parisiorum XI Kal. Aprilis MDCLXXII.

XV.

Illustris & Reverendissime BALUZI

EX literis Capellani nostri, magno cum gaudio, redditas tibi varias illas quas petiisti, cum dolore autem summo, nondum advenisse arcam illam librariam, quam curæ Residentis Regii Hamburgensis commisi, intellexi. Maximè omnium in mœrorem me conjecit sinistra de valetudine tua sparsa fama : etsi Capellanus me optima quæque sperare jusserit. Cruciat profecto, mi Baluzi, animum illa sollicitudo, supra quam verbis possum exprimere. Eoque rogavi Nobiliss. Juvenem de Anten illum, quem antehac tibi laudavi, adeat & invisat Te, etiamsi adhuc fortè (quod non speraverim) nondum cum sanitate redieris in gratiam, meoque te nomine salutet. Ex illo meliora omnia spero propediem me accepturum : pergam interea precibus Deo salutem tuam commendare. Quin saltim nunc advenerint libri mei, haud dubito : præsertim quia Residens ille Hamburgensis recte abs sese curata omnia asseverat. Ab Illustrissimo Episcopo & Principe Paderbornensi de Innocentii Epistolico volumine ac variis Capitularium,

rium, nihil accipio reſponſi. Videntur aures illius obſidere Jeſuitæ. Nec forte illi ignota, quæ Romæ geſta ſunt Alexandro VII. Pontifice in cauſſa operis de Concordia Sacerdotii & Imperii. Fuit enim inter primos ſacro cubiculo & familiaris Lucæ Holſtenio intimus, cujus proinde poſtuma de Regulis Monaſticis, de Actis Martyrii S. S. Perpetuæ ac Felicitatis, ut & Monumentorum Romanorum collectionem, publicavit. Sed quid ego tibi hiſce nunc moleſtus ſum, priusquam certo mihi conſtiterit recuperatam valetudinem? Valere itaque Te potius opto, optime Baluzi, idque cumprimis hoc quem ingreſſi ſumus anno

Helmſtadii, 12. Januarii 1672.

Tui ſtudioſiſſ. Cultor
Hermannus Conringius.

XVI.

Illuſtri
D. BALUZIO
S. P. D.
HERMAN. CONRINGIUS.

MUltùm pridem me ſollicitum habuit valetudo tua, eruditiſſime Baluzi. Eòque amici penè indies conquerentem me heu audierunt: nec tibimetipſi ſollicitudinem iſtam diſſimulavi jam tum anni hujus initio. Cum literæ autem illæ, quantum ex Antenio reduce intelligo, cum aliis interciderint, mitto nunc demum earum apographum. Cæterùm ille quem dixi Antenius ſignificavit mihi quidem jam dudum meliora, literas tamen tuas denique redux heic reddidit nudius-quartus. Iis viſis autem

tem præ gaudio (fateor) pene exſilui. Deum obſecro etiamnum, uti illum morbum jubeat eſſe longæ valetudinis redintegrationem.

Librariam arculam ne tunc quidem, cum Tuas exarares, eſſe redditam, perquam doleo. Nunc tamen iterum ſpem mihi facit optimam Regius quem ſæpius dixi Reſidens: pridem ſcilicet illam nactum nobilem Pariſienſem mercatorem Pierre Fromond. An credere homini debeam nec ne, fateor me etiamnum ambiguum eſſe: quoniam mercatoris illius fides & ſedulitas, reverentia item erga Illuſtriſs. Colbertum laudatur. Quæſo, viro illi cures indicari quid Hamburgo mihi non ſemel ſignificaverit Du Pre; & ſi me hic non fefellit, tandem aliquando facias arculam illam tibi tradi. Si fefellit me homo (nec enim fido Mercurialibus illis ingeniis) placeat quæſo, illum Illuſtriſſimi Colberti nomine acriter increpari, & ab illo exigi arculæ reſtitutionem. Nec enim video aliam rationem recuperandi perfidè adeò curata. Simul verò homo ille ſaltim impoſterum jubebitur fideliùs ſibi concredita adminiſtrare. Et verò habeo iterum, quæ cupiam Bibliothecæ Colbertinæ Tuæque conſecrata: nec dubito poſſe illa Hamburgenſi navigio, utut Oceani omnia infeſtis hodie armis turbentur, Rotomagum deferri per Regium illum miniſtrum, modò ille juſſus fuerit Illuſtriſſimi Colberti cauſſam agere juſtâ fide ac diligentia.

Eodem, quo Tuas accepi momento, magno me gaudio affecit quoque Illuſtriſſimus Paderbornenſium Princeps, ſignificans, per Regium Legatum Verjuſium miſſas tibi jam tum Innocentianas Epiſtolas. Non enim dubito illas rectè curatas. Miſi incomparabili illi Epiſcopo (qui ſolus inter noſtros & doctus eſt & literas curat, reliqui quum toti ſint ſeculares, nonnulli ſanguinem humanum fundere, & omnia

ſive

fivearmis five voluptatibus perdere, habeant in delitiis) partem literarum Tuarum. Rectè feceris, fi meo exemplo laudaveris illius Principis induftriam in promendis Capitularibus Saxonicis. Illorum exempla aliquot mifit Princeps mihi ultrò ante annos aliquot in auctoramentum fuæ erga me gratiæ, hactenus mihi ignoratæ. Ut fuaves illius mores cognofcas, mitto literarum quas ad me primas dedit, apographum: imò mittam & exemplum ipforummet Capitularium Romanæ editionis, fi fortè defideres.

Diplomatis Lindavienfis falfitatem tibi quoque probari, equidem gaudeo. Invitatus, argumentum hoc integro libro trado, cujus jam tum triginta quatuor plagulæ excufæ funt. Quoniam verò fimul Carolovingici ævi res Sacræ ac Profanæ illuftrandæ veniunt, faxo, ut in tempore habeas omnia, quò poffis oportunè obelo configere minus rectè dicta. Nam & tuæ ad Agobardum & Lupum notæ mihi non femel funt laudatæ. Inftitutum Tuum de Marculphi Formulis perplacet. Ufus eft locupletiore codice etiam Lindenbrogius. Mihi videtur opus illud variis fenfim argumentis creviffe, Marculpho pridem jam defuncto. Illuftrare fortaffis Marculphum nonnihil aptæ funt, præter Diplomata vetera, chartæ Fuldenfes & S. Gallenfes à Piftorio & Goldafto editæ: quæ haud dubiè tibi ad manus funt. Inter manufcriptos noftros nihil fuperat quo poffis adjuvari. Novam editionem Emendationum Gratiani avidè defidero: cumprimis Notarum Tuarum & Præfationis gratia. Quâ me donare cùm velis jam tum ago gratias maximas. Si Hamburgi, quo dixi modo, conftitutum fuerit commercii negotium, per Hamburgenfem nautam æque fecurè librum illum ego accipiam atque reddam mea. Sin, de alia via cogitandum fuerit.

Vale

Vale optime Baluzi in multos annos, & mihi favere perge.

Helmstadii IX. Kal. Jun.
1672.

Responsum (si quod reddere volueris) quæso mittas Coloniam Agrippinam ad Regium Legatum Verjusium. Nolim enim incidere in manus infidas, quales hodie sunt plurimæ.

XVII.

Clarissimo & eruditissimo Viro

HERMANNO CONRINGIO
STEPHANUS BALUZIUS
Tutelensis
S. P. D.

TAndem aliquando libros accepi quos ad me misisti, Conringi Vir clarissime; pro quo tam magnifico munere gratias tibi ago quas debeo. Evolvi omnes diligenter, aliquos perlegi satis accuratè, præsertim epistolas Leonis III. & librum de origine juris Germanici. Cetera per otium, si Deus dederit. Affirmare interim possum me bene multa legisse docta & utilia in libro illo de origine juris Germanici & in Notis ad epistolas Leonis. Vellem tamen ut alicubi stilum temperasses pro tua modestia, neq; ad quamlibet occasionem insultasses Episcopis Romanæ Ecclesiæ. Fieri potest ut inter illos nonnulli mali fuerint. Scis tamen, cum doctus sis, præclaram illam Leonis magni sententiam: Etsi diversa interdum sint merita Præsulum, jura tamen permanent sedium. *Non nego quin nostra quoque ætate superesse possint aliqua quæ emendatione fortassis indigeant. Sed sunt interdum aliqua toleranda pro bono pacis; modò ne*

dò ne interim sacrosancta fides violetur, neve scandalum in Ecclesia generetur. Tenes illud Tertulliani in libro de virginibus velandis : Sola fidei regula irreformabili & immutabili manente, cetera conversationis & disciplinæ admittunt novitatem correctionis. *Scimus omnes sanctam Ecclesiam puriorem quodammodo fuisse antiquitus, cum pauper erat. An ideo culpanda, quia Deus pro immensa sua bonitate eam locupletavit amplis latifundiis & agris? Non existimabat Salvianus divitias per se malas esse, etiam in Ecclesia, sed pravum earum usum damnabat.* Non enim ipsæ divitiæ per se noxiæ, *inquit*, sed mentes malè utentium criminosæ. *Itaque studium divitiarum damnatur, non ipsæ divitiæ. Vellem itaque, vir optime & eruditissime, ut Notas tuas ad eam regulam omnes direxisses, primùm quia sic te decebat hominem sapientem, deinde quia evitasses gravem Philippi Labbei Presbyteri è societate Jesu censuram, qui in novissima & maxima collectione Conciliorum, cum ederet epistolas illas Leonis, hæc in margine adnotavit*: Hanc & novem sequentes edidit an. 1655. Helmstadii Hermannus Conringius. Sed pro solenni hæreticorum more fœdissimis adversus Ecclesiam catholicam ejusque supremos Pontifices criminationibus atq; calumniis conspurcatas. *Vides audaciam meam, Vir clarissime, & quam familiariter te moneam. Utere deinceps, obsecro obtestorque te, bonitate naturæ tuæ & ingenii tui, & istas acres exulceratarum mentium reprehensiones cave; simulque mihi condona hanc velut prolapsionem reverentiæ erga te meæ.*

Significavi Illustrissimo Patrono meo Domino Colberto misisse te ad eum aliquos libros à te editos, ut in Bibliotheca ejus reponerentur. Eam rem ipse valde gratam habuit, jussit porrò, ut gratias tibi suo nomine agerem.

Ceteros quos ad amicos nostros misisti, omnes acceperunt. Perraldus noster hoc epistolium ad te scribit pro gratiarum actione.

Dum ista scribuntur, reddita mihi est postrema epistola tua data IX. Kal. Junii, ad quam breviter respondeo.

Primùm gratias ago quòd ita me amas, ut etiam valde commotus fueris incommodo valetudinis meæ, postquam ex Clarissimi Capellani literis audiisti afflictam illam ac miseram esse. Sane in eo tum statu erant res meæ, ut parum abfuerit quin oculos amiserim, id est, potiorem ac jucundiorem vitæ meæ partem, ut ad te jamdiu scripsi. Melius nunc me habeo. Nondum tamen depulsa est penitus ægritudo illa, & adhuc quasi caligant oculi mei. Quo fit, ut intermittere cogar studia mea, & propter hoc ipsum deesse editioni dialogorum Antonii Augustini de Emendatione Gratiani, quæ perfecta jam diu esset, si ex superioris anni morbo convaluissem. Exibit tamen, ut spero, mense Julio; & statim datâ occasione, mittam ad te, Vir Clarissime, exemplar quod tibi pollicitus sum & nunc quoque polliceor.

Quantum debeam humanitati Celsissimi Principis Episcopi Paderbornensis, non est hujus loci dicere. Alibi commodior erit locus. Illud tamen apud te silere non possum, captum esse me admiratione virtutum ejus, sed inprimis singularis humanitatis & amoris erga literas & literarum studiosos. Legi illius versus, homo alioqui minimè Poëta, & lubens legi, & cum maxima voluptate. Neque dissimulavi inter amicos meos viros doctos. Deus illi tribuat longam vitam, qui tam benè de Ecclesia & de literis meretur.

Vale Vir optime & eruditissime; & quod te facere certò scio, semper ama Baluzium tuum. Lutetiæ Parisiorum III. Kal. Jul. MDCLXXII.

XVIII.

Illustris Domine,

QVas 3. Kal. Julii exarasti, rectè quidem sed tamen pridiè demum Kal. Septembr. redditæ sunt; curam Illustriss. Dom. Legati Regii Verjusii morantibus negotiis cum alibi tum in castris infelicibus ad Groningam Monasteriensis militis. Adventantem huc viciniæ in aulam Verjusium non licuit convenire præ nephriticis doloribus; non literas tamen duntaxat ad illum dedi, sed etiam fasciculum comprehendentem quatuor ultimæ, ut ita loquar, fœturæ meæ libros, in usum Illustriss. Mecænatis Colberti, & Tui, & nostri optimi Capellani bibliothecarum; si fas fuerit illic reponi. Ad Te tamen literas addere, prohibuerunt dolores, & sperato velocior Verjusii discessus. Quoniam verò ille promisit, sese propediem Lutetiam curaturum libros acceptos, vix dubito illos pridem jam esse traditos. Cæterum literæ Tuæ cum aliis nominibus quàm multis tum statim initio suo perquam fuerunt acceptæ; nunciantes scilicet, tandem aliquando ea quæ superioris anni æstate misi, adventasse, nec hactenus displicuisse levidense munus. In Notis ad Leonis III. Papæ epistolas si justo fui acrior interdum, veniam tamen, nisi fallor, mihi conciliabunt multorum veteris & optimi quoque ævi exempla, cleri ambitionem & φιλαργυρίαν acerrimè insectantium, etsi illa utraque longè abesset tum à moribus ævi Carolovingici. Ex eo sanè Clerus noster, omnis ferè, tantum non undequaque factus est secularis, seposito mandato sibi à Salvatore sanctissimo munere. Forte vix poterit satis exprimi verbis rei impiæ indignitas. *Jura Romanæ sedis* absit ut ego sollicitem. Quæ autem abs me reprehensa sunt, nec

Tu, scio, *jura* appellaveris. Mussitanda multa, quæ egent emendatione, omnino tecum sentio. Nulla Ecclesia universi orbis â copiosis zizaniis libera est: eorum exstirpatio divinæ messi reservanda est: interim nefas fuerit zizania eodem atque triticum benigno oculo aspicere. Quæ *conversationis & disciplinæ* sunt, admittere debent *correctionem*; multò ergo magis severam increpationem, utpote hæc si absit, nec correctio admitti potest. Non *culpanda est Ecclesia ob divitias*: sed *usus divitiarum* istarum præposterus imo improbus, quî mereatur excusationem, haud equidem video. Perplacet igitur optimi Salviani sancta sententia; *mentes verò utentium* opibus & mundana potentia Pontificum, juxta mecum indubie fuisset criminatus Presbyter ille, si in seculum Carolovingicum secutamque ætatem incidisset. Quanto *studio* ex eo usque divitias & potentiam Clerus affectaverit, nemo te minus ignorat: eoque nec tu, scio, non *studium* illud damnabis. Labbei voculas iniquas non moror: est enim ille ex more suæ sodalitatis, neminis nisi suorum benignus censor. Quanta calumnia est, *me criminatum Ecclesiam Catholicam!* qvum in eam nec verbulum mihi exciderit. Non in omnes etiam *Pontifices supremos* aliquid acerbum dixi, sed in illos istius ævi mundanos terrarum piscatores eorumque sectatores. Sancti mores veteris Ecclesiæ mihi, fateor, usque sunt adeo pridem probati, ut Labbeana convitia commiseratione potius prosequar quam indignatione. Ad illius Ecclesiæ omnia jam tum juvenis animum composui: quæ dissident, improbo, nullo partium habito respectu, etsi utrinque vapulem. Quoniam etiam Te, optime Baluzi, illius aurei ævi indole imbutum præclara tua scripta produnt, ne dubites *monita* tua fuisse mihi quovis melle dulciora: sed &, quantum fas fuerit,

rit, temperaturum me calamum, ne quod asperius dictum exulceratas mentes irritet imposterum, præsertim si emendatio sperari à me nequeat. Quod si perrexeris monitis me tuis amicè instruere, æternùm de me bene mereberis. Longè sane pluris mihi est talis monitor quam laudator. Si & alia libera judicia tua, pro eo quo vales acumine, communicaveris, rem facies longe gratissimam. Non dubito autem passim abs Te animadverti quæ justam reprehensionem mereantur. In iis quæ nuperrimè misi, non semel offendes nomen etiam tuum: cumprimis in Lindavianis p. 186. 188. 190. 200. 214. 396. Quin ultimo loco reperies partem literarum tuarum publici juris factam. Id quod ne feras ægrè, rogo. Quæ in Lampadianis pag. 240. habentur, ante complures jam annos fuerunt scripta; sola illa paginæ 295 nova sunt. Utinam se tibi probent! Certe unus cum hac parte valeas, uno te approbatore possum esse contentus. Tantum ne invideas mihi tuam censuram. Quæ nuperrimè Colbertinæ Bibliothecæ consecravi, spero non minus futura accepta atque priora. Sequentur forte brevi alia quorum pars jam tum sub prælo est. Eorum exemplum & Perraldo mittam: quia video priora isthæc haud displicuisse. Illustrissimi Mecænatis consilium prudens veneror. Meditor nunc adeo scripti aliquid non minus utile: quod brevi curabo ubi tutum fuerit. Doctissimus Episcoporum & Principum nostrorum Paderbornensis in omnibus ad me literis mentionem Tui facit honorificam: duarum quoque epistolarum tuarum mihi fecit copiam: ut proinde jam totus ille tuus sit. Auctor ipsi fui, ut participem te faciat Monumentorum Paderbornensium, scripti perquam eximii. Id factum jam esse, haud equidem dubito. Misit epistolam Cossutii Soc. Jes. Presbyteri ad

Christianissimum Regem in novam Conciliorum editionem: doctam sanè & elegantem, forte tamen habentem pluſculum adulationis, atque ita minus & ſacro argumento & Presbytero dignam, niſi à ſeculi moribus facilis ſit culpæ excuſatio. Oculorum tuorum vitium nondum omni ex parte curatum, equidem plurimum doleo. Spero autem non obſtitiſſe, quo minus jam prodierit Antonii Auguſtini promiſſum opus. Superſunt in Bibliotheca Academica noſtra, præter exempla Creſconianæ Canonum collectionis, tres quatuorve aliæ MSS. De iis ſcribam aliquid proximè, ſi tanti eſſe videatur. Vale bono publico & perge favere Tibi

Illuſtris Domine

Helmeſtadii, 19. Octobr. 1672.

devoto ætatem amico

Illuſtrisſimo Colberto perpetuam precor felicitatem.

Hermanno Conringio.

XIX.

Clarisſimo & eruditisſimo Viro

HERMANNO CONRINGIO
STEPHANUS BALUZIUS
Tutelenſis

S. P. D.

ACcepi his diebus epiſtolam tuam datam die XIX. Octobris, Conringi Vir Clarisſime, cùm jam parata eſſet arcula ad Illuſtrisſimum & Celſisſimum Principem Ferdinandum Epiſcopum Paderbornenſem ferenda, in qua repoſui unum exemplar dialogorum Antonii Auguſtini de emendatione Gratiani, quod ad te ſpero miſſum iri ab eodem illuſtrisſimo Præſule.

ſule. Habebis eodem tempore imaginem Petri de Marca Archiepiſcopi Pariſienſis, quam tibi jamdiu pollicitus ſum.

Præfatio mea ad Antonium Auguſtinum heic Lutetiæ multis viris doctis ſatis arriſit, cùm ob dignitatem materiæ, tùm quia libere decurrit oratio. Sanè argumentum iſtud nondum ea methodo tractatum erat quam ſecutus ſum. Cùm illam legeris, oro te, Vir eruditisſime, ut ad me perſcribere velis tuum de eâ judicium, quod plurimi fecero. Scis enim eximiam eſſe meam erga te reverentiam, magnam de te tuaque eruditione opinionem.

Libertatem meam à te in bonam partem eſſe acceptam vehementer gaudeo ac mihi gratulor. Quanquam omninò perſuaſum habebam rem aliter non caſuram, quod multùm virtuti ac bonitati humanitatique tuæ confiderem. Concedo autem tibi nonnullos veterum exclamaſſe olim adverſus nimiam cleri ambitionem & amorem divitiarum. Neque ego nunc eos abſolvere à culpa velim qui his rebus nimiùm ſtudent. Illud tantùm contendo, utendum nunc eſſe lenioribus verbis, quantum ſuſcepti argumenti ratio patitur; præſertim ubi nihil profici poteſt aſperiori oratione, cùm eò ventum ſit, ut neceſſe nunc ſit iſta tolerari. Quod ita te intelligere atque exiſtimare certò ſcio.

Eadem libertate qua tecum egi occaſione Notarum tuarum ad epiſtolas Leonis III. Romani Pontificis, agam etiam in lectione librorum quos ad me mittis per Verjuſium, laudaturus quæ benèdicta fuerint, liberè moniturus ſi quid occurrat quod me moveat. Quanquam vides nihil à me reprehenſum eſſe in his Notis tuis præter verba quædam nimis dura & aſpera, cæterùm rem ipſam ſalvam eſſe, in quam non intendi accuſationem ullam. Multa, mi Conringi, eaque præclara diſco in lucubrationibus tuis, in plerisque tecum ſentio. Et ſi interdum

dis-

dissentire cogor, imputandum istud est amori religionis, qui me non patitur ea omnia dogmata profiteri, quæ vos forsan putatis esse optima & Christianissima. Deus, qui cordium & cogitationum scrutator est, quemque pro suis meritis judicabit. Interim amemus, mi Conringi; & tametsi diversas opiniones tuemur in causa religionis, moribus tamen diversi non simus, qui eadem literarum studia sectamur.

Quod Illustrissimus Princeps Paderbornensis, doctissimus, ut tu rectè vocas, Episcoporum & Principum Germaniæ vestræ, de me honorificè semper loquitur in literis quas ad te scribit, facit ille quidem pro more suo, cùm singularis ejus sit humanitas svavissimique mores, sed tamen etiam, audeo dicere, facit pro meritis meis. Si enim benè meremur de his quos amamus, suspicimus, veneramur, haud dubiè Princeps ille me benevolentiæ suæ testimoniis ornare debet, qui me captum & incensum profiteor admiratione virtutum ejus. Nondum se obtulit occasio inserendi nomen ejus in libris à me editis. Spero autem amplam occasionem ejus laudandi fore in editione epistolarum Innocentii III. & in Notis meis ad Capitula Regum Francorum, ubi magno mihi usui erunt Monumenta Paderbornensia. Quoties ergo in literis ad illum tuis incidet mentio de me, memineris, quæso, commendare apud illum reverentiam & observantiam meam, vademque te pro me constitue.

Vale, Vir optime & eruditissime, & me semper ama, tui semper nominis ex animo studiosissimum. Lutetiæ Parisiorum XIII. Kalendas Januarias MDCLXXIII.

Exspecto ut ad me aliquid scribas de collectionibus canonum quæ manuscriptæ extant in Bibliotheca Academiæ Juliæ.

XX.

Illustris Domine

VLtimas meas 19 Octobris exaravi: ſpero autem recte pridem eſſe curatas, quoniam Illuſtriſs. Verjuſio ſunt miſſæ & quantum intelligo, traditæ. Ex eo aliquid dare vetuerunt turbæ bellicæ: quæ ſimul dubium me reddunt utrum vel has ſis accepturus, eoque vel liberioris commercii literarii ergo pacem me anxiè deſiderare adigunt. Et verò ſi itinera eſſent tuta, dudum non tantum perpetuæ obſervantiæ teſtandæ cauſa, ſed etiam uti abs te in nonnullis erudirer, non unas ad te exaraſſem. Horis ſcilicet ſuccifivis dum recenſeo librum meum de Antiquitatibus Academicis, eique integrum librum addo ſupplementorum de ſcholis omnium gentium vetuſtis, hæreoque in ſcholis Monaſticis & Epiſcopalium Collegiorum, videtur diſcedendum in quam multis mihi eſſe à vulgaribus mihiq; ipſi antehac placitis ſententiis, niſi Tu, quem ego unum harum rerum intelligentem novi, me adjuves. Recenſeo item Exercitationes meas priſtinas de Republica Imperii Germanici: ubi multa diſſerui de Republ. antiqua Francorum Carolovingici cumprimis ævi, quorum cenſorem optimum Te itidem agnoſco. Utrumque opus prælo commiſi, deſperans de Tua aliqua opera. Simul verò prodierint & hæc & alia quædam mea in lucem, quod ſpero vere proximo futurum, mittam omnia, etiam tunc paratus cenſuram tuam ſubire. Quæ Illuſtriſſimo Mecænati promiſi, expectant duntaxat commodam transmittendi occaſionem & nonnihil compoſitas magis Imperii res. Id quod bona fide cum obſequii mei promptitudine potes polliceri. Utrum in hunc quoque annum Palladem benigno oculo re-

ſpicere Chriſtianiſſimo Regi fuerit conſtitutum necne, indubiè noviſti. Me adverſa quæque metuere faciunt ſanè haud pauca. Rem proinde gratiſſimam præſtiteris, ſi quidquam docueris certi: ſaltim quo rectius componi poſſint mea. Nec enim de valetudine Tua ſequius quidquam ſuſpicor, multo minus de priſtino in me favore. Perinde atque ego ſum maneboque ætatem

Optime & Illuſtris Baluzi

Helmſtadii, 13. Febr.
Anno 1673.

Tuus
perpetuus cultor
H. Conringius

XXI.

Illuſtris Domine.

ANte hoſce dies decem, exaravi ad Te literas. Ut haſce iterum dem, efficit ingens mihi hodie excitatum deſiderium, ex Te aliquid certi cognoſcendi de ea quæ in Regno Franciæ hodie perhibetur agitari inter diſſidentes partes Religionis concordia. Mihi ſane nihil magis eſt in votis; nec diſplicent quæ de hoc argumento in chartam conjecta circumferuntur. Fortaſſis etiam Tibi, Optime Baluzi, idem eſt animus. Vix enim perſvaderi mihi patior, ſeriò agi hoc negocium, ſaltim à Clero, aut à quoquam apud quem Jeſuitica ſodalitas eſt in pretio: nec enim illa quidem ſocietas ſolet ſapere quidquam moderatum. Mirum etiam, media inter ſæva arma Chriſtianiſſimo Regi concordiam Eccleſiaſticam cordi eſſe: etſi is animus fuerit Cæſaribus noſtris, Ferdinando primo ejuſque ſapientiſſimo filio Maximiliano, qui in id uſi fuerunt Caſſandri &

dri & Wicelii consiliis abs me editis. Quicquid sit, avide equidem desidero ex te intelligere. Nec vero speraverim grave futurum me docere. Vale ac salve plurimum

Illustris atq; optime Baluzi

Helmestadii 24 Febr. 1673.

Cujus me perpetuum fore cultorem profiteor

Hermannus Conringius.

XXII.

Illustris Domine.

TUas XIII. Kal. Januarii exaratas quarto Martii mihi quidem destinavit Illustriss. Verjusius, accepi tamen denique die mensis illius tricesimo. Usque adeo innocentissima Palladis commercia viciniæ nostræ Mars turbavit aliquamdiu. Etsi verò tunc & Tuæ & Verjusianæ mihi sint redditæ, nunc tamen demum respondeo: quia serium responsum dare hactenus præ metu interceptionis non fuerim ausus, & præter omnem exspectationem nunc mihi sese offerat commoditas aliquid ad Verjusium mittendi. Dedi enim quidem aliquid ad Te etiam & vicesimo tertio Februarii pariter & Martii quinto, aulâ nostra invitante, jamque spero recte tradita, ad Tuas tamen literas illorum nihil facit. Quantumvis autem justo tardius Tuæ advenerint, fuerunt tamen longè acceptissimæ compluribus nominibus; cumprimis quod & valetudinem, cujus cura pridem me habuit sollicitum, restitutam, & animum verè Christianum cum pristinâ benevolentiâ etiam mihi integrum patere, abunde significaverint. Non enim lætius quidquam Lutetia exspectavi: eòque DEUM veneror,

ut utrumque & Tibi, Vir optime, & mihi ſit diuturnum. De me viciſſim, rogo, Tibi perſvadeas, & juſtas increpationes & ſententiarum diſſidium ferre me animo æquiſſimo, jamque dudum Eccleſiæ pacis fuiſſe ſtudioſiſſimum, quamvis à zelotis fuerim durè propterea exceptus. Niſi grave fuerit, lege ſodes Epiſtolici operis octavam ante hoſce triginta ſex annos ſcriptam, ut & ſexageſimam quintam; niſi velis operam perdere in legenda etiam triceſima prima & quinquageſima ſeptima aliisque nonnullis argumenti ſacri. Simulatque dabitur commoditas mittendi, habebis & Caſſandriana & alia mea, quorum exempla nunc demum recuperavi: ut eo rectiùs tibi probetur meum à factionibus & ſchiſmate alienum ingenium; ſalvo tamen integroque veritatis ſtudio, quod in omnibus tuis etiam ſcriptis amplector equidem & exoſculor, quoties illorum cunque in manus meas aliquid incidit, id quod fit frequentiſſimè. Hinc eruditisſime Baluzi, jam tum avidè deſidero quam polliceris cenſuram eorum quæ nuperrimè per Verjuſium curavi: quoniam præſertim illa jam rectè eſſe tradita, accepi ex literis Capellani noſtri ſcriptis 30. Januarii: imo eapropter deſidero etiam reſponſum Tuum ad meas quinto Martii datas, de iis quæ in Germaniâ pasſim circumferuntur chartis, tantum non Chriſtianisſimi Regis nomine publicatis, de ſopiendis Regni Eccleſiaſticis controverſiis. Tuam in Antonii Auguſtini librum præfationem ubi accepero, quâ ſoleo Tua omnia ſedulitate legam protinus. Non enim dubito, Te juſta παῤῥησίᾳ perſecutum Canonici juris hiſtoriam, quantumve illud jam Gratiani ævo à priſtino deflexerit. In Bibliotheca noſtra Academica tres antiquisſimi codices membranacei ſuperſunt, præter Criſconianam, Collectionis Canonum. Uni inſcripſit Flacius: *Decreta Pon-*

Pontificum: Alteri, *Diversa Decreta Pontificum* : Tertio: *Anacleti Papæ Decreta*: omnes enim quondam possedit Flacius. Primus continet tumultuariam variorum Canonum collectionem, videturque conscriptus Ottone M. Imperante præterpropter. Sub finem enim ita legitur : *Nomina Pontificum, qui ab ipso Principe Apostolorum S. R. E. præfuerunt usque ad miserum Benedictum exilio relegatum in Oceani littore.* Continentur etiam hic acta Synodi Romanæ Joannis XII adversus Leonem Papam. Ut non obscurè pateat, collectorem Joannis illius & Benedicti partibus fuisse deditum. Habentur ibidem & Acta Stephani Papæ Synodi Romanæ contra Constantinum Antipapam , ut & Relatio missorum Adriani Papæ in Angliam anno 786. Reliqua sunt exigui momenti. Alter multò est recentior, seculi forte duodecimi fœtus, sed itidem anonymus. Constat autem duplici Collectione Canonum, alterâ ex Epistolis Pontificum Isidorianæ fœcis aliisque usque ad Urbanum II. desumptâ, alterâ ex Canonibus Conciliorum primò Generalium mox & Provincialium, quorum ultimum est Hispalense adeoque itidem ab Isidoro accepta. Illum locum hisce verbis claudit Auctor : *Hactenus de Corpore Canonum: ea quæ seqvuntur aut sententiæ sunt Orthodoxorum Patrum, aut leges Catholicorum Regum, aut Synodicæ sententiæ Gallicanorum aut Germanorum Pontificum.* Seqvuntur deinceps sententiæ illæ, per multos titulos, quorum ultimus inscribitur *de causis laicorum*, digestæ. Earum nonnullæ autem desumptæ sunt ex Institutis, Pandectis, Codice & Novellis Justinianeis : atque ita Lotharii Cæsaris ævum produnt. Tertius Codex constat libris octo Decretorum. Estque fortassis Panomia, quæ Ivonis nomine audit : non enim contuli. Ultimus tamen liber octavus habet duntaxat un-

decim capitula : nec occurrunt nomina Pontificum recentiora Paſchalis ſecundi. Habemus præterea Epitomen Canonum Græcam Harmenopuli, κτῆμα olim Leonclavii: adeoque illud ipſum exemplar, unde in Tomum I. Juris Græco-Romani libellus ille tranſiit. Utinam ex horum aliquo poſſit quidquam, Eruditiſſime Baluzi, cedere in uſus tuos ac proinde & publicos!

De Paderbornenſis Principis Epiſcopi virtute, doctrinâque inuſitatâ, rectè judicas: ideoque quo magis illum tibi conciliem, propediem partem iſtam epiſtolæ illi mittam. Aliquamdiu ditionem ejus, ut tantum non omnem Weſtphaliam, miles peſſimè habuit: ſed jam omnia paulatim redeunt ad priſtinam tranquillitatem. Vellem poſſe illud abs me dici de omnibus armis, quæ hodie infeſtant Chriſtianum orbem! Ut ſanè pax redeat, Deum calidis precibus veneror. Ejusdem tutelæ Te commendo, Optime Baluzi,

Helmſtadii 24. April. 1673.

Tuus atatem officioſiſſimus cultor

H. Conringius.

P.S. Niſi grave fuerit, quæſo attente expendas quæ diſſerui ad Lampadium à pag. 21. ad 34. Scio enim multis videri παράδοξα: forte tamen æquis & doctis judicibus haud improbabuntur: quorum in cenſu Tu mihi es unus inſtar omnium. Brevi accipies judicanda, quæ jam ſub prælo ſudant. Vale.

XXIII.

Illustri Domino

STEPHANO BALUZIO

Tutelensi

HERMANNUS CONRINGIUS

S. P. D.

VIcesimo quarto Aprilis respondi ad Tuas, Illustris Baluzi, quas XIII Kalend. Januarii Tu exarasti, curâ autem Verjusii ego tricesimo Martii nactus fui. Illud responsum meum misi eidem Illi Verjusio; Hasce mittam Paderbornam, & curæ Eximii illius Principis committam, quoniam Verjusii tantùm non perpetua itinera sæpè longius justo morantur nostrum utriusque exspectationes: quia etiam commoda sese offert occasio libellorum aliquid Paderbornam curandi nunc, & nudius tertius inde Antonium Augustinum tuum à Principe accepi. Etsi enim nihil habeam ad manum quod jam perfectum, attamen existimatio ejus quo polles judicii compellit me quasi, etiam intempestivè Tuæ censuræ subjicere mea: saltim uti in tempore fiat si opus fuerit eorum emendatio. Mitto igitur hac vice quicquid est typis excusum mearum cùm Academicarum Antiquitatum, tùm Exercitationum de Republica Imperii Germanici, reliqua imposterum additurus. Obnixè autem rogo, ne graveris non legere duntaxat illa quâ soles judicii acrimonia, sed etiam liberæ tuæ censuræ participem me quam ocissimè facere. Annos amplius viginti est qvum utrumque librum edidi prima vice: etsi igitur mihi non sit integrum, nunc omnia perficere justis numeris, recensionem tamen ita instituere est animus, ne quid enormiter exorbitet. Quam in

in rem Tu, doctissime Baluzi, mihi poteris esse usui præ mille aliis lectoribus: quandoquidem rari sint Antiquitatum, Reipublicæ atque Ecclesiæ gnari, imo paucis soleant esse illæ alicui curæ, quarum tamen peritia multum mihi laboris peperit. Si meam operam Tu probaveris, fortassis possit illa aliquando esse commodo restituendis Imperii rebus, si quis Caroli Magni æmulus velit iis manum admovere. Augustinus Tuus, etsi illum non nisi quasi per transennam atque errante oculo hactenus lustrare fuerit concessum, perplacet, ut hactenus Tua omnia. Quin igitur Tu, optime Baluzi, jam pergas consimilem diligentiam Capitularibus expoliendis impendere. Quænam sit ratio earum, quæ in Bibliotheca Juliâ delitescunt, antiquarum Collectionum Canonicarum, nisi fallor, jam accepisti. Si quid earum desideraveris, faxo uti nanciscaris. Vale & me favori magni Mecænatis, Illustrissimi inquam Colberti, perge commendare, nisi forte Martis cura omnem Palladis existimationem exstinxit.

Tui Illustris Domine

Helmstadii, 13. Junii 1673. *devotissimus cultor*

H. Conringius.

XXIV.

Illustri Domino

STEPHANO BALUZIO

Tutelensi

HERMANNUS CONRINGIUS

S. P. D.

POst eas quas XIII Kal. Januar. proximi anni exarasti, nihil tuarum accepi, optime Baluzi. Nactus ego illas tuas fui quidem demum 30. Martii: à me tamen iis responsum est

eſt jam tum viceſimo quarto Aprilis. Jam antehac verò cùm 23. Febr. tum 5. Martii aliquid ad te dederam. Illas autem tres, niſi fallit memoria, Coloniam miſi à Legato Verjuſio curandas: cujus frater Abbas coram quia retulit mihi pridem illas Lutetiam perveniſſe, ſpero equidem rectè tibi eſſe traditas. Tertio decimo Junii iterum non literas duntaxat, ſed etiam partem cùm mearum Exercitationum Academicarum de Republica Imperii Germanici, tum operis de Antiquitatibus Academicis accurato tuo judicio tempeſtivè cenſendam, miſi Paderbornam, ad literatisſimum Principem: qui Nonis Juliis reſpondit, propediem ſe deſtinaturum ad te miſſum ſibi faſciculum. Eapropter haud dubiè etiam hæc jam venerunt in tuas manus. Recenſeo autem hæc non exprobrandi tibi ſilentium animo, ſed tantùm ut intelligas, poſt tantum intervallum avidè me vicisſim tuas deſiderare. Et verò cumprimis tenet me exſpectatio promiſſæ pridem cenſuræ tuæ eorum librorum, quos anno ſuperiore per Verjuſium curavi, rectèque non tu minus quam Capellanus noſter jam menſe Januario accepiſti. Exopto verò jam mihi & ultimorum, quæ dixi celſisſimo Principi Paderbornenſi commisſa, doctum judicium tuum. Utinam tandem aliquando voti fiam compos! Nec enim obſtare arbitror valetudinem, quo minus more ſolito promptè reſpondeas: quia Capellani noſtri poſtremæ & recentes ſatis nihil ſiniſtri memoraverunt. De conſtantia quoque affectus erga me tui dubitare nefas arbitror. Cauſam diuturnioris ſilentii exiſtimo eſſe viarum incerta, omnia turbantibus infeſtis armis. Etiam verò mihi jam intercepta eſt commoditas aliquid mittendi per Verjuſium, ex quo ille Coloniâ relictâ Berolinum commigravit, in aula Brandenburgici Electo-

ris imposterum, donec pax omnino fuerit composita, jussu Regio commoraturus. Eoque hasce nunc mittet aula nostra Brunsvicensis postæ, quam vocant, ministerio: quâsi & tu velis uti, rectè omninò curabit Beckius Principum meorum Lutetiæ degens Agens perpetuus, Capellano nostro haud ignotus, modò literis haud prolixis res possit expediri. Fortè tamen haud deest tibi Coloniæ, etiamsi Verjusius discesserit, in comitatu Regiorum Legatorum qui utrique nostrum literis curandis rem velit gratam facere. Sed & utrique nostrum libentissime beneficum sese præbebit Paderbornensis Princeps. Huic partem Epistolæ tuæ quam XIII. Kalend. Jan. exarasti, cum misissem, simulque aurem vellicassem quasi de illustrissimi Marca imagine, dono tuo, & monumentis Paderbornensibus tibi mittendis, hisce verbis mihi responsum est. *Legi cum voluptate transmissas paginas Antiquitatum Academicarum, & per eum qui binas mihi epistolas tuas reddidit, mitto ad te imaginem Archiepiscopi de Marca à Baluzio promissam, ad quem etiam fasciculum tuum propediem destinabo. Is Monumenta mea jam possidet, & pluris merito mea videtur æstimare. De ejus Epistolii parte mecum communicata gratias tibi habeo, optoq; ut porro ejus viri amicitiam ac memoriam mihi conserves atq; custodias.* Cum acceperim itaque jam desideratam pridem Marcæ imaginem, gratiasq; tibi pro dono habeo; etsi scripta Marcæ longè mihi potiora sint, ceu imaginem animi virtute atque doctrinâ excultissimi, referentia. Peccem verò in te, optime Baluzi, si studeam conservare apud te Principum nostrorum longè doctissimi memoriam: præsertim quia illam Monumenta etiam Paderbornensia æternam effecerunt, jamque etiam ab aliis apud vos colitur ille, ex quo innotuit; quod sane Epinicium Ludovico Regi

dictum

dictum nostrique inscriptum nomini Caroli de la Rue, eximii sanè poëtæ, luculentè testatur. Quin tu potius memoriam mei conserves atque custodias in animo Illustrissimi Mæcenatis Colberti, quanquam Regiæ munificentiæ in me aliosque fontes videantur jam exarescere. Si intellexero haud ægrè acceptum iri, scribam illi nonnulla quæ forte usibus Regiis haud sint incommoda. Tu verò clarissime Baluzi vale & perge favere

Helmstadii 10. August. 1673. *Tibi deditissimo*

Conringio

XXV.

Clarissimo doctissimoque Viro

HERMANNO CONRINGIO
STEPHANUS BALUZIUS
Tutelensis

S. P. D.

IN summa literarum tuarum exspectatione, Conringi Vir clarissime, redditæ mihi sunt nuper quas ad me dedisti VI Kal. Februarii & III Nonas Martii, novissimè autem eæ quas scripseras VIII Kal. Maji; ad quas antequam respondeam, oportet primùm me tibi gratias agere pro libris tuis ad me missis, quos verò Vir illustris Verjusius ad me bona fide & ea maxima quâ fieri inter tumultus bellicos potuit diligentia perferri curavit, unaque illos quos bibliothecæ Colbertinæ destinaveras. Majores tamen tibi gratias debeo pro honorifica mei mentione facta in Annotatis ad Lampadium & in censura diplomatis Lindaviensis; ubi me eo etiam honore dignatus es, ut meam de hoc argumento ad te scriptam epistolam illic edi-

deris, tanquam isto testimonio confirmatam putares sententiam tuam de falsitate diplomatis. Legi tuum illud opus summa cum voluptate, propter multiplicem eruditionis copiam, & quia semper & ubique præ te fers studium veritatis adversus fraudes & technas mali ævi. Gavisus autem magnopere sum, cum legi testimonium à te in pagina XII. redditum ingentibus Ferdinandi Episcopi & Principis Paderbornensis virtutibus, quem jure meritoque vocas summum seculi nostri ornamentum, præcipuè autem Germaniæ vestræ. Vellem sanè ut omnes Episcopi Ferdinando similes essent, otiumque suum, quod inprimis debent curando gregi, bonis etiam literis concederent, hoc est, meminissent se Episcopos esse. Sed quandoquidem aliis occupationibus se tribuere malunt quam studiis literarum, utantur libero arbitrio suo; nos Ferdinandum admiremur, colamus, imitemur pro virium nostrarum modulo. Accidit & illud gloriæ excellentissimi Viri, quod illustrissimus Colbertus imaginem ejus, quam is ad me miserat anno superiore, in bibliotheca sua reponi voluit in conspicuo loco, & quidem nulla socia imagine adhibita. Nullæ enim virorum illustrium imagines in ista bibliotheca habentur præter illam de qua nunc agitur. Ut vel hinc intelligant vestri Germani, Gallos non detrectare virtutes hominum Germanorum.

In pag. 190. ais tibi non probari sententiam meam de Archicapellano, quem in notis ad Agobardum monueram dictum olim sacri palatii Archiepiscopum, aisque tibi istud nondum esse persvasum si Archicapellanus non nisi Episcopus esset. Ego, mi Conringi, simpliciter scripseram quod in præfatione Concilii Moguntiaci scriptum videram de Hildebaldo Coloniensi Archiepiscopo, ubi ipse se vocat sacri palatii Archiepiscopum in omnibus quæ hactenus prodierunt istius Concilii editionibus. Quod sufficere mihi potest ad firmandam scriptionem hanc meam.

Neq;

Neque enim satisfacit quod ais videri mendosum id esse, reponendumque ita ut legatur Hildebaldus Archiepiscopus Colonienfis & sacri palatii Capellanus. *Nam præterquam quod huic tuæ conjecturæ omnes editiones repugnant, & quod tu nullum veterem librum manuscriptum laudas tuæ emendationis auctorem, patet ex præfatione illa Concilii Moguntiaci Episcopos qui ei interfuerunt, non fecisse mentionem sedium suarum, nominaque tantùm sua posuisse, nota videlicet Principi ad quem scribebant. Sed præterea notissimum est Angilramnum Episcopum Metensem, qui sacri palatii Archicapellanus fuit ante Hildebaldum, vocari Archiepiscopum in capite LV Concilii Francofordiensis, & apud Alcuinum in epistola LXXIX. ad Usualdum. Hæc sunt verba Alcuini:* Nam olim per Angilramnum Archiepiscopum & Sanctæ Capellæ Primicerium me ipsum vestræ commendavi Sanctitati. *Quin & in veteribus chartis monasterii Sancti Arnulphi Metensis, ut in historia Episcoporum Metensium narrat Episcopus Madaurensis, diserte nominatur* Angelramus Archiepiscopus & Palatii Capellanus. *Denique Drogo Metensis Episcopus, qui post Angilramnum in ea cathedra sedit, frequenter vocatur Archiepiscopus in annalibus & actis illorum temporum, quod nullo negotio posset ostendi. Idem in apologetico Ebbonis Archiepiscopi Remensis dicitur Archipalatinus Præsul in tomo septimo Spicilegii Dacherianipag 179. id est, Archipræsul palatinus. Deniq; veteres chartæ Gonziensis monasterii à Chiffletio relatæ in vindiciis Hispanicis pag. 16. eum vocant Archiepiscopum & sacri palatii Capellanum; seu veræ illæ sint, seu falsæ. Nam David Blondellus contendit illas esse supposititias. Attamen Chrodegangus Episcopus Metensis, qui sub Pippino Rege floruit, vocatur etiam Archiepiscopus, tametsi nullibi legatur fuisse sacri palatii Archica-*

chicapellanus. Atque hunc titulum ei tributum fuisse à Stephano III. Romano Pontifice, cum ei Pallium traderet, docet manifestissimis verbis Anastasius Bibliothecarius, qui dignitatem illam cum concessione Pallii conjunctam fuisse satis innuit. Dum in Francia esset positus, *inquit*, Rodigango sanctissimo Viro Episcopo Pallium tribuit & Archiepiscopum ordinavit. *Quod confirmari posse videtur ex fragmento Chronici sancti Crudonis edito in Historia Episcoporum Metensium pag. 276. ubi occasione Pallii concessi à Walone Episcopo Metensi à Joanne VIII. auctor ait:* Ex cujus rei enarratione liquet ex qua caussa præfati Metenses Episcopi (*id est, Urbitius, Chrodegangus, Angilramnus & Drogo, qui Pallio ornati fuerant à Romanis Pontificibus*) nomine Archiepiscoporum intitulati leguntur. *Quod etiam notatum est ab Auberto Miræo in Chronico Belgico ad annum* DCCCXLIV. *Eandem ob causam Theodulfus Aurelianensis Episcopus vocatur Archiepiscopus in Præcepto Ludovici Pii pro Ecclesia Aurelianensi, ut observatum à me est in præfatione ad dialogos Antonii Augustini de emendatione Gratiani. Unde colligi posse videtur Episcopos qui fuere sacri palatii Archicapellani, quique eodem tempore vocati sunt etiam Archiepiscopi, non ideo Archiepiscopos dictos quod essent Archicapellani, sed quia Archiepiscopi titulo & nomine donati fuerunt à Romanis Pontificibus cum traditione Pallii; præsertim cum videamus Ebroinum Episcopum Pictaviensem, qui sub Carolo Calvo Archicapellanus fuit sacri palatii, quiq; in Concilio Vernensi præsedit supra Wenionem Archiepiscopum Senonensem, simpliciter Episcopum vocari ubique, nunquam Archiepiscopum.*

Vides, eruditissime Vir, non dissimulare me argumenta quæ adferri possunt adversus id quod à me scriptum est, adeo-

oque

oque agere me bona fide. Hæc tamen omnia nullatenus præjudicant adversus scriptionem meam. Tametsi enim videam Hildebaldum se vocare sacri palatii Archiepiscopum, Drogonem verò Archipalatinum Præsulem sive Archipræsulem Palatinum, non disputo tamen an ea appellatio illis obvenerit ob dignitatem palatinam, an verò ab externa quadam potentia. Mihi satis est quod, dum munere illo ornabantur, sacri palatii Archiepiscopi, & quod idem est, Archipræsules dicebantur. Neque enim dixi id constanter ac perpetuò observatum esse ut Archicapellanus vocaretur Archiepiscopus Hæc ad te, Vir clarissime, scribenda esse putavi, ut apertior tibi esset mea mens, neque amplius tenearis suspensus. Redeo nunc ad epistolas tuas. Ac primum quidem ut ad id respondeam quod pertinet ad gloriam invictissimi Regis nostri literarum ac literatorum patroni, dona quæ ille tribuere consuevit hominibus eruditis, etiam inter immensos gravissimi belli sumptus largietur, quæ pro anno præterito destinaverat, ut antea solebat; jamque perscripta ea de re sunt diplomata; inter quæ & tuum vidi, Vir eruditissime. Itaque certus esse potes de munificentia regia. Dubium nulli esse potest quin is, pro sua in Deum pietate & in Ecclesiam amore, operam suam lubenter conlaturus sit ad sarciendam Ecclesiæ concordiam, si sese occasio favorabilis offerat. Scripta tamen illa quæ apud vos circumferuntur, non arbitror profecta ab auctoritate ejus. Utinam hinc Viri principes & magnates excitentur ad integrandas scissæ religionis res!

Legi, prout optaveras, epistolas quas de eo fermè argumento scripsisti, octavam nimirum, XXXI. LVII & LXI. in quibus deprehendi sanè plurima laude digna & consilium pacis studiosissimum. Sed homines sumus, mi Conringi. Itaque mirum non est si interdum nimio pacis studio bellum

facis.

facis. Dandum est aliquid affectibus humanis. Etiam viri sanctissimi & sapientissimi peccaverunt aliquando in hac parte, bono quidem animo, ut existimandum est, sed parum felici successu. Ita nunc omnia exasperata sunt, ut vix agi possit de controversiis religionis, quin statim ab utraque prosiliatur ad contentiones & jurgia. Dabit Deus his quoque finem. Nam si huc descendere possemus ut amica collatione &, quod est in hac caussa præcipuum, bona fide res istæ tractarentur, non dubito quin facile res ad concordiam adduci possent.

Moderatiora tamen sunt quæ adnotas ad Lampadium à pag. 21. usque ad 34. Neque est quod heic mihi displiceat præter paucas opiniones vestras, quæ nobis Catholicis placere non possunt. Si Deus hunc tibi ardorem aliquando inspiraverit, ut fidei majorum tuorum te reddas, spero sanctam Ecclesiam plurimum utilitatis capturam ex lucubrationibus tuis, quæ plurimum habent boni saporis.

Puto te jamdiu habere dialogos Antonii Augustini de emendatione Gratiani, quos ad illustrissimum Episcopum Paderbornensem misi tibi tradendos cum imagine optimi Patroni mei Petri de Marca Archiepiscopi Parisiensis, ille vero ad me rescripsit cuncta ad te missa esse. Audio præfationem meam non admodum probari Romanis ingeniis. Egò tamen verè dicere possum nihil heic à me scriptum esse malo animo aut libidine detrahendi, ut illic admonui. Utor jure quod publicum esse voluerunt ultima secula. Neque enim ea arrogantia imbutus sum ut me sapientiorem putem his qui ante me fuerunt. Istud tamen non vetat quin pro studio veritatis inquirere possim in historiam veterum temporum; præsertim ubi id fit citra contentionem, & servata reverentia quæ debetur summis potestatibus. Si quid adversum me tempestatis excitatum propterea fuerit, silentio tegam quæ infecta vellem, uti jam à me

factum

factum est occasione sententiæ quæ lata est adversus primam editionem meam librorum de concordia sacerdotii & imperii.

Intelligo veteres codices bibliothecæ vestræ, in quibus collectiones canonum ac decretorum continentur, posse esse optimos. Verum his uti me impossibile est, quia fieri non potest ut ego illos evolvam oculis meis. Aliter autem nihil fieri potest: Abundat Gallia nostra collectionibus hujusmodi, quarum aliæ ex aliis utplurimum desumptæ sunt, præcipuè verò ex Juone Carnotensi. Rectè porrò judicas tertium illum codicem bibliothecæ vestræ, qui dividitur in octo libros, esse pannormiam ejusdem Juonis.

Vale Vir optime & eruditissime, & me semper ama Conringici nominis studiosissimum. Lutetiæ Parisiorum VII Kal. Augusti M DC LXXIII.

XXVI.

Illustri Domino

STEPHANO BALUZIO

Tutelensi

HERMANNUS CONRINGIUS

S. P. D.

TAndem à tuâ manu aliquid accepi Illustris Baluzi; quod nempe VII Kal. Augusti dedisti, rectè curavit Illustr. Verjusius. Non tamen iis respondisti quidquam ad illa, quæ XIII Junii & X Augusti â me sunt exarata: quorum prius cum adjunctis chartis Celsissimus Paderbornensium Princeps, posterius aula nostra curandum suscepit, ac proinde saltim nunc utrumque esse redditum, haud equidem dubito. In tuis nihil non fuit pergratum; nihil autem acceptius docta censura meorum libellorum.

Nec vero non poteſt mihi ſvavisſimum eſſe, tuo accurato & candido judicio ſaltim plæraque mea ſeſe probaſſe. Sed & illa, quæ obſervaſti de Archiepiſcopi cognomento attributo etiam illis Palatinis qui duntaxat Epiſcopalis fuerunt ordinis, ingenuè fateris,haud evincere, datum illud olim ratione Palatinæ dignitatis, ſed forte reſpectu pallii, Palatinorum illorum Epiſcoporum uni atque alteri â Papis conceſſi extra ordinem. Et verò in omnibus quæ adfers accuratè ſemper Palatinus Capellanatus ſeorſim notatur ab Archiepiſcopali nomine. Plus ſatis verò mihi eſt etiam, ſaltim animum pacis Eccleſiaſticæ cupidum tibi placere, etſi ſententias omnes meas haud admittas. Etenim nec ab ipſo O. M. DEO aliud mihi expeto, conſcius humanæ tenuitatis meæ ab erroribus neutiquam immunis, quorum veniam tamen ab indulgentiâ dominicâ, fretus ſanctisſimis promisſis, non dubito mihi polliceri. *Majorum* apud me magna eſt reverentia: ſed per πατροπαραδόσεις infidum eſſe ad veritatem & DEO placentem religionem iter, tibi etiam, optime Baluzi, eſt notisſimum. Ego me tuis precibus commendo apud DEUM: idem amicitiæ officium tibi optima fide vicisſim præſtiturus. Pro imagine Illuſtrisſimi doctisſimique Archiepiſcopi de Marca, ut & Antonii Auguſtini libro, habeo iterum gratias maximas. Imagini locum dedi ſuum inter eas, quas virtutis & doctrinæ nomine facio maximi: præſertim quia ſimul inſignem præ ſe fert animi integritatem τοῦ πρωτοτύπου. Quæ ad Auguſtinum ſive præfatus es ſive annotaſti, illa non mihi duntaxat, ſed & aliis hujus loci eruditisſimis quibusque, ſupra quam credideris, placent. *Romanis ingeniis non admodum probari*, haud miror. Veritas odium parit. Bene verò eſt quod pridem aſſveveris ſpernere

nere non voculas duntaxat illorum hominum, ſed *excitatas* etiam ab iis *tempeſtates* in Tarpeja arce, ſat DEO felix amico. Quam mihi laudem tribuiſti in Notis, haud equidem mereor: agnoſco tamen & amo propenſum in me affectum. Juſto autem abs Te pretio æſtimari, imò & ab Illuſtrisſimo Colberto, Paderbornenſem noſtrum, id verò etiam atque etiam gaudeo. Mittam primâ occaſione Celſisſimo illi Principi verba tua, perinde atque novisſimis meis inſerui ad Te illa, quibus Noſtræ illud Germaniæ ſacrum decus te eſt proſecutum. Ludovicum Maximum etiam inter arma non deſinere munificentiam priſtinam exercere erga Palladios alumnos, ſuperat ſanè ut exſpectationem ita & laudationem meam. Et verò ut plurima alia, ita etiam hoc eſt ſine exemplo. Quod mihi â ſanctâ illâ & forti manu eſt deſtinatum, optarim equidem adjungi iis quæ Illuſtr. Verjuſio mittentur: quia & in vicinia vivit ille, & de Reipubl. negociis frequentisſimum mihi cum illo literarium commercium eſt. Ut proinde & meas ille res curare posſit citra invidiam malevolorum, ſecureque. Rem ſanè feceris gratisſimam ſi Illuſtrisſimo Mecœnati Colberto hoc perſvaſeris. Si porrò jam tum nactus fueris mearum de Rep. Imperii Germanici Exercitationum, ut & libri de Antiquitatibus Academicis, quas Celſisſimus Paderbornenſis noſter ſeſe curaturum ſuſcepit, chartas, iterum rogo, ne graveris iis horas aliquas vacuas impendere. Cumprimis tamen deſidero, abs te cum cura aliqua legi & expendi, quæ jam eduntur de conſtitutione Epiſcoporum: ſed video in manus illa tuas haud perventura prius quam libro ultima fuerit manus impoſita. Id quod cum futurum ſit propediem, fruſtra etiam fortè exſpecto cenſuram tuam eorum quæ jam tum miſi, etſi

nullam magis mihi exoptaverim. Sed ferendum eſt, quod mutari non poteſt. DEUM obſecro, uti & publico & meo bono te, optime Baluzi, diu ſoſpitet.

XI. Septembr. 1673.

XVII.

Illuſtri Viro

STEPHANO BALUZIO

Tutelenſi

HERMAN. CONRINGIUS.

S. P. D.

QUas ad tuas VII. Kalend. Aug. exaratas ego XI. Sept. repoſui, ſpero pridem rectè eſſe traditas, per Ducum noſtrorum Pariſienſem quem vocant Reſidentem Beckium. Silentium tuum non animi quidem mutati vel levisſimam ſuſpicionem movet, metum tamen aliquem incutit minus benignæ valetudinis. Fortasſis autem ad ſcribendum tardiorem te etiam facit illa proximo autumno adverſus Chriſtianisſimum Regem ex Germania noſtra Belgioque Hiſpanico inſperatò exorta plena periculi tempeſtas: nam & mihi illa ſubinde calamum manu excutit, & optatam ſtudiorum quietem perturbat. Nec vero dubito etiam te mecum ſentire; pacem cum Batavis potuiſſe æternâ cum maximi Regis laude pariter & commodo ſtatim poſt tot urbium inuſitatæ felicitatis occupationem componi, nunc autem periculum eſſe, ne ſine ullo operæ pretio non illa duntaxat ſed alia quoque quam multa pereant. Pro ſolatio mihi eſt, quod annus proximus pacem ſit redditurus. Id ſanè polliceri me facit illa, quæ partis omnes urget,

urget, quantum arbitror, pecuniæ in bellicos uſus neceſſariæ penuria. Nec enim nos fugit, ceſſantibus potisſimis etiam Galliæ commerciis, quæ ærarii ſit ratio, populo veſtro penitus tributis & delectibus exhauſto. Ea equidem de cauſa conjicio, & decollare ſpem quam feceras Regiæ hoc etiam anno in literatorium ordinem, atque adeo & me, perrecturæ munificentiæ: non enim vel obulus advenit ſaltim hactenus. Quicquid hujus ſit, equidem DEUM pergam calidis precibus venerari, uti reddere Europæ velit priſtinam tranquillitatem, turbatis omnibus belli improbis ſolique dominantium ambitioni velificantibus conſiliis. Utrum nactus ſis per Paderbornenſem noſtrum Principem chartas meas cum libri de Rep. Imperii Germ. tum Academicarum Antiquitatum, etiamnum ignoro. Priori operi jam manum ultimam admoveo, tuasque animadverſiones unice deſidero, eoque circumſpicio exſpectoque commodam mittendi occaſionem. Propediem & alterum denuo aggrediar. Rogo autem, ſaltim ulterius ne me crucies ſilentio. Sufficient ſane ſi ſignificaveris, & Illuſtrisſimum Colbertum & Te cum valetudine tum erga me benevolentia eſſe integra. Deus te ſervet, Optime Baluzi, in annos plurimos: ſicut mihi concedit jam agere annum ætatis ſexageſimum octavum.

XIV Decembr. 1673.

XXIIX.

Clarisſimo doctisſimoque Viro

HERMANNO CONRINGIO
STEPHANUS BALUZIUS
Tutelenſis
S. P. D.

Accepi binas literas tuas datas XI menſis Septembris & XIV. Decembris, quas mihi Beckius veſter tradi curavit.

vit. Rectè autem existimas, vir optime, silentium erga te meum non ex animi mei mutatione profectum esse, cum noveris me tibi pollicitum esse observantiam in te meam æternam fore. Sed partim occasione istius gravissimi belli, tum propter occupationes meas, factum est, ut negligentior paulò fuerim quam oportuit. Inter occupationes porrò meas numero inprimis editionem, quam paro, Capitularium Regum Francorum; ut vidisse te scio ex brevi præfatione mea ad eruditos, cujus exemplum tibi tradendum missum est ad Verjusium, is vero tibi traditum fuisse ad me rescripsit. Tot enim undique ad me veniunt eorum vetera exemplaria manuscripta, ut vix mihi ipse sufficiam. Certè tempus non sufficit. Spero autem editionem cœptum iri mense Junio proximo. Cùm primum absoluta ea fuerit, unum ejus exemplar ad Te perferri curabo; in quo videbis me tuis lucubrationibus frequenter usum fuisse.

Delectavit me admodum illa literarum tuarum pars, in qua me doces præfationem & Notas meas ad Antonium Augustinum & Gratianum placuisse vestris hominibus, hominibus inquam, eruditissimis Academiæ vestræ. Faxit Deus ut præter aliquam voluptatem quam ex his percipere possunt lectores, etiam bonos fructus colligant. Quanquam audio reprobatam fuisse præfationem ab iis qui Romæ curam gerunt configendorum librorum, & in numerum prohibitorum relatam, repugnantibus licet Eminentissimis Cardinalibus Bona & Estræo, qui pervicerunt, ne nomen meum publicè ederetur in Decreto Sacræ Congregationis per typographos vulgato. Hæc mihi merces tribuitur investigatæ veritatis.

Nondum accepi quos ad me mittis libros de Republica Imperii Germanici & de Antiquitatibus Academicis. Præterquam quod autem omnia tua amo, tum inprimis cuperem videre exercitationem de Republica Imperii Germanici, in

quâ haud dubiè multa occurrent quæ faciant ad institutum meum. Si ea mitteretur ad Simonem Pauli Bibliopolam Argentoratensem, is ad me perferri curaret cum aliis libris quos illum rogavi ut mihi emeret.

Illustrissimus & Celsissimus Princeps Episcopus Paderbornensis ad me misit numisma aureum in consecratione sua cusum, quod ego pro magno munere accepi; non quia aureum est, sed quia propensum Celsissimi Principis erga me animum ostendit, & aliquo me apud eum in pretio esse. Volui autem etiam hanc partem felicitatis meæ tecum communicare.

Honorarium quo te singulis annis prosequi solet Rex noster, Vir eruditissime, tibi non deerit. Perscriptum ea de re est diploma, ut ad te jamdiu scripsi, & ei traditum qui pecuniam numeraturus est. Is verò ad te primo quoque tempore perferri curabit Neque tarditas illius accusanda est, tametsi enim diplomata jampridem confecta & subscripta sint, serò tamen de numeranda pecunia imperatum est. Vale Vir eruditissime & optime, & me semper ama. Lutetiæ Parisiorum Idibus Februarii MDCLXXIV.

XXIX.

Illustris Domine.

PLurimum me exhilaravit cis triduum Illustr. Verjusius, missis literis quas Eid. Febr. dedisti: ultimæ enim Tuæ scriptæ fuerant VII. Kal. Augusti, nec à Tua manu ex illo usq; tempore quidquam ad me pervenit præter illam plagulam unicam, qua editionem Capitularium Francicorum orbi, adeoque seorsim & mihi, promisisti. Perjucundæ porrò fuerunt mihi ipsæmet hæ literæ tuæ, idque cum aliis plurimis nominibus, tum quod certum me red-

me reddiderint de constantia Tuæ erga me benevolentiæ: quam ut perpetuam esse velis, etiam atque etiam rogo. Illud tamen dolet, quod ne hactenus quidem acceperis fasciculum quem XIII Junii Paderbornam misi, ut nec literas X Augusti isthuc missas: quorum citò curandorum spem fecerat Princeps: indubiè autem fuit impeditus hoc agere Optimus Princeps molestis reipublicæ negotiis, & Cæsarei militis in terris illius gravi hospitatione hyberna, quâ tantum non omnia ibi miserè exhauriuntur & rediguntur ad incitas. Benè verò est, quod illas saltim quas ego XI Septembr. & XIV Decembr. Aulæ nostræ curandas commiseram, rectè acceperis. Et sanè ex responso Tuo non sine singulari lætitia vicissim cognovi, feliciter Te nunc versari in recensione Capitularium: præsertim quia novæ editionis Tuæ jam tum accensum mihi erat desiderium, cùm alias gnaro inusitatæ tuæ diligentiæ, tum edocto per eam quam publicasti plagulam, raræ in conquirendis multis exemplaribus Tuæ felicitatis. Ego cùm non habeam quo Te adjuvem aliud, saltim Deum oro, ut largiatur Tibi ad utilissimum opus perficiendum, firmam valetudinem & fortem animum. Utroq; enim Tibi opus fore arbitror; & posteriore quidem, quia præsagit animus, etiam hanc operam Tuam Censuræ illi iniquæ Romanæ futuram obnoxiam. Laudanda nimirum Tibi veniet Carolovingicorum Regum circa res Ecclesiasticas impensa curatio: quæ hodie Romanæ sacræ monarchiæ summè est invisa & improbata. Dicenda Tibi multa venient de Ecclesiæ Regimine, quale tunc fuit, multis modis ab hodiernis placitis Romanis diversum, Et verò alia facile ferat curia; quæ monarchiam verò tangunt, in iis est inexorabilis erga eos quos non metuit, etsi dissimulet iram si præpotentes adversen-

verſentur. Eoque nonnihil meliora & clementiora etiam ſperaverim, ſi Tuis illis Capitularibus Privilegium aliquod Chriſtianiſſimi Regis addideris, ut jam tum Tuæ illi plagulæ ſacroſancta lilia præfixiſti. Non minus ſanè hæc valebunt mitigandæ Curiæ, atque ſolet dæmonum ſævitiam frangere crucis ſignaculum. Utcunque verò res ceciderit, non eſt quod illa Te cura mordeat. Quin Tu *contra audentior ito*, conſcius bonæ mentis, & certus præmii divini ob vindicatam veritatem. Hæc ſacra aliter non conſtant. Cœterùm, quamvis velim, ad hoc opus Tuum, ceu jam tùm ſæpius ſignificavi, conferre, nihil equidem hactenus valeo. Video etiam illo non eſſe opus, cùm jam tum adminiculis ſis inſtructiſſimus. Si quid tamen re adhuc integra inciderit in manus, non equidem invidebo.

Romanum fulmen in Præfationem Tuam haud dubito abs te ſperni; quum & prævisum fuerit, & jam tum ſpernere bruta illa asſueveris. Pridem magni æſtimavi Cardinalem Bonam, lectis cum curâ ejus Liturgicis, inque iis juſto de Epiſtolis Pſeudo-Iſidorianis judicio; nec ignarus, hodie in omni illo Purpuratorum cœtu illum unum edito in publicum ſcripto aliquo laudem commeritum. Nunc longè majoris facio virum; quod enim à nomine Tuo averruncaverit ignominioſam notam, indicium mihi eſt eximiæ bonitatis & φιλαληθείας. Ne quid diſſimulem, gratulor Tibi, quod jam ſecunda vice Confeſſor veritatis in ſolemni theatro orbis fueris declaratus, idque indubiè intelligentium quorumcunque Tuæ etiam gentis applauſu. Longè duriora fuerunt præmia ſanctorum martyrum. Erit autem & tua cum illis merces magna in cœlis.

Liber meus Exercitationum Academicarum jam demum integrè in lucem prodiit. In eo plurima continentur

de republica veteri Francorum ætatis Carolinæ, ſacrâ pariter ac ſeculari: quæ vulgò hodie ignorantur quidem & contemnuntur, abs Te autem ſciuntur indubiè accuratè, & ſuo pretio æſtimantur. Eoque avidè deſidero Te & lectorem & cenſorem. Mittam librum illum igitur propediem, & quidem eâ quam indicaſti ratione, per Simonem Paulum, ſimulac haud defuerit commoditas ad illum quidquam curandi, quia longè à terris hiſce noſtris abeſt Argentoratus. Ab illo miſſa pridem tibi arbitror Monumenta antiquæ lectionis ibi edita, inque iis deprehenſam abs Te partem Anſegiſi verſam Germanicè, cujus memini libro de Origine Juris Germanici pag. 246.

Sui memoriam aureo aliquo nummo Tibi commendaſſe Paderbornenſem noſtrum Principem, etiam ipſe gaudeo. Nec verò dubites ab illo magni Te æſtimari. Miſi illi 8. Novembr. illam literarum tuarum, quas menſe Julio dederas, partem, qua ſignificaveras, quanto ipſe ſit in pretio in ipſa Colbertina Bibliotheca. Iis meis reddidit hæc Nonis Decembribus: *Jam diu nihil literarum è Galliis à Baluzio noſtro ad me eſt allatum: præſentis belli metu infeſtis itineribus: expecto tamen ciſtam inde inſigni librorum ſupellectile refertam, quam Pariſiis emi juſſi. Utinam tandem pax redeat optima rerum & Muſis noſtris amica!* Hæc tunc ille. Ex eo nihil ab illo accepi, armis & calamitatibus omnia turbantibus. Ego verò idem & ſentio & opto cum Eximio illo Principe: eoque quantum potui laboravi ſedulò, ne & mei Domini Batavorum aut Cæſareorum hortatu & propoſitis præmiis inducti nomen itidem darent illis partibus, ſed priſtinam amplecterentur tranquillitatem, etſi numeroſo ſatis inſtructi milite. Id quod hactenus feliciter ſucceſſit: non tamen ſine nominis mei obtrectatione & odio. Nunc magis

gis ſolito etiam pacem deſidero : dum expendo Vertumni Britannici inconſtantiam,& vereor longè majus malum.

De Honorario Regio conſequendo jam, fateor, deſperavi: haud ignarus videlicet, quantum Marti debeatur. Si præter exſpectationem tamen obtingat mihi bonum illud, feram bona ex parte id Tuæ benevolentiæ acceptum. Pridem enim & Capellanus noſter ſpem omnem deponere juſſerat. Illum optimum meum Patronum accepi apoplexia correptum, mox in lethalem morbum incidiſſe, & fortaſſis jam defunctum. Quod ſi adhuc ſuperſtes fuerit, quæſo cures illi tradi brevem hanc epiſtolam. Nunquam ſanè excidet animo grata Viri illius memoria. Deus Te in ſeram ſenectutem ſervet publico literarum bono. Ego maneo

Illuſtris Domine

Helmſtadii, 3. Martii 1674.

dum vixero

Tuus omni obſequio

Hermannus Conringius.

P. S.

Dum non adeò pridem inſpicio mappas Chorographicas, ejus tractus qui eſt circa Moguntiam & Oppenheimium Germaniæ quondam ſecundæ, forte fortuna deprehendi luculenta veſtigia nominum, Bodeheim, Windelheim, & Salehcim; in quibus locis fertur olim condita Lex Salica. Et verò illas terras primus Francici juris fecit Pharamundus Rex. Ideoque muto ſententiam de Legis Salicæ primis natalibus TransRhenanis: præſertim cùm & antiqua monumenta doceant, conditam Legem illam in Germania, quo nomine κατ' ἐξοχὴν audivit Cisrhenana in ſolo Gallico, ſequioribus Romani Imperii ætatibus.

XXX.

Illustris Domine

AD ea quæ Eidib. Februarii dedisti, Baluzi fautorum optime, responsum meum 3. Martii misi Illustri Verjusio. Jam Francofurtum mitto bina exempla mearum de Rep. Imperii Germanici Academicarum Exercitationum, alterum Illustrissimi Colberti, alterum tuæ Bibliothecæ, si fas videatur, inserendum. Francofurti autem Simonem Paulum rectè fasciculum hunc nacturum & porrò curaturum Lutetiam proximis nundinis, equidem haud dubito. Utinam isthoc in libro deprehendas nonnihil quod placeat! Equidem pridem credidi, ut ad notitiam plenam cujuslibet singularis reipublicæ pertinet ab omni retro memoria quævis repetere: ita etiam nostrâ interesse rerum Germanicarum statum ab antiquissimis quibusque monumentis ad hæc tempora deducere. Eoque dedi operam, quæ Cæsar Tacitus aliique veterum de Germaniæ populorum republica tradiderunt, cumprimis verò quæ de statu regiminis Francorum à sequioris ævi scriptoribus sunt prodita, cum aliqua cura ad res Imperii nostras transferre. Etsi enim multa mutaverint, multa tamen superant quoque institutorum veterum: ex re autem est, etiam quæ mutata sunt haud ignorare, ut appareant causæ mutationum, utque num illa in melius aut deterius verterint, possis dijudicare. Observabis igitur in omni Exercitationum illarum argumento adducta etiam illa, quæ olim in Francorum Republica Carolinæ præcipue tempestatis obtinuerunt; quia scilicet Imperium nostrum illius Francici Carolini nobilissimam atque amplissimam partem continet. Non omnia pro dignitate me exsecutum ultrò agnosco:

ſco: jamdudum autem cepi conſilium, ſingulari libro rempublicam illam Francorum veterem majore cum cura illuſtrare. Imo pridem hoc egiſſem, niſi offenſam veritus eorum, qui ſua omnia, quamvis heri aut nudius tertius inſtituta, credi volunt antiquiſſima, abſtinuiſſem manus. Perinde ſcilicet atque Roma hodie non fert, quæ tu doces de mutato Eccleſiæ regimine per mentitas PſeudoIſidorianas epiſtolas; credi volens id quod hodie obtinet, ab ipſomet S. Petro profectum eſſe. Ubi prodierint tamen tua Capitularia, & valetudo atque otium permiſerint, fortaſſis operam illam ſubibo: ſi præſertim Tu judicaveris etiam in illis Exercitationibus me Francica iſthæc non omninò male aut inutiliter docuiſſe. Nec verò dubito, novam illam tuam Capitularium editionem hactenus ignorata haud pauca illuſtraturam. Cumprimis verò lætabor, ſi calculo tuo ſaltim plæraque probaveris abs me de Conſtitutione Epiſcoporum diſputata, ut & ea quæ præmiſi iſti tractationi Exercitatione ſeptima à §. 9. ad 19. aliquantulum παραδοξότερα. Avide ſanè exſpecto cenſuram Tuam: quippe quæ una mihi erit pro multis: ac proinde ne illam mihi deneges rogo.

Proximè elaboranda mihi erunt, quæ de Antiquitatibus Academicis jam ſub prælo verſantur. Etſi enim pridem illorum bonam partem miſi curâ Principis Paderbornenſis ad Te curandam, atque ita hactenus & illorum cenſuram Tuam me nacturum ſperavi, quia tamen decollare ſpem illam video, dum omnia Weſtphaliæ milite ſunt infeſta, cogor in edendo pergere rectè monitis tuis etiam hoc in argumento deſtitutus. Utinam pace conſtituta liceat literis operari! Vale eruditiſſime Baluzi & perge favere

Helmſtadii, 13 Martii 1674. *Tuo Cultori*

Hermanno Conringio.

P. S.

Non dubito Capitularibus tuis acceſſurum illud quod ex ſpoliis Heidelbergenſibus eruit Romæ optimus Princeps Furſtenbergius, atque ex Romanis chartis expreſſum libro meo de Origine Juris Germanici continetur. Utrum operæ fuerit pretium addidiſſe & illud, quod nomine *Capitularis Carolini de Villis ſuis* edidi cum Epiſtolis Leonis III. Papæ, nec ipſe dixerim: quia & argumentum eſt tenue & in MSto noſtro abeſt Caroli nomen, tantumque inſcribitur *Capitulare de Villis Imperatoris.* Quid me tamen ſuſpicari fecerit de Carolo auctore, indicavi jam tum pag. 103.

XXXI.

Illuſtris Domine.

QUas ad Tuas Eidibus Febr. datas ego III. Martii exaravi, haud dubiè rectè curavit Berolino Verjuſius. Decimo poſt die Francofurtum, cum aliis meis ad Te literis, miſi exempla bina mearum de Republ. Imperii Germanici Exercitationum, alterum Illuſtriſs. Colberti, alterum Tuæ Bibliothecæ conſecratum: ſpe ductus, in nundinis ſolemnibus etiam Simonem Paulum Argentoratenſem bibliopolam, cui mea iſthæc committere juſſiſti, compariturum, ad quem proinde aliquid etiam dedi literarum. Si illa ſpes haud fefellerit, non dubito etiam illos meos libros rectè curatum iri. Vereor tamen, ne quid diſſimulem, ſaltim moram aliquam injecturas illas, quæ nunc demum præter omnem exſpectationem in Palatinis terris ad Rhenum moventur turbæ: nec enim crediderim fruſtrà omninò fore meum illud conſilium. Tertias haſce ad te

dare

dare jubet benevolentia qua prosequor Nobilissimum Juvenem Greiffenkrantzium: quippe cum cujus patre, dum viveret, summa mihi intercesserit amicitia, quemque ipsum aliquamdiu domesticum habuerim convictoremque omnigenæ virtutis nomine longè carissimum. Cum propter magni parentis præclara merita cùm alibi tùm in Ducatu Bremensi, ubi amplissima dignitate Cancellarii functus est, primoribus Regni Sueonum esset acceptus, in comitatum receptus est illorum Illustriss. Legatorum, quibus componendæ Pacis negotium à Rege commissum est. Illi verò tractatus quia (proh dolor!) lentè procedunt & vix spiritum ducunt, in Galliam vestram proficisci, eamque, dum adhuc ibi omnia sunt tranquilla, perlustrare, juveni ex re futurum suâ persuasum est. Ut ipsemet ego institutum illud adjuvem, etiam Te atque etiam rogo, ne graveris amicùm hunc meum excipere illo quo me prosequeris favore, atque adeò reapse etiam huic ostendere, non in nullo apud te esse pretio preces meas & laudationes. Absque dubio autem facilè tibi est hospiti aditum quoque parare ad Magnates aliquot, & qui nunc est instar omnium, Illustrissimum Colbertum, ut & quos in ordine eruditorum venerari duxeris fore commodum. De vita Capellani nostri dubius, nihil ad illum nunc dedi: si tamen *vitali adbuc vescitur aura*, quæso efficias, ut quoque Virum illum Illustrem invisere liceat. Quicquid sanè juveni præstiteris, annumerabo ego reliquis tuis beneficiis. Si amisi porrò Capellanum, fac amabo, ut in ejus locum alius mihi amicus succedat, & quidem illa instructus doctrina, cujus me studio duci novisti. Eripit scilicet mihi passim terrarum mors quamplures, quibuscum hactenus dulce per literas de re literaria fuit commercium: quos brevi fortassis sequar & ego,

ego, grave tamen fuerit amicis destitutum mori. Vale Illustris Domine & porrò fave

Nomini Tuo devoto

Hermanno Conringio.

Inciderunt in manus proximis hisce diebus plagulæ aliquot libri, quem Danus nonnemo, Borrichius appellatus, Illustrissimo Colberto ausus fuit inscribere in id, ut Hermeticis meis detrahat suam existimationem. Quæ hactenus vidi, non merentur refutationem, malignitate tamen apta sunt provocare indignationem. Si vacaverit, saltim unum alterumque eorum, quæ homo ille de Chemiæ vetustate & Hermetis Ægyptiorumque præ Græcis eruditione disputavit, cum meis quæso contende; & procul amore judica. Quod si perdere tempus ipse nolis, cura amabo, uti alius quis ingenio & doctrina præstans, qualis est Ægidius Menagius, hoc agat. Nec verò dubito omne hoc Tibi Tuique similibus forensi ritu submittere, certus vestro judicio stare vel cadere. Idem animus est de Chemicis dissertationibus meis; quas idem Zoilus admordet: Si fortè repertus fuerit Lutetiæ qui cum peritia Græcorum medicinæ conjunxerit Chemica: quod nisi fallor fecit G. Patinus.

Helmestadii, 28. Martii 1674.

XXXII.

Illustris Domine.

CUm præter omnem exspectationem hac transiens Illustr. Verjusius facultatem dederit aliquid ad Te curandi; quoniam ipse scilicet recta in Galliam redire constituit; ecce mitto duo exempla operosi indicis nu-

nuperrimè confecti, eorum quæ continentur volumine meo Exercitationum Academicarum de Republica Imperii Germanici, utrumque addendum Colbertino pariter & Tuo libro. Non enim dubito, per Simonem Paulum, cui proximis vernalibus nundinis Francofurtensibus, ceu jusseras, & libros illos & literas meas ad Te exaratas commisi, omnia rectè jam pridem esse tradita. Utrum curaverit etiam Celsissimus Princeps Paderbornensis plagulas jam superiore anno excusas operis de Antiquitatibus Academicis, adhuc ignoro, perquam verò desidero intelligere. Integrum constitui proximis autumnalibus Nundinis per Simonem Paulum transmittere: modo Tibi non displiceat. Si interea abs Te aliquid responsi accepero, erit mihi id longè gratissimum. Poterit autem haud incommode fieri, per Beckium Serenissimæ Domus Brunsuico-Luneburgicæ Parisiensem Agentem quem vocant: nec enim crediderim tacturum Te reipublicæ ulcera, sed solam innoxiam rem literariam. Vale autem, & favere perge

Eruditissime Baluzi

Helmestadii 23. Augusti 1674. *Tuo cultori*

Hermanno Conringio.

XXXIII.

Illustris Domine.

IS qui hasce adfert Illustrissimi & Celsissimi Comitis Konigsmarkii ephorus Lutetiâ nihil mihi gratius retulit, quam & vivere Te ac valere. Multum enim metui aliquamdiu valetudini Tuæ, quia integer annus sine literis tuis periit mihi; ut ne quidem ad epistolam illam, quam vicesimo tertio Augusti Illustris Verjusius heic loci susce-

pit curandam adeoque haud dubie rectè est curata, quidquam responsi acceperim. Nunc suspicor, silentii tui caussam fuisse tempestatem hanc bellicam, & simul incerta viarum: dum inter ipsos nostros Dominos non bene convenit. Mutasse enim & animum erga me tuum, absit ut suspicer. Saltim Martii furores Minervæ sacra, quibus constat amicitia nostra, nihil attinent. Cæterum ex hoc amico & familiari meo rem omnem spero me intellecturum; num scilicet liceat vel placeat tibi etiam imposterum uti pristino literarum commercio, quemadmodum item sese habeant Capitularia Tua aliaque magni ingenii tui monumenta, & denique num ausis aut possis aliquid meorum scriptorum recentissimæ fæturæ à manu mea accipere. Rogo verò etiam atque etiam, uti Illustrissimo illi Comiti Juveni, ejusque ephoro, reapse ostendere ne dedigneris, non in nullo hactenus apud Te pretio me fuisse, nostræque amicitiæ saltim memoriam ingratam ne nunc quidem esse. Vale & plurimum salve.

Helmestadii, Kal. Martiis Anno 1675.

Tui cultor dum vixero
H. Conringius.

XXXIV.

Illustris Domine.

QUamvis iniquæ belligerantium suspiciones vetuerint me literarum aliquid ad Te, Illustris Domine, aliquamdiu dare, rumpere tamen illud silentium me jam facit affectus ille animi & cultus, qui numquam non memoriæ obversatur. Urget quoque desiderium, intelligendi & valetudinem tuam, & fructus ingenii præclarâ doctrinâ eruditi, adeoque numquam non Ecclesiæ & reipublicæ

publicæ bono laborantis. Nec verò dubito, pridem lucem vidisse Capitularia; & in aliis æque utilibus vel jam occupatum fuisse Te vel etiamnum occupari. Sed & ita perspecta mihi est Tua erga me benevolentia, ut quamvis ultimæ tuæ literæ fuerint Idibus Februarii ante biennium exaratæ, nequeam mihi sinistri quidquam de mutato animo persuadere. Ac proinde existimo, etiam Te velle, nihil eorum quæ Tibi evenerunt aut quæ gessisti, abs me ignorari. Ea fiducia fretus rogo, uti ne graveris per hunc eximium juvenem atque amicum meum (si quidem id Tibi liceat) facere me rerum tuarum, ut & num meas de Republica Imperii Germanici Exercitationes & librum de Antiquitatibus Academicis rectè per Simonem Paulum acceperis, certiorem. Spero redituram brevi auream pacem, & restitutum iri commerciorum libertatem inter gentes. Tunc sanè illico transmittam quæ inter hasce bellicas turbas ego potui elaborare: nec minus dabo operam ut Tua quibus careo mihi comparentur. Vale Baluzi optime & perge favere

Helmstadii 27 Martii 1676.

Tuæ eruditionis justo æstimatori

H. Conringio.

XXXV.

Illustris Domine

Vicesimo septimo Martii ultimas meas dedi, Illustris Domine; Cum autem nec ille, qui curandas suscepit, nec Tu quidquam responderis, vereor periisse. Itaque mitto nunc earum apographum, saltim ut intelligas, quam ego & de tua sim valetudine sollicitus,

 & lite-

& literarium commercium noſtrum priſtinum cupidè deſiderem redintegrari. Et vero quæ tunc ſignificavi omnia etiam nunc me ſollicitum habent : quin imò tanto magis jam deteſtor hoc ferale bellum, quanto Pacis negotia præter exſpectationem procraſtinantur, atque ita turbantur ſtudiorum ſacra. Nec tamen interea te feriari ſum certus ; & ego pergo ſubinde aliquid elaborare, & quidem nunc adeo conſcribo, ſive potius recenſeo augeoque quem ante viginti annos conſcripſi librum de Pace perpetua conſervanda inter Imperii ordines religione quamvis diſſidentes ; huic ſubjuncturus alterum De Pace Eccleſiæ : quia mihi nihil magis eſt in animo & voto quam Pax, ut brevi forte hinc diſceſſurum dimittat me Dominus vitæ arbiter in Pace. Quid Tu rerum agas aut moliaris, quæſo, ſaltim huic eximio ac docto juveni amico meo non è multis, indicare ne graveris. Eſt ille gente Oſtfriſius, popularis meus, peritia cumprimis legum civilium excellens, & reliqua eruditione ſimul tinctus, eoque jam Doctoris titulo ornatus, imò etiam mihi arcta junctus neceſſitudine. Quapropter rogo, ita illum velis excipere, ut ipſemet reapſe intelligere poſſit, non vanè me gloriari tua benevolentia, & eum te eſſe, qualem te omnibus bonis ſoleo commendare, pari ſcilicet cum excellente doctrina humanitate, Id quod meus ille in eo deprehendet, ſi tuo ductu luſtrare ipſi liceat Colbertinam Bibliothecam ſi non & Regiam aliasq; Vale Vir optime & favere perge

In Academia Julia XI. Aug. 1676.

Tuæ doctrinæ & virtutis cultori
Hermanno Conringio.

Mecœnati noſtro opto omnia felicia.

XXXVI.

XXXVI.

Illustris Domine

ET vicesimo septimo Martii & Augusti undecimo literas ad Te exaravi, Illustris Baluzi. Spero utrasque tibi redditas, etsi certiorem me ne illi quidem fecerint, qui curandas susceperunt. Jam addo tertias; quia non dubito saltim hunc juvenem probe curaturum, quod sibi est demandatum, præsertim cum ambiat per me benevolentiam tuam sibi comparare. Et vero is quidem illâm meretur saltim studio eximiæ sibi sacrarum rerum peritiæ nanciscendæ, quâ in re præ aliis tu poteris ejus desiderio satisfacere, cum insigni quâ vales eruditione tùm benè de bonis merendi compertâ cupiditate. Non etiam dubito, ultro te hoc acturum: simul tamen etiam atque etiam rogo, ut ita hoc agere ne graveris, quo & hic intelligat tuum erga me affectum, atque adeo in mei quoque gratiam aliquid sibi beneficii contigisse. Id quod inter alia abunde præstabis, si aditum ipsi concesseris ad Bibliothecam Colbertinam, docuerisq; nonnulla ad Ecclesiæ Gallicanæ hodiernum statum & rem literariam, cumprimis tuas operas, pertinentia. Meas curas jam tum significavi prioribus literis & narrabit eas plenius hic juvenis, eoque quidem non est necessum illas vel verbulo indicare. Utinam tandem aliquando, pace reddita, liceat non frequentiores duntaxat literas mutuo dare, sed etiam libros novissime elaboratos mittere! Unicè equidem hoc opto, hoc spero, hoc DEUM precor. Tu verò valè, &, quod facis, perge favere

Helmestadii xiix. Septembr. 1676.

Illustris eruditionis ac virtutis Tua justo cultori

Hermanno Conringio.

XXXVII.

Illustris Domine

COnſtans in me favor hunc quoque juvenem benignitati Tuæ commendare, audacem me facit. Eſt ille Eloquentiæ apud nos Profeſſoris, viri longe eruditisſimi, filius, & doctrina pariter & virtute eximius; poſt peregrinationem Italicam ultimum illius ſui curriculi complementum, ut ita loquar, apud vos conſequi cupidus. Non dubito hunc non minus atque alios à me laudatos experturum perpetuam Tui erga me animi vim propenſionemque. Poteris vero huic & narrare omnia & committere, quæ & ſciri à me & agi deſideras: quoniam ſpero brevi huc rediturum. Ego ſanè jam tum videor me audire, narrantem juvenem res tuas, bono literario vel jam tum proximo biennio impenſas vel propediem impendendas, cumprimis verò bonam valetudinem. Deum autem obſecro uti non hunc duntaxat annum, ſed multos ſecuturos alios felices tibi præſtet

Helmſtadii 4 Jan. 1677.

Tui obſervantisſimus

Hermannus Conringius.

XXXIIX.

Perilluſtris Domine

QUia bene atque ex voto ſucceſſerunt meæ commendationes, quas hactenus inſtitui, audeo & hoſce tres genere ac doctrina eximios Juvenes patrocinio tuo committere. Eorum unus, quod mirere, natus eſt

eſt Moſcoviæ, patre Archiatro magni Ruſſorum Czaris: qui etſi ad juris diſciplinam animum quam maxime applicuerit, fortaſſis tamen & in hiſtoria omni ſuperabit exſpectationem tuam. Quicquid beneficii trigæ illi indulſeris, mihi illud datum eſſe exiſtimabo. Poterunt illi, ſi nec hoc neſcire velis, narrare ſenectutis meæ bona malaque, quodq; pergam etiamnunc in ſtudio bene de publico merendi calamo indefeſſo. Alterum operum eſt ſacri argumenti, & adhuc verſatur ſub prælo brevi tamen viſurum lucem, quod mihi expresſit Capucinus quidam pro novo quodam Antonii Patavini Noveniſtico, quem appellant, cultu laborans. Alterum eſt Paci Civili Germaniæ conſecratum, quod mitto, & quidem ut ſimul illud cenſuræ Tuæ ſubmittam. Capitularia intelligo tuâ operâ jam tùm eſſe perfecta, & parari jam omnia ad editionem ſupplementi Conciliorum. Si hiſce hoſpitibus omnia Tua iſthæc narraveris, potero per illos & ego rerum tuarum fieri certior: quanquam ne quid diffitear, malim ex te ipſo iſthæc addiſcere. Vale Perilluſtris Domine & perge favere.

Helmſtadii Anno 1677.
Prid. Kal. Maji

Tuo

Hermanno Conringio.

XXXIX.

Perilluſtris Domine

ANnus eſt, Perilluſtris Domine, quum & literas & libellum eximiis tribus juvenibus committerem ad te deferenda. Illos ex Britannia Lutetiam commigraſſe certus quidem ſum: curaverint verò commiſſa nec ne, nondum intellexi. Multo minus aliquid rerum tuarum

rum accepi. Quod postremum quam maxime dolet: quia pridem nihil vidi à manu tua profectum, & tamen de favore tuo quidquam sinistri suspicari vetat qua te colo pietas. Ut proinde tuum silentium cogar imputare minus benignæ valetudini, quæ meæ quoque senectuti est gravis, vel saltim omne commercium literarium turbantibus bellicis hisce turbis. Simul verò & vivere Te & valere docueris, mittendique aliquid occasio sese obtulerit, confestim cum responso meo mittam unum alterumque libellum recentissimæ fœturæ. Quæso autem simul significes aliquid certi de Capitularium & Conciliorum nova tua editione. Vale & perge favere

Helmestadii 1678. prid. Ascens. Domini.

Tuo cultori

Hermanno Conringio.

XL.

Clarissimo doctissimoque Viro

HERMANNO CONRINGIO
STEPHANUS BALUZIUS
Tutelensis
S. P. D.

TÆdet me durissimi istius belli, multis de causis, sed ob illam etiam quod illud interrumpit jucundissimum commercium literarum quod inter nos intercesserat. Antea quidem sæpe ad te scribebam, tu vicissim frequenter ad me literas dabas, Vir clarissime. Nunc in diversum omnia mutata sunt, & omnino bellum istud fuit pestiferum & exitiale huic nostro vitæ instituto. Accepi tamen aliquot tua epistolia, ad quæ rescribere tandem juvat. Ac primum quidem gratias tibi ago quod

quod nobilissimorum Germanorum amicitias mihi semper concilias. Possunt autem & illi fidem tibi facere humanitatis, quam illis exhibeo, qui tuas ad me literas perferunt. Deinde agam tecum paulisper de Capitularium editione, quæ exeunte anno præterito absoluta est & in publicum emissa. Habebis unum illius exemplar cum primum se occasio offeret mittendi libros ad Celsissimum Principem & Illustrissimum Episcopum Paderbornensem. Hac enim via uti decrevi, ut exemplar tibi destinatum facilius ac tutius veniat in manus tuas. Omnino hæc collectio continet quæcunque pollicitus sum in foliis illis excusis ante editionem, quorum exempla habuisti. Sed multa sunt in appendice actorum veterum adjecta tomo secundo, quæ tua curiositate indigna non sunt, & magnæ utilitatis esse possunt. Videbis usum esse me interdum auctoritate nominis tui, tum etiam humanitatem amicitiamque erga me tuam prædicasse. In hoc nunc sum, ut propediem typographo tradam novam collectionem Conciliorum quam paro, in tria ut minimum volumina divisam. Si quid istiusmodi habes non editum, vel alicubi noveris extare apud amicos tuos, plurimam à me gratiam inibis, si mecum aut communicaveris aut communicari procuraveris. Interim verò dabo aliquid temporis absolvendæ editioni epistolarum Innocentii III. quæ jamdiu sub prælo sunt, & emendandis novaque editione donandis epistolis sancti Gregorii Papæ Romani, quæ mirum est quantis ac quam enormibus erroribus scateant etiam in emendatissimis editionibus. Accedent notæ nostræ ad loca difficiliora, tum ut emendationum nostrarum rationem reddamus, tum etiam ut sanctissimam beatissimi seculi disciplinam ostendamus nostris hominibus, ut hinc admoniti mutent, quod à recta vivendi ratione deflexit. Magna enim documenta habemus in epistolis doctissimi & optimi Pontificis, magnum sanctitatis exemplar in vita ejus. Vale

N *Vir*

Vir clarissime & eruditissime, & me semper ama. Lutetiæ Parisiorum VI. Idus Majas MDCLXXVII.

XLI.

Clarissimo doctissimoque Viro

HERMANNO CONRINGIO
STEPHANUS BALUZIUS
Tutelensis
S. P. D.

CUm Deus Opt. Max. pacem populo suo tandem dederit post tot turbidæ tempestatis procellas, spero, mi Conringi, literarum inter nos commercium, quod nescio quo fato quieverat, rediturum, adeòq; fruiturum me eximiæ eruditionis tuæ bonis. Audio interim non admodum lubens, nondum ad te pervenisse duo volumina Capitularium quæ pridem ad te misi, simul cum illis quæ ad Illustrissimum & Celsissimum Principem Ferdinandum Furstenbergium Paderbornensem tunc, nunc verò etiam Monasteriensem Episcopum misi; quæ non dubito quin ille, quâ est in literas & earum Professores inclinatione, cum sit præterea amantissimus utriusq; nostrum, quamprimum se dabit occasio, ad te mittat. Ab eo etiam accipies primum Miscellaneorum meorum librum, qui fine superioris anni emissus est in publicum. Secundus nunc absolvitur & ante medium Aprilem exibit. Volo autem te beare, mi Conringi, ut vel hinc intelligas perpetuam in te observantiam meam. In hoc secundo Miscellaneorum meorum libro primum locum occupat liber Firmiani Lactantii de persecutione, cujus mentionem facit Hieronymus, quem docti omnes putabant periisse, repertus in vetustissimo codice MS. bibliothecæ Colbertinæ. Ne putes autem, vir doctissime, ludere me

aut

aut jocari voluisse, qvum dixi velle me te beare, ecce tibi Synopsin rarissimi operis. Lactantii institutum fuit in eo libro referre miserabiles eorum Imperatorum exitus qvi persecuti sunt Ecclesiam Dei, veluti Neronis, Domitiani, Decii, Valeriani, Diocletiani, & cæterorum usq; ad felicissima tempora magni Constantini. Et eorum quidem historiam leviter perstringit, qvi Diocletiani ævum antecesserunt. Totus autem est in describendo principatu istius successorumq; ejus usq; ad annum Christi CCCXIII. qvo post victum fugatumqve Maximinum pax Ecclesiæ data est à Constantino & Licinio. Docet nos hic liber diem, qvo Diocletianus fuit levatus Imperator, qvo tempore Constantius Chlorus & Galerius Maximianus facti sint Cæsares, initium persecutionis, tempus vicennalium & triumphi qvem Diocletianus egit de Persis, morbum Diocletiani, annum qvo ille & Maximianus Herculius imperium deposuerunt & Severum ac Maximinum cognomento Dariam Cæsares creaverunt.

Hæc enim admodum incerta erant. Initia magni Constantini, in qvibus constituendis adeò gravia sunt certamina inter viros doctos, istbic certissima & apertissima sunt. Jam de crucis signo, quod ostensum est Constantino, qvum id nonnulli in Italia evenisse velint, alii circa Danubium, alii circa Rhenum, quidam etiam in Gallia, jam dubitare non licebit, cum ex ista Lactantii historia certò colligatur ostensum ei fuiße in castris prope Romam pridiè qvam Maxentius victus est, hoc est VII. Kal. Nov. Infinitum eßet omnia persequi. Hæc tantum in antecessum ad te scribere volui, ut accendam desiderium, qvo statim ardebis videndi librum ipsum. Tu vide, vir clarissime, an per Argentoratum possim illum ad te mittere, ut quàmprimum accipias. Avidè expecto responsum tuum. Interim vale & me semper ama. Lutetiæ Parisiorum IV. Kal. Aprilis M. DC. LXXIX.

XLII.

Illustris Domine.

QVum hesterno die Tuæ mihi traderentur à Mehlbomio nostro, langvebam à pridiano animi deliquio: visus autem sum mihi convalescere haud parum ex primo statim Tuarum conspectu, multò magis ex lectione. Et verò ultimam epistolam Idibus Februarii anno septuagesimo quarto exaraveras: ac proinde a manu Tua, Illustris Domine, ultra integrum quinqvennium ego nihil acceperam. Quod pertinax silentium perquam me sollicitum habuit; non quod de animo Tuo benevolo sequius quid fuerim suspicatus, sed quod metuerim Tuæ valetudini; præsertim, quoniam interea temporis etiam ego non semel graviter decubuerim, morbum morbo frequenter excipiente, imò hectico (ut ita loquar) laborem perpetuo affectu, sola morte avellendo, jam agens annum tertium septuagesimum: etsi Tu, nisi fallor, multò sis junior.

Quandoquidem verò in literis nulla fit morbi mentio, aliiqve Lutetiâ reduces complures sanitatem tuam integram narraverunt, commercium nostrum literarium sola haud dubie turbaverunt quinquennalia arma Dominorum nostrorum. Cum plurimis igitur aliis nominibus tum hoc quoque Pax publica me exhilarat, quod imposterum liceat iterum & literis & libris tuis doctissimis frui, adeoqve hoc etiam impensorum abs me plurimorum laborum paci constituendæ longè acceptissimo fructu. Et verò dum auro cariora mihi scripta promittis, jam tum primum pristinæ felicitatis gradum vicissim attigi. Nec enim vel suspicatus sum, quidquam hoc quinquennio abs te esse

esse elaboratum præter Capitularium editionem: etiam hæc verò hactenus heic locorum non comparuit, perinde ut Gallicum nihil bibliopolæ tanti temporis intervallo huc attulerunt. Princeps Furstenbergius postquam bellatori Episcopo in Monasteriensi quoque Principatu successit, minus solito potest studiis vacare: itaqve vereor tardè me accepturum etiam ea quæ per illum mihi destinasti. Neqve Argentorato, nisi ægerrime, huc pôterit quidquam a Simone Paulio curari: ita infesta adhuc sunt Germaniæ nostræ itinera omnia. Expeditissima fuerit utrinqve ratio mittendi, per Hamburgum & Rotomagum: si quidem Christianissimi Regis Hamburgensis Residens hanc curam suscipiat. Id quod, nisi fallor, facile ab ipso impetraverit Illustrissimus Colbertus. Si sanè hoc ita fuerit constitutum, etiam ego utar hac commoda ratione, mittamqve & Illustrisf. Colberto & Tibi nonnulla cum mea tum aliorum recentissimæ fæturæ, Tua aurea dona saltim æneis compensaturus, in signum observantiæ & gratitudinis. Quæ de Lactantii libello narras, magnum mihi incenderunt desiderium secundi Tui Miscellaneorum voluminis: nec enim ejus vel nomen memoratum forte est nisi ab uno S. Hieronymo, nec iis quæ indicas Chronologicis dissidiis componendis, aut stabiliendæ fidei conspectæ à Constantino crucis, (quæ traditio multis est suspecta hactenus) quidquam magis est idoneum. Ubi nactus fuero volumen illud Tuum, habebit me avidissimum lectorem. In uno meorum videbis Notarum Tuarum ad Agobardum justum encomium. Ubi valetudo faverit, edam hac æstate Politici argumenti libellos duos, alterum de summæ potestatis civilis jure & officio circa religionem, alterum de Notitia singularis Reipublicæ. Posterior haud

fortasſis indignus fuerit, qui conſecretur nomini Delphini Regii: num liceat autem mihi tantum faſtigium adorare, rogo me doceas. Avide ſane deſidero ad hæc omnia mea Tuum reſponſum. Quod poterit quam commodisſime curari Hamburgum ad Regium Reſidentem. Utinam haud grave etiam fuerit tunc nonnihil narrare, de Moralis Jeſuitarum Theologiæ Pariſiis inſtituta cenſura, ut & de bulla Pontificis contra Moliniſtas: quia utriuſqve facta eſt mentio in Novellis hebdomadariis Lutetiæ exaratis. Vale & perge favere Tuo

Helmeſtadii 25. Maji, 1679.

Illuſtris Domine cultori

H. Conringio.

XLIII.

Clariſſimo doctiſſimoq; Viro

HERMANNO CONRINGIO
STEPHANUS BALUZIUS
S. P. D

ACcepi ante hos dies epiſtolam tuam datam Helmſtadii die 25. Maji, in cujus ſtatim initio ais, nihil Te literarum à me accepiſſe poſt Idus Februarias anni ſeptuageſimi quarti: Sane bellum illud multum interrupit commercium noſtrum literarium. Reperio tamen me ad Te ſcripſiſſe III. Idus Martias anni MDCLXXV. & VI. Id. Martias MDCLXXVII. Valde a. doleo, mi Conringi, has epiſtolas Tibi non fuiſſe redditas, ſeu propter varios morbos tuos, ſive fortasſis occaſione peſtilentisſimi belli, quod etiam concordiam literatorum aliquo modo conſcidit. Sed nunc beneficio Regis noſtri verè magni datâ ac ſtabilita pace ſuaviſſima per omnem Europam, tuti jam ſumus libereq; poſſumus reſumere quod intermiſſum eſt.

De

Dè Tomis Capitalarium quos Tibi nondum traditos eße scribis interrogavi his diebus R.P. Verjusium Jesuitam, qvi eos meo nomine misit ad Illustrissimum Episcopum Monasteriensem an ad eum pervenißent. Ille vero respondit existimare se pervenisse, sed nihil certi habere. Itaq; tum, cum illos accipies simul uti reor, habebis priores duos Miscellaneorum meorum libros, nam illos qvoqve curavit idem Veriusius. De lucubrationibus qvarum editionem moliris, qvod ad me scripsisti, mihi gratum fuit audire: sed vellem magis ut ad me rescripsisses confirmatam eße bonam valetudinem, sine qvâ studia literarum constare vix poßunt. Cum se occasio offerret, interrogabo, an Serenissimo Delphino dicare Tibi fas fuerit notitiam Reipublicæ qvam ei destinasti: Interim cura valetudinem tuam diligenter.

Ego, ut etiam aliqvid de mèis admisceam, nunc in hoc totus sum ut proximo mense Septembri inchoare possim editionem Tomi primi meorum Conciliorum; in quo inter cætera gravissima editurus sum commonitorium à Cœlestino Papa Legatis Apostolicæ Sedis in Orientem proficiscentibus adversus Nestorium nondum in lucem emissum, & in quo maximè elucet auctoritas Romani Pontificis in conciliis Ocumenicis. Dabo etiam nonnulla scitu dignissima, in causa Vigilii Papæ quæ nondum prodierunt. Hæc ad Te Vir doctissime. Vale & me semper ama Tui studiosissimum. Lutetiæ Parisiorum XIV. Kal. Septembris MDCLXXIX.

XLIV.

Illustri Domino

STEPHANO BALUZIO

Tutelensi

S. P. D.

HERMANNUS CONRINGIUS.

SUmmi illius gaudii, quo me beavit solstitii brumalis dies, non possum Te Vir optime non participem facere. Nactus nempe illo die sum thesaurum pridem mihi destinatum, hoc est duo volumina Capitularium & primum Miscellaneorum tomum. Et vero superarunt illa longe ipsam meam exspectationem multis modis.

In Tomo primo Capitularium tamen quam maxime affecit me Tua ad Lectorem Præfatio, cum ob variam eruditionem tum cumprimis propter intrepidam veritatis isthoc etiam loco factam professionem. Quæ si Romæ admissa est æquo animo, bene sperandum fuerit imposterum de septicollis Curiæ emendatione. Fortassis tamen dissimulare censuram fecerunt Tria illa Christianissima lilia: quippe quæ ipsimet Tarpejæ arci non minus terrori esse soleant quam Satanæ tria S. crucis signacula. Euge virorum cordatissime! Perge ita bene de republica & Ecclesia mereri. Deus Tibi erit merces magna. Ante annos triginta sex libro de Germanorum Imperio Romano etiam ego sic satis prolixe de Francorum Imperatorum in Papas prisca auctoritate disputavi: jamqve Tuis videor me excitari ad libri recensionem pridem meditatam, quoniam exempla libri dudum sunt divendita, ringentibus Curiæ Tiberinæ adoratoribus, simul tamen mussitantibus. In Tomo primo Miscellaneorum nihil itidem non placuit.

Præ

Præ aliis tamen me affecere Acta contra miseros Franciscanos, quorum ultra centum flamma sacra perierunt. Historiam illam omnem ex optimis illius ævi scriptoribus in hac Julia nostra Georgius Calixtus Vir magnæ eruditionis simul & moderationis, late est persecutus: quam proinde velim etiam Tibi lectam. Cæterum pro illis Tuis donis amplissimis gratias ago maximas. Proximo vere σὺν θεῷ mittam Hamburgo aliquot etiam mea scripta novissimi temporis: non in ἀντίδωρον tamen sed tantum in signum aliquod venerationis qua Te prosequor. Curabo interea mihi ex Gallia adferri Tuas ἐκδόσεις epistolarum Gregorii M. & Innocentii III. quia hactenus in Germaniam nostram haud pervenerunt. Num licuerit Christianissimo Delphino aliquid Politici argumenti consecrare nec ne; num item fas sit sperare renovationem Regiæ munificentiæ pristinæ, scire ex Te cupidè desidero. Non dubito etiam utrumq; abs te ingenuè significatum iri. Quæso hoc etiam expiscari ne graveris mihiq; indicare. Nec enim quidquam hujus agere Te inconsulto, mihi constitutum est. Ut proximus annus cum aliis secuturis plurimis feliciter Tibi fluat Deum precor, mansurus quoad vixero, Perillustris Domine, Tuo nomini devotissimus.

Helmestadii proprid. Kal. Jan.
Anno 1679.

XLV.

Perillustris Domine.

SImulac splendidum donum tuum nactus sum, quas debeo, gratias egi per literas, cum aliter non liceat. Verum ista epistola num recte sit curata, & non po-

tius malâ fide intercepta, haud parum vereor. Itaqve nunc denuò mitto ejus apographum: ſimul omnium eorum quæ tum ſcripſi quaſi iterata repetitione. Et verò nunc majores tibi gratias agere me adigit, ex eo tempore è libris tuis major accepta inſtructio: quia ab iis nunquam niſi doctior diſceſſi hactenus, ut & à quotquot hic vivunt doctis felix cenſeor tam præclaris donis, quæ in Germaniam noſtram hactenus non pervenerunt. Deum veneror, uti poſſis integrâ valetudine, Eccleſiæ ac Reipublicæ bono, non duntaxat ſecundùm Miſcellaneorum volumen, ſed etiam Conciliorum ἀνέκδοτα in lucem producere. Mitto tandem aliquando etiam ego nonnulla mea, proximis hiſce aliquot annis, inter bellicos ſtrepitus & improſperæ valetudinis fortunæq; incommoda, elaborata. Non in ἀντίδωροι tamen, ſed in ſignum, quamvis leve, ejus qvâ te, & Illuſtriſſimum Mæcenatem Colbertum inprimis, proſequor devotæ venerationis. Niſi memoria me fallit, jam tum pridem miſi duo exempla mearum de Republica Imperii Exercitationum per Simonem Paulum, item cura Epiſcoporum noſtrorum doctisſimi librum de Antiquitatibus Academicis, nec non per juvenem quendam librum de Pace civili: num horum autem aliquid recte fuerit traditum, hactenus ignoro. Itaq; nunc iterum eadem mitto, tuo arbitrio relicta: num ſcilicet illa tibi velis retinere an Mecœnatis Bibliothecæ inſerere. Invenies vero & alia fortasſis hactenus non viſa: quæ ſi & in uſum Bibliothecæ illius, & in Tuum ſuſcipere dignatus fueris, multùm equidem mihi gratulabor. Recenſui novisſimè quos ante hoſce annos viginti ſex edidi duos de Finibus Imperii Germanici libros: non mitto tamen, cum quia ad manum mihi nullum eſt plenum exemplum, tum quia pro-

propediem accedet liber Tertius ſupplementorum. Mittam igitur ſimulac licuerit opus integrum dare. Rogo autem etiam atqve etiam, interea temporis ſaltim illa quæ nunc mitto & Tute æquo animo admittas, & meo nomine in ſignum humilis ſimul & grati obſequii Mecænati noſtro offeras, etſi non ſint, perinde ac tua dona, aurata pelle contecta, ſed pro more hujus terræ rudia atqve impolita. Si in priſtinum Regiæ gratiæ locum receptus fuero, & jubear ſententiam dicere de nonnullis Chriſtianisſimæ Majeſtatis commodis, fortasſis mittam propediem quæ ex uſu ſint publico: quæ nunc tangere nefas fuerit. Magno interim beneficio clientem tuum affeceris, ſi reſponſo me dignatus fueris. Id quod tutiſſime fieri poterit miſſo epiſtolio ad Reſidentem Regium qui Hamburgi degit. Quamvis hac vice utar ego curâ Conſiliarii Holſatici viri optimi pariter & doctisſimi; qui inter Regios miniſtros petit recipi, ſaltim titulotenus, quo ſit tutus à Danicis inſidiis. Illuſtriſſimo Colberto fratri innotuit pridem Neomagi Principis ſui legatione fungens: itaqve nunc patronum illum ſuis literis adit, per me etiam noſtri Mecænatis favorem ſibi parari etiam atqve etiam rogans. Quem Tu, Perilluſtris Domine, huic conciliare quæſo ne dedigneris, commerente hoc ipſum viri præclara virtute pariter atq; eruditione.

Præter illum verò, nullâ commodi exſpectatione, Te hic locorum tuo merito maximi faciunt omnes eruditi, quotquot me monſtratore tua legerunt. Quos inter reperiuntur haud pauci inter longius diſſitos quoq;, quibus ex mea Bibliotheca Tua communicavi: cum aliàs eorum nihil fere hic compareat. Et vero præ aliis æſtimat Te in Wittebergenſi etiam Academiâ Zieglerus, Juris utriuſq;

longe confultisfimus, Ecclefiaftici cumprimis antiqui-fine pari eruditisfimus, fua quædam tibi propediem miffurus, ubi intellexerit haud id ipfum ingratum futurum. Epiftolam Cœleftini quam fortasfis jam edidifti, legere equidem defidero (ut hoc etiam hifce addam.) Qvamvis enim haud dubitem cenferi abs te genuinam, neqve ego temerè fim refragaturus: novifti tamen Papam illum multa fuiffe conatum periniqua, ac proinde ex illius monumentis tantum colligi poffe quid fuerit molitus, non autem, quid ipfi reapfe facere licuerit. Totum certamen Africanum Tibi abunde eft cognitum; ut &, a nonnullis confictas effe Theodofii Imperatoris nomine de Concilio ifthoc Ephefino per Cœleftinum Papam convocando literas, quæ in media Italia nuper plurimas turbas dederunt Henrico Norifio, Antiquitatum Ecclefiafticarum illic loci omnium & peritiffimo & candidiffimo judici. Ignofce, rogo, multa adeo nunc proponenti: præfertim quia non pecco nifi fiducia Tuæ mihi pridem perfpectæ benevolentiæ ut & optimæ mentis. Faxit Deus, uti cum profpera valetudine tuum patrocinium perduret in multos annos. Ita foveo

Tuo

Perilluftris Domine

Helmftadii Saxonum, *Nomini*

25 Junii 1680. *femper devotus*

Hermannus Conringius.

P. S. In Difcuffione contra Capucinum p. 360. ubi agitur de adorando uno Deo, verba tua effe adducta confido Te haud improbante. Inprimis defidero fententiam tuam de iis quæ p. 335. differui de Epiftola quæ fertur Gregorii ad Secundinum.

XLV.

XLVI.

Perillustris Domine

ANni præcedentis die vicesimo quinto Junii mensis non duntaxat prolixas ad Te literas exaravi, sed simul Hamburgum misi cistulam plenam variis libellis meis. Omnia probe curanda suscepit Sam. Rachelius Serenissimi Holsatiæ Ducis Consiliarius, magnus Tui æstimator & meus amicus. Quin ille fecerit officium, non equidem dubito. Quoniam verò abs Te nihil responsi redditur, imò de vita aut valetudine Tua ne quidem per alios hactenus quidquam licuit rescíscere, tristis ego & plenus sollicitudinum hæc scribo. Si vivis adhuc & mihi faves, quæso tandem aliquando facias me tanti gaudii participem. Ego quamvis senex, quamdiu vixero, manebo

Perillustris Domine

Helmestadii XI. April. Anno 1681.

Tuæ virtutis & doctrinæ observantissimus

H. Conringius.

STEPHANI BALUZII EPISTOLA
Ad
Ferdinand. Episc. & Principem Paderbornensem, ne pagellæ vacarent, adjecta.

JAm antea, Illustrissime Præsul & Celsissime Princeps, cum ex pluribus viri doctissimi Hermanni Conringii epistolis, tum ex aliorum sermonibus & fama vulgari acceperam, literas & literarum studiosos tibi valde cordi esse, & non tam principem locum inter tuos tenere te privilegio sedis ac generis tui quam propter eximias animi dotes & summam eruditionem ac humanitatem prope incredibilem. Sed nunc tuo maximo beneficio ornatus, intelligo cuncta infra famam fuisse & humanitatem tuam majorem esse quam ut percipi cogitatione possit. Quid enim illud est, Ferdinande Principum decus & virtutum ac literarum antistes, quod nullo hactenus aut officio aut obsequio in

te meo provocatus non solum non rogatus, tantùm quia à Conringio audiveras me dare operam novæ editioni epistolarum Innocentii III. Romani Pontificis, regestum ejus de negotio electionis Imperatoriæ ad me misisti ex tua Bibliotheca, sed etiam literas omni bonitate refertas primus ad me dedisti vir tantus, prior inter nos aperuisti commercium literarum? Profectò cum mecum reputo quo modo te adversum me gesseris in hac occasione, cum hinc colligo, quantus sit tuus erga bonas literas amor, quantus ardor ad promovenda studia nostra, gratulor Ecclesiæ Catholicæ, quæ talem ac tantum habet Episcopum, gratulor seculo nostro, gratulor & mihi, cujus ea est felicitas, ut ante benevolentiam susceperim summi viri quam quæsierim. Pro ista interim optima tua in me voluntate immortales tibi, Celsissime Princeps, gratias ago, enitarq́; posthac pro virium mearum modulo ut quam gratissimus erga te cognoscar, & ut omnes intelligant apud me memoriam beneficii tui sempiternam fore. Superest, doctissime Præsul, ut tecum paucis agam de editione epistolarum Innocentianarum. *Octo sunt anni, ni fallor, ex quo ea incepta est fieri, sed intermitti eam frequenter oportuit, partim propter occupationes meas, partim quia sperabam, Romanos mecum communicaturos aliquot earundem epistolarum libros qui nondum editi sunt, atq́; hic satisfactum mihi fuisset si res stetisset in arbitrio nonnullorum Cardinalium qui & meo nomini studiisq́; meis bene volunt. Nunc tandem fatigatus diuturna & inani exspectatione, spem omnem abjeci, omninoq́; constitui absolvere cœptum opus, quantum mihi licebit per malam valetudinem oculorum meorum & occupationes quibus distineor. Post priores duos libros qui & Romæ & Coloniæ & Venetiis olim editi sunt, addam quæ tertii libri vicem tenebit, primam collectionem Decretalium ejusdem Innocentii, ex tribus primis regestorum ejus libris compositam à Rainerio Diacono & monacho Pomposiano, quam inveni in vetustissimo codice MS. Theodorici Remensis. Deinde sequetur quintus liber, qui ad me pervenit ex urbe Divionensi. Tum decimus, undecimus & duodecimus ex Bibliotheca illustrissimi & eruditissimi Viri Francisci Bosqueti Episcopi Monspeliensis. Superiorum librorum, quorum copiam mihi facere noluerunt ii in quorum potestate sunt, locum utcunq́; supplebit collectio Decretalium quam tertiam vulgo vocant, ex duodecim prioribus regestorum Innocentii libris confecta. Tum liber tuus, illustrissime Antistes, quandoquidem illum publici juris esse sinis. Deinde libri quatuor editi Tolosæ anno 1635. ab eo quem paulo ante nominavi Francisco Bosqueto Episcopo Monspeliensi. Idem tunc edidit gesta Innocentii III. ex vetusto codice MS.*

Col-

Collegii Junensis. Sed editio illa tot mendis laborat, tot erroribus scatet, ut dici vix possit. Itaq; opus illud visum est recudi debere inter prolegomena tomi primi, emendatum ex fide duorum vetustissimorum librorum, quorum unus extat in bibliotheca illustrissimi Archiepiscopi Remensis Caroli Mauritii Tellierii, alter in Regia. Addam autem fortassis aliquot notas huic novæ editioni necessarias & utiles. Patere vir doctissime & humanissime, ut quandoquidem obtulit sese occasio disserendi de studiis meis, tecum adhuc paucis agam de nova, quam paro, collectione Conciliorum *& de nova item editione* Capitularium Regum Francorum. *Quod duplici de causa facio, illustrissime Præsul. Primum ut tibi reddam rationem aliquam studiorum meorum, tibi, inquam, quem scio istis rebus mirum in modum delectari. Deinde ut admonitus à me quid mediter, symbolam tuam pro tua singulari humanitate conferas ad commentum suscepti consilii, remq; publicam ecclesiasticam, pro tua pietate, eruditione, & auctoritate, quibus plurimum vales, promoveas. Quod attinet ad collectionem Conciliorum, in hoc sum ut propediem prælo committam tria magna volumina, in quibus continebuntur mille ferme Concilia provincialia ex omnibus ætatibus, & ex utraq; Ecclesia Occidentali & Orientali quæ nondum edita fuere in collectionibus Conciliorum quæ usq; ad hanc diem prodierunt, neq; etiam in illa omnium amplissima quam his diebus in publicum irefecit vir clarissimus Gabriel Cossartius Presbyter è societ. Jesu. Addam ingentem numerum epistolarum Pontificiarum, & tractatus quosdam ineditos veterum scriptorum de auctoritate Concilii generalis. Initio autem operis dabitur magni illius Petri de Marca Archiepiscopi Parisiensis dissertatio de veteribus Canonum collectionibus, quæ nusquam hactenus edita est. Hanc sequetur tractatus Guillelmi Durandi Episcopi Mimatensis de modo celebrandi Concilii generalis, emendatus ex fide vetustissimi codicis manuscripti. Colligam deinde in alio opere, ut dixi,* Capitularia Regum Francorum *secundæ stirpis, id est, ab anno 741. usq; ad annum 880. aut circiter. Opus erit divisum in partes tres. In prima locabuntur Capitularia ipsa integra, prout edita fuere à Principibus nostris, sive ea quæ jam typis nostris vulgata sunt, sive quæ adhuc habentur in vetustis codicibus. Sequentur postea libri septem Capitularium, non quales editi sunt à clarissimis viris Joanne Tilio & Petro Pithœo, mutili & truncati, sed juxta veteres eosq; optimos codices, & secundum numeros capitum à vetustis scriptoribus & in antiquis synodis Gallicanis & Germanicis laudatos. Tertium locum obtinebunt Capitula Caroli Calvi, olim quidem à doctissimo viro Jacobo Sirmondo edita,*

sed

ſed nunc in multis locis emendata & aucta ope veterum codicum ex Gallia & Hiſpania Tarraconenſi. Et quia vir celeberrimus Hieronymus Bignonius exiſtimavit, Marculfi & aliorum veteres formulas jungi debere cum libris Capitularium, quod illi plurimum lucis inde accipere poſſint, dabo novam iſtius auctoris editionem ſuo nitori, ſeu potius, ut dicam id quod res eſt, ſuæ barbariei reſtitutam ex codice venerandæ antiquitatis qui nunc extat in Bibliotheca Regia. Deniq; addam notas meas, quarum hic unicus fermè ſcopus erit, ut vetera & obſoleta medii ævi vocabula explicem quæ in libris Capitularium & apud Marculfum alioſque veteres formularum editores occurrunt. Si quid ergo habes, Celſiſſime Princeps, quo me juvare poſſis, nullus dubito quin lubenter more tuo mittas, qui etiam non rogatus beneficia tribuere ſoles. Habebunt autem tibi propterea gratias quotquot in hac urbe & alibi bonas literas amant. Ad me quod attinet, æternum ero devotiſſimus ingentium virtutum tuarum cultor, & ſi minus exſolvere potero beneficia in me tua, certe animus meus eorum ſemper erit memor. Juſſeras, illuſtriſſime Præſul, ut nomine tuo ſalutarem optimum patronum meum Joannem Baptiſtam Colbertum. Feci, ſimulq; ei & epiſtolam tuam oſtendi, & beneficentiam tuam ea qua debui grati animi teſtificatione apud eum prædicavi. Voluit ille venire in partem beneficii mihi præſtiti, juſſitq; ut etiam ſuo nomine tibi gratias agerem maximas. Cum autem oſtendiſſem etiam imaginem vultus tui, quam ad me miſiſti, Celſiſſime Princeps, admiratus eſt formam viro Principe dignam, mandavitq; in illuſtri loco reponi in celeberrima & elegantiſſima Bibliotheca ſua. Deus te per multos annos ſervet incolumem, Illuſtriſſime Præſul & Celſiſſime Princeps, & me tua benevolentia perge porro honeſtare. Dab. Pariſ. III. Kalend. Maji M. DC. LXXII.

P. S.

PAulo poſt quam ad R. P. Verjuſium Jeſuitam miſeram literas quas ad te dedi III. Kalendas, Illuſtriſſime Præſul, & Celſiſſime Princeps, redditus eſt mihi liber poematum tuorum, *hinc magis æſtimandus quod munere tuo ad me pervenit. Confeſtim illum evolvi, avide legi, & miratus ſum felicitatem ingenii tui, & facilitatem in verſibus faciendis. Sed tamen iſtud in te mirandum non eſt, vir illuſtriſſime, cum domeſticum & familiare ſit, ut qui ſummos in Furſtenbergica familia Poetas ante habeas, Theodorum Epiſcopum & Principem Paderbornenſem, & Caſparum Weſtphaliæ atq; Angariæ ſummo cum imperio olim Præfectum. Unde colligi poſſet veriſſimum eſſe vetus illud di-*

dictum: Nascuntur Poëtæ, fiunt Oratores. *Multum autem voluptatis accepi ex lectione versuum, quos inscripsisti Monumenta Paderbornensia, ea inprimis de causa, quòd, præterquam quòd elegantissimi sunt, continent memoriam rerum olim in ea parte Romani Imperii fortiter ac præclare gestarum à magnis viris. Unum, ne quid dissimulem, ægre tuli, quod mihi ad manum eodem tempore non fuerit commentarius tuus, eruditissime præsul, ad monumenta illa tua, in quo non dubito quin multa reperturus fuerim quæ animum meum pascerent suavissima pulcherrimarum rerum cognitione. Efficiam autem, si per bellum istud licuerit, ut liber ille ad me quamprimum deferatur ex Hollandia, ubi intelligo secunda editione donatum fuisse. Ago interim tibi atq; habeo gratias quam possim maximas pro isto tuo munere, quod diligentissimè, quamdiu vita suppetet, servabo velut testimonium tuæ in me benevolentiæ. Legi totam integram præfationem nobilissimi cognati tui Christiani Theodori Plettenbergii Canonici Hildesheimensis, Celsissime Princeps, doctam sanè & elegantem ac plurimâ bonâ latinitate manantem. Nescio quibus ille se studiis applicet. Sed persuasum habeo cuncta illi facilia esse qui & tam ornate scribit & eruditè. Gratulor interim Germaniæ, ubi video vestra omnium ope reflorescere studia literarum.*

Dum hanc epistolam scribo, unus amicorum meorum, idemq; Poeta optimus, Joan. Bapt. Santolius *Canonicus regularis Sancti Victoris Parisiensis, qui jam audiverat te, Celsissime Princeps, in hac arte excellere, meum auxilium imploravit, ut tibi notus esse posset. Non recusavi hanc provinciam. Itaq; mitto & selecta ejus carmina & epistolam quam is ad te scribit ut in tuam familiaritatem admitti possit. Vale Princeps Optime & eruditissime, & memor esse semper velis meæ erga te reverentiæ.*

INDEX RERUM PRÆCIPUARUM.

A.

B.

C.

Com-

D.

E.

F.

G.

H.

I.

K.

Re-

R.

FINIS.

